

SV. HOSTÝN

VE SVÉM PŮVODU A SVÝCH OSUDECH.

VYPRAVUJE

FRANTIŠEK B. VÍDENSKÝ T. J.

KNIH „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ ČÍSLO 124.

PODÍL ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ NA ROK 1913. Č. 1.

CENA 3 K.

V PRAZE 1913.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA. V. KOTRBA. — NÁKLADEM
„DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“.

Seznam knih Dědictvím sv. Jana Nep. vydaných, jež dosud lze obdržeti.

Objednati lze tyto knihy nejlépe u **Ředitelství Dědictví sv. Jana Nep. v Praze-IV. (Hradčany)**, anebo též skrze knihkupectví **B. Stýbla v Praze-II.**, Václavské náměstí, **Cyrillo-Methodějské knihkupectví v Praze-I.**, Melantrichova ul., a **knihkupectví V. Kotrby v Praze-II.**, Pštrossova ul., neb i prostřednictvím jiného knihkupectví.

Při objednávce knih u ředitelstva »Dědictví« nutno příslušný obnos zaslati **předem.**

**Ceny u většiny knih uvedené jsou velmi značně sniženy.
Za levný peníz možno si opatřit velmi cenné knihy!**

Bible Česká čili Písmo sv. Starého i Nového Zákona. Dva díly
nevázané **2 K — h.**

Po rozebrání vázané bible je ředitelstvo ochotno na požádání obstarati vazbu obou dílů dle posavadního způsobu za 80 hal., tak že by pak vázaná stála 2 K 80 h. Nelzeť knihaři při nynějším zdražení všeho obstarati vazbu za 50 balérů, jako dříve.

Písmo sv. Nového Zákona (velké vydání) 1 K — h.

Postilla aneb Výklady a rozjímání na evangelia nedělní i sváteční od dra Innoc. Frencla. Díl I. 1 K — h.

Di II. I R -- h.

Dil IV. . 1 K - h.

• Díl třetí rozebrán.

Životopis Antonína Hanikýře, zakladatele Dědictví sv. Jana Nep.
Od V. Pohana — K 10 h.

Kanceliál. Dva díly 4 K — h.

Hlas varhan k písním v kancionálu obsaženým **10** K — h.

Posvátná místa král. hl. města Prahy. Sepsal Fr. Ekert.

Svazek I. **1 K 40 h.**

Svazek II. 1 K 40 h.

Jubilejní kniha. K oslavě tisícileté památky úmrtí sv. Methoděje, jakož i k oslavě 50letého trvání Dědictví sv. Jana Nep. 1 K — h.

Otcové a děti. Povídka V. Pakosty 1 K — h.

Cesty missionářské Mongolskem, Tibetem a říší Čínskou 1 K 20 b.

Z města a ze vsi. Povídky od Aloise Dostála — K 80 h.

Rok Marianský. Vzdělal Frant. Musil. — **Odpustky.** Napsal Jos. Hálka 1 K 50 h.

Život Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista. Od Pantal.
Neumanna. Díl I. . . 1 K — h.

Díl druhý rozebrán.

Duševní zábava. Sbírkka povídek . — K 60 h.

Příběhy Starého Zákona 1 Kč — h.

Drahé kameny z koruny sv. Václavské t. j. Životy světců, blahoslavenců a domněním svatých národa československého.

Díl II. — Sv. Vojtěcha hrob a ostatky. Sepsal Jan Křt.

Votka 1 K 40 h.

Obrazy z dějepisu Církve Páně. Sepsal Tomáš Novák. Díl II.
— O svatém břimování 1 K 20 h.

Dějiny diecése Pražské. — Národní dům Český v Římě. Sepsal
a vzdělal Dr. K. Borový 1 K — h.

Sv. Jan Nepomucký. Sepsal Dr. Kl. Borový. — **Základní pravidla katolického výchování.** Zčeštil Jan Fr. Desolda 2 K — h.

Památky Staroboleslavské. Sepsal Jan Křt. Votka 1 K 60 h.
Čirkev vítězná. Životy svatých a světic Božích. Napsal Fr.

Ekert. Čtyři díly po 4 K 16 K — b.

Pro nové přistupující údy (přímou u ředitelství „Dědic
pouze za 8 K.

Katolická mravouka. Napsal Dr. K. L. Řehák 3 K — h

Liturgika o posvátných dobách sv. katolické církve. Sestavil Bohumil Fr. Hakl 3 K — b

SV. HOSTÝN

VE SVÉM PŮVODU A SVÝCH OSUDECH.

VYPRÁVUJE

FRANTIŠEK B. VÍDEŇSKÝ T. J.

KNIH „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ ČÍSLO 124.

PODÍL ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ NA ROK 1913 Č. 1.

V PRAZE 1913.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA, V. KOTRBA. — NÁKLADEM
„DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“.

Imprimi potest.

Franciscus X. Schwärzler,
praep. prov. Soc. Jesu.

Nil obstat.

Dr. Ant. Breitenbach,
censor.

• N° 1764.

Ab A. E. Consistorio.

Imprimatur.

Olomucii, die 12. Februarii 1912.

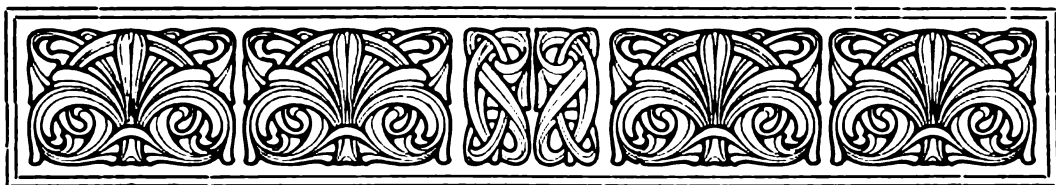
Dr. C. Wisnar,
vicarius generalis.

Henr. Geisler,
cancellarius.

Imprimatur.

Ex archiep. Ordinariatu Prag., die 8. Martii 1912.

Dr. Ioannes Sedlák,
vic. gen.

PŘEDMLUVA.

Je divno, že Sv. Hostýn, ač byl zvláště v XVIII. století velice navštěvovaným poutním místem a čtyři kněží tehdy na něm působili, neměl doposud obšírnějších dějin. Vyšlo sice ve druhé polovici XIX. století několik brožurek, než všechny podávají dějiny této památné hory stručně a zvědavý čtenář měl by rád tu nebo onu otázku zevrubněji vysvětlenou. To přimělo pisatele této knihy, že na Sv. Hostýně v prázdných chvílích shledával vše, co kde o něm našel, sestavil to a uveřejňoval po částkách v časopise tehdy založeném „Hlasy Svatohostýnské“ pode jménem „Dějiny Sv. Hostýna“. Práce se zamlouvala. I byl spisovatel vyzván, aby „Dějiny“ vydal jako knihu; k čemuž milerád svolil. Přepřacoval však mnohé části a změnil titul.

Spisovatel doufá, že kniha bude přijata od ctitelů Marie Panny Svatohostýnské s povděkem. Ale i těm, kteří nejsou snad přáteli poutí a proti Sv. Hostýnu jakkoli a z jakékoli příčiny jsou zaujati, může býti vítanou. Jestli v ní ledacos s kulturního stanoviska podáno, co doposud uveřejněno nebylo. Že dílo není úplně dokonalé a že se některé věci časem více objasní, spisovatel rád připouští. Co je na světě úplně dokonalého? Stále a stále duch lidský přichází na něco nového. Jeho myšlenky a pojmy se neustále tříbí a zdokonalují.

Při vzdělání knihy použito různých pramenů a děl, jež na konci předmluvy uvádíme. Díky vzdává spisovatel vdp. archiváři Františku Snopkovi v Kroměříži, jenž listiny týkající se Sv. Hostýna ve kn. arcib. archivu vyhledal, opsal a mu doručil. Taktéž děkuje p. dru. A. Breitenbachovi, professoru arcib. gymnasia kroměřížského, že rukopis pročetl, na mnohé nedostatky upozornil a některá nedopatření i sám opravil. — Prameny a díla, jichž upotřebeno, jsou :

† Liber celebrantium atd. kněži svatohostýnských. (Rukopis.)
Listiny z kn. arcib. archivu v Kroměříži, z farního archivu bystřického (listina důchodů faráře J. Straky 1755) a rusavského.

Paměti¹⁾ bystřického měšťana J. Sovy. (Rukopis.)
Regesta Bohemiae et Moraviae. Praha. Erben Emler.
Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. I.—IV. Brunae. A. Boček.

Písničky svatohostýnské, Olomouc 1754.

Sacrorum pulverum . . mensis octob. Leitomisslii 1667.
G. Crugerius S. J.

Diva montis Sancti ad argentifodinas Příbramenses.
Pragae 1665. Boh. Balbín S. J.

Zrcadlo slav. markrab. morav. Olomouc 1593. Bart. Paprocký z Hlohol a Paprocké Vůle.

Rýmovaná kronika česká. (Prameny česk. dějin III. Praha 1882.) Jos. Jireček.

Mapa mor. Amose Komenského.

Kronika česká. Praha 1700. Fr. Beckovský.

Listina o vystavění nynějšího chrámu svatohost. od Jana Kašpara Hofmanna, sekret. Fr. A. hr. Rotala z r. 1748.

Předchůdce Moravopisu. Praha. Tom. Pešina z Čechorodu.

Mars moravicus. Praha 1677. Tom. Pešina z Čechorodu.

Sacra Moraviae historia. Salisburgi 1710. J. G. Středovský.

Rubinus Moraviae. Brunae 1712. J. G. Středovský.

Altmähren. Olmütz 1762. Mar. Ulmann.

Historiae Soc. Jesu prov. Bohemiae č. I.—IV. Praha 1747.
J. Schmidl S. J.

Versuch über die natürliche und politische Geschichte der böhmischen und mährischen Bergwerke. Wien 1780.

J. Peitner v. Lichtenfels.

Chronol. Geschichte Böhmens. Prag 1795. Fr. Pubitschka.

Moraviae historia polit. et eccles. Brunae 1785. Ad. Pilarz et Fr. Morawetz.

Geschichte derer Helden von Sternen. Prag 1732. J. Tanner S. J.

Markgrafschaft Mähren. Brünn 1835. G. Wolný.

Die kirchliche Topographie von Mähren. Brünn 1855.
G. Wolný.

Českomor. národ, vítěz nad Tatary 1841. J. R. Přecechtěl.

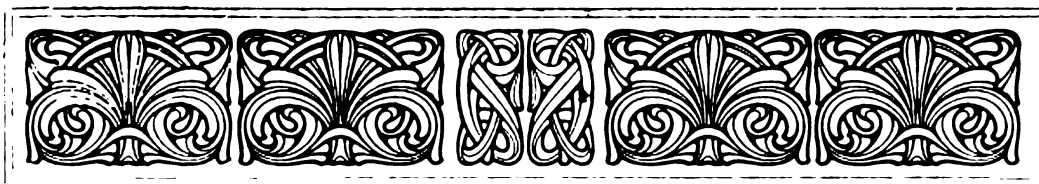
Krátká historie Hostýna. Tomáš Bečák 1850.

Christian d'Elvert, Schriften der hist.-statist. Sektion Z./IX.
Brünn.

Dějiny Moravy. Brno. Beda Dudík.

¹⁾ Rukopis je z konce XVIII. a počátku XIX. století, kdy J. Sova žil a mnohé věci sám zažil. V ostatním se odvolává na staré lidi a jiné zprávy. Zapůjčen byl stavitelem Bednářikem z Bystřice.

- Historický rozbor básní Rukopisu královského. Praha.
 Dr. J. Goll.
 Náš Sv. Hostýn. Brno. J. Cibulka T. J.
 Poutní místa. Brno. Kar. Eichler.
 Popis chrámu Páně hostýnského. Brno 1903. Fr. Zimmer-
 hackl T. J.
 Památka s posvátného Hostýna. Brno 1883. (Dr. A. Stojan.)
 Škola Božského Srdce Páně. Brno 1895. (Měsíčník.)
 Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. Olo-
 mouc 1888. Roč. V.
 Vlastivěda Moravská sv. II. Morava za pravěku. Brno 1902.
 L. Červinka.
 Hlasy Svatohostýnské. Sv. Hostýn Měsíčník lidový. Roč-
 ník 1.—5.
 Památka na zbudování schodiště na Sv. Hostýně. Kro-
 měříž. Dr. A. C. Stojan. J. N. Harna.

1. Sv. Hostýn za dob předtatarských (do r. 1241).

Hostýne, světitá nádhero vlasti mé,
pomníku svěcený slávy nemijivé,
jasná hvězdo, co září
posvátnou Slovanům plane.

Důstojné vztyčuješ téměř ku blankytu,
odamtud blažené čerpaje výtoky,
v tom svém blahu nebeským
pohlídáš po krajích okem. *Sušil.*

Téměř každý národ má své hory, kde se různé milé a blahé vzpomínky jeho soustřeďují. Tak byl Židům horou zasvěcenou Horeb, neboť tu se zjevil Bůh Mojžíšovi v plameni ohně, přikazuje mu, aby vyvedl lid israelský z poroby egyptské. Památná byla také hora Sinai, kde dal Hospodin lidu svému desatero přikázání. Svatým byl rovněž Israelitům Sion, hora na dolní straně Jerusalema, ovládající onu část města; byltě Sion sídlem královským a přechovavatelem archy úmluvy. A Hospodin zval se Bohem se Sionu, ježto se mu tam přinášely veškeré oběti díky. Velepamátným byl též Libanon. Sám Mojžíš přál si jej viděti. Na Libanu rostly překrásné cedry, jichž Šalomoun ke stavbě chrámu použil. Drahým byl Římanům Kapitol, posvátný Řekům Olymp; svatým jest Italovi Monte-Cassino, Španělu Montserrat, Francouzům Lurdy, Polákům Jasná Hora u Czenstochowa. Moravanům pak milým, drahým, památným a svatým je Sv. Hostýn.

Sv. Hostýn — r. 1030 Gostin¹⁾ a v českých úředních knihách bystřických v XVI. století „Gostin“ a „Hosteyn“ — poslední to značnější hora jihozápadních výběžků karpatských na Moravě, vypíná se 736 m nad hladinou mořskou a vévodí

¹⁾ Cod. diplom. I. díl str. 113. (a monte Gostine atd.).

bohatým krajům protékaným řekou Moravou. Daleko široko, obzvláště na západ a jih, pozíratí možno s temene jejího. Zde pšeničná Haná, tam žitné Slovensko. Pod Sv. Hostýnem na severozápadní straně leží na samém úpatí město Bystřice p. H. V rovině na straně západní viděti Přerov a Sv. Kopeček,

Obr. 1. Mapa okolí Sv. Hostýna.

na jihozápad Holešov, Hulín, Kroměříž a v dále vystává hrad Buchlov.

Sv. Hostýn jest pokryt jehličnatým lesem kromě temena, kde se tyčí dvojvěžatý chrám se smělou bání, kde stojí klášter, hostinec, krámky, kaple bl. Jana Sarkandra, kaple křížové

cesty a severozápadně pod valem na okraji lesa vodní kaple. Od této vedou nyní krásné schody ke vchodu kostela. Svátý Hostýn je dosti příkrý se všech stran. Toliko od Bystřice vede naň pohodlná, znenáhla stoupající, klikatá cesta. Témě hory jest obepiato náspem majícím 1800 m délky a uzavírajícím plochu asi 20 hektarů. Mohutný tento val připomíná na šedou dávnověkost.

Sv. Hostýn byl asi v době předtatarské hradiskem. Ve „Vlastivědě Morav.“ ve svazku II., str. 231., píše L. Červinka: „Po celé Moravě proslavené místo poutnické hora Sv. Hostýn bylo dojista nemalé důležitosti už za pravěku. Vrchol jeho obklíčen jest mohutným valem podoby ledvinité v délce asi 1800 m, místy až 15 m vysokým. Největší délka hradiska obnáší 800 m a největší šířka 400 m. Na svahu západním jest původní brána se stopami někdejších věží, se strany východní jest průlom „Železná brána“ zvaný. Val nasypán je z hlíny, šterku a kamení, při prokopávání nalezeny tu střepy rázu slezského, uvnitř vykopány různé střepy tuhované podobného rázu, přesleny a také zlatá duhovka, kus bronzového meče, ruční mlýn kamenný a hrbolovitý náramek galský.“ — „Také se tu vyskytly střepiny z nádob rázu březolupského a v náhradí stopy hradištné kultury“ (str. 297. a 332.). Mimo to nalezeny tu i kamenné mlaty, jichž se druhdy užívalo jako zbraní. Zda však a pokud hradisko bylo obydleno, nelze říci. Mnozí jsou toho názoru, že Sv. Hostýn byl obydleným hradem, poukazující na učiněné nálezy.¹⁾

Dále míní mnozí, že se za šedé dávnověkosti uctíval na Sv. Hostýně pohanský bůžek „Hostýn“²⁾ anebo snad „Radhost“³⁾ a že se mu tam přinášely oběti. Dohady své opírají o jméno hory „Hostýn“, jež prý od těchto bůžků pochází. Ti totiž, kteří praví, že se hora jmenuje Hostýn od boha Radhosta, domnívají se, že se tak nazývá od hostin, pořádaných na Sv. Hostýně ke cti Radhostově neboli Radagostově.

Ovšem hradisko a obětiště, ať už byl na Sv. Hostýně ctěn bůžek Hostýn anebo Radagost, se nikterak nevylučují.

Jiná však jest otázka, zda ono odvozování je správné. neboť jiní badatelé snaží se slovo Hostýn vysvětliti způsobem jiným. Tak na příklad odvozoval je kdosi od gos=hos+týn, což znamená tolik jako hradiště. Než tím se nechceme dále zabývat; toliko podotýkáme, že nelze slovo toto vykládati, jak to činí M. Ulmann ve svých německých dějinách Moravy (Altmähren II., str. 491.), kde praví, že prý slovo Hostýn po-

¹⁾ Věci tyto jsou uschovány v museu na Sv. Hostýně.

²⁾ R. Wolný, Kirchliche Topographie von Mähren, a J. K. Hofmann, sekr. hr. Fr. A. Rötala.

³⁾ Středovský, Sacra Mor. Historia.

chází od slova Hochstein. A jako důvod udává, že to v jakési německé listině četl.

Uváživše tedy vše, myslíme, že na otázku, co na Sv. Hostýně za doby předtatarské a pohanské bylo, nejlépe odpovíme slovy prof. K. Mašky, jenž ve sborníku musejní společnosti ve Val. Meziříčí po svých různých výzkumech na Sv. Hostýně napsal toto: „Nálezům z hradiště na Hostýně, ač o sobě nepatrným, nelze upřít vědecké důležitosti; dokazují po prvé zřejmě, čeho jsme se posud jenom domnívati mohli: že člověk pravěký dlel na temeni hory. Na základě nálezů učiněných a uváživ všechny okolnosti mohu určitě tvrditi, že hradiště hostýnské původ svůj mělo v době pravěké. Vynikajíc příznivou polohou, jakož i rozsáhlostí, zachovalo se až do dob pozdějších historických, byvši arci dle potřeby obnovováno, sotva však rozšířeno. Na tomto úsudku přestávám. Za jakým účelem lidé na hoře prodlévali, zdali národ tehda na Moravě žijící, jak pravděpodobno, tam bohům svým obětoval, zdali tam stále bydlil aneb jen v čas nebezpečí se tam utíkal, jaký národ to byl, čím se zabýval a živil a vůbec, jakého stupně osvěty už tehda dosáhnul: na tyto a podobné otázky, jež soudnému čtenáři se namanou, může se odpověděti, až celé téměř hory vně i zevně ohrady, této nevyjímajíc, důkladně a systematicky prozkoumáno bude.“

Tolik o Sv. Hostýně za doby pohanské. Než jak to bylo, když světlo křesťanství oblažilo naši Moravu?

Až do roku 1241 nevíme pranic jistého. Toliko domněnky jsou pronášeny, že už před r. 1241 byla na Sv. Hostýně uctívána Rodička Boží. A myslí se, že úcta ta pochází z doby sv. věrověstů Cyrilla a Methoděje.

Když tito světcové chodili po našich žirných vlastech, hlásajíce nauku Kristovu, přišli prý i do těchto krajin. Slyšíce o zdejším obětišti, vystoupili na horu, sklátili bůžka s oltáře a postavili tam obraz Marie Panny. Neznáme dopodrobna apoštolských cest sv. Cyrilla a Methoděje. Než nemožné to není, že úcta mariánská na Sv. Hostýně má svůj původ už z prvních dob křesťanských na Moravě.

A snad tato úcta a důvěra k Marii Panně s jedné strany a známá způsobilost místa k obraně s druhé strany to byly, jež táhly sem zástupy našich praotců, když hrůzy tatarské r. 1241 od východu na ně se valily.

2. Tataři, překonavše Rusy a Poláky, táhnou na Moravu.

Mongolové — obyčejně zvaní Tataři — hrající v dějinách Hostýna velikou roli, byli původně nepatrným asijským národem jihovýchodně od jezera Bajkalského. Byli postavy

prostřední, měli zploštělý nos a oči šikmé. Oděv mužů a žen byl stejný až na přikrytí hlavy. Jich potravou bylo koňské maso, ano i pečené maso člověčí. Zaměstnáním mužů byla vojna. Zbraň jejich záležela v přílbici, krunýři, štítu, luku a šípech. Byli národem divokým, bezbožným, loupeživým a ukrutným. Klaněli se ohni a slunci, bojíce se blesku a hromu. Na konci XII. století povstal mezi nimi muž nadobyčejný, jménem Temudžin, jenž jsa v čele svého národa, pozvednul válku proti různým sousedním kmenům a za krátko okolo r. 1205 podrobil si jich sto. Na to přijal jméno Čingischána a obrátil se proti Číně. Tehdáž panující císař Konghei z rodu Altanchánů vzdal se mu na milost a nemilost a Temudžin ho přinutil, aby se zřekl trůnu. Než ještě neustal. — Ježto mu jistý chodža, (prorok) předpověděl, že mu Veliký Bůh dal celý svět, chtěl se stát také vládcem celého světa. I podmanil sobě země Alaeddina Mohameda, šaha chuarezemského, nejmocnějšího knížete ve střední a západní Asii, a ztroskotal říši perskou. Tisícové a tisícové vykrváceli pod vražednou zbraní lýchů Mongolů, tak že z lebek a kostí padlých byly stavěny ohromné mohyly chánům mongolským. Když prý se Čingischán k některému městu přiblížil, vydal k obyvatelstvu toto provolání: „Vůdcové, velmoži a muži, budiž vám známo, že mi Bůh dal vládu nad celým světem. Kdo se podrobí, bude ušetřen; ale běda tomu, kdo by se protivil. Bude zahuben i se svou rodinou.“ — Upevniv Čingischán moc svou v Číně, Chuarezmu a Persii, obrátil svůj zřetel na západ a poslal své divoké hordy do Ruska. Tyto porazily Rusy 16. července r. 1223. Šest knížat, sedmdesát znamenitých rytířů a nesčíslné množství jiných bylo pobito. Jen kyjevských vojnů padlo na deset tisíc. To byl počátek vlády Mongolů nad Rusy, již zachovali napotom půl třetího sta let. — Na štěstí však nevyužítkovali Mongolové dobytého vítězství, nýbrž vrátili se na rozkaz Čingischánův nazpět do Asie. Tento byl totiž nucen válečně zakročit proti odbojně Číně. Zkrotiv Čínany táhl do Tangutu ve střední Asii a udusil vzpouru tam vypuklou. Tu však rozstonav se zemřel v 72. roce svého věku r. 1227. — Čingischán zanechal tři syny: Čagataje, Ogotaje a Tuliho kromě pěti dcer. Dle nařízení Čingischánova povýšen byl na stolec chánský s přivolením všech příbuzných třetírozený syn Ogotaj neboli Oktaj. Tento, sotva že nastoupil na trůn, započal ihned válku s Čínou, zmocnil se hlavního města nebeské říše a učinil konec na vždy vládě zlatých císařů čínských r. 1234. Rozšířiv a upevniv v Asii svou moc, odhodlal se r. 1237 k novému tažení na západ.

S počátku chtěl se velkochán sám postaviti v čelo vojska: přemluven však od svých příbuzných, svěřil celou správu svému bratru Batovi, chánu kipčackému, jemuž přiděleni byli: Orda, Šeiban, Tangut a syn bratra Čagataje Pajdar neboli Peta.

— V krvavých bojích zvítězil Batu nad nesvornými knížaty ruskými. Knížata a lid dílem zajal, dílem povraždil, tak že po dobytí Kyjeva roku 1240 stal se pánem největšího dílu zemí ruských. —

S přemoženými nakládali Tataři krutě. Letopiscové vypravují nám o tom věci přímo hrozně. Lidi dřeli za živa, mužům rvali žluč z útrob, uřezávali jim uši, svázali jim ruce na zad a stříleli do nich jako do terče anebo píchali jim jehly mezi nehty a maso a mučili je do úmoru; ženy znásilňovali a různým způsobem týrali. Zdálo se, že při pohledu na tyto ďábelské skutky celé peklo se pozdvihlo. Tato zhouba a útrapa očekávala i ostatní Evropu.

Batu rozdělil nyní své vojsko, jež na pět set tisíc mužů vzrostlo, na dva veliké proudy. S větší polovicí táhnul sám ke hranicím uherským. Vpadnuv do Uher, porazil nejprve palatina Hederváryho r. 1241 a pak krále Belu a opanoval zemi. Dva dni cesty byla rovina pokryta mrtvolami; řeka Slaná byla zbarvena krví. Král Bela jen rychlostí svého koně zachránil svůj život a utekl se nejprve do Rakous a pak do Záhřebu a konečně na ostrov Krk v Adriatickém moři.

Druhé polovici vojska mongolského velel Pajdar. Bral se pak se svým oddílem do Volyně a Haliče. A jako dříve nesvornost knížat ruských, tak nyní nesjednocenost polských usnadnila vzteklému nepříteli vítězství. Po bitvě u Chmelníka rozlili se Tataři jako zhoubná povodeň po zemi. Obyvatelstvo bylo uchváčeno hrůzou. Jedni utekli do hustých lesů a na nepřístupné bařiny, jiní ukrývali se ve vysokých Tatrách. Celá krajina proměnila se v liduprázdnou poušť. Uslyšev Boleslav Stydlivý, vojvoda krakovský a sandoměřský, v Krakově o porážce svého vojska, ujel s manželkou do Uher a pak na Moravu do kláštera velehradského, jenž od Tatarů zůstal ušetřen.

Ještě jednou postavili se Poláci ve spojení se Slezany Mongolům na odpor. Bylo to u Lehnice 9. dubna 1241. Ve vražedném boji byli však poraženi a jen málo prý se jich zachránilo útekem do hradu lehnického. Dle některých dějepisců pokrývalo 30.000 mrtvol bojiště. Mezi padlými byli také knížata Jindřich II. a Boleslav český.

Po bitvě dali se Mongolové do kořistění. Ufali každému zabitému ucho a poslali prý devět pytlů velikému chánovi do Asie na důkaz svého vítězství. Nalezše tělo Jindřichovo, oloupili je skvostného oděvu a uříznuvše mu hlavu, napíchli ji na vysoké kopí, aby donutili obránce hradu lehnického k otevření bran. To se však nestalo.

Po pádu Slezska činil český král Václav všemožné přípravy, aby zkázonosnou bouří od svých zemí odvrátil. Opevniv Prahu a jiná města a hrady, obrátil se písemně ke knížatům evropským o pomoc. Ale bohužel všichni odřekli. Mimo to byly v Německu tenkrát zmatky pro vzniklou rozepři mezi cí-

sařem Bedřichem II. a papežem Řehořem IX., tak že mohli přibýti toliko jednotlivci. Mongolové chystali se zatím vtrhnouti do Moravy. Zpráva o tom způsobila nesmírný strach mezi lidem moravským. Neboť země byla téměř bez vojska a nebyla chráněna přirozenou hradbou hor. Mimo to se vědělo, že vše, co se o ukrutnosti zběsilého Tatařina vykládalo, jest až příliš pravda, že nejenom plení, nýbrž že tisíce křesťanů, kteří jim padnou do rukou, nelidsky mučí a trápí, jim údy od těla odtrhují, je za živa drou. Při tom byla ta přesmutná zkušenost, že se doposud žádnému křesťanskému národu nepoštěstilo před nimi se ubrániti, že tedy osud Ruska, Polska, Slezska, Uher očekává také Moravu.

Než toto všechno naše praotce a náš rekovný národ neochromilo. Utekli se na opevněná místa, byli odhodláni na život i na smrt proti nepříteli se hájiti. Jak dalece jim český král poskytnul pomoci, ani dopis ¹⁾ krále samého ke Konradovi, synu císaře Bedřicha, ani jiné současné prameny nepraví. Král Václav mluví sice v řečeném listě, že „od velikonoc dokonale poznal úskoky a lest Tatarů, an tíhu dní a horka proti nim snášel jak na hranicích polských — (král Václav totiž šel se silným vojskem svému svatu Jindřichu II. na pomoc. Avšak tento, nevyčkav pomoci, pustil se do boje. S jakým výsledkem, už jsme pravili) — tak na hranicích moravských a uherských, že viděl jejich vraždění a ohavnosti, jež páchali v Rakousích . . .“ Zda však tímto se rozumí také nějaká pomoc poskytnutá Moravě, či toliko jeho tažení proti Tatarům po jich odchodu z Moravy do Uher, docela určitě nelze říci. Také věta v listě císaře Bedřicha, jímž prosí anglického krále o pomoc proti Tatarům, že totiž „druhá část Tatarů vkročila na území Čech, avšak ve svém útoku stanula, poněvadž se král oné země statečně vším úsilím vzepřel“, je dosti temna. Pozdější dějepiscové jako Hájek, Paprocký a Pešina ovšem vykládají, že prý král vypravil Jaroslava neboli Zdislava ze Šternberka s nemalým počtem lidu českého na Moravu do Olomouce na pomoc, k němuž se na cestě od Jihlavy přidalo více tisíc ozbrojených Moravanů. Tohoto prý poslal, jak vykládá Pešina, místo svého syna markraběte Přemysla, kterého, přišedšího do Prahy prosit o pomoc, u sebe podržel.

Jak se však Moravané chovali, stručně a jasně nám udávají slova současného dopisu krále uherského Bely IV., žádajícího císaře Konrada o pomoc proti Tatarům: „Barbarští národové,“ píše, „jež všeobecně nazývají Tatary, vyrojivše se od východu jako kobylinky z pouště, poplenili úplně veliké Uhersko, Bulharsko, Kumánsko, Rusko, Polsko a Moravu, vyjma jisté hrady a pevnosti, jež se ještě nyní hájí, a hrozným způsobem

¹⁾ Erben, Regesta Boh. et Moraviae.

zničili nesmírný počet lidstva . . .“ Též prý templáři¹⁾ vedli si statečně. Neboť prý jistý Boleslav z Bukova se svolením své manželky Miloslavy odevzdal jim zámek Olší i s příslušenstvím za přátelskou službu, již bratr Kuno, templář z Jamolic, mu prokázal, zachrániv mu život v jakémsi boji s Tatarsy. (Cod. dipl. Mor. III., str. 11.)

Zatím Tataři, vyhnuvše se českému vojsku, stojícímu s králem na hranicích českých, obrátili se (bylo to, jak minorita Jordán²⁾ píše, před Nanebevstoupením Páně) rychlými pochody přes Svídnici, Nisu a Krnov a překročivše říčku Pštinu obsadili Opavsko. Opava, Benešov, Bruntál, padly jim za kořist. Města ta vydrancovali a v Benešově zkazili mimo to vydatné stříbrné doly. Obyvatelům nezbylo nic jiného, nežli se utéci před divochy těmito do lesů, hor a na nepřístupné skály. Útočištěm byl jim také vrch Kotouč u Štramberka, kde prý obleženci za silného přívalu prokopali tamní násep, učinili v táboře tatarském záplavu a zahnali je. Na památku tohoto zachránění se v té krajině dodnes v tuto dobu prodávají perníkové uši (Tatarské uši).

Od Štramberka táhli Mongolové přes Hranice, Lipník a staroslavný Přerov, který rozbořili, k Olomouci. Dalimil praví o tom: „Také před Olomoucem se stavili, tu kralevice ztratili; jeho pěstouny zjímali, že kralevice ztratili, a před městem je svázali, že kralevice nechovali; nepřátelům je na smrt dali.“ Olomouc se hájila. A jak Pulkava, událostem blízký kronikář píše — ač je místo poněkud nejasné — „učinil při příchodu jejich jakýsi pán ze Šternberka, jenž byl toho času městským hejtmánem, výpad z města, udeřil statečně na ně a poraniv těžce jejich hejtmana, zabil ho. Čímž byvše zdrceni a ohromeni, obrátili se zpět do Uher“.

Spisovatelé pozdější jsou tu hovornějšími. Tito vykládají, jak Jaroslav ze Šternberka — tak ho nazývá po prvé Hájek — šťastně se dostal z Prahy do Olomouce, dříve nežli ji Tataři

¹⁾ Byl to katolický rytířský řád založený od franc. rytířů Hugona z Paynsu a Gottfrieda ze St. Omeru r. 1119. Měl za účel chrániti poutníky na cestě od břehu mořského do Jerusalema. Poněvadž rytíři řádoví bydlili na místě, kde dříve stával chrám Salomounův — templum — nazývali se templáři. Po ztrátě sv. země přesídlil se řád do Evropy, kde brzy vznikli proti němu nepřátelé, hlavně ve francouzském králi Filipu IV., tak že řád byl 22. března 1312 papežem Klimentem V. zrušen. Na Moravě měl dle Pešiny v držení hrad Špilberk, Veverčí, Orlov u Vyškova, Štramberk, Štamberk u Telče, Lukov, Helfštýn, Louku u Olešnice a jiné. Dle pověsti sídlili templáři též na bývalém hradě Obřanech u Sv. Hostýna a v Podhradní Lhotě u Rajnochovic. V Podhradní Lhotě jest na hlavním oltáři soška představující Ježíše, Marii a sv. Annu, před nimiž klečí rytíř. Je prý to templář, který prý se jediný při vraždění svých spolubratří, vzniklém po zrušení řádu, útekem do tamějšího kostelíčka sv. Anny zachránil a tam jako poustevník až do své smrti žil. (Viz „Farní paměti“ z Podhradní Lhoty.)

²⁾ Erben: „Regesta Bohemiae et Moraviae“.

oblehli. Tatarové pak přišedše, jali se dobývati hradeb. Ale marné bylo jejich namáhání. I vrhli se prozatím na nedaleký klášter Hradisko, jež po statečném odporu ztroskotali. Ruebner, kněz řádu praemonstrátského téhož místa, píše o tom v „Památníku věků“¹⁾ r. 1751 takto: „Třetí pohroma a sice nejhorší přikvačila na klášter v Hradisku se strany ukrutných Tatarů. Tito . . . na Olomouc . . . počali útočiti . . . Olomúčané však, nedavše se zastrašiti, odráželi rekovně útoky nepřátel. I obrátili se tito ve svém vzteku proti klášteru. Co dopadli, zničili, největší část kláštera zpustošili ohněm, řeholníky různým způsobem pobili a tak vše rozvrácené, popleněné a vyloupené opustili.“ Padlým řeholníkům Tataři uřezali prý hlavy a uvázavše je na ohony koňské, vláčeli okolo města.

Olomúčané, nemohouce na to hleděti, radili k výpadu. Ale opatrný Jaroslav nedal se k této nerozvážnosti svěsti. I choval se za hradbami tiše jako dříve. To pokládal Pajdar za zbabělost, povolil v kázni ve vojště a nechal vojny se rozptylovati.

To vida Jaroslav, učinil 25. června náhle výpad a začal v táboře tatarském krutou seč. Pajdar, ze spánku probuzen, chopil se zbraně, ale v tom již naň dorážel Jaroslav a mocnou ranou mečem jej skolil, tak že vypustil ducha. Tímto činem byl rozhodnut osud Olomouce, Moravy a celé západní Evropy. Tataři, ztrativše vůdce, dali se na útěk a v největším zmatku spěchali k Batovi do Uher.

Mezitím však, co dobývána Olomouc, znepokojovaly oddíly tatarské skoro půl Moravy, všude drancující a vraždící. Dobyly Litovle, vypálily Jevičko, vyplnily Hulín a Holešov a konečně přišly ke Sv. Hostýnu, kam se obyvatelé před nimi utekli a opatřivše se, jak se dá snadno souditi, zásekami a příkopem a poopravivše násep, hájili se statečně proti útokům vzteklého nepřítel a pomocí Rodičky Boží odrazili jej úplně.

3. Záchrana Moravanů na Sv. Hostýně pomocí Rodičky Boží.

Pravili jsme, že na Sv. Hostýně byli křesťané pomocí Rodičky Boží zachráněni před hrůzou tatarskou. Jak se vlastně věc udála, jakého rozměru byl tatarský útok a kolik křesťanů hájilo se za náspem na temeně hory, současné zprávy nám doposud známé neudávají; není to však na úkor věci. Vždyť máme předně tradici lidovou, t. j. ústní podání, jež se nám ve starých písních jasně a zřetelně zachovalo. Slyšme jednu takovou píseň, jež r. 1754 byla vytištěna v Olomouci a má

¹⁾ Memoriale saeculorum.

titul: „Písnička nová, horlivá o blahoslavené Panně Marii Hostýnské atd.“ Píseň zní: ¹⁾)

1. Pohlédněte Moravcové proti východu slunce,
uhlídáte horu krásnou, vysokou velice,
na ní Panenku Marii Hostýnskou, tak ji jmenují,
chvátejte tam všichni její služebníci.
2. Krásné písně ji zpívejte, řkouce: Zdravas Maria,
skrže Srdce Krista Pána budiž pozdravená,
Panno slavná a spanilá, všecka krásná ušlechtilá,
Královno Hostýnská, Ochrano moravská!
3. Když sobě na Tě vzpomenu, Růžičko Hostýnská,
hned mé srdce všecko hoří, radostí proniká;
když sobě to rozvažuji, co Pán Bůh učinil s lidmi
na hoře Hostýnské v zlé časy vojenské.
4. Neb když před pěti sty lety Tataři přijeli
a v Moravě všechno všudy v popel obraceli,
tu se lidé předěsili, k horám všichni utíkali
se svými životy, chtíc je zachovati.
5. Mnozí velcí národové, sedláci, pánové,
v jednotu se domluvili, Moravci krajané,
by na tu horu vysokou sešli se (jménem) Hostýnskou,
aby tudy byli, odsud se bránili.
6. Když se tam všichni spravili, silně ohradili,
šancemi všudy po vrchu dokola obtáhli,
Tatar tu hnedky přitáhl a všecek kopec oblehl,
chtíc je tam dobýt a v nic obrátiti.
7. Právě po veliké noci na čtvrtou neděli,
když Tataři všecek kopec dokola oblehli; —
proto na památku toho schází se tam lidu mnoho,
pěkně tam zpívají, Pána Boha chválí.
8. Když ti lidé na tom kopci své ležení měli,
pro tatarské obležení nikde jít nemohli,
vody se nedostávalo, nebo jí tam málo bylo
pro tak mnoho lidí, kteří tam bydleli.
9. V tom žalostivém soužení tu se domluvili,
aby skrz Marii Pannu za vodu prosili,
hned všichni klekli v tom místě, na té hoře převysoké:
jménem na Hostýně v moravské krajině.
10. Na prosbu Panny Marie Pán Bůh milostivý
ráčil vyvést z tvrdé skály čerstvý pramen vody;
tu se lidé občerstvili a Pána Boha chválili
i Pannu Marii s jejím Synem milým.
11. Tataři okolo kopce přece jsou leželi,
jak by ten lid mohli dobýt, vždy času čekali,
ale Pán Bůh milostivý, svého lidu lítostivý,
křesťany zachoval, sám za ně bojoval.

¹⁾ Píseň poslal spisovateli pan děkan Fr. Jelínek v Bojkovicích.

12. Nebo lidé obležení vždycky se modlili
k nebeské, slavné Královně, Panence Marii,
aby se Pán Bůh smiloval, sám za křesťany bojoval,
pohany zahubil, jméno své oslavil.
13. Proto Pán Bůh milostivý skrz Marii Pannu
ráčil se jest k lidu sklonit skrz přímlovu její,
na den Panenky Marie, nanebevzetí jenž sluje,
Pán Bůh je hned ztrestal; na hlavu roztřískal.
14. Hned se tu dolů spustili černí oblakové,
nad Tatarem se spatřili ohniví sloupové,
hned hrom třískal tudy dolů, krev, kamení, kroupy spolu,
i ohně pršely, Tatara hubily.
15. Tu hle, Pán Bůh milostivý učinil svobody,
lidí jest pustil s té hory. Ptactvo mělo hody,
nebo těl suma veliká okolo kopce ležela,
Pán Bůh to vše zhubil, na hlavu porazil.
16. Tu se všichni domluvili křesťané pospolu,
aby Tatary vházali do nějakých dolů;
však aby lidé věděli, kteří je pochovali,
jaká suma velká Tatarů tam byla :
17. Tatarské vše oficíry, též spolu i sprcsté,
rejtharstvo (jízdu), také pěchotu i tu celou rotu,
sečtlo se na sto tisíc, někteří píšou, že i víc
té roty ukrutné, v pravdě Boha prázdné.
18. Za to všichni Pánu Bohu, Panence Marii
vzdávajme chválu my vždycky na té hoře její,
na té hoře na Hostýně v naší moravské krajině,
chvátejte tam všichni Boží služebníci.
19. Podnes na tom svatém místě Pán Bůh divy činí
na prosbu Panny Marie a přímlovu její;
kdo jenom k Panně Marii jde svým srdcem ponížený,
na přímlovu její přijde v milost Boží.

Taková je tedy tradice lidu, jež se nám z polovice XVIII. století v neuměleckém, chatrném básnickém rouchem přioděné a bez všelikého básnického vzletu sestavené písni zachovala. Než tato tradice jde ještě dále nazpět. O zmíněné písni totiž se praví, že je „n o v á“, z čehož vysvítá, že už d ř í v e, počátkem XVIII. století, ano snad ještě před tím, podobné písně v lidu k o l o v a l y, totéž opěvující, čeho se zde dovídáme.

Než aby se snad někdo nedomníval, že chceme budovati na dohadech, budiž tu poukázáno na němého sice, ale dávno-věkého, spolehlivého a věrného hlasatele toho, co se o Sv. Hostýně vykládá a co v uvedené písničce jest obsaženo. Je to nynější mohutný a nádherný chrám. Tento jest výmluvným pomníkem toho, co jsme o Sv. Hostýně slyšeli. Ci snad myslí někdo, že by byl hrabě Rotal takový ohromný náklad vedl k vůli nějaké neodůvodněné pověsti? A n y n ě j š í v e l i k o-

Obr. 2. Starý obrázek P. Marie Svatohostýnské.

lepý chrám byl postaven na místo starého kostela, který před ním na Sv. Hostýně stál a o téže věci jako nynější kostel svědectví vydával. Vždyť byl novým chrámem toliko zaměněn a nahrazen chrám starý, poněvadž, jak píše sekretář hr. Rotala Jan Kašpar Hofmann v jedné listině z roku 1748, uložené v zámku holešovském, „byl prý několikrát přistavován a tím znetvořen a na spadnutí“.

Nejstarší zmínku o řečeném kostele máme vlastně u J. Schmidla v „Dějínách Tov. Jež. české provincie“ k r. 1567,¹⁾ kde se naznačuje Sv. Hostýn jako poutní místo a udává známý původ těchto poutí. Než o tom později. Listinnou však nejstarší zprávu máme především v archivu olomoucké konsistoře z r. 1625. Tenkrát konala se v Bystřici p. H. generální, t. j. bi-

skupská visitace a v řečené listině se mezi jiným praví, že „dvakrát za rok chodívají velice četná procesí na Sv. Hostýn“. Než kam chodívala procesí ona? Jistě do kostela mariánského na Hostýně. Toto nám zase praví listina z r. 1633. Dne 10. května řečeného roku poslal bystřický farář Mojžíš Aron Zemelka tehdejšímu generálnímu vikáři Janu Platejsovi z Platenštejnu zprávu o sobě a své faře. Vyloživ, jak se dostal z Uher na Moravu, kdy a kde byl vysvěcen, kde před tím působil jako farář, dodává: „Hlavní má fara jest Bystřice pod Hostýnem. Filiální jest Loukov, vesnice to ležící na úpatí hor blízko Holešova. Patronem našeho kostela jest, jak říkají, sv. Jiljí, ve filiálce v Loukově sv. mučedník Václav, a na Hostýně jest chrám starý nekonsekrovaný (totiž biskupem), patronkou jest nejblahoslavenější Panna Maria.“²⁾

¹⁾ Historia Soc. Jesu provinciae Boh. p. I. lib. 3. pag. 240—245. ad annum 1567.

²⁾ Principalis mea parochia est in Bistritz sub Hostein. Filialis Laukow pagus quidam sita (!) prope Holessovium in pede montis. Patronus ecclesiae nostrae ut dicunt est sanctus Gilgius, in Laukow filiali ecclesia s. Wenceslaus martir et patronus in Hostyn est templum antiquum non consecratum, patrona beatissima virgo Maria. Viz kn. arcib. kroměřížský archiv. Parochialia.

Mluví tedy netoliko o chrámu, ale o starém chrámu na Sv. Hostýně a o úctě mariánské, již jest zasvěcen. Připojíme-li pak toto svědectví k tomu, co praví Schmidl o něm v „Dějínách Tov. Jež. prov. české“ k roku 1641,¹⁾ jenž tam kostel nazývá kostelem prastarým (antiquissimum templum), pak jsme vedeni od začátku XVII. století celá století nazpět. Třeba uvážiti, že dvě zprávy souhlasně nazývají chrám starým a dále, že právě stáří kostela vytýkají jako nápadnou okolnost, kterou se od jiných kostelů, o nichž se činí zmínka, liší. Zjistě trvání kostela 1—2 set let není nic zvláštního, nápadného, tu nepravíme o kostele, že by byl starý. Když tedy zaručené zprávy poukazují právě na stáří kostela jako něco, co zvláštní pozornost vzbudilo, pak zbývá pouze doba delší, t. doba 3—4 set let a tak dospíváme od začátku XVII. stol. nazpět do začátku XIV. stol. neb až do 2. polovice XIII. stol. Můžeme tedy bezpečně říci, že „starý“ kostel na Sv. Hostýně pocházel ze XIII. stol. a že byl postaven z vděčnosti za šťastnou záchranu lidu před Tatary. Ovšem přesně určití stáří onoho „prastarého kostela“ pro nedostatek případných listinných dokladů nelze. Avšak J. K. Hofmann, jenž kostel dle doznání viděl a své zprávy jistě ze zámeckého archivu v Bystřici p. H. později bohužel ohněm zničeného čerpal, mluví ve shora už naznačené listině o kostele, že byl vystavěn po odchodu Tatarů. Píše takto: „Když se bylo r. 1242 při vpádu tatarském nesčíslné množství lidu pro strach před hrozným zuřením a řáděním nepřitele z celého okolí uteklo na horu Hostýn, kde se k hrůzám obléhajících Tatarů ještě přidružila tíseň vzniklá z nedostatku vody, obrátili se obléhaní, ježto na lidskou pomoc a záchranu počítati nemohli, v modlitbě k Nejvyššímu a nejsvětější Matce, prosíce vroucně ve dne v noci o pomoc a osvěžující nápoj. A jak věrohodní dějepiscové se zmiňují, byla jejich zkroušená a pokorná modlitba vyslyšena. Všemohoucí Bůh otevřel na přímlovu nejsvětější Matky na tvrdé skále hned pod vyhozenými náspy stísněným křesťanům k občerstvení a uhašení žízně hojné, od té doby neustále tekoucí zřídlo vody. Mimo to seslal na nelidského nepřitele strašnou bouři, blesky a krupobití, čímž nesčetní nepřátelé byli usmrceni a ostatní přestrašení, tak že spěšně od hory odtáhli a na to i ze země se vyklidili. Poněvadž pak někteří, během bouře na modlitbách trvajících křesťané, viděli vznášeti se nad mračny Matku Boží, vystavěli věřící z vděčnosti za osvobození od nepřitele na Hostýně kapli.“

Co se týká obrazu Marie Panny, jenž byl v mariánském kostele uctíván, dávají nám zprávu kopie ve starých modlitebních knihách. V jedné takovéto knize²⁾ spatřujeme Marii Pannu

¹⁾ Hist. Soc. J. prov. Boh. p. IV. lib 3. ad annum 1641, pag. 717

²⁾ Měl ji chvalkovský p. farář Ferd. Harna.

jako královnu s korunkou na hlavě a velikým pláštěm přioděnou, pod níž se ukrývají Moravané. Maria Panna vznáší se nad Hostýnem, okolo něhož pozorovati nepřátelské stany a prohánějící se Tatary. Bychom však nebyli v rozpacích, co má obraz znamenati, jest dole připojen nápis: „Panna Maryga Hostýnská, gak se od roku 1242 až po rok 1620 uctívala. Ve spod pozření z Rychlovských rol na podhostýnskou pustatinu v roku 1241 a obléhání Tatarské Moravanů, kdežto pod a) Bedlina s Chlumem, pod b) Javorník, pod c) Hostýn a pod d) skály Železná Brána se pozorují.“

Kostel stál, jak staří Bystřičané vykládali,¹⁾ asi tam, kde jsou kůr a věže nynějšího chrámu, ač jiní zase tvrdí, že ležel více na sever za Sarkandrovkou.

Dle popisu Vavřince Střinka, jenž byl r. 1781 kaplanem na Sv. Hostýně, byl kostel na 8 m dlouhý a 6 m široký, měl čtyry okna, jedny dveře, nevysoké klenutí a jeden oltář.²⁾

Na památku tohoto starého kostela byla r. 1897 vystavěna dřevěná, kulatá kaple na temeni Sv. Hostýna, známá jako kaple románská.

Zmíněné události nemohli starší spisovatelé opominouti mlčením. Proto nalézáme u nich častější zmínku o Sv. Hostýně. Zvláště pak příčinu, proč Sv. Hostýn stal se památným, vidíme tam jasně zaznamenanou. Mezi těmi, kteří zasluhují býti výslovně uvedeni jsou: Pilař a Moravec,³⁾ Pubička,⁴⁾ Tanner,⁵⁾ Beckovský,⁶⁾ Kruger,⁷⁾ jenž i pouť na Sv. Hostýn vykonal, a slovuťný Balbín.⁸⁾ Obzvláštního povšimnutí jest hoden J. Schmidl T. J. Tento psal sice dějiny české provincie Tovaryšstva Ježíšova r. 1747, avšak použil hlavně zápisků, jež se ve všech řádových domech v jednotlivých letech před tím konaly. A tu, jak jsme už podotkli, mluvě o událostech z r. 1641,⁹⁾ nazývá kostel na Sv. Hostýně „prastarým kostelem (antiquissimum templum) zasvěceným úctě Marie Panny“. Aby pak asi odůvodnil, proč kostel úctě Marie Panny byl zasvěcen, vykládá při líčení dějů r. 1567,¹⁰⁾ jak křesťané před Tatary na Sv. Hostýn se utekli a tam se hájili; jsouce však svíráni konečně i žlzní, utekli se k Marii Panně a byli zachráněni. Záznam tento jak zmíněno, je tím cennější, uváží-li se, že

¹⁾ Viz Paměti bystřického měšťana J. Sovy.

²⁾ Náš Sv. Hostýn. Brno 1894. J. N. Cibulka T. J. str. 9.

³⁾ Moraviae historia polit. et eccles. Brunae 1785, str. 145. V poznámce se odvolávají na jakousi listinu kostela svatohostýnského.

⁴⁾ Chronol. Geschichte IV. 2. Praha 1781, str. 202.

⁵⁾ Geschichte derer Helden v. Sternen, Praha 1732.

⁶⁾ Kronika česká. Praha 1700 hl. 43.

⁷⁾ Sacrorum Pulverum. Leitomissli 1667. Ke dni 25. června.

⁸⁾ Diva montis Sancti, Pragae 1665, str. 146.

⁹⁾ Historiae Soc. Jesu prov. Bohem. p. IV. lib. 3. ad a. 1641, pag. 717.

¹⁰⁾ Hist. Soc. Jesu p. I. lib. 3. pag. 240 atd.

Obr. 3. Obrázek P Marie Svatohostýnské ve staré modlitební knize.

Schmidl vlastně uvádí jenom to, co řádoví spolubratři, žijící v oněch letech, t. j. r. 1567 a 1641 v domácích zápiscích o své době poznamenali. Avšak dosti už o události svatohostýnské.

Že kostel po svém zbudování byl navštěvován poutníky, které jednak vděčnost k Marii Panně, jednak různé potřeby na posvátnou horu vedly, rozumí se samo sebou.

4. Kostel do zpuštění r. 1620. Poutníci.

Ale odkud máme zaručené zprávy, že se odedávna na Sv. Hostýn putovalo? Předně je to zpráva z generální visitace v Bystřici p. H. z r. 1625, o které jsme už dříve mluvili. Ve zprávě této se vyličuje nejprve, jak město toho roku vypadalo: „Město je,“ dle se v listině, „ještě ohněm a mečem zohaveno; a jsouc od dřívějšíka nakaženo kacířstvím, přeje si nyní vrátiti se ku katolickému náboženství.“ Na to listina podotýká, že „dvakrát za rok chodívají velice četná procesí na Sv. Hostýn“. ¹⁾ — A J. Schmidl ve 3. kn. dílu IV. k r. 1641 vykládá, že „členové řádu Tovaryšstva Ježíšova z Kroměříže častěji zavítávali do Holešova, kde dříve měli bydliště, a odtud na horu Hostýn, proslulou v tatarské válce, aby poutníkům hrnoucím se tam se všech stran ku prastarému kostelu, účtě nejblah. Rodičky zasvěcenému, svátostmi přísluhovali“.

O poutích zmiňuje se dále Jiří Kruger T. J. (Saci pulveres) k 25. červnu, říká, že „se rok co rok pořádaly na horu slavné průvody“. A spisovatel knihy „Hora premonstrátská“ (Mons praemonstratus) vydané r. 1679 řadí Sv. Hostýn k nej přednějším poutnickým místům na Moravě a chválí Moravany pro jejich úctu k Rodičce Boží.

Zajisté cenné to doklady lásky Moravanů ke Sv. Hostýnu a jest nám to skoro divné, pozorujeme-li pohnuté a bouřlivé časy, jež se před vzpomenutou dobou přes vlasti naše přehnal.

Nejprve totiž zuřil po našich vlastech husitský fanatismus, jenž byl náboženství katolickému velice na úkor. Kláštery, střediska to katolického života, byly buď docela vyvráceny jako Louka u Znojma a Třebíč anebo vydrancovány jako Velehrad a Tišnov. I blízko Hostýna zůstala památka husitů. Hrad Obřany, jenž dle lidové pověsti ²⁾ ná-

¹⁾ Poděkování za osvobození od Tatarů slavívalo se v oktávě po Nanebevzetí Marie Panny. Neboť Jiří Dohnal, farář svatohostýnský, napsal takto do knihy celebrantů 29. srpna 1780: „Zítra slaví se výroční den, kdy nepřítel Tatar pomocí blah. Marie P. potřen a lidé oblehání na sv. hoře Hostýnské zproštěni, dolů k rodinným krbům se navrátili.“

²⁾ J. Sova, Paměti.

ležel původně řádu templářskému,¹⁾ byl od nich dobyt a ztroskotán.²⁾

Krajiny, kde dříve kvetl katolický život, staly se baštami husitství. Dokladem toho jest Uh. Ostroh s okolím.

Než nebyly to ještě doby nejhorší. Časy mnohem smutnější nastaly pro Sv. Hostýn. Po husitech přišli lutheráni a Čeští bratři, kteří opanovali i krajinu kolem Sv. Hostýna. V blízkém Holešově u hlavního kostela vládli lutheráni, u sv. Anny Čeští bratři; také v Bystřici p. H. holdovalo se učení bratrskému. Asi polovina obyvatelstva byla bratrská a od roku 1593 byli tu ustanoveni bratrští kazatelé. Vystřídali se čtyři: Tobiáš Závorka, Jan Pořícenus, Jiří Borovský a V. Vojtík.³⁾ Mimo to počala pojednou v naší domovině zuřiti lítice války třicetileté. Sv. Hostýn zasténal. Hora, jež byla svatou i bezohlednému bojovníku husitskému, svatyně a obraz, před nimiž kališník uctivě skládal svůj palcát, byly zneuctěny bezbožnou rukou Václava Bitovského z Bitova, pána na Bystřici p. H. Muž tento, známý též jako mučitel bl. Jana Sarkandra, dal obraz, považuje uctívání Rodičky Boží na Sv. Hostýně za modloslužbu, a snad ze hněvu, že polští kozáci na své cestě do Rakous Bystřici p. H. vyloupili, zpustošili a vypálili, a jeho miláčka, bratrského kazatele Vojtíka zastřelili, r. 1620 spáliti. Kostel jen tak že zkáze ušel.

Vykládá se, že někteří z nekatolíků, kteří onou úlohou byli pověřeni, na půl cestě, hrůzou jsouce pojeti, se obrátili a domů se navrátili. Ostatní pak dodavše si myslí, došli až na horu, rozsekali sekyrami dveře, vymlátili okna, vše zpustošili a kostelní nářadí i se soškou vyhodili a spálili.

Bitovský, jenž byl jedním ze tří direktorů revoluční vlády moravské (1619—1620), prchnul po bitvě bělohorské do Němec, byl v boji u Stínavy ve Slezsku jat a v Brně veřejně na náměstí prý oním člověkem, jemuž především dal rozkaz, aby obraz zničil a kapli zpustošil, popraven mečem. Lid pokládal toto za očividný trest Boží. Také si lid vykládal, že onen predikant, který Bitovského k tomuto skutku měl, byl raněn slepotou. (J. Kruger, Sacri pulveres, na den 25. června.)

¹⁾ U Pešiny ve Předchůdci Moravopisu při vypočítávání sídel templářských se o „Obřanech“ nečiní zmínka.

²⁾ V rozvalínách obřanských skrývali prý se později pověstní loupežníci na Valašsku Ondráš a Juráš.

³⁾ Bystřický farář Tobiáš Švach udává ještě 23. dubna r. 1651 nejdůst. konsistoři náboženský stav farnosti bystřické takto:

1. První fara jest bystřická, patřící nejosvíc. p. hr. z Rotalu. K ní náleží dvě osady a město. Ve městě jest 90 rodin: katolíků jest 156, kacířů 207 a jsou to přední města, jako konšelové, senátoři, soudce a jiní. Příčina jest, že světské rámě nepomáhá. Ve Lhotce jest 10 sedláků (Tak v listině. Rozumní se asi rodiny selské, ve Chvalčově 11.

Avšak kdo putoval na Sv. Hostýn? Spisovatelé se o tom nezmiňují. Smlí-li však se dohadovati, byli to předně obyvatelé svatohostýnští a kovkopové.¹⁾ Neboť jak vysvítá z úř. záznamů bystřických, byly na Sv. Hostýně chaloupky. Tak jistá Kateřina Klimková byla odsouzena k pokutě, že jednu z nich zapálila. — Dále to byli Bystřičané a obyvatelé okolních míst. Konečně se mineme sotva s pravdou, řekneme-li, že mezi nejhorlivější účastníky poutí patřil bl. Jan Sarkander, jenž jako farář holešovský netoliko sám na Sv. Hostýn rád pospíchal, ale i jiné k tomu pobádal. Vždyť bylo tehda povinností farářů

Mezi těmito oběma jsem sotva našel 20 katolíků, kacířů na 60 a to ti nejčelnější. Tedy celkem 267 kacířů a 176 katolíků.

2. Dále ve farnosti bylavské je: v Bylavsku 15 sedláků, z nich 24 katolíků, 40 kacířů; v Brusnám 14 sedláků, z nich 22 katol., 36 kacířů; ve Slavkově 21 sedláků, z nich 12 katol., 73 jinověrců; v Rychlově 16 sedláků, z nich 14 katolíků a asi 53 kacířů; V Hlínku 23 katol. a 50 jinověrců.

3. K faře loukovské náleží 5 osad. V Loukově jest 48 sedláků, z nich toliko 60 kacířů, ostatní všichni jsou katolíci. Ve Příkazech mezi 11 sedláky toliko 3 jinověrci. V Libosváru 15 sedláků, z nich jest 40 kacířů, mnohem více však jest katolíků. V Mrlinku asi 12 sedláků, z nich 25 katol., asi 40 kacířů. Ve Vítonicích (panství pp. knížete Maxim. Dichtrsteina (?? Ditrichsteina) jest na 40 sedláků a ani pátá část není katolická. V této osadě jsou lidé nejzatvrzelejší, spoléhající mnoho na svého vládnoucího pána. — (Kn. arcib. archiv v Kroměříži. Parochialia.)

¹⁾ Kovkopové pracovali ve zlatých a stříbrných báních (zdá se však, že hory zlatonosné nejsou. Poznámka spisovatelova) na Sv. Hostýně u Bystřice p. H. a Chvalčova. Že se daly pokusy těžiti zlato a stříbro, není žádné pochyby. Viděti to zřetelně na mapě vydané A. Komenským. Dále píše o dolech Pešina z Čechorodu; a Jan Peithner šl. z Lichtenfelsu r. 1789 praví: „ližně blízko hradištského kraje leží městečko Bystřice, dříve pověstné pro kovohojné horské okolí. Zvláštního práva na tamější doly stříbrné s osvobozením od zeměpanské daně na 10 let nabyt Jirí Zabka z Limberku se svým synem Burianem a jinými podnikateli roku 1544 v úterý po obrácení sv. Pavla od krále Ferdinanda I. Nedaleko odtud jsou doly chvalčovské, hostýnské a rusavské, jež Pešina velice vychvaluje.“

Jak dlouho však se dolovalo a s jakým úspěchem, těžko říci. Také v rukopisných zlomcích Středovského str. 335. mluví skalický měšťan Jan Záborský k r. 1697 o valech, táhnoucích se kolem kostela, a o železné bráně, a tvrdí, že jak na temeni tak na úpatí hory ještě 7 zlatých a stříbrných štol docela dobře poznal. (Ř. Volný, Markrabství mor., sv. I., Hostýn str. 79.) Konečně nám o dolech dává svědectví jistý kněz Václav, jehož udání a popis z r. 1697 bylo prý na faře ježovské. Kněz Václav prý se i sám zabýval dobýváním zlata na Sv. Hostýně. Avšak toto tvrzení zdá se býti pochybné.

Zbožný pak lid hornický, maje se odebrati ke své práci neopominul navštívit kostel a doporučiti se do ochrany Marie Panny Svatohostýnské. Zbožný, pravím, a ne bez příčiny. Vidíme to z hornických stanov. Tak čteme na př. v zákoníku jihlavských kovkopů mezi jiným také toto: „Všichni jsme se jednomyslně a zbožně usnesli, že každý, kdokoli by se rouhal Bohu, Marii P. anebo svatým, anebo pohrdal svatými svátostmi, má po sedm neděl s řemenem okolo krku před průvodem bos okolo farního kostela býti veden a po těchto sedmero dní se postiti o chlebě a vodě a nesmí se v žádném kostele mezi tím časem ukázati.“

holešovských starati se o kostel na Sv. Hostýně, an Svatý Hostýn a Bystřice k Holešovu náležely. V životopise jeho však se o tom nic bližšího nedočítáme.

5. Kostel obnoven a pořízen nový obraz.

Po zpustošení kostela Bitovským nastaly trudné doby pro Sv. Hostýn. Kruger, jenž osobně jako poutník okolo r. 1660 na Sv. Hostýn zavítal, praví, že Sv. Hostýn z dotčené příčiny velice utrpěl a už jen skoro v paměti nemnoha lidí žil.

Avšak nezůstal dlouho kostel v tomto stavu žalostném. Když se Bitovský po bělohorské bitvě musil uchýliti do ciziny, vedl správu statku až do r. 1628 Jiří Sokolnický, bezpochyby příbuzný Bitovského. Roku tohoto přešlo panství na Václava z Lobkovic, bratra Ladislava Popela z Lobkovic, pána na Holešově.

Sv. Hostýnu se pod novým majitelem uvolnilo. Václav z Lobkovic dal ihned opravit kostel a pořídit nový obraz. V. Sova, bystrický měšťan, sděluje nám ve svých rukopisných „Pamětech města Bystřice“ toto: „Po odchodu Bitovského koupil jeho statky Václav z Lobkovic za 100.000 zl.“ A na jiném místě, tvrdě, že je darem dostal od císaře, dokládá: „Tento katolický pán, obdržev vládu nad Bystřicí pod Hostýnem, byl dojat takovou zpuštěností památného místa, kde předkové na přimluvu Matky Boží byli zachráněni. I učinil slib, že stánek Boží zase obnoví, což se také kvapně vykonalo. Když bylo vše hotovo, dal udělati na lípové desce loket široké a půl druhého loktu dlouhé obraz Matky Boží, ana drží v ruce Synáčka, jenž metaje blesky poráží voje tatarské.“

Fundaci však, kostelní náradí a roucha kostel ještě neobdržel. Neboť takto píše¹⁾ bystrický farář Tobiaš Maximilian Švach dne 23. října 1651 generálnímu vikáři v Olomouci Dirreovi. Udává, které kostely má ve své správě, totiž bystrický, bylavský a loukovský a v jakém jsou stavu, pokračuje: „Jest ještě jeden kostel, nejdůstojnější a neosvícenější pane, na hoře Hostýně, na pozemku nejosvíc. p. hraběte z Rotalu; tento je tak chudý, že ani haléře po celý rok odjinud nedostane, nežli co má z darů po čas poutí. Pročež žádná náradí a roucha tu nejsou, nýbrž vždy musí se vzíti naše z Bystřice.“

Pozorujeme-li svědectví toto, že se už jevila potřeba paramentů na Sv. Hostýně, a zprávu J. Schmidla T. J.,²⁾ jež mluví o hrnoucích se poutnících v letech těchto na Sv. Hostýn, vidíme, že Sv. Hostýn počínal zkvétati.

¹⁾ Kn. arcib. archiv v Kroměříži. Parochialia.

²⁾ Historiae Soc. Jesu prov. Boh. p. IV., lib. 3. pag. 717. ad a. 1641. Sv. Hostýn.

6. Kostel rozšířen a přistavěny dvě kaple r. 1658. Moravská šlechta přítomna svěcení.

Po válce třicetileté koupil panství bystřické a holešovské od Lobkoviců Jan hrabě Rotal r. 1650.¹⁾ Rodina tato pocházela ze Štýrska, kde od r. 1356 měla v držení dědičný úřad nejvyššího komornictví nad stříbry. Vymřela po meči r. 1762 Františkem Ant. Rotalem.

První, jenž se z Rotalů na Moravě usadil, byl svob. pán Hons Jakub z Rotalu, koupiv r. 1613 statek Napajedla. Jeho syn Jan, později hrabě z Rotalu, stal se nejenom po otci pánem na Napajedlích, nýbrž koupí rozšířil své panství i na Tlumačov, Kvasice, Holešov a Bystřici p. H. Rotalovci vynikali velikou a upřímnou zbožností. Doklady nám k tomu dávají Napajedla, Holešov, Bystřice a Sv. Hostýn, kde zůstavili všude pomníky své zbožné mysli. Zdá se, že jim žádná oběť nebyla přílišnou, když se jednalo o kostel a o čest Boží. Na Sv. Hostýně se to počalo jeviti r. 1658.

Katolíci, jsouce vyklizení Švédů r. 1648 zbaveni protestantského poručnictví, jali se směleji vystupovati a katolický

¹⁾ Známí doposud majitelé panství Bystřice p. H. a Sv. Hostýna jsou tito: Původně slulo panství toto obřanské dle hradu Obřan, vystavěném na stejnojmenné hoře, asi půldruhé hodiny od Sv. Hostýna; jako první majitelé panství obřanského uvádějí se Šternberkové ve XIV. století. Zpráva z r. 1030, že sv. Hostýn s okolím byl darován vévodou Břetislavem chrámu sv. Petra a Pavla v Olomouci, jest pochybná. Roku 1368 prodal Albrecht ze Šternberka (dle jiných Albert), biskup litomyšelský, nejprve část panství: půl Bystřice p. H., půl vsi Lhotky a svůj podíl na vsi Loukově s příslušenstvím Bočkovi z Kunštátu, ponechav si Obřany se Svat. Hostýnem a obdržev od Bočka Vrbátky a Vrátnovice. Než později zdá se, že mu celé panství i se Svat. Hostýnem přenechal. Neboť r. 1673 sděluje poručník Benedikt ze Strážnice (?) ditkám Bočkovým, že tento svoje statky Obřany, totiž hrad Obřany, celé městečko Bystřici p. H., Lhotu a svůj podíl na Loukově i s právem patronátním koupí předal markraběti Janu Jindřichovi, bratru Karla IV., krále českého a Otce vlasti. Roku 1447 vidíme jako majitele panství, ale už pojmenovaného po Bystřici p. Host., ježto Obřany ležely v troskách, Milotu z Tvorkova, od něhož téhož roku panství přechází do rukou Voka ze Sovince na Helfštýně. Tento je odstoupil ihned Janu Zoubkovi z Moravan, po němž je ještě jednou dostali Šternberkové. Ale už r. 1466 prodal Matouš ze Šternberka panství bystřické se Sv. Hostýnem Jiřímu z Landštejnu, od jehožto dcery a dědičky je koupí nabyl Ctibor z Cimburku roku 1492. Ještě však téhož roku 1492 koupil panství bystřické a Svatý Hostýn Mikuláš z Hustopeče. „Ta Bystřice,“ praví Paprocký, (V Zrcadle list 301), „byla pánů Bystřických z Hustopeče, kterýžto rod již sešel. Poslední potomek mužský rodu toho byl pan Albrecht, který v bystřickém kostele pochován jest.“ Dceru Albrechtovu Magdalenu pojal za manželku Burian Žabka z Limberka, čímž se stal majitelem panství bystřického. (Viz Paprockého list 162.) Od Žabky z Limberka přešla panství roku 1555 rodina pánů z Vického. Vystřídali se čtyři: Přemek, Jan, Arkleb, Vilém. Vilém z Vického měl jedinou dceru Bohunku, jež se vdala za Václava Bitovského z Bitova. Po Václavu Bitovském měl je Lobkovic a konečně Rotal.

život v čilý proud uváděti. Zbořené svatyně se znovu stavěly a na poutnických místech ozýval se nadšený zpěv pobožných zástupů, které jakoby svým počtem a horlivostí chtěly nahraditi, co se bylo po tolik a tolik let promeškalo. Zvláště na sv. Hostýn putováno se všech stran vždy víc a více. Maličký kostel nebyl s to, aby pojal davy nábožných. Vida to hrabě Rotal, postaral se nejprve o zvětšení a lepší úpravu kostela. Což se stalo r. 1658. Tohoto roku dal hrabě Rotal kostel rozšířiti, obnoviti, opatřil jej vložkou a dal zhotoviti nádherný obraz. Odstranil také obtíže a nepohodlí, s nimiž doposud bohoslužby a udílení svátostí bylo spojeno. Než na tom nebylo dosti.

Jako magnet přitahuje k sobě železo, tak táhla k sobě Matka Boží Svatohostýnská srdce Moravanů. Zdálo se, jakoby zazníval hlas: „Za mnou pojdte, za mnou před stolec Matěře Boží!“ A kroky boдрých Moravanů nesly se, kam jim velel hlas jejich srdce. Tím se stalo, že i zvětšený kostel, ježž možno ještě na starých obrazech viděti, nevystačoval. I dal Rotal vystavěti na obou stranách kostela dvě otevřené, krásné kaple. Jedna z nich, tak zv. Rotalovská, na levé neboli severní straně kostela, byla r. 1749 pozměněna a zasvěcena sv. Jiljí. Svěcení stalo se téhož roku 1749 dne 7. prosince v neděli adventní. Od r. 1787—1889 sloužila kaple za zednické skladiště. R. 1889 byla nově zřízena a zasvěcena bl. Janu Sarkandroví.

Mimo to zřídil hrabě dvě poustevny: jednu nahoře a druhou u Lázní. Horní byla pro dobu letní, dolní pro zimu.

Balbín praví, že „hrabě Rotal kaple stavěl za účastenství a nadšení téměř celé Moravy a že svěcení se dalo s největší okázalostí u přítomnosti skoro veškeré moravské šlechty“. — Je to tedy první velikolepá všemoravská pout, o níž se nám písemná památka zachovala!

A Kruger podotýká: „Toto vše jsem viděl na vlastní oči. I přál jsem hraběti, jenž se tou měrou o pohodlí poutníků postaral a nyní se nachází u dvora ve Vídni jako skutečný tajný rada a rytíř zlatého rouna, tu nejhojnější odplatu u Nejvyššího.“

7. Obraz Panny Marie Svatohostýnské od Rotalů.

Pravili jsme v minulé kapitole, že hrabě Rotal dal též zhotoviti nádherný obraz. Vlastně to byla manželka hraběte Jana Rotala, roz. hraběnka Marie Šternberková, jež se asi ve zbožnosti od svého chotě nechtěla dáti předčiti a chtěla též něco k oslavě Rodičky Boží a Sv. Hostýna učiniti.

I dala tato urozená paní zhotoviti v Němcích r. 1655 u jakéhosi Bedřicha Eisensteina krásný obraz se stříbrnou tepanou prací. Je to nynější obraz bystřický, jenž byl r. 1787, jak později šíře vyložíme, zavezen do Bystřice a umístěn za

přítomnosti celého představenstva na hlavním oltáři, kde se posud chová.

Obraz pozůstává z malby na lípovém dřevě a tepaného

Obr. 4. Tak zvaný Rotalovský obraz P. Marie Svatohostýnské.

stříbrného doplňku. Malba vypadá starobyle a dřevo je už na mnohých místech červotoči rozhlodáno. Obraz jest 53 cm dlouhý a 30 cm široký; s okrasami kovovými má délky 1·08 m

a šířky 69 cm. Při požáru v Bystřici r. 1833 měl se už státi obětí plamenů, ale byl ještě závčas dp kaplanem Jak. Hromádkou z hořícího kostela vynesena a před zkázou zachráněn.

Od Františka Ant. hr. Rotala z r. 1748 zachovala se nám listina, jež nám o původu tohoto obrazu svědčí. Listina ¹⁾ zní doslovně takto: Já František Antonín, svatě římské říše hraběcí milost z Rotalu, pán na Holešově, Bystřici, Prusinovicích a Zborovicích, jeho v Uhřích, Čechách královské jasnosti rada a skutečný komorník i také dědičný stříbrný komorník knížectví štyrského atd.

Na vědomí jednomu každému a obzvláště purkmistrovi, rychtáři, konšelům a všem poctivým Čechům městečka Bystřice tímto listem dávám věděti, by se na den památky svatého Petra a Pavla při svítání do zámku bystřického dostavili; neb s velikou okázalostí zázračný obraz Matky Boží od Marie Šternbergové, manželky hraběte Jana Rotala, Léta Páně 1655 v Němcích od Fridricha Eisensteina zhotovený a po rozboření staré zázračné kaple opravený na kopec svatého Hostýna ponesen bude.

Jenž se stalo v Olomúci dne prvního měsíce června roku tisícího sedmistého čtyřicátého osmého.

František Antonín Rotal m. p.

8. Vodní kaple.

Na Sv. Hostýně zasluhuje také naší obzvláštní pozornosti kaple nad tak zvaným svatým pramenem, o němž už dříve byla zmínka. ²⁾ Pramen sám prýští na severozápadní straně temene svatohostýnského. Železné dveře zabraňují poutníku volný pohled na podivný zdroj vody, vyvěrající ze skály. Ovšem, očekával by mnohý, že by měl býti pramen výše uvnitř náspu, ne však, jako skutečně teče vně na úpatí valu. Než odkud představa ona? Odtud, že si myslíme jako by se byl nepřítel neustále zdržoval v nejbližší blízkosti, ba těsně u samého valu, jako se to dělo při dobývání měst; což u Sv. Hostýna sotva se dá tvrditi. Dále se nesmí zapomenouti, že to nebyl jediný zdroj, jímž křesťané svou žízeň hasili. Případné vysvětlení dávají nám staří historikové. Dle těchto jest pramen jedním ze zřidel, jimiž křesťané se osvěžili, jenž však zůstal pro potomky jako památka podivuhodné a nám známé události. Voda pramene je, jak chemicky a bakteriologicky bylo dokázáno, úplně zdravá a pitná.

Pramen byl dlouho otevřený a zrakům obecnstva přístupný. Teprve bystřický farář Tomáš Požárník učinil r. 1700

¹⁾ Její věrný opis zaopatřil nám Ig. Vinkler, úředník v Bystřici p. H.

²⁾ Viz str. 19., co píše J. K. Hofmann.

změnu. Dal prostoru, kde se stéká voda, obezditi a nad skalou, z níž se voda vyřínuje, vzdělati sklepení. Nad sklepením vystavěl prý kapli, na jejíž opravu založil zvláštní nadaci. Neboť takto praví v jedné listině farní z roku 1755 bystřický farář Straka: „Kaple pod horou Hostejnem, posvěcená ku cti Marie Panny Hostýnské, zřízena byla od jistého bystřického faráře Tomáše Požárníka na vlastní náklad; a má jako majetek jednu louku, odkud kapli ročně připadne 2 zl. 20 kr. Kaple má vlastní kalich; jinak ale kněží, chtějíce tam sloužiti mši svatou, vezmou s sebou vše, co třeba z Hostejna nebo z Bystřice.“

V některých popisech Sv. Hostýna (viz „Náš Sv. Hostýn“ od P. J. Cibulky T. J.) jest však udán hrabě Jan Rotál za původce této kaple. Děje se to na základě rotalského znaku — kříže — nad oltářem a zprávy J. Krugera, jenž dí: „Třetí kapli vystavěl Rotál nad zázračným pramenem, kde voda nejprve do objemné nádržky, zhotovené z krásného mramoru, stéká, odkud se k lidskému použití vylévá a chodce vystupováním znaveného až ku podivu osvěžuje.“

Ježto Kruger asi r. 1660 Sv. Hostýn navštívil a Požárník prý nynější kapli, ovšem otevřenou, vystavěl r. 1700, dá se celá věc vysvětliti asi tak, že Požárník hrabětem Rotalem vystavěnou kapli buď zvětšil a vše ostatní, co jsem uvedl, k tomu přidělal, anebo že kapli, jež za vpádu tureckého r. 1663 možná trpěla a zubem času byla už ohlodána, poopravil a obnovil.

Kaple tvoří skoro čtverec asi 6 m dlouhý. Střecha jde do špiče. V zadní a v pobočných zdech je po jednom kulatém oknu, ve přední jsou okénka dvě hranatá. V okně zadním, neboli nad dveřmi, je upevněno železné pozlacené V. Tvoří pak s písmenkem A a E na pobočných dvou oknech slovo „Ave“ (Zdravas). Pod tímto oknem nalézá se vchod se železnými dveřmi. Na přední straně naproti dveřím a mezi okny jest oltář, na němž ve výklenku stojí socha Marie Panny Vítězné. Socha tato byla r. 1848 po nějakou dobu ve chrámu nad hlavním oltářem, až byla nahrazena sochou nynější a umístěna ve vodní kapli. Na klenutí nad oltářem je vyobrazen Sv. Hostýn, jak z něho vytryskuje zřídlo vody. V ostatních malbách na klenbě jsou vyobrazena jiná případná zřídla vod. Je tu na př. Mojžíš, an na poušti vyluzuje vodu ze skály; sv. papež Kliment, na jehožto modlitbu vypověděným 2000 křesťanům na poušti chersonské¹⁾ otevřen na blízkém kopci zdroj vody; konečně je zde sv. Prokop, jak knížeti Oldřichovi nabírá a podává vodu proměněnou ve víno. Na stěnách jsou znázorněny průvody, ubírající se ke svaté vodě. Opravy jsou z r. 1894. Roku 1898 dána též podlaha a pramen opatřen pozedívkami a rourami.

Znova opraveno pak bylo rourové zařízení r. 1909, po-

¹⁾ V nynějším jižním Rusku.

něvadž se pozměna, učiněná na rozkaz zdravotního úřadu v Brně r. 1903, neosvědčila. Mimo to vystavěn r. 1898 v podsklepi veliký vodojem, v němž se voda stéká a odtud se odvádí do rour.

Bylo tedy na chlumě čtvero svatýň. Nejstarší, opatřená věží asi tam, kde je nyní kůr chrámový, jež měla po každé straně jednu kapli. Posléze čtvrtá kaplička zbudovaná nad pramenem.

Tolik o vodní kapli a faráři Požárníkovi.

9. Sv. Hostýn opevněn a opatřen posádkou proti Turkům r. 1663.

Roku 1662 vypověděl sultán Mohamed IV. císaři Leopoldu I. válku. I vypravil veliký vezír Achmed Kuprili na 10.000 mužů na Moravu, aby prý si svůj žold uhradili z loupeží. Překročivše vedením zrádců průsmyky karpatské, rozlili se jako zhoubná povodeň po východní a jižní Moravě a dostali se až ku Třebíči a Vel. Meziříčí. Na rychlo opraveny hradby větších měst a v lesích nadělány záseky. Též Sv. Hostýna bylo vzpomenuto. A věru, co bylo více na snadě nežli utéci se na horu dosti nepřístupnou, jež se už dříve osvědčila jako vydatná ochrana proti nepřátelům, kde staré, dosti zachovalé valy samy okolní obyvatelstvo zvaly, aby za nimi hledali útočiště jako kdysi jejich předkové, a kde mocná Vítězkyně nad nepřáteli jim dodávala důvěru ve svou pomoc a přispění? Proto spěchali na Sv. Hostýn, hradisko poopravili a dobře opevnili a dostali od vlády ku své obraně ať už na výslovné přání anebo z jejího vlastního popudu vojenskou posádku. Tak Sv. Hostýn proměněn v pevnost. Velitelem pevnosti svatohostýnské byl ustanoven Ludvík Arnošt Elbogner z Dol. Šenfelda, pán na Přílepech nedaleko Sv. Hostýna. Určité zprávy čerpáme o tom z dopisu,¹⁾ jež poslal P. Ondřej Ricci T. J. z vyzovické residence řádu Tov. Jež. veliteli Elbognerovi. V listě oznamuje P. Ricci svou pout na Sv. Hostýn a podotýká, že má ještě jiné záležitosti, jež může při té příležitosti vyřídit. Také prý různé novinky veliteli sdělí.

List nese latinskou adresu, která česky zní: Slovuťnému a vznešenému pánu Ludvíku Arn. Elbognerovi z Dolního Šenfelda, pánu na Přílepech atd., J. cí. M. plukovníku ve vojště a velmi bdělému veliteli hostýnské pevnosti, jakož i velice úcty hodnému pánu na Přílepech.²⁾

¹⁾ Opls listu byl zaslán nám dp. archivářem kroměřížským Frant. Snopkem, a k vůli zajímavosti uvádíme jej doslovně.

²⁾ Adressa původní: „Perillustri ac generoso domino Ludovico Ernesto Elbogner de Inferiori Schenfeldt, domino in Przilepp etc., S. C. M. in exercitu primario centurioni ac in munitione Hostynensi vigilantissimo commendanti, domino ac patrono plurimum semper observando, Przilepii.“

Znění samého listu, jenž jest psán až na první větu česky, je : Slovnutný a urozený pane! Moje pokorné a zcela ochotné služby. Dávno ráčili žádati a očekávati její milosti paní [t. pí. Doczyové na Vyzovicích] zejtřejšího dne ne na obtížnost, ale na pobožnost jse berouce na Hostejn k vaší milosti dojedeme a odtud z rána, dá-li Pán Bůh v neděli, spolu i s vaší milostí se k matičce boží dostaneme.

Touž příležitostí a cestou může se krátce dokonati, co pozůstává až posavad strany p. Václava Švartze;¹⁾ a jakož i discrepantí (rozmlíška) může se v concordantí uvést (urovnati), když nebude sobě stěžovat pan Záhořský vaší milosti navštívití. Mním [s] sebou vzíti originál počtu jeho atd., aby snázeji osobně²⁾ se mohlo pokračovati a k konci přijíti.

Některé noviny též s sebou vaší milosti mním přinést; nyní na cestě k Vsetínu jsouc před večerem obšírněji vaší milosti psáti nemohu, ale v ochranu boží nás (příložíc jak nejpeknější pozdravení vašim milostem od její milosti paní) poručena činím.

Na Vyzovicích 17. srpna 1663. Slovnutnosti a urozenosti vaší nehodný sluha v Kristu

Ondřej Riccius T. J.

Tak daleko sahá zpráva.

Mimo to nám dávají o tom svědectví obrázky a písně z XVIII. století.

Vdp. J. Jelínek, děkan v Bojkovicích, poslal nám dva obrazy Panny Marie Svatohostýnské. Jsou to mědirytinky, z nichžto jedna jemnější a zřetelnější pochází dle latinského chronogramu pod obrázkem z r. 1723. — Obrázky upomínají nás ne na Tatary jako obyčejně, nýbrž na Turky.

Vidíme na obrázku Rotalovskou Marii Pannu s blesky, horu Sv. Hostýn se čtyřmi kaplemi a jakousi tvrzí. Je to asi tvrz vojenské posádky, která r. 1663 na Svatém Hostýně byla umístěna. Upomínka na tuto tvrz zachovala se v lidu. Pod horou jsou turecké stany s půlměsíci, mezi nimiž pádí ozbrojené turecké voje na koních, majíce prapory opatřené taktéž půlměsíci. Na obrázku zřetelnějším, jenž je i tuto otisknut, jsou dva latinské nápisy: jeden neúplný nad obrázkem, jenž zní: „peklo, jež na nás dotírá, zažen a zkroť“; druhý dole tvořící chronogram: vera ac genuina atd., česky: „pravý a původní obraz Bohorodičky Panny na sv. Hoře Hostýně“. Obrázky tyto nám jasně naznačují, že i za dob tureckých vpádů se ukázala Panna Maria na Sv. Hostýně jako „pomocnice lidu moravského“. V jistých písních, vytištěných r. 1749 v Olomouci, prosí se skutečně Maria Panna o pomoc proti

¹⁾ Švartz měl mrzutosti pro účty s paní Doczyovou z Vyzovic.

²⁾ Orig.: „coram“.

Turkům. Už titul písniček nám praví, že jsou proti úhlavnímu nepříteli Turku. A v písničce první je jeden verš tohoto obsahu: „Když's Ty, Matko milá, při nás, nic se nebojíme, neb

quae nos affligunt tartara pelle, preme.

Vera aC genVlna efflgles Delparae Vlrlnls
In saCro Monte Hostein.

Obr. 5. Obraz Panny Marie Hostýnské z r. 1723.

(Na obrázku viděti všechny kaple a jakousi tvrz.)

že větší je Tvá síla než turecká, víme. Ochraň, zastaň, vysvoboď nás, Panno milostivá.“

V dalším verši čteme: „Ó nedejž krve křesťanské pohanům prolévat, pomoz nám, smutným křesťanům, pohany pryč zahnat.“ V posledním verši jsou slova: „Ach, rač pro své

svaté rány pohany pryč zahnat, za to my tobě, křesťané, chcem čest, chválu vzdávat.“ V písničce druhé zní jeden verš takto: „Povstaniž, ó Maria, zbav nás toho hoře, uslyš naše zpívání na Tvé svaté Hoře. Přestraš všechny pohany, kteří hubí křesťany, zahanbiž jejich líce, podej nám své pravice, ó Panno Maria.“ (Nápadné je toliko u těchto písniček, že na první straně je obrázek Panny Marie, jako byl do roku 1620 na Sv. Hostýně.)

Zda však na hostýnskou pevnost bylo také útočeno, nedá se povědět. Ale za jisté možno pokládati, že mnoho lidí tenkrát před vpádem tureckým zachránilo na Sv. Hostýně svůj život. Tak stal se Sv. Hostýn po druhé zachranitelem našich předků před mongolskými, tenkrát tureckými hordami, jichž řádění bylo i této doby hrozné. Neboť dle dějepisců bylo tehdy na 12.000 odvečeno do otroctví.

10. Slib Jana Zikmunda hr. Rotala vystavěti na Sv. Hostýně krásný, prostranný chrám místo dosavadního kostela.

Už dosti mnoho učinila šlechtná a zbožná rodina Rotalů pro Sv. Hostýn. Ale všechno to zdálo se jim býti málo. Jedna myšlenka tanula jim na mysli, jedna tužba vyrůstala ve zbožném srdci: postaviti na Sv. Hostýně velebný pomník slávy Boží a velkolepého hlasatele úcty Bohorodičky, jež se tak zjevně v největších tísních a nebezpečích, v největších úzkostech a bédách lidu moravskému ukázala býti matkou. Čtyry budovy posvátné stály na chlumu, krví a slzami lidu moravského zroseném, přítomností Bohorodičky posvěceném a těšily se zvláštní pozornosti a štědré přízni Rotalů. Ale nebylo ještě chrámu, jenž by důstojně a velikostí svou oslavoval moc dobroty a milosrdenství Božího, hlásal lásku Marie Panny ke svým dítkám, její ochotu jen přispěti ku pomoci a zdatnost přimluvy její u Boha a svědčil daleko široko o zbožnosti a chrabrosti katolických Moravanů, mezi nimiž zlomena síla sverpého Tatara a jeho vítězným nájezdům učiněn konec.

Uvažuje rostoucí vroucnost lidu moravského k posvátnému místu a zástupy poutníků z veškeré Moravy, jimž vděčná pobožnost k Rodičce Boží rozhojnila lásku k víře zděděné cyrillo-methodějské, umínil si Jan Zikmund Rotal, jenž po smrti svého otce Jana Kryštofa, příbuzného shora zmíněného Jana Rotala, nezanechavšího po sobě žádného mužského potomka, panství holešovské a bystrické přejal, krásnou ideu o velebném pomniku na Hostýně uskutečniti; a že tak učiní, slibem Bohu slavně se zavázal. Dále jej k tomu pobádala, jak píše sekretář Fr. A. Rotala Hofman, ta okolnost, že všechny tři kaple nestačily pro množství poutníků, a starý kostel, byv už častěji

přístavbami jak zděnými tak dřevěnými rozšířen, slušným způsobem se zvětšiti nedal.

Než hraběti Janu Zikmundovi vedlo se podobně, jako kdysi králi Davidovi. Když byl potřebné peníze ku drahé stavbě shromáždil a už se chystal úmysl svůj provésti, zemřel, byv překvapen smrtelnou nemocí. Poslední jeho slova na smrtelném loži byla: „Františku, synu můj, vyplň můj slib a vystav památný chrám na Hostýně.“ To pověděv, rozžehnal se s tímto světem 7. prosince roku 1717, a jeho šlechtná duše vznášela se k nebesům, aby dosáhla odměny za své dobré skutky.

11. Hrabě František Ant. Rotal počíná se stavbou nynějšího chrámu 4. května roku 1721. — Stavba chrámu.

Jako Šalomoun se podjal kdysi uloženého sobě od otce úkolu a krásný, nádherný chrám jerusalemský vystavěl, tak také Frant. Ant. Rotal. A poněvadž svatým byl slib otcův a svatou přípověď umírajícímu otci daná, započal se stavbou chrámu, co nejdříve mu bylo možno.

A tak vidíme, jak čtvrtý rok po úmrtí otcově roku 1721 klade syn základní kámen a činí první krok k uskutečnění monumentálního díla. Základní kámen položil prelát kanonie premonstrátské z Hradiska u Olomouce Bernard Vanka u přítomnosti hraběte Františka Ant. z Rotalu a jeho urozené paní Cecilie Marie roz. hrab. Trautmansdorfové. Dostavilo se ke slavnosti také mnoho vznešených osobností z celé Moravy. Mládenci a družičky zvyšovali slavnost. Prelát Vanka nebyl vyvolen bez příčiny.

Ve velikých souženích tatarských r. 1241 bojovali premonstráti z Hradiska velice statečně proti sveřepým vetřelcům, jak jsme se už výše zmínili.

Slušelo se tudíž, aby kostel, jenž měl býti pomníkem vítězství nad Tatary, měl při svém vzniku nějakého účastníka ze statečných synů sv. Norberta.

J. Sova praví v „Pamětech“, že před položením základu obraz Matky Boží přenesen byl do kaple tak zv. rotalské na levé straně starého kostela. Kostel prý na to odsvěcen a zbořen a na místě tom vystavěny kůr a věže velechrámu. Zdá se, že i jedna kaple rozbourání padla za obět, ježto se později už nikdy o ní nečiní zmínka. Že však základní kámen kostela byl skutečně položen r. 1721, poznamenává výslovně už častěji zmíněný Jan Hofman.

Kde základní kámen tehdy byl položen, možno viděti u nynějšího kostela. Jestliť to týž chrám, na němž tenkrát počalo se stavěti. Toliko věže měly druhdy podobu cibulovitou a střecha nepodobala se helmici neboli šišáku, nýbrž byla

báňovitá, severní a jižní strany sbíhaly se ve hřeben se dvěma špicemi, kratší pak východní a západní ve tvaru báňovém jako valby přiléhaly. Nad presbytářem stála baňatá věžička se zvonkem, jímž se zvonilo pozdvihování. Tak alespoň se nám onen chrám jeví na obraze od hulínského malíře Jana A. Nevidala.

Byl pak postaven nový kostel jako kostel dřívější na menším vrcholu hory svatohostýnské. Má Hostýn vrcholy dva: jeden severovýchodní, na němž se nyní jako jehlice vypíná rozhledna s kaplí sv. kříže, druhý jihozápadní, o 36 m nižší, kde doposud stojí kostel. Zde tedy počato se stavbou.

Stavba chrámu byla svěřena Tom. Šturmovi, nadanému staviteli a dovednému sochaři v Holešově. Při stavbě prý pracovalo velice mnoho lidí z okolí dobrovolně a dováželi z Bystřice stavební potřeby zdarma.

Kostel byl proveden ve slohu novořímském. A jak se pevně stavělo, poučí nás pohled na dosud stojící chrám. Jsouť hlavní zdi 5 m silné; základy jejich jsou zapuštěny do vytesané skály. Do základů užito kamene hostýnského. Z téhož kamene učiněny kvádry a použity k výstavbě spodní části zdi zvýší 1 m od země. Kvádry uvnitř i vně kostela spojovány železnými skobami. Nad těmito podklady vzrůstaly zdi z kamene a pálených cihel tak sloučeny, že by se spíše skála nežli zdivo rozbilo. Ve zdech zapuštěna okrouhlá klenba, která ještě nyní vzbuzuje obdiv stavitelů, že stojíc přes 50 let bez střechy, pod spoustami deště, sněhu, mrazů a bouří hostýnských při své ohromné rozpiatosti vše přestála, a nyní zrovna tak pevně a směle nad lodí se rozepíná jako tehdy, když roku 1747 rozebrali lešení a ve své velkoleposti se po prvé udivenému oku nábožného poutníka ukázala.

Aby však kostelu v rozměrech hlavních tak silnému nescházelo uvnitř obměny a místa k pobočním oltářům, oknům a vedlejším vchodům, utvořeno v mohutné zdi šest výklenů, čtvero menších a dvě větších, nepřihlížíme-li ku presbytáři a hlavnímu vchodu; ve větších umístěny poboční vchody, v menších postaveny vedlejší oltáře. Mimo to dáno do výklenů po okně. Nad výkleny pne se široký vlys s bohatě článkovanou římsou, jenž veškerou loď obejímá a celou kupoli nésti se zdá.

Stavěno bylo na chrámu 27 let. Čtenář vida tuto číslici, diví se s počátku, že tak pomalu ve stavbě pokračováno.

Avšak nehledě ani k velikoleposti a výstavnosti kostela — jestiž 41 m dlouhý, 28 m široký a výška hlavních zdí 21 m — na tak nepříhodném místě, jako jest Sv. Hostýn, ani k tomu, jak nesnadné bylo veškeren stavební materiál zdola nahoru dopraviti, byly tenkrát různé vnější obtíže a příčiny, jež rychlejší pochod při stavbě znemožňovaly.

Naše vlasti nemohly přijíti ke klidu. Ledva že války s Tureckem byly ukončeny, objevili se už nepřátelé jiní, s nimižto

bylo v boji se utkati. Po smrti totiž Karla VI. r. 1740 vtrhli do našich zemí ještě téhož roku v prosinci Prusové a zmocnili se Slezska. Bavoři opanovali r. 1741 Pasov a Francouzi překročili hranice hornorakouské. Jen s velikou námahou podařilo se královně Marii Terezii nepřátel těchto se zhostiti. K vedení války však je třeba lidí a peněz. Pročež musil hrabě František A. Rotal právě tak, jako ostatní šlechtici, přispěti svým dílem. Mimo to táhli Prusové k Olomouci jeho panstvím a brali všude veliké výpalné. Konečně bylo mu platiti za zetě hr. Nadaždyho, polního maršálka, jenž pruskému králi odňal oblíbeného chrtá, veliké odškodné. Tím se stalo, že chrám teprve čtvrtý rok po vypuzení Francouzů a Bavorů z Čech, po uzavření míru s Pruskem r. 1742 a slavné korunovací Marie Terezie olomouckým biskupem Jakubem Arnoštem hrabětem z Liechtensteinu za královnu českou 12. května roku 1743 ku svému úplnému dokončení dospěl.

12. Nynější chrám dostavěn. — Stálé duchovenstvo na Svatém Hostýně. — První mše sv. ve chrámu.

Bylo to roku 1747, kdy nynější chrám po prvé velebně a důstojně pohlížel s nižšího temene hory svatohostýnské na úrodné krajiny požehnané Hané. Jak tehdy vypadal zevně, bylo shora naznačeno. Jiné byly věže, jiná střecha, jiná vížka nad presbytářem. Vnitřek kostela, jak nám obraz od Františka Veselého roku 1828 vodními barvami provedený a zpráva od očitého svědka Josefa Hrdiny zaručují, měl prostou, ale čistou, bílou obmítku; maleb nástěnných nebylo v něm.

Oltářů bylo šestero: hlavní dvojitý, přední ku cti Matky Boží Vítězné, zadní ku cti Nanebevzetí Marie Panny; vedlejší byly zasvěceny sv. Janu Nepomuckému, sv. Mučedníkům, sv. Anně a svatému kříži. K okrášlení oltářů upotřebilo se umělého mramoru, pro sochy použito sádrového útvaru s alabastrováním.

Na věžích v průčelí chrámu, tudíž na západní straně visely čtyři zvony. Tři daroval sám hrabě: jeden ku cti Bohorodičky asi 5 centů ztíží; druhý ku cti sv. Josefa, jenž vážil 3 centy a třetí ku cti sv. Anny, těžký asi 2 centy. Čtvrtý zvon, mající 20 centů váhy, dal ulíti kroměřížský měšťan Antonín Tomášek ku cti hořké smrti Páně. Mělo se jím každý pátek o třetí hodině odpoledne ku cti hořkého umučení Páně zvoniti. Nadace, již za tím účelem založil, obnášela 400 zl.

V levo od chrámu, neboli na straně severní, zbudoval hrabě kapli sv. Jiljí anebo rozšířil kapličku už od svého děda postavenou. V pravo, neboli na jih, pořídil příbytky pro tři kněze, kostelníka a varhaníka. Také na pohodlí poutníků pamatoval. Z té příčiny zřídil hostinec a okolo kostela dal vy-

budovati prostrannou krytou chodbu, spočívající na sloupech. Konečně pro lepší bezpečnost byl chrám se zmíněnými stavbami ohrazen vysokou zdí.

Avšak na tom ještě nebylo dosti. Zbožný hrabě uznal, že je na Sv. Hostýně třeba stálých duchovních, kteří by každé chvíle duchovním potřebám poutníků vyhovovali. Myšlenku tuto pojali už také jiní. Neboť r. 1740 odkázal bystřický úředník Karel Fröhlich v poslední své vůli 4000 zl. jako fundaci pro stálé duchovenstvo na Sv. Hostýně. Hrabě František A. Rotal však myšlenku tuto provedl skutkem. Přidav ku naznačené sumě ještě 4000 zl., vtělených na količínský dvůr, zabezpečil a vymohl stálá místa beneficiátů, prozatím ovšem závislých na faráři bystřickém, jenž tu 28. ledna 1755 byl instalován. A hle, už 7. května r. 1748 vidíme na Sv. Hostýně jako první stálé kněze dpp. Jana Hübnera a Františka Albla. Jich jména jsou zaznamenána v knize celebrantů svatohostýnských.

První oběť mše sv., což zajisté zasluhuje zmínky, sloužila se v novém chrámu téhož roku 24. února. Měl ji dp. Jan Hübner, potomní beneficiát na Sv. Hostýně, tehdáž ještě jako kaplan bystřický.

13. První posvěcení chrámu kardinálem Troyerem 28. července roku 1748. — Přípravy ku svěcení.

V knize celebrantů na Svatém Hostýně čteme pod datem 28. července 1748 tato slova: „Posvěcen jest větší kostel svatohostýnský pode jménem Marie Panny nanebevzaté 8. neděli po sv. Duchu neboli nejbližší neděli po svátku sv. Anny. Posvěcení vykonal jeho výsost a osvícenost nejdůst. pán Ferdinand Julius sv. římské církve kardinál-kněz, biskup olomoucký atd. atd. Po posvěcení přenesen Jeho Eminencí milostný obraz bl. Matky Boží ze starého chrámku do nového chrámu za velikého jásohu shromážděných. Na to milostný obraz umístěn na hlavním oltáři a Jeho Eminence sloužil první a po prvé na něm mši svatou.“

Tím vykonaly ony tři výše uvedené kaple, z nichžto dvě totiž kostel a kaple jižní už byly sbořeny, svou povinnost a jich úlohu přejímá nový, nádherný chrám, jenž doposud oko poutníkovo na se poutá a jeho srdce k sobě vábí. K tomuto pak důležitému úkolu dostalo se mu největší okrasy a nejvyšší sankce — biskupského slavného posvěcení.

Lid moravský i biskup s duchovenstvem pojali úplně význam chrámu hostýnského a jeho svěcení. Pročež z blízka i z dále připutoval lid ku slavnosti ve svém malebném, po otcích zděděném kroji. Kniha celebrantů uvádí toho dne přítomných kněží jak světských tak i řeholních 101; počet věřících neuvádí. Ale podle některých zpráv sešlo se ke slav-

nosti na 30.000 lidí, z nichžto jich přes 1800 přistoupilo ke stolu Páně.

Slavnost vlastně započala už 27. července. Šlechtný a nábožný hrabě František A. Rotal dohotovil r. 1747 započatou otcem Zikmundem stavbu holešovského chrámu Páně; zvětšil tamní kostel sv. Anny, jež štědře nadal a pěti kněžím řádu bosých Trinitářů pro vykoupení zajatých křesťanů se svolením církevní vrchnosti odevzdal; pak vystavěl umrlčí kapli na epistolní straně kostela holešovského a chrám na Sv. Hostýně. K posvěcení těchto posledních tří svatyň pozval šlechtný hrabě Jeho Eminenci kardinála Troyera, biskupa olomouckého, jenž posvětil 25. července umrlčí kapli a 26. července kostel sv. Anny, ubíral se 27. července odpoledne na Svatý Hostýn. V Holešově měl kardinál biřmování a dojemnou řeč uvedl OO. Trinitáře. Biřmovanců bylo 1714.

Na Hostýně se mezi tím vše chystalo ke slavnému uvítání kardinála a důstojnému uspořádání celé slavnosti. Nápomocní byli při tom bystřičtí úředníci. Tito zřídili sbor mužů na koních počtem 300, oblečených dle způsobu tatarského, s dlouhými píkami, kušemi, šípy a šavlemi. Celý sbor byl rozdělen na tři prapory: jeden stál u paty hory, dva ostatní uprostřed hory na louce a u cesty, vedoucí na horu. Pak sestavena setnina mužů z obyvatelstva valašského z Rusavy, tesáky a valašskými puškami ozbrojených; tito táhli na horu za víření bubnů a s bílým praporem. Pak zřízena setnina z obyvatelstva bystřického, která byla opatřena ručnicemi a brašňami a rozdělena na dva sbory: jeden oblečen v šat modrý, druhý v zelený. Tito přibyli na horu s bubnem 28. července z rána. Konečně vystrojil hrabě sám setninu v krásném stejnokroji, která s červeným praporem a hudbou už den před tím odebrala se na horu.

Kardinál ubíraje se na horu, byl pojednou uvítán v Brusným dotčenou četou tatarskou, která jej až ku četě druhé provázela. Tato pak vedla jej k náspům, kde na jeho počest vypáleno 24 ran z děl a hmoždířů. Jaký to rozdíl nyní a před 500 lety! Lid moravský tehdež v žalostné tísní a bédování, nyní ve slavnostním jásotu.

Přibyv kardinál na horu, byl uvítán hlaholem všech zvonů, vířením bubnů a hudbou hraběcí setniny a valašského sboru z Rusavy, a před okrášleným bytem byl pozdraven od bystřického faráře Jana Straky, obou duchovních svatohostýnských dpp. J. Hübnera a F. Albla a veškerého ostatního shromážděného obecnstva a lidu.

Krátce před příchodem pana kardinála byly ostatky sv. mučedníků, určené pro oltáře, ve slavném průvodu přeneseny do chrámu Páně.

Večer uspořádal mladší beneficiát svatohostýnský P. Albel před kostelem krásné osvětlení jména Marie, při čemž také

několik ohňostrojů k radosti všech přítomných zapáleno. Tím ukončen svatvečer.

Konečně nadešel pro Hostýn den památný 28. července. Vše bylo časně z rána na nohou, aby nic nepropásli z nastávajících slavností.

Svěcení započalo o 6. hod. I odebral se kardinál o hodině té pod baldachýnem, neseným od čtyř duchovních v rochetách, ze svého bytu do nového chrámu. Svěcení dalo se dle obvyklých obřadů a trvalo až do 9. hod. za účastenství celého duchovenstva a lidu. Přítomni byli též tři preláti kapituly olomoucké: Kašpar z Glandorfu, kapitulní děkan, Karel hrabě Martinic a Leopold z Ecku, a mimo to tři kanovníci téže kapituly; Maxmilian hr. z Hamiltonu, Heřman bar. z Blumenegu a Jan hr. z Pergenu, tvoříce assistenci. Také vysoce zasloužilý hraběcí zakladatel nescházel.

Ohledně svěcení podotýká starší beneficiát hostýnský P. Jan Hübner v knize celebrantů toto: „Sluší poznamenati, že Jeho Eminence ve všech oltářích uložil ostatky svatých mučedníků, totiž: sv. Prospera, Konstancia, Viktora a sv. Liberaty. Posvěcené pak oltáře byly: 1. hlavní oltář na počest Marie Panny Vítězné, 2. na zadní straně ku cti Nanebevzetí Marie Panny, 3. na straně evangelijní ku cti sv. Jana Nep., 4. na straně epištolní ku cti sv. mučedníků, 5. u kůru na straně evangelijní ku cti sv. Anny, 7. naproti ku cti sv. kříže. Tak svědčí Jan Hübner, nehodný kněz místný.“ Svěcení samo dalo se takto:

Kardinál připraviv se postem k tak důležitému dílu, pomodlil se při počátku svěcení na místě, kde prozatím uloženy byly ostatky svatých, kající žalmy a pokropiv zevnější stěny kostela svěcenou vodou, zaklepal svou berlou třikráte na hlavní bránu a na to vešel. V chrámě vzýval Ducha sv. a odříkával litanie ku všem svatým. Pak napsal řeckou a latinskou abecedou na ramena ondřejského kříže, udělaného popelem na podlaze kostela a posvětil tak zv. řehořskou vodu. Je to smíšenina vína s vodou, solí a popelem a nazývá se tak po papeži Řehoři Velikém. Vodou touto žehnal ve způsobu kříže střed a rohy oltářní, pokropil jej, jakož i kostelní stěny a podlahu.

I donesly se ostatky svatých. Biskup pomazal křížem hlavní bránu, pak oltářní kryptu, vložil do nich ostatky svatých, nakouřil je kadidlem, udělal křížem kříž na víku, jímž se krypta zavře, zavřel víko a pomazal je svatým olejem i zevně.

Uloživ ostatky svatých, nakuřoval biskup oltář se všech stran a namazal oltářní desku na naznačených pěti místech dvakrát olejem katechumenů a jednou křížem. Na to rozlil olej katechumenů a křížmo na oltář, aby pomazal celou desku

oltářní. Konečně namazal křížmem kostelní stěny na dvanácti místech a okušoval je.

Po tomto obřadě vrátil se biskup k oltáři, nakuřoval jej, žehnal zrnka kadidlová a kladl je ve způsobu kříže na místa, kde byl už udělal kříž vodou, olejem a křížmem; na tyto kříže z kadidlových zrněk kladl křížky, zhotovené z malých svíček voskových, jež se rozsvítily a shořely i s kadidlem.

Jakmile svíčky dohořely, pomazal biskup ještě jednou oltář křížmem a sice z předu a tam, kde se deska oltářní dotýká dolní části, na znamení, že oltář má zůstatí nedotknutelným majetkem Božím. Tím obřad ukončen a přikročeno ku přenesení obrazu Matky Boží Svatohostýnské.

14. Slavné přenesení obrazu Matky Boží Vítězné.

Po dokonaném posvěcení byl přenesen obraz Marie Panny ze starého kostela do nového chrámu. Průvod byl velkolepý. Procesí přicházela se všech stran už od šesté hodiny ranní. Především dle přání veledůstojně konsistoře zastoupeno šest děkanství: holešovské, kroměřížské, přerovské, lipnické, novo-jické a meziříčské.

Přišel do kaple, kardinál nakouřil obraz a po vykonané modlitbě ke cti Rodičky Boží započal kůr chvalozpěv k Marii Panně, načež se sv. obraz na krásný podstavec umístil. I vzali čtyři vdpp. děkani: přerovský, meziříčský, novo-jický a lipnický — tito se obyčejně uvádějí, ač jiní mluví ještě o holešovském a kroměřížském, oblečení jsouce v pluviálech, obraz, a procesí bralo se v tomto pořádku do velechrámu:

1. Nejprve kráčel bystřický pan farář oděn v rochetku se sborem hudebnickým.

2. Za ním šla nedospělá mládež se dvěma zelenými korouhvemi.

3. Mladí tovaryši se dvěma červenými prapory.

4. Mladí muži a hospodáři se dvěma korouhvemi žlutými.

5. Staří mužové a hospodáři se dvěma korouhvemi modrými.

6. Bystřické cechy s cechovními prapory.

7. Bystřické družstvo nejsvětější Trojice pro vykupování zajatých křesťanů se znakem, jež dva chlapci fakulemi doprovázeli.

8. Za dvěma korouhvemi modré barvy bratrstva ubírala se městská rada bystřická, přerovská a meziříčská v plášťích a se svícemi v rukou.

9. Za dvěma zelenými korouhvemi kráčeli ministranti ze všech přibylých průvodů.

10. Na to nesl bratr z řádu Minoritů kříž, provázen dvěma fakulanty; za nimi šli dva poustevníci,¹⁾ OO. Kapucíni z Olomouce, Františkáni z Hradiště a Kroměříže a Piaristé z Lipníka.

11. Za dvěma červenými korouhvemi ubírali se vdpp. kooperatoři a kaplani.

12. Za dvěma korouhvemi modré barvy byl seřazen hudební sbor s bubny a plechovými nástroji hudebními a pak

13. dpp. faráři, dílem v rochetách, dílem v pluvíálech, dva Premonstráti z Hradiska a za nimi děkani s pluvíály.

14. Za dvěma červenými korouhvemi hudba s troubami a bubny.

15. Za hudebníky nesli dva kostelníci dva krásné svícny s rozžatými svícemi.

16. Nyní následoval obraz, jež nesli zmínění vdpp. děkani pod nádherným baldachýnem. Baldachýn byl nesen od čtyř farářů; po každé straně kráčelo šest hraběcích úředníků; za nimi brali se dva biskupští sluhové se svícemi.

17. Hned za obrazem kráčel kardinál v biskupském rouše, provázen svými assistenty a ceremoniáři. Mezi nimi byl též bratr kardinálův z řádu sv. Benedikta a P. Fr. Wisinger T. J.

18. Za těmito šel p. hrabě Rotal s děkany a proboštem kapitulním, jež ostatní příbuzní a známí s hořícími pochodněmi následovali.

19. Úředníci a sluhové uvedených urozených osob.

20. Obyčejný lid v neobyčejném množství.

Jakmile vynesli obraz ze starého kostela, vystřelila hraběcí setnina zrovna naproti chrámku postavená ze svých ručnic a rozdělila se na dvě řady tím způsobem, že obklopila a proti nátlaku lidstva chránila milostný obraz, Jeho Eminenci, vysokou šlechtu a služebnictvo. Po této salvě zahučelo 12 ran z hmoždířů uprostřed zvuku bubnů a trub hudebních sborů, krácejících před obrazem, až obraz Matky Boží byl přinesen na stranu severní, kde stála městská setnina bystřická. Také tato vystřelila na počest a provázela obraz za hudby a střelby ze 12 hmoždířů až ku straně východní. — Tu stála setnina obyvatelstva valašského z Rusavy. Také tato pozdravila obraz a provázela jej za hřímání hmoždířů až do nového kostela. V kostele byl nesen obraz k nádhernému, jemně mramorovanému a před hlavním oltářem zřízenému trůnu, při čemž všechny na šesti místech rozestavené hudební sbory hrály najednou; občas byly přerušovány intrádami. A to trvalo tak dlouho, až zázračný obraz od faráře bystřického Straky

¹⁾ U Hostýna byli též poustevníci. Jeden takový poustevník zemřel dne 23. ledna 1783, tedy za rok po zrušení poustevny v 83. roce svého věku. Nazýval se Lucián (dříve Jiří) Veja a byl pochován na hřbitově za hlavním oltářem.

pomocí staršího beneficiáta svatohostýnského Jana Hübnera na připravený trůn byl umístěn.

Na to zanotil Jeho Eminence *Te Deum laudamus* a sloužil tichou mší sv. Hned po ní sloužil slavnou pontifikální mší baron Glandorf, kapitulní děkan z Olomouce, a dp. děkan z Dubu promluvil velmi učené kázání před obrazem Panny Marie v kostele. Před kostelem v otevřené kapli kázal farář frýdlantský. Obě kázání konala se v řeči české.

Po ukončení pobožnosti odebral se kardinál do bytu a pak, odstrojiv se, krácel v průvodu patrona, olomouckých prelátů a kanovníků ku studánce pod valem, jež byla za obléhání tatarského vytryskla, aby si ji prohlédl. Odtud odejel do Holešova. Od valu až na úpatí hory doprovázely jej shora řečené setniny tatarské, což prý mu způsobilo velikou radost. V Holešově uspořádal Rotalův zeť hr. Giacomo Monte L' Abate della Rovere večer o půl 10. hodině za velikého účastenství lidu ku jeho poctě krásný ohňostroj. Tím byla krásná a památná slavnost skončena a druhého dne unášel vůz Jeho Eminenci do Kroměříže.

Tak nám popisuje velepamátný onen den sekretář Hofman a dodává: Nejvyšší Bůh odplatíž hraběcímu patronovi tato díla, vykonaná ku slávě Boží, zde hojným požehnáním, aby mohl ještě více na památku a k následování pro svou rodinu a potomky své učiniti, po nutné pak smrti račiž mu udělití věčnou radost a blaženost.

Snad to bude čtenáře zajímati, uvedeme-li všechny kněze, kteří se slavnostního svěcení zúčastnili. Mimo dříve již jmenované tři preláty a kanovníky byli z družiny nejd. biskupa přítomni vldpp.: František šl. z Buchholzu, biskupský rada, Jan Grosspetter, cerem., Ant. Kremer, cerem., jistý kněz O. S. B., bratr kardinálův a P. Fr. Wisinger T. J., zpovědník J. bisk. Milosti. Dále z různých děkanství se dostavili:

1. z holešovského vldpp.: Frant. Koža, místod. a farář v Dřevohosticích; Jos. Fimbinger, kaplan v Holešově; Lud. Höckl, koop. v Holešově; Jan Schubert, farář ve Fryštáku; Petr Čech, farář v Domaželicích; Pavel Kuchynka, kooper. v Dřevohosticích; Frant. Fink, koop. v Domaželicích; Jos. Baborský, koop. ve Zlíně; Ondřej Martikon, koop. v Myslošovicích; Jan Skaberna, koop. v Malenovicích; Jan Straka, farář místní; Ant. Slavík, kaplan v Bystřici p. H.; Jan Hübner, beneficiát svatohost.; Frant. Albl, beneficiát svatohost.

2. z kroměřížského vldpp.: Ant. Žižka, farář z Těšnovic; Jiří Roubal, farář v Břestě; Frant. Jevičský, farář ve Zdounkách; Jos. Š. P., farář v Cetechovicích; Martin Scheberle, farář v Ratajích; Frant. Pomesian, farář ve Střílkách; Fr. Šilhánek, kaplan v Kojetíně; Karel Bajer, kaplan ve Zborovicích; Matěj Moryc, farář v Kvasicích.

3. z přerovského vldpp.: Frant. Nedoman, děkan v Přerově; Mat. Stejskal, kaplan v Přerově; Jos. Smrža, koop. v Přerově; Sebest. Gerischer, farář ve Vlkosí; Ignác Maryš, koop. v Moštěnici; Jos. Zdráhal, farář v Předmostí; Josef Klement, farář v Kokorách; Tobiáš Kresta, farář v Penčicích; Michael Spandl, admin. v Tršticích; Ant. Herman, koop. v Kokorách; Jan Molota, diakon; Jakub Zdráhal, subd.

4. z lipnického vldpp.: Václ. Böhm, děkan v Lipníku; Jan Střinec, farář v Hranicích; Fr. Novák, farář v Pavlovicích; Frant. Schmidt, farář

v Ujezdě; Jiří Binka, farář v Bělotíně; Jan Kondrnal, kaplan v Lipníku Frant. Hýža, kaplan v Drahotuších; Ant. Fischer, kaplan v Bělotíně; Aug. Růžička, koop. v Soběchlebech; Jakub Březolupský, koop. v Oseku; Ignác Benátek, koop. v Pavlovicích.

5. z novojičínského vldpp.: Frant. Panenka, děkan v Nov. Jičíně; J. Hofer, koop. v Nov. Jičíně; Jos. Jeřábek, farář ve St. Jičíně; Antonín Wonsidl, farář v Šenově; Jos. Langer, farář v Suchdole; Jan Peš, koop. ve Štramberku.

6. z meziříčského vldpp.: Jiří Očko, děkan v Meziříčí Val.; Jiří Gold, koop. ve Val. Meziříčí; Jan Ripper, farář v Lešné; Václav Dostál, farář v Hustopečích; Ant. Kon, farář v Rožnově; Ant. Guldenmund, farář v Pržně; Karel Hot, koop. ve Vsetíně; Ant. Pop, farář v Kelči; Frant. Huber, farář ve Všechnovicích; Jan Hodek, koop. v Kelči; Josef Křenek, koop. ve Všechnovicích.

7. z jiných krajů vldpp.: Dr. Ant. Dreser, assessor a děkan v Králicích; Dr. Jos. Zháňel, děkan v Dubu a kazatel; Karel Ležatka, děkan v Miloticích; Josef Štábl, farář ve Frenštátě a slavnostní kazatel; Karel Beznič, farář ve Slušovicích; Ad. Halter, farář v Dubanech; Jan Patilko, farář ve Vrahovicích; Karel Kraut, koop. ve Hrubé Bystřici.

Konečně z rozličných řádů sem zavítali: P. Max Ulmann O. Praem. z Hradiska, P. Jos. Böhm O. Praem. z Hradiska, P. Michael Vejda, O. S. F. z Hradiště, P. Jan N. od sv. Víta, rektor kolleje Piar. v Lipníku, P. Maximilian od sv. Joachima Piar. v Lipníku, P. Placidus O. S. Fr. v Kroměříži, P. Grenschnitter O. S. Fr. v Kroměříži, P. Meliton Červenka O. S. Fr. v Kroměříži, P. Provinciál Trinitářů, P. Hermelandus Trinitář, P. Cyrill Trinitář, P. Robert Trinitář, P. Alexandr Trinitář, P. Edmund O. Cap. v Olomouci, P. Krescencián O. Cap. v Olomouci.

Jak vidno, byla to slavnost, jaké doposud na Sv. Hostýně nebylo! — Pozdějším věkům však bylo zůstaveno, že mohly ještě více podobných velkolepých slavností se dožiti.

15. Poutníci se všech stran. — Jich zbožnost.

Od té doby, co nový chrám zdobil temeno mariánské hory svatohostýnské, jak říkával hrabě Rotal, a stálé duchovenstvo se tam nacházelo, bylo na Svat. Hostýně velice živo. Už před konsekrací kostela od první mše sv. ve chrámu 24. února r. 1748 sloužené, — (kostel byl asi před konsekrací benedikován) — vidíme hrnouti se sem průvody s kněžími. Jako první průvod, jenž přibyl do nově vystavěného chrámu, uvádí se v knize celebrantů ze dne 7. května procesí holešovské s knězem, průvod z Duban s knězem, průvod z Nivnice bez kněze, průvod ze Vsetína s knězem. Dne 12. přišli Dřevohostičané s knězem, 16. květ. Kroměřížané s kaplanem a jedním Františkánem, 19. Domaželičané se dvěma kněžími, 23. přibýlo s farářem procesí z Bystřice, které prý přicházívá vždy na nanebevstoupení Páně, 30. z Loukova, 4. června z Vitonic, 6. července z Kojetína s knězem, 27. července z Frenštátu s farářem, ze Štramberku s kaplanem, z Myslošovic, Tršic, Vlkoše, Předmostí, Kvasic, Kokor, Penčic atd. Zkrátka vidíme tisíce a tisíce poutníků sem přicházeti buď v průvodech anebo ojedinele. Jednotlivci spěchali sem až z Čech obzvláště z Prahy,

pak z Polska, z Uher, a z dřívějšího velkého Slezska. Ze Slezska připutoval i sám vratislavský biskup nejdp. Filip Schaffgotsch se svým theologem P. N. Pintusem Tov. J. a svým ceremoniářem 25. června 1760.

Dále zde pozorujeme mnoho světských a řeholních kněží. V knize celebrantů jsou zapsáni jako poutníci, kteří tu sloužili mši sv., předně ze světských kněží: z diecese vratislavské Hofman Frt., Richter Frt., Zonkovic Ant., Kröner Flor., Srbský Jos., Mentel A., Schicky Jos., Levandovský Jos., jenž tu byl rok co rok a j.; z Brněnska: ze Špilberka Čech Pavel, Josef Richter ze Ždánic a jiní nejmenovaní; Frant. Polákovič z Radešova z Uher, mnozí nejmenovaní z diecese pražské. Z řeholních kněží se uvádějí: P. Hyacint a S. Eugenio z Prahy a P. Anselm Hackenvelder z řádu Augustiniánů bosáků, P. Bernard O. Cist. ze Zlaté Koruny, P. Ant. O' Brien, P. Tomáš O' Donay, P. František O' Dovyer Hybernáné neboli irští Františkáni, z Irska za Alžběty vypuzení a v Praze v Hybernské ulici od r. 1631 usedlí; PP. Štěpán Butovský, Barnabáš Jurčík, Mik. Kulanda O. S. Dom. z Lubína ve Slezsku a PP. Dominik Ostermeyer, Ivo Hracevič, Romuald Polomík, Josef Winkler taktéž Dominikáni z Krakova a jiní nejmenovaní z Opavy; PP. Leonard Haliř, Benedikt Daniel O. S. Fr. ze Skalice v Uhrách a P. Rajmund z Opavy. P. Ant. Kreslich, voj. kurát z Čech atd. P. Prosper O. Prem. ze Zábrdovic a P. Kajetán Herdiborský téhož řádu z Louky (u Znojma), PP. Martin Jaroš a Petrus a S. Jacobo, Pauláni z Prahy, P. Quirinus Piarista z Litomyšle, P. Václav taktéž Piarista z Vídně, jiní ze Staré Vody. P. Zinner missionář Tov. Jež. od Vratislavě, P. Dupeny T. Jež., voj. kur. z Prahy, jiní téhož řádu z Vídně. Synové sv. Filipa Neria z Itálie atd.

Že tito kněží, zobzvláště světští, nepřicházeli sami, nýbrž že s sebou měli často alespoň malý hlouček pobožných, je tuším na bile dni. Ovšem nebylo putujících zase tolik, aby se to mohlo zváti procesím a proto snad v uvedené knize nečiní se o nich zmínky.

Místa však, jež skoro rok co rok procesí na Sv. Hostýn posílala a jež ve zmíněné knize výslovně jsou uvedena, jsou tato: Alenkovice, Bělotín, Bylavsko, Bílovice, Bránky, Břest, Bojkovice, Bordovice, Bučovice, Bystřice (obyčejně na Nanebevstoupení Páně), Černotín, Daňkovice, Domaželice, Drahotouše, Dřevohostice, Dubany, Frenštát, Hluk, Hnojice, Holešov, Hradisko u Kroměříže, Hranice, Hrazová, Hulín, Hustopeče, Chlum, Chomýž, Chropín, Ivanovice, Jankovice, Jasenice, Jičín Starý, Kašava, Kelč, Klobuky, Kojetín, Kokory, Kopřivnice, Kostelany, Kostelec, Kozlovice, Krásná, Kroměříž (přicházivali ve středu po 4. neděli po velikonoci), Kunovice, Kvasice, Lešná, Libava, Lidečko, Lichnov, Liptál, Lhota Podhradní, Lhotka, Loukov, Luka, Lukov, Lutín, Machová, Martinice, Mezice, Meziříčí,

Místek, Moštěnice, Myslošovice, Napajedla, Nivnice, Nová Ves, Novosady, Oujezd, Pavlovice, Penčice, Podolí, Poloma, Prakšice, Prostějov, Prusinovice, Předmostí, Přerov, Pustoměř, Racková, Radkov, Rataje, Razová, Roketnice, Rožnov, Rudslavice, Rusava, Rychlov, Rymice, Sedlice, Slavonín, Slavkov, Slušovice, Smržice, Soběchleby, Spytinov, Stará Ves, Střílky, Strítež, Strížov, Štramberk, Šumice, Tichá, Tlumačov, Trávník, Tršice, Tučapy, Vitonice, Vlkoš, Vsetín, Vsechovice, Vysoká, Vyzovice, Zahnašovice, Želč, Žeranovice, Zlín a j. Úkaz zajisté potěšitelný, uvážíme-li, jak kratičkou dobu se skvěl chrám ve své slávě! Co by se bývalo stalo, kdyby byl Sv. Hostýn nebyl zrušen, dá se sotva vypsati. S prvními poutnickými místy Evropy byl by asi závodil!

S takovou tedy láskou nesla se srdce lidu moravského, českého a slezského ku Sv. Hostýnu a tak rád sem lid ze všech stran pospíchal.

A zástupové poutníků stále se množili. Co však bylo toho příčinou? Mimo naznačené už příčiny, působila nyní jako kouzelným proutkem na zbožné poutníky též vnější okázalost a lesk bohoslužeb. Musilo to dojímati, blažiti, povznést a nadchnouti nábožný lid, viděl-li v krásném novém kostele vystupovati deset, ba i více kněží ze sakristie ve skvostných ornátech, aby oslavovali Rodičku Boží, slyšel-li s kůru zaznívati nadšenou hudbu, slyšel-li víření bubnů a intrády označující hlavní části mše svaté a posvátné výkony a slyšel-li ze stera hrdel nadšený zpěv, jenž se v prostranné rotundě příjemně a mohutně rozléhal. Ó tu se slzami v očích opakoval si slova písma svatého: „Jak zvelebeni jsou přátelé Tvoji, Bože, jak oslavena Tvoje matka. Tak sluší oslavovati tu, na jejížto přímlovu Bůh osvobodil nás z rukou surových nepřátel a nám doposud skýtá pomoci!“ Odcházeje pak umínil si, že zase a zase Matičku Svatohostýnskou navštíví a jiné k pouti na tak krásné místo povzbudí.

Bylo by však pochybeno, kdybychom se domnívali, že lid toliko zevně a vnější slávou uctíval svou velikou Pomocnici. Věděl dobře, že hlavní chvála pozůstává v čistém srdci a že jenom ten může ji důstojně velebiti, kdo je čistého srdce.

Pročež od prvních dob byly pouti svatohostýnské provázeny duchem kajcnosti. Lid šel na mariánskou horu, aby tu složil svoje těžká břemena hříchů a viděl v nejblahoslavenější Rodičce nejenom Pannu Vítěznou, nýbrž i útočiště hříšníků. Prosili Pannu přesvatou, aby jako předky zachránila před viditelným, ukrutným Tatarem, tak je ochraňovala před jich nepřáteli jak viditelnými, tak neviditelnými.

I vystoupivše s námahou a kajcností na sv. horu, potěšili se vidouce, že s dostatek kněží na ně čeká, aby je na místě Božím těžkých pout hříchů zbavili. Byli tu kněží svato-

hostýnští a kněží většinou taktéž poutníci. Tito, ač cestou znáveni, chtěli se přece lidu věnovati. Mezi takovými připutovými kněžími se nacházeli: církevní hodnostáři, děkani, faráři z blízka i z daleka, kaplani, synové sv. Františka z Hradiště a Kroměříže, Kapucíni z Olomouce a Fulneku, Trinitáři z Holešova a Zašové, Cisterciáci z Velehradu, Premonstráti z Hradiska a sv. Kopečka u Olomouce, Piaristé z Kroměříže, Mikulova a Lipníka, Otcové řádu kazatelského z Olomouce a Uh. Brodu, řeholní kanovníci lateránští ze Šternberku a Fulneku, Servité z Veselí, kněží řádu T. J. z Olomouce atd. Tito všichni seděli často dlouho do noci na stolci milosrdenství, aby všem bez rozdílu vyhověli.

Lid přistupoval ke svátostem v počtu velice hojném, jak nám dokazují svatohostýnské záznamy sv. přijímání. Počet přijímajících páčil se někdy více než na 46.000 za rok.

Doufám, že bude milé čtenářům, uvedeme-li přesný počet průvodů, komunikantů neboli těch, kteří přistoupili ke stolu Páně, a odsloužených mší sv. od 24. února roku 1748 až do 14. února 1787, kdy kostel na svátek sv. Valentina byl odsvěcen a zrušen. (Proto na odčinění urážky se tento den na Sv. Hostýně světi a koná se první pout na Sv. Hostýn.) Pro rok 1748 a pak od r. 1783 není bohužel udán počet průvodů a kajícníků. R. 1748 se asi na to zapomenulo anebo nemohlo se to pro velký nával lidí při konsekraci kostela dobře kontrolovati a od r. 1783 až 1787 se nic zapisovati nesmělo, poněvadž byly pouti, jak později uvidíme, zapověděny. V knize celebrantů svatohostýnských, o níž jsme se již častěji zmínili, jsou čísla tato vždy na konci roku výslovně udána, jsou pak, jak následují:

Rok	Mše sv.	Průvody	Sv. přijímání
1748	814	?	?
1749	1135	20	25150
1750	1171	19	29785
1751	1096	15	34600
1752	930	18	31500
1753	1082	18	38200
1754	958	20	40800
1755	1286	21	37450
1756	1146	25	26150
1757	1413	37	33400
1758	1215	48	42900
1759	1140	33	47700
1760	1310	38	36921
1761	1414	33	46310
1762	1367	37	40835
1763	1381	34	41626
1764	1390	30	41025

Rok	Mše sv.	Průvody	Sv. přijímání
1765	1343	34	38852
1766	1386	38	42142
1767	1353	48	42434
1768	1477	41	40137
1769	1452	39	46514
1770	1311	39	34452
1771	1482	35	38560
1772	1386	25	35190
1773	1346	29	33680
1774	1357	14	35240
1775	1511	24	32140
1776	1388	26	33780
1777	1340	25	37850
1778	1449	25	33005
1779	1281	34	36830
1780	1341	37	37966
1781	1538	—	36400
1782	1379	—	33640
1783	1375	—	—
1784	934	—	—
1785	1026	—	—
1786	838	—	—
1787	125	—	—

Celkem na 50 tisíc mší sv., na 1 tisíc průvodů a asi 1,300.000 komunikantů.

Zda nemluví úchvatněji a pádněji číslice tyto, nežli nejnadšenější a nejživější líčení? A bylo-li tolik jenom kajících, kolik bylo teprva poutníků vůbec? Vidíme, že náš lid sem putoval u množství velikém, ale zároveň v duchu, v jakém se pouti mají konati. — Přišel četně, pomodlil se, napil se vody z posvátného pramene, umyl se a chvátal domů vykládaje o místě, kde Matka Boží sobě vyvolila stánek a tvoří divy, kde se vyprýštil zdroj vody na zdraví, osvěžení těla a zdroj milosti k osvěžení duše.

16. Záslibné dary.

Proslavena je klenotnice mariacellská, již byla vděčnost a důvěra bohatých poutníků vůči Rodičce Boží vytvořila. Že se tolik vzácných darů sešlo, dá se vysvětliti stářím onoho místa poutnického. Je známo, že prvním poutníkem cellenským byl už markrabě moravský a bratr českého krále Otakara Vladislav Jindřich ve XII. století. A co od té doby uplynulo let!

Podobná vděčnost a důvěra jako tam, zanechala také na Sv. Hostýně své stopy. Lidé se hrnuli na Sv. Hostýn, vědouce,

že Matka boží svým dítkám přispívá svou pomocí. A důvěra prosebníků nebyla zklamána. Odešli vyslyšení, Matka boží se za ně přimluvila.

Než srdce jejich překypovalo vděčností a důvěrou. Aby to dali na jevo a jiné tím povzbudili k důvěře podobné k Marii Panně, dávali zlaté, stříbrné anebo jiné drahocenné památky do chrámu, aby hlásaly slávu dobrotivé Divotvorkyně na Sv. Hostýně.

Za tím účelem byly pověšeny na stěnách chrámových kolem hlavního oltáře oči, ruce, uši, nohy, zlatá a stříbrná srdce atd., dle toho, v čem se moc přimluvy Rodičky boží osvědčila a prosebníku pomohla.

Bylo tam viděti záslibný dar, jež Kroměřížané 18. června r. 1757 za slavného průvodu s děkanem svým Jindřichem Krausem a desíti kněžími zavěsili na prosbu za vítězství nad Prusy, kterého skutečně téhož dne u Kolína bylo dobyto. „Dne 18. června 1757,“ píše beneficiát, „bylo tu velkolepé slavnostní procesí z Kroměříže s děkanem a 10 duchovními nesouc zvláštní dar prosební za dosažení vítězství nad Prusy, což se také téhož dne stalo.“ Také Hulínští tu byli a posledního prosince téhož roku z Bystřice, Lukova a Bilavska. Visel tu i dar Bučovičanů. „Dne 28. září, o sv. Václavu,“ píše administrátor svatohostýnský, „dostavilo se slavné procesí t. r. (1757) již po druhé (po prvé bylo 19. června), majíc v čele svého děkana (A. Navratského) a jiné dva duchovní, z nichž jeden měl ráno na sv. Michala kázání. Zbožné tyto dítky mariánské přinesly drahocenný a skvostný dar: na červeném hedvábu s ozdobným okrajem stříbrem vyšíváný nápis poděkovací za vítězství dne 18. června u Kouřimě v Čechách a 21. června u Prahy nad Prusy dobyté. Dar byl zavěšen v kostele u sloupu presbytáře v pravo.“ — Také Přerované obětovali dar. Dne 15. června r. 1749 vyhořel Přerov. I zaslibili se Přerované, že každoročně v oktávě sv. Víta připutují na Hostýn. A na důkaz a vzpomínku svého slibu zavěsili na chrámové stěně obraz. R. 1752 pod 17. červnem zaznamenává P. Hübner: „Přišlo procesí přerovské. Je to průvod za příčinou vyplnění slibu; chtějí pak sem určitě budoucně putovati před oktávou sv. Víta. Byli totiž 15. června 1749 postiženi požárem, jak obraz naznačuje.“

Jiní darovali do chrámu drahá mešní roucha a různé okrasy chrámové. Tak splýval nad milostným obrazem drahocenný baldachýn, v lavicích stály korouhve z červeného damašku, v presbytáři na straně evangelijní sedmero červených sedadel, na stupních oltářových červené sukno a červené záclony přede dveřmi a u oken v oratořích. Jakási pí. Brigita Schwedetrová dala stříbrný kalich. Mnoho-li darů vlastně se sešlo, nelze přesně určit. Že však jich byl na dobu 39 let, po kterou kostel trval, počet dosti značný, dá se snad souditi z poznámky z r. 1783. Čteme onoho roku v knize celebrantů: „Tohoto roku

zrušena jsou veškerá bratrstva. Všechny stříbrné věci a dary, obrazy záslibné a vůbec, cokoli se tu nalézalo pode jménem věnování anebo bratrstva, bylo vzato a prodáno.“

Kdyby byl býval záslibných darů pouze nepatrný počet, byla by se bývala o tom asi sotva učinila zmínka v knize, v níž jsou zaznamenány mimo mše sv. toliko věci nejdůležitější. Ovšem by bylo také snad pochybeno, kdybychom si to příliš velikolepě představovali, neboť doba slávy kostela byla velice krátká.

17. Všestranná důvěra Moravanů k Matce Boží Svatohostýnské. — Zřízena administratura r. 1756.

„Mnoho lidí chci zde mítí,“ pravila v novější době v lurdské jeskyni nejbl. Rodička k Bernadetě. Zdá se však, že tatáž slova mluvila již dříve božská královna se Sv. Hostýna do srdcí Moravanů a slova, jak jsme viděli, našla mnohonásobnou ozvěnu ve vnímavém lidu moravském. Při každé příležitosti lid spěchal z blízka i z daleka na posvátný Hostýn.

Sem spěchali, zuřil-li mor, oheň, byla-li neúroda, drahota anebo nepřítel ve vlasti. Slyšme, co o tom zaznamenává P. Hübner, beneficiát svatohostýnský. R. 1848 dne 11. září přibýlo procesí z Polomy za odvrácení moru dobytčího. Téhož roku 5. října přišlo soukromé procesí z Černotína za odvrácení nákazy u zvířat. Dne 11. listopadu t. r. zavítala celá bystřická farnost s dp. farářem a dvěma kaplany na Sv. Hostýn, aby dle rozkazu biskupského úřadu modlili se za odvrácení kobylek.

Na Sv. Hostýn se brali, když trpkost a soužení skličovaly rodiny; a tu v chrámě vysílali své stesky k nebesům. Na Sv. Hostýn šli dát se oddati a vyprosit si požehnání pro své manželství.

Ovšem práce na Sv. Hostýně byla pro kněze těžká a úmorná. A tak vidíme už r. 1756 klesati v hrob jako oběť práce dp. Františka Vroblice teprve ve stáří 40 let a za rok následoval kaplan P. Bernard Veselý taktéž dosti mlád. Roku 1764 zachvátila smrt dp. kaplana Josefa Pavlíka a r. 1772 kaplana Jana Haase. Všichni čtyři byli pochováni ve chrámě u oltáře sv. kříže.

Vida hrabě Rotal, jak Sv. Hostýn zkvétá a jak se na Sv. Hostýně může blahodárně působiti, odhodlal se vše vynaložiti, aby se Sv. Hostýn stal samostatnou duchovní správou. To se mu podařilo r. 1756. I byl na Sv. Hostýně ustanoven administrátor a jemu k ruce dáni nejprve dva, později tři kaplani. Prvním administrátorem jmenován byl vdp. P. Kraut. Bystřický farář, jenž byl v denníku celebrantů doposud označen jako místní farář neboli kurát a také byl před 2 lety na Sv. Hostýně installován, jmenuje se pojednou toliko farářem bystřickým.

Dne 28. prosince r. 1756 jmenován dp. Karel Kraut v knize celebrantů po první administrátorem.

O nadaci postaral se hrabě Rotal. Aby však tu nebylo žádných pochybností anebo nejasností, určeno vše zvláštní istinou.¹⁾ Tato zní v českém překladě takto:

Ve jménu nejsv. a nerozdílné Trojice Boha Otce, Syna Ducha Sv. Amen.

Já František Antonín, svatě římské říše hrabě z Rotalu, dědic jich panství v Holešově, Bystřici p. H., Napajedlich, Prusinovicích a Zborovicích, jeho římsko-císař. a v Uhrách a Čechách král. veličenstva skutečný tajný rada, komorník a dědičný komorník nad stříbry ve vévodství štyrském atd. .

Dávám na vědomost a vyznávám touto zakládací listinou každému, zvláště však, kde to je nutné, že jsem ze zvláštní pravé pobožnosti k nejláhodnější Panně a Matce boží Marii na hoře Hostýně, ležícím v mém bystřickém panství a slavným pro podivuhodné vítězství r. 1242 nad Tatary, nejenom výstavný kostel zbudoval, nýbrž nad to 10. prosince r. 1747 dva světské kněze fundoval, aby jak za mne a mou rodinu, tak za zemřelého Karla Františka Fröhliche mši sv. dvakrát za týden obětovali a poutníkům, zmíněnou mariánskou horu Hostýn často navštěvujícím, svátostmi pokání a nejsv. Svátosti oltářní přisluhovali, jakož i od bystřické farnosti velice odlehlou ves Rusavu (Rotalovice) katechisováním a sv. svátostmi zaopatřovali.

Když se však tato moje a Fröhlichova fundace zvětšila o 5000 zl. rýn. à 4 proc., darovaných Veronikou Fuchsbergrovou, a tím třetí kněz byl nadán, tak že výška kapitálu obnášela třináct tisíc zlatých rýn. (13.000), postaral jsem se o stálost a větší lesk duchovenstva, aby na právě zmíněný kapitál 13.000 zl. a připadající na to úroky se zřídilo beneficium administratorium se dvěma kaplany a administrátorovi iurisdiction ordinaria udělena byla pro osoby obojího pohlaví, bydlící nyní a budoucně na mariánské hoře Hostýně, jakož i pro vesnici Rusavu, žádající Jeho knížecí Eminenci, nejdůstojnějšího a vysoce urozeného knížete a pána Ferdinanda Julia, sv. římské církve kardinála z Troyeru, protektora německého národa u papežské stolice, olom. biskupa, vévodu, knížete sv. římské říše, hraběte české kaple, císař. a kr. Veličenstva skutečného tajného radu, o nutné svolení a schválení, jež jsem také obdržel.

Předně: já na začátku zmíněný František Antonín hrabě z Rottalu, zakládám, zařizuji a zřizuji svým dobrým vědomím a vůlí ku větší cti boží a jeho nejpožehnanější Panně, Matce boží Marii, na prospěch světského kněžstva, a ne méně abych napomáhal ku spáse duší, stálého (věčného) administrátora na mariánské hoře Hostýně, jemuž výlučně přináleží obstarávání

¹⁾ Originál na Sv. Hostýně.

svatyně mariánské a má lidi nejenom nyní, ale i budoucně zde a ve vesnici Rusavě bydlící, svatými svátostmi obsluhovati, u nich farní funkce vykonávati, a obvykle udělovanou běžnou štolu přijímati. Ježto však k jeho výživě toto nedostačuje, ustanovují

za druhé: jako příjem administrátorský oněch 13.000 zl., jež jsem roku 1747 a případně 1755 dílem ze svých vlastních prostředků, dílem z pozůstalosti Karla Františka Fröhliche a shora uvedeného kapitálu od Fuchsbergerové k udržování tří kněží věnoval a na své panství v Holešově na nesvěřenský dvůr Količín a potažmo na napajedelské panství do desek zemských dal zapsati.

Za třetí: že hostýnský administrátor sám a jediný smí úroky plynoucí z řečeného kapitálu 13.000 zl. r. bez všeliké srážky čtvrtletně vyzvednouti; z toho však

za čtvrté: dvěma kaplanům mimo příslušnou kněžskou stravu má jednomu každému ročně 100 zl. r. platiti¹⁾ a vše k domácnosti potřebné, jako dříví k pálení a topení, pivo a prádlo obstarávati, nutné služebné vydržovati a poslům, kteří pro potřebné věci musí jíti, mzdu vypláceti. Aby však administrátor měl z čeho tyto výdaje hraditi, budou

za páté: oba kaplani povinni, mimo dvě fundační mše, jež je jim za mne. nebožtíka Karla Františka Fröhliche a Veroniku Fuchsbergerovou i s administrátorem týdně sloužiti, třetí na dobro pokladny administrátorovy věnovati, tak že mají budoucně toliko čtyři mše svaté volné, které ale ne jinde nežli v mariánském hostýnském kostele mohou sloužiti, při čemž ať nikterak nemění úmysly (intence) věřících, o mše sv. se ucházejících, nýbrž vše co nejzevrubněji vyplní. Z té příčiny

za šesté: nesmí žádný kaplan bez vědomí a vůle administrátorovy přijmouti peníze na mši sv., nýbrž musí dobromyslné tyto poutníky odkázati na administrátora, jemuž o to bude pečovati a stipendia s úmysly dárců do řádné knihy zapsati, vyjma že by administrátor byl jinými starostmi zaneprázdněn a přijetí a zápis zamýšlených stipendií jednomu z obou kaplanů odevzdal, kteří zajisté budou dle svého kněžského svědomí jednati. Měl-li by však

za sedmé: ten neb onen kněz na mariánskou horu zavítati a chtěl-li by mši sv. za stipendium převzít, záleží na administrátoru, chce-li vyhověti, jen když mše sv. se odslouží

¹⁾ Dříve nežli byla zřízena administratura a tři beneficiáti byli na Sv. Hostýně, dostával každý po 200 zl. a měl pět volných mší svatých v týdu. Mimo to měli zároveň třetinu obětních peněz z kostela. (Viz bystřický farní archiv. Listina důchodů od faráře K. Straky.) Kostelník dostával (r. 1755 byl Ant. Nábělek, krejčí) ročně 20 zl., žita 8 měr, 2 míry pšenice, 2 míry luštěnin, 2 bečky (nádoby) piva a jiné maličkosti. Jako zvoník dostával za zvonění velkým zvonem v pátek 8 zl.

na mariánské hoře. Jako však dozor na pobožnosti a řízení kaplanů přináleží administrátorovi, a tento dle ustanovení má se o to starati, tak já

za osmé: dávám mu za sebe, dědice a následníky, aby se lépe mohl uživiti, dovolení držeti dva kusy dojnic a je jednoduše současně, neodděleně pásti s mými kravami; další však krmiva musí si obstarati ze svého. Mimo to

za deváté: v případě, že by jeden kaplan zemřel, byl odvolán nebo povýšen, může sice administrátor pro čas uprázdňení až k dosazení kaplana jiného příjmy kaplanské v té době běžné upotřebiti pro sebe, je však vázán sloužiti fundované mše kaplanu příslušící, tak aby žádná fundovaná mše se nevynechala; tyto však uvedené výhody, jež se k dobru administrátorovu vztahují, jsou

za desáté: za příčinou bohumilého pohostinství, jež na takovém místě duchovní představený alespoň oproti příchozímu duchovenstvu musí prokazovati; tudíž aby ustanovený administrátor žádné neutrpěl škody, pokud možno, dá se mu

za jedenácté: polovina sebraných obětních peněz v hotovosti, ať byly dány na oltář anebo do schránky, aby mohl výlohy za zmíněné pohostinství krýti, a sice tak, aby pokladnička třemi zvláštními zámky a klíči byla opatřena a od nikoho jiného nežli od administrátora za přítomnosti staršího kaplana a přísežního kostelníka se měsíčně otevírala, peníze v ní se nacházející se spočítaly, jedna polovice pak se dala administrátorovi, druhá však zabezpečená bystrickému správci statků, aby se ve svatohostýnské kostelní pokladně, jež rovněž třemi zámky a klíči má býti opatřena, uložila; od řečené pokladny pak má míti jeden klíč ve jménu zakladatele zmíněný správce, druhý administrátor, třetí přísežný kostelník, a vždy u přítomnosti všech těch tří osob mají se sebrané peníze kostelní do protokolu zaznamenati, do kostelní pokladny uložiti a zamknouti, na to při každé visitaci mají býti vyzdviženy a na bezpečném místě k uschování uloženy. Těmito obětními (obětními penězi) se nevyrozumívají zlaté, stříbrné a voskové oběti a svíce, nýbrž vše toto jakož poplatek od kramářů a perníkářů má náležeti jen kostelu. Ježto však

za dvanácté: kaplani právě tak jako administrátor poutníkům prokazují služby, žádá slušnost, aby z toho taktéž měli malé nějaké dobro. Pročež je administrátor povinen kaplanům ze shora určené polovičky obětních peněz ob čas nějakou číši vína dáti. Za tou příčinou dovoluje se administrátorovi víno potřebné jemu a kaplanům bez výplatného na mariánskou horu véztí a do sklepa uložiti; avšak s tou výslovnou podmínkou, že nikomu z toho pranic neprodá a vrchnostenské právo při tom nikterak nepoškodí. Také pivo nesmí odjinud vzíti nežli z panství holešovského anebo bystrického, vyjma že by buď

jemu anebo kaplanům bylo dáno pivo ve způsobě almužny, ve kterém případě může pouze od nich býti upotřebeno a jak shora o víně bylo podotknuto, nesmí býti nikterak čepováno anebo prodáváno, což platí též o kořalce a rosolích. Proto

za třinácté: ježto o dostatečnou výživu jak administrátoru tak kaplanů je postaráno, budou se především starati, aby čest boží a čest nejpožehnanější Panny a Matky boží Marie, jakož i spásu duší ze všech svých sil povznášeli, jak jsou k tomu vázáni a povinni; především však, aby stále na hoře bydleli a bez výslovného svolení administrátorova žádnou noc mimo dům nestrávili. Kdyby však administrátor pro různé záležitosti chtěl s hory sestoupiti a nejdéle dva dni dole zůstat, musí k tomu míti výslovné dovolení od holešovského děkana, o něž také výslovně musí žádati. Vícedenní však dovolená může se uděliti toliko biskup. olomouckou konsistoří. Taktéž

za čtrnácté: kdyby administrátor anebo kaplani nevedli zbožný a vzorný život, ano snad se v nějaké důležité věci provinili, má zmíněná bisk. konsistoř právo jak administrátora tak kaplany odstraniti a mne jenom o odstranění uvědomiti, abych místo odstraněného mohl jiného vhodného presentovati, po případě jmenovati; právo presentovati administrátora a jmenovati dva kaplany výslovně ponechám sobě, dědicům a nástupcům, jelikož jsem nejenom shora řečené základní fundace namáhavě na to sebral a na svůj allodiální dvůr Kolíčin a panství napajedelské dal vtěliti do zemských desek nýbrž i slušný kněžský byt zaopatřil se závazkem starati se na vždy o opravy a sebe a své dědice a nástupce mocí této zakládací listiny co nejdůtklivěji k tomu váži;

za patnácté: má administrátor, jak už řečeno, řízení mariánské pobožnosti obstarávati a jak sám tak kaplani každou neděli a svátek v létě, a ježto jakýs počet věřících duší sem na služby boží může přijíti, střídavě mezi 9. a 10. hod. dopoledne kázati, před kázáním o 8. hod. sloužiti mši, po kázání míti zpívanou, a třetí mši sv. o 11. hod. pro poutníky později přibývší; a nikdy ani ne ve všední den nemají dva nebo tři jíti najednou k oltáři, nýbrž hodiny si tak rozdělit, aby se mše sv. o 11. hod. každodenně sloužila. V zimě ale, poněvadž málo lidí se sejde, budou střídavě pro usedlé na mariánské Hoře před zpívanou v neděli a ve svátek čísti evangelium a míti křesťanské cvičení, jinak však, ano se todá provésti, každou druhou neděli budou ve vsi Rusavě¹⁾ míti katechismus; a administrátor se svými dvěma kaplany se přičiní na každý způsob, aby mariánskou pobožnost povznegli, při příchodu poutníků aby pilně zpovídali, počet komunikantů

¹⁾ Rotal chtěl, aby se Rusava nazývala po něm Rotalovice. Ale jméno se neujalo. Rusavou se zve dle říčky Rusavy.

snažili se rozmnožiti a jej dle možnosti zaznamenali a ve vši způsobilosti, jak se pro kněze beztoho sluší, pobožným duším vyhověli.

Aby pak tato moje a zmíněných dobrodinců zbožná fundace zůstala v celé síle a nezměnitelnosti, odevzdávám ji jeho knížecí Eminenci olomouc. biskupu v nejmilostivější ochranu a přízeň ku schválení a dovolení a stvrzení, prose, aby všechny v ní obsažené body svou biskupskou mocí a vlivem potvrdil, je proti každému odporu a před každým omezením chránil, a také nejdůst. bisk. konsistoř ku stejnému zachovávání a ochraně přiměti ráčil. Aby pak tato fundace a zařízení změnou poměrů časových nikterak nezanikla a neupadla v zapomenutí, dal jsem tuto zřizovací listinu ve čtyřech stejně znějících exemplářích vyhotoviti, staré pak 28. listop. 1747 a 1. února 1756 vyhotovené listiny zničiti; z přítomných listin má jednu bisk. archiv v Kroměříži, druhou konsistoriální archiv v Olomouci, třetí jsem podržel já jako zakladatel a čtvrtou jsem odevzdal administrátorovi, aby ji v hostýnské kostelní pokladně uschoval. Ku většímu dotvrzení a zajištění toho všeho nejenom jsem se sám vlastnoručně podepsal a svou hraběcí pečeť přiložil, nýbrž totéž jsem si k dotvrzení od podepsaných pp. svědků (jimž toto a také jejich příbuzným nemá býti na újmu a ke škodě) schválně vyžádal.

Stalo se v zámku holešovském dvacátého listopadu roku tisícího sedmistého šedesátého pátého.

Frant. Ant. hr. z Rotalu, mp.

*Emanuel svob. pán Zavisch, mp.,
jako svědek.*

*František pán z Waffenbergu, mp.,
jako svědek.*

My Ferdinand Julius z milosti boží sv. římské církve kardinál kněz z Troyeru, protektor Německa, olom. biskup, vévoda sv. říše římské, kníže a král. české kaple hrabě římsko-cís., jakož i uherského a českého Veličenstva skutečný tajný rada atd. atd. schvalujeme, dovolujeme a stvrzujeme svou biskupskou mocí a vlivem slušnou žádost vysoce urozeného a blahorodého pána Františka Ant. hraběte z Rotalu, dědičného pána na panství holešovském, bystrickém, napajedelském, prusinovském a zborovickém, jeho řím. cís., jakož i uh. a česko-královského Veličenstva skutečného tajného rady, komorníka a dědičně komorníka nad stříbry ve vévodství štyrském, a tuto přítomnou ke cti boží a nejblah. Panny a Matky boží Marie a ke spáse křesťanských duší směřující fundaci ohledně stálého administrátorského místa a dvou kaplanů na hoře Hostýně, náležející k panství bystrickému, tímto ve všem a v každém bodě a v každé klausuli.

K dotvrzení toho netoliko jsme se vlastnoručně podepsali, nýbrž i k tomu svou knížecí olom. bisk. kancelářskou pečeť přitiskli.

Stalo se ve městě našem Vyškově dne 10. prosince 1756

Ferdinand kard. z Troyeru mp.

Na rozkaz jeho nejosvícenější Jasnosti

Josef Placidus Ferti mp.

Za schválení toto se hrabě Rotal poděkoval vlastnoručním dopisem dne 26. prosince téhož roku.¹⁾

18. U kostela postaven kříž.

Zřídka setkáváme se s katolickým kostelem, u něhož by nestál nějaký kříž. Tím méně ovšem měla tato výjimka býti na Sv. Hostýně. Měl tu stoupáním znavený poutník pohledem na Ukřižovaného se povzbuditi a potěšiti, měl čerpati nové síly a se utvrditi tímto znamením vítězství ve své naději a důvěře v Boha a jeho Matku.

To postřehl velice dobře beneficiát svatohostýnský P. František Jakub Albl. I dal zhotoviti kamenný kříž a dal jej postaviti u hlavního vchodu do chrámu. Kříž tento vzal bohužel za zpusťování kostela docela za své. Na starých obrazech, kde je znázorněno zpusťování, jest viděti kříž, an je na zem povalen a od tří lidí, zajisté bezbožných, asi luteránů z okolí, rozbíjen.

Kříž počal se stavěti r. 1755. V knize celebrantů čteme tuto poznámku: „Dnes 3. května položeny základy pro svatý kříž na vrcholku hory vedle kostela.“ Vztýčen však byl kříž a také asi posvěcen 27. května. Vymyšlen byl k této slavnosti zvláštní, významný obřad. P. Frant. Jakub Albl sloužil velkou mši sv. Před ním měli mše sv.: P. Kraut a P. Hübner, beneficiáti svatohostýnští, Ferdinand Pröscher, kaplan holešovský a Ign. Landt, kaplan bystřický. Při pozdvihování byl kříž vyzvednut a upevněn. V dotčené knize celebrantů dočítáme se o tom takto: „Tohoto dne postaven kamenný kříž před branou chrámovou. Stalo se to za skutečného pozdvihování Těla Páně při mši svaté, již zpíval dp. František Jakub Albl jakožto horlivý obstaravatel zmíněného sv. kříže.“ — O dalších slavnostech, jež se při tom dály, není bohužel žádného záznamu.

¹⁾ Viz kníž. arcib. kroměřížský archiv. Paroch.

19. Zakladatel chrámu umírá. — Nehoda stíhá chrám.

Nestál chrám dlouho ve své původní kráse, a už se naň řítilo neštěstí. Než zdá se, že Bůh chtěl šlechetného zakladatele ušetřiti, aby jeho zbožné srdce při částečné zkáze jeho díla nekrvácelo. I povolal jej k sobě, aby mu jako věrnému a oddanému sluhovi udělil za dobré skutky věčnou odplatu.

Zemřel hrabě Frant. Antonín Rotal, poslední to mužská větev rodu Rotalského, dne 26. října 1762. Jeden ze svato-hostýnských kněží o tom poznamenává: „Dne 26. října 1762 dokonil svůj život vysoce urozený hrabě František Ant. z Rotalu, dědičný pán na Holešově, Bystřici a Napajedlích, ve věku (?). (Léta neudána. Pozn. pisatelova.) Náš nejdobrotivější patron, jenž zdejší chrám od základů vystavěl, při něm dvě kaplanská místa nadal a jiných velice mnoho dobrých skutků vykonal. Dejž mu Bůh věčné odpočinutí.“

Je viděti, jak Bůh řídí nepochopitelně pro nás lidské osudy. Tolik vykonal zbožný hrabě pro slávu boží, tak hleděl rozšířiti jeho čest a klesá do hrobu bez mužského dědice — jeho rod jím vymírá! Jeho jediný syn totiž Ferdinand Josef zemřel v mladém věku, a tak zbyly po něm toliko tři dcery: Amalie, Maximiliana a Maria Anna. Amalie se provdala za Linharta de Rovere hrab. Monte l'Abate, Maximiliana za polního maršálka hr. Nadaždyho a Maria Anna za Quidobalda hr. Ditrichšteina.

Ale před jakým bolem chtěl jej Bůh ušetřiti a jaká nehoda přikvačila na Hostýn? Byla to nehoda živelní. Bylo 24. září r. 1769. Pojednou okolo půl 6. hod. odpo. vznesla se černá mračna nad Hostýnem, a při strašné bouři udeřil hrom do věží, o čemž předem žádný nebyl věděl, že by udeření mohlo škoditi, až potom doutnající dřevo větrem rozdmýchané v plamen se rozžalo, jenž strávil střechu a zvony rozpustil. Kniha celebrantů podává o neštěstí tuto zprávu: „Dnes, totiž ve shora naznačený den okolo půl 6. hodiny odpoledne uhodil blesk do klenby chrámu, a okolo jedenácté v noci vzňal se požár a zachvátil celou střechu chrámovou a věž. Zároveň rozpustil všechny zvony (jediný vyjímaje, jenž s věže po schodech až dolů beze škody se sřítíl). Dobrotivý Bůh budiž nám milostiv a odvrť od nás veškeré zlo na přímluvu nejbl. Matky své Marie Panny.“

Do vnitra kostela pro silnou klenbu oheň se nedostal.

Ale právě při tomto neštěstí ukázala se úcta a láska Moravanů ku posvátnému místu. Neboť ve dvou letech sebralo se tolik darů, že byl chrám nejenom novou střechou pokryt, nýbrž i novými zvony a varhanami opatřen, tak že se ve své dřívější kráse a slávě objevil, ale ne na dlouho.

20. Zkáza Sv. Hostýna se blíží.

Tato živelní pohroma byla jen takořka předzvěstí mnohem záhubnější bouře, jež se za císaře Josefa stáhla nad chrámem svatohostýnským. A zdá se, jakoby byli kněží svatohostýnští už při živelním neštěstí jakousi předtuchu měli; neboťaráží ona poznámka na konci, kde prosí o ochranu boží na přímluvu Rodičky boží a za odvrácení všeho zlého.

Než není to jediný povzdech, jenž je nám z té doby zachován jejich pérem. Čteme častěji od té doby: „Budeme-li prositi Boha, dá zajisté pokoj kněžím na Sv. Hostýně pracujícím.“ — „Dej duchovním bydlícím na Hostýně trvalý pokoj (1770).“ — „S pomocí boží a přispěním Bohorodičky dokončili jsme rok 1771, v němž panovala veliká nouze, dražota, hlad, dobytčí mor a jiné nebezpečné nemoci mezi lidmi. Račiz nás nejmilostivější Bůh chrániti a od nás vše zlé odvrátiti. — Prosím, ó nejsvětější Panno, ostříhej nás od hrozcících nebezpečí.“ — „Rok 1773 pod ochranou nejblah. Panny a Matky boží Marie šťastně jsme dokonali. Byl zdravý a úrodný; jak obilí tak ovoce se vydařilo. Tohoto roku nebylo mnoho bouří a i požárů bylo málo. Milostivý Bůh zachovej nás ve své nejsvětější milosti a nejsvětější Matka Páně nás ochraňuj. Tohoto roku přestal řád Tovaryšstva Ježíšova za papeže Klimenta XIV. . .“

Ále odkud přicházely předtuchy tyto a stesky? Příčiny byly různé.

Především nebylo kněžím svatohostýnským neznámo, že je v rozkvětu tak zvané „osvícení“ čili illuminace, (odkud stoupci zvali se illuminati čili osvícenci) — jež jsouc prázdna všeho pravého náboženství a úcty před tím, co svatého a historického, stavěla své zásady na rozumování, pročež i chrámy rušila, jež se jí zdály býti zbytečné. Toto „osvícení“ vniklo i do kruhů vládních, což bylo tím nebezpečnější.

Že by se kostel svatohostýnský mohl zdáti zbytečným, dalo se poznati z toho, že v Rusavě neboli Rotalovicích ustanoven r. 1777 zvláštní kaplan a započata stavba nového kostela, jenž byl dvě léta na to vysvěcen. Čteme o tom poznamenáno toto: „S velikou bolestí skončili jsme rok 1777, v němžto mnoho tisíc lidí veřejně se přihlásilo ke kacířství, aniž je bylo možno hrozbami nebo sliby přiměti, by se vrátili do lůna sv. matky církve. Jejich srdce je zatvrzelé, nechtějí tomu rozuměti, aby dobře jednali. V několika takových místech nakažených ustanovení místní kaplani, kteří skutečně nic nepořizují; jako na př. v Rusavě, místu to ležícím v obvodu Hostýna, byl jmenován kaplanem od 20. října t. r. Antonín Kučera . . . Začínáme s pomocí boží rok 1778. Dobrotivý Bůh chraň nás na přímluvu nejhlaskavější Matky milostivě ode všeho zlého, začez bez ustání prosíme.“ Kostel byl dostavěn L. P. 1779.

V knize celebrantů dočítáme se 31. října roku 1779 toto: „Tohoto dne t. j. 31. října byl nově vystavěný rusavský kostel vldp. místním administrátorem vysvěcen. Zpívanou měl vldp. Jan Straka, bystřický farář, za assistance důst. pp. Jana Papeže a Karla Dapita, novosvěcence. Ceremoniářem byl vldp. Jiří Dohnal, svatohostýnský administrátor. Kázal dp. Jan Papež.“

Ale proč se mohl chrám na Sv. Hostýně stavbou kostela na Rusavě a ustanovením zvláštního kaplana zdáti, ovšem dle ducha tehdejší doby, zbytečným? Odpověď jest na snadě: poněvadž ztrácel tím jediné své farníky a byl omezen pouze na poutníky. Poutníci však přicházivali obyčejně v létě. Jest sice zaznamenáno, že někdy i v listopadu a prosinci zavítaly průvody na Sv. Hostýn, jako na př. 11. listopadu r. 1748 bystřický, 31. prosince 1756 bystřický, loukovský a bilavský, 12. listopadu 1763 loukovský a 8. prosince téhož roku dřevohostický; než to bylo přece jen výjimkou, tak že svatohostýnští kněží neměli po ztrátě Rusavy po celou zimu zvláštního zaměstnání, kromě že sloužili den co den mši svatou. Práci tedy měli jenom v létě, když počaly choditi průvody; avšak to se tehdy považovalo za zbytečné, jak zákaz poutí brzo na to vydaný ukázal.

K tomu přidružovaly se obtíže štolové, komu totiž přináleží štola z Rusavy, zda ke kostelu rusavskému či svatohostýnskému; při čemž se vláda a pán bystřický klonili pro Rusavu.¹⁾ Zkrátka hroznivé mraky visely nad Sv. Hostýnem, z nichž počal šlehati jeden blesk za druhým a zhoubně dorážeti na posvátnou a památnou horu.

21. Zákaz poutí na Sv. Hostýn r. 1781.

Zdá se, že na Sv. Hostýn nesměla procesí choditi už r. 1781. Neboť tímto rokem počínaje tají se nápadně počet průvodů. Píše na př. koncem tohoto roku duchovní správa Sv. Hostýna takto: „Uplynulý rok (1781) šťastně jsme ukončili. Sloužilo se v něm u oltáře Marie Panny slavně nanebevzaté mši sv. 1538. Sv. přijímání bylo 36.400. Průvodů přibýlo . . .“ Zde velice zřejmým způsobem se vynechává počet procesí, jenž od té doby se už nikdy a nikde neuvádí.

Poutě vůbec a procesí byla zakázána oběžníkem ze dne 21. dubna 1784. Dle něho bylo doporučeno, že v procesí, jež nebyla vedena řádně ustanoveným duchovním správcem, zvláště kde by byly před průvodem kříž anebo korouhev nesený, anebo kde by zpěvák modlitby předříkáváje, průvod vedl, měli býti i zpěvák i účastníci stížení pokutou, již ustanoviti náleželo

¹⁾ Viz kníž. arcib. kroměřížský archiv.

vládě. Dne 1. srpna roku 1785 obnoven i zostřen zákaz tento. Dovolena toliko procesí „theoforická“, totiž průvody, při nichž se nese nejsvětější Svátost, jako o Božím Těle, a průvody ve dnech prosebných; každému faráři nad to dovoleno, aby v roce konal dvě procesí v obvodu svého farního sídla, ne však v neděli, nýbrž v zasvěcený svátek. Ve zvláštních případech za déšť nebo úrodu mohl i biskup procesí naříditi. Kde byla nadání na procesí do míst bližších a vzdálenějších, měla býti nadání taková obrácena ku stavbě škol, příbytků učitelských, k výživě učitelů, na školné a na knihy školní pro chudé děti.¹⁾

A toto snad je míněno, co se ve zprávě koncem zmíněného roku 1781 dále podotýká: „Tohoto roku“, čteme tam, „zavedeno mnoho novot, zvláště o h l e d n ě n á b o ž e n s t v í. Pro sektu evangelickou neboli luteránskou ustanovena tolerance. I posláni jsou dva predikanti na Moravu, jeden do Vsetína, druhý do Roušky.“

Roku 1784 jest zákaz už docela očividný. Neboť 27. června 1784 se poznamenává: „Dp. Matěj Klátil, drahotušský koope-rátor, přišel s průvodem v noci,“ při čemž poslední slova jsou podškrtnuta a na konci jest vykřičník!

Avšak nejenom průvody, nýbrž roku 1783 přestávají se zapisovati také sv. přijímání. Vizme jenom zprávu na konci onoho roku: „Rok tento 1783,“ píše se tu, „s boží pomocí šťastně ukončen ku větší slávě boží a ku poctě nejbl. Rodičky, nový pak budiž započat s týmiž svatými jmény! Tohoto roku slouženo mší svatých 1345. Sv. přijímání Průvodů . (Tedy ačkoliv se uvádí označení, vynechává se počet!)

Smiluj se nad námi mocný Bůh, abychom končice rok plný z v l á š t n í c h u d á l o s t í, s požehnáním nebeským započali nový, jenž by nám více útěchy poskytnul!“

Tuto pozorujeme zase jednou po dlouhé době bolestný výkřik prosby! Pravili jsme v poslední kapitole, že před těmito událostmi cítili kněží svatohostýnští jakousi předtuchu, již různým způsobem, jak jsme naznačili, dávali na jevo. Než pojednou zdá se, jako by se byli oddali beznadějně resignaci. Kdežto totiž ještě roku 1778 psali s dodatkem: „Tento rok šťastně zakončen, v němž po třetí započata válka s Pruskem, a dej Bůh, aby se brzo skončila Dp. Jan Papež ustanoven kaplanem v Rusavě. — Se Synem svým budiž n á m dobrotivá Bohorodička m i l o s t i v á“, jest rok na to na místě dodatku po několik let už obvyklého nápadně prázdná mezer. A roku 1780 píše se docela jednoduše: „Rok 1780 s pomocí boží a pod mateřskou ochranou Marie Panny šťastně dokonán. V něm rozžehнала se s časností 29. října naše nejjasnější královna Maria Terezia. Rok byl dosti zdravý pro lidi a dobytek,

¹⁾ Tak Zapova kronika kn. VII. hl. 1. str. 272.

žeň skoro prostřední, bouří velice málo, kroupy vyjma Kroněříž, v okolí nepadaly. Mši svatých odslouženo 1341. Zpovědi 37.946. Průvodů přišlo 37.“ — Není tu skutečně jakási resignace vůči už zřejmému nebezpečí patrna? Pak po delším mlčení slyšíme stesk, ale poslední zase r. 1783. Nesmírná bolest nad skutečností jim ho vynutila!

Ale jaké to byly zvláštní události, na které narážejí v řečeném povzdechu? Vypočítávají je poněkud dříve v téže knize. Byla totiž zakázána bratrstva, literární spolky, čímž postižena též česká národnost, obětní dary musily se prodati, řád trinitářský měl přestat, kdežto rok před tím na rozkaz císařského krále. Veličenstva byli zrušeni Karthusiáni a všechny jeptišky kromě Uršulinek a Alžbětinek.

Snad je též bolelo, že se nesmělo pochovávat v kostele. Neboť r. 1781 odebral se na věčnost administrátor Jiří Dohnal. I nebylo dovoleno jej k dočasnému odpočinku položit vedle čtyř spolubratří dpp.: Vroblice, Veselého, Pavlíka, Haase u oltáře sv. kříže, nyní sv. Šebastiána, nýbrž venku na hřbitově naproti hlavnímu oltáři. V častěji označené knize stojí tento záznam: „Dne 27. května o půl 8. hodině zbožně zesnul v Pánu vdp. Jiří Dohnal, zdejší administrátor, dle počtu třetí, Želčan, v 63. roce svého věku. Knězem byl 31 rok, na Hostýně působil 21 rok, jsa dvě léta a 9 měsíců administrátorem. Pochován byl dne 29. t. m. od vdp. Martina Hrdiny, faráře myslošovického, na hřbitově naproti hlavnímu oltáři hlavou k základnímu kameni. Věčné odpočinutí uděl mu, ó Pane!“

Uvážíme-li toto vše a pozorujeme-li k tomu, že i vznešenější přátelé Sv. Hostýna se mu vyhýbají, nepřekvapuje nás nikterak, že poutní chrám svatohostýnský byl zrušen a odsvěcen.

22. Zrušení chrámu na Sv. Hostýně.

Dle císařského nařízení ze dne 12. července 1783 bylo uloženo zrušiti kaple ve vsích, kde se střídá bohoslužba s místním chrámem a které prý jsou vedle farního nebo filiálního kostela zbytečné. Kaple takové měly býti odstraněny, a kde byly v nich obrazy milostné, měly býti do farního chrámu přeneseny. Nařízení toto, dodává Zapova kronika českomoravská, ve skutečnosti rozšířeno i na chrámy větší, při čemž opět v plném světle ukázala se otupělost tehdejší byrokracie k zájmům kulturním. Bez úvahy, bez ocenění významu historického nebo uměleckého, podávány císaři návrhy, které „zbytečné“ chrámy mají býti zrušeny.

Mezi takovéto „zbytečné“ chrámy byl zařaděn také chrám na Sv. Hostýně. Zrušovací výnos vydán byl 4. ledna r. 1787. Neboť dne 17. ledna 1787 píše moravsko-slezské gu-

bernium z Brna jeho knížecí arcibiskupské Milosti v Olomouci¹⁾): „Za příčinou dvorního usnesení ze dne 4. t. m. má především milostný obraz na hoře hostýnské býti přenesen do nejbližšího farního kostela a čtyři tamní beneficiáti, administrátora v to počítaje, pokud jsou k duchovní správě způsobilí, mají býti s ponecháním nadačních příjmů pro nová místa použiti. Byl-li by však ten neb onen pro duchovní správu už neschopným, ať zůstane doživotně při svém beneficiu (obročí), po jeho smrti však připadne toto, jako všechna jednoduchá obročí, náboženskému fondu a použije se k nadání nových kurací.

O tomto nejvyšším rozhodnutí zpraviž Vaše knížecí Milost hostýnské beneficiáty. Administrátoru Františku Klučkovi však a prvnímu kaplanu Filipovi Trostovi račiž naznačiti, že mohou, poněvadž k duchovní správě jsou už neschopni, z nadací dále žítí, než po jejich smrti ať se nám dá zpráva, aby se stran zabránění nadačního jmění učinily nutné kroky.

Ostatní dva k duchovní správě upotřebitelní beneficiáti: Jiří Ležatka a Tad. Gazda mohou se navrhnouti pro nová uprázdněná místa a po obdržení případné presentační listiny tamtéž ustanoviti, kde tytéž nadační příjmy z náboženského fondu budou dostávat, jak už od nynějška z řečeného fondu budou vypláceni, poněvadž se nadační jmění určené pro jich osoby najednou okresním úřadem pro náboženský fond zabere. Tímž způsobem se rozhodne, který kostel farní jest nejbližší, do něhož se milostný hostýnský obraz má přenést. Jakmile bude kostel určen, oznámí se to ihned Vaší knížecí milosti za tím účelem, aby milostný hostýnský obraz do dotčené farnosti se přenesl, avšak beze vší slavnosti a co možná opatrně k vůli zamezení nepříjemného sběhu lidu, načež se kostel na hoře sám jako zbytečný odsvětí.“

Podepsáni jsou: Ludvík hrabě Cavriani a Jan svob. pán Beuer.²⁾

Tímto byl osud kostela svatohostýnského nadobro zpečetěn. Poslední rána padla. Nejbližší farní kostel se brzo našel. Neboť 28. února r. 1787 píše totéž mor.-slezské gubernium: „Poukazujíce na náš přípis ze dne 17. minulého měsíce žádáme Vaši knížecí milost, aby se milostný obraz z hostýnského chrámu přenesl do farního kostela bystřického, jenž dle vyšetření leží nejbližše, avšak v tichosti a s pečlivým uvarováním se všelikého pohoršení u lidu; na to ať se hostýnský kostel k uzavření určený odsvětí a nám o všestranném provedení laskavě dá známost.“ Podepsáni jsou: Ludvík hrabě Cavriani a Ignác svob. pán Schröfl.³⁾

¹⁾ Coloredo byl první arcibiskup v Olomouci. Za něho byla Morava rozdělena na dvě biskupství: olomoucké a brněnské; a biskup olomoucký stal se arcibiskupem. (R. 1777.)

²⁾ Viz kroměřížský kníž. arcib. archiv. Paroch. 587/136.

³⁾ Kníž. arcib. archiv v Kroměříži. Paroch. 3600/803.

Že se v obou dopisech vyslovují obavy o sběhu a nespokojenosti lidí, pochází odtud, že olomoucký kníže-arcibiskup Coloredo na to upozornil. Když se ho totiž vláda¹⁾ tázala, zda jsou kněží na Sv. Hostýně nutní, odpověděl 19. listopadu 1786 takto: „Co se týká nutnosti kněží na Sv. Hostýně, už jsme se vyslovili v uplynulém roce na vys. přípis ze dne 26. ledna čís. 1878/457. Ačkoliv totiž tolik duchovních k vykonávání tamější duchovní správy není třeba, navrhuje se přece, aby přes to tam na dále byli ponecháni, ježto by se proti naprostému odvolání nejenom paní hraběnka Monte l' Abbate jako patronka ohradila, ale jest i obava, že katolíci tím budou pohoršeni a jinověrci ve svém bludu utvrzeni, jakoby s vyššího místa samého chtěli úctu svatých odstraniti.

Mimo to dle zprávy holešovského děkana navštěvuje lid horu Hostýn neustále, beneficiáti pak jsou povinni dle zakládací listiny fundační mše sloužiti na místě samém a administrátor Frant. Klučka a beneficiát Filip Trost už jsou beztoho k duchovní správě neschopni.“ Tak kníže-arcibiskup, přimlouvaje se zřejmě za udržení Sv. Hostýna.

Jak vláda na to odpověděla, už jsme viděli. Nezbyvalo tedy nic jiného, než aby se vládní nařízení provedlo. To se také stalo.

23. Odsvěcení chrámu 14. února 1787.

Dne 14. února r. 1787 ubírali se dva kněží na Sv. Hostýn, kteří měli dle úmyslu tehdejší vlády býti posledními poutníky svatohostýnskými. Byl to holešovský děkan hrabě Tadeáš Trautmansdorf a domaželský farář Josef Liver. Pověření byli úkolem, aby ostatky svatých s oltářů odstranili, chrám odsvětili a všechny církevní obřady v něm znemožnili.

Toho dne tedy padnul velekrásný chrám svatohostýnský drahocenný to pomník slávy, velebná svatyně zbožnosti, kam tolik lidí ku chvále boží a Panny Marie a ku vlastnímu spasení spěchávalo, za obět nestvůrné modle nevěrecké osvěty. Nic jí nebylo svato, ani city národa, ani vzpomínka na rekovnost předků.

Že se to zmíněného dne stalo, dovidáme se z knihy celebrantů. Neboť 14. února jsou naposled zaznamenáni, kteří tu sloužili mše sv. Byli to: administrátor svatohostýnský Frant. Klučka, kaplan Filip Trost a oba odsvětitelé hrabě a děkan Trautmansdorf a domaželský farář Liver. Po tomto záznamu jsou přidána velikými písmeny slova: „Dokonáno jest. Milostný obraz do Bystřice přenesen. Chrám odsvěcen a zavřen.“

¹⁾ Kniž. arcib. archiv. Paroch. 1./X. Číslo 18 674/457.

Nápadným je tu spěch, s jakým se to vykonalo. Vždyť z dřívější kapitoly víme, že vláda vlastní rozkaz k odsvěcení kostela dala teprve 28. února. Do Olomouce pak došel přípis 11. března. Neboť dne 25. března roku 1787 sděluje se z Olomouce vysoké zemské vládě toto: „Ku provedení vys. rozkazu ze dne 28. února a přijetí 11. března čis. 3600/803 dosvědčujeme vysoké vládě, že milostný obraz hostýnský na náš rozkaz holešovským děkanem za průvodu domaželského faráře a bystřického úředníka byl ve vší tichosti bez shluku lidu do bystřického zámku přenesen, v noční době na pobočním oltáři tamějšího kostela umístěn, drahocenné věci v zámku uloženy, knihovna uzamknuta a hostýnský horský kostel na to odsvěcen.“ Rozkaz tento od knížete arcibiskupa byl vydán 13. března 1787.¹⁾

Z toho všeho vysvítá, že rozkaz byl dříve vykonán, nežli z příslušných míst byl vydán. Jak to bylo možno a proč se tak stalo, nelze nám blíže udati.

Podrobnosti o událostech onoho dne na Sv. Hostýně vykládávali staří Bystřičané. Pravili, že, ač tenkrát bylo zima, mnoho lidí shromáždilo se na Sv. Hostýně, kteří při odsvěcení kostela nařikali, láli a plakali. Když prý obraz s oltáře byl snat a nevázně z kostela vynášen, dal se lid do přežalostného pláče a křiku. Nesouce to nelibě úředníci, obzvláště vrchní Josef Rybka, jenž se hleděl při zrušení kostela obzvláštní horlivostí vyznamenati, napomínali k mlčení. Avšak nadarmo, zbožný lid utiшитi se nedal.

I přistoupili někteří z přítomných Bystřičanů před duchovní i světské úřady a prosili o milost, aby směli milostný obraz na ramenou odnésti do Bystřice. Než nepopráno jim sluchu. Obraz naložen ještě s jinými věcmi na žebřinový vůz, do něhož zapřažení volí, a dovezen bez veškeré úcty do zámku, kdež ho kázali do nějaké světnice postaviti a zamknouti. Později dán do bystřického kostela, nejprve na oltář vedlejší a pak na hlavní. Dovídáme se to z přípisu vládního ze dne 4. dubna 1787 a arcibiskupského ze dne 17. dubna 1787 č. 6264 1381. Vládní přípis zní: „Oznámení Vaší knížecí milosti ze dne 23. m. m., že hostýnský obraz do bystřického farního kostela byl přenesen, drahocenné věci v zámku uloženy, knihovna uzamknuta a hostýnský horský kostel byl odsvěcen, bere se jako vykonání našeho nařízení ze dne 28. února na vědomí, jenom prosíme o další vyjádření: zda by se neměl onen milostný obraz raději přenést na hlavní oltář v bystřickém kostele, poněvadž se to příčí nejvyššímu řádu pobožností, když se snad takto dá podnět, aby se bohoslužba anebo mše konaly mimo hlavní oltář u oltáře vedlejšího, kde se nyní milostný obraz nalézá! V Brně 4. dubna 1787. Ludvík hr. Cavriani. Frant. svob. p. Roden.“

¹⁾ Viz kníž. arcib. archiv v Kroměříži. Paroch.

Na to kníže arcibiskup uváděje dotyčný vládní přípis nařídil konsistoři: „Přejeme si, aby divotvorný obraz, jestliže se to dosud nestalo, byl přenesen na hlavní oltář bystřického farního chrámu Páně a nám se, jakmile to bude vyřízeno, zaslala zpráva. Dáno v našem arcibiskupském paláci v Olomouci 17. dubna r. 1787.“

Že rozkaz byl proveden, dosvědčuje obraz, jenž od té doby až doposud na hlavním oltáři bystřickém se nachází.

24. Zpustošení chrámu.

Na chodbě obydlí strážců svatohostýnských visí starý, umělecky bezcenný obraz, znázorňující nám živě zpustošení chrámu.

Vidíme, jak zdola kráčí veliké procesí nahoru a někteří už z daleka padají před kostelem na kolena, spínají ruce k nebesům a modlí se. A před očima těchto zbožných lidí vykonávají osoby jak mužské tak ženské dílo spousty. Někteří lezou po žebřících na chrám, strhují věže, krov a střechu. Jiní jsou zaměstnání bouráním kaple; opět ně jiní ničí příbytky svatohostýnských kněží, a zase jiní rozbljejí na zemi povalený kříž u kostela.

Maně připadají nám na mysl slova Jeremiášova: „I rozmetal jako zahradu stan svůj, zkazil stánek svůj, v zapomenutí dal Hospodin na Sionu slavnost... Zapudil Pán oltář svůj, zlořečil svatyni své. Vydal v ruku nepřítele zdi věži jeho a hlas dali nepřátelé v domě Hospodinově jako v den slavný.“

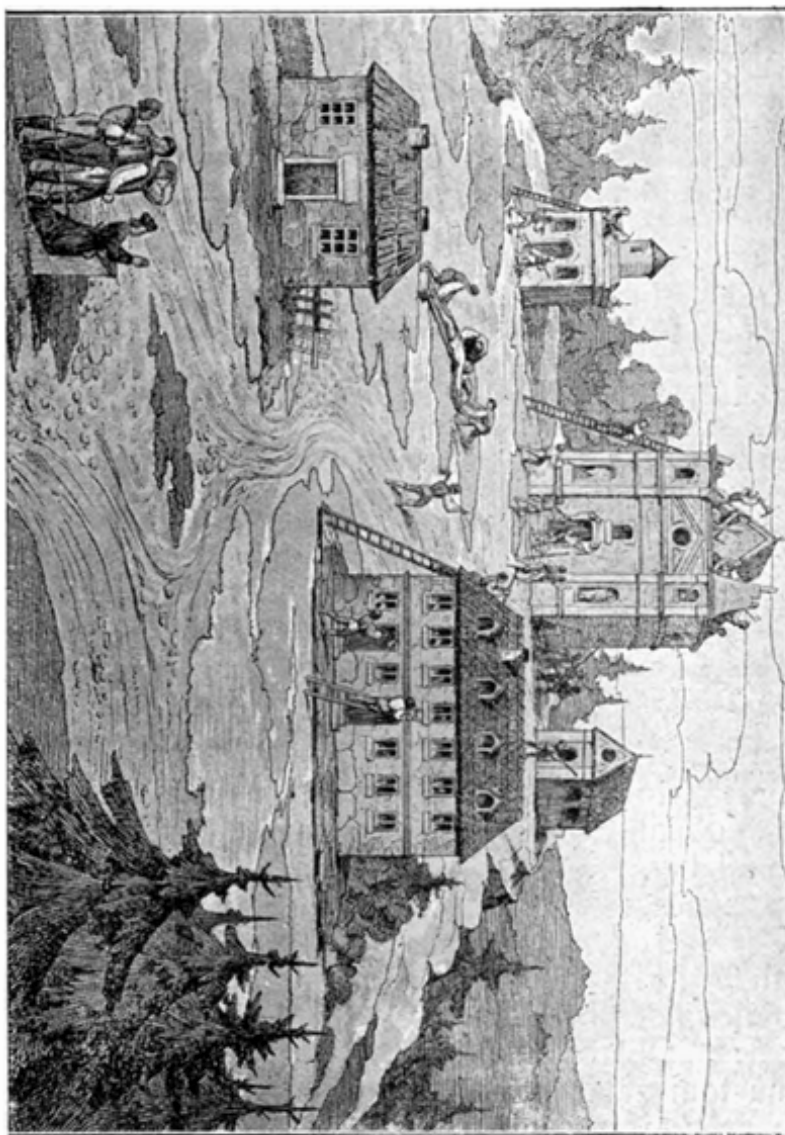
Ale jak to bylo možno, že to s kostelem tak daleko došlo? Bystřický občan Sova poukazuje na jiné kostely, jež téměř nařízení podlehl, jako na př. kostel sv. Anny v Holešově, který však nicméně stojí dosud.

Kostel svatohostýnský byl totiž prodán vlastnímu zeti zakladatele kostela hraběti Monte l'Abbate se všemi příslušnými budovami a náradím za 279 zl. 6 kr. šajnů. Kupní smlouva zní takto: „Ohlašuje se a dává se věděti každému, zvláště komu na tom záleží, že bystřická vrchnost dle guberniálního dekretu ze dne 16. dubna čís. 7068 1428 zavřený hostýnský kostel s příslušnými budovami a náradím za nabídnutou odhadnutou cenu 279 zl. 6 kr. koupivši a zmíněný kupní obnos dvě stě sedmdesáti devíti zl. 6 kr. v dobré běžné minci u slav. král. přerovského krajského úřadu k doručení vyšším úřadům správně a hotově zaplativši, tímto dostává právo a plnomoc zmíněný kostel s příslušnými budovami a náradím převzít ve svůj majetek a s ním jako se svým majetkem dle libosti jednati. K jistotě toho a zachování byla tato listina ve dvou stejnopisech zhotovena, jeden pak dán slavnému král. přerov-

skému krajskému úřadu, druhý doru en bystřické vrchnosti. Vše věrně a bez nebezpečí. Tak se stalo u slav. kr. přerovského krajského úřadu v Hranicích dne 29. dubna 1788. E. Z. z Brauchfeldu. Jos. Ant. Rybka, řed. bystřického panství jako zástupce.“

Z toho vidno, že se mohlo s kostelem jinak naložiti. Záleželo to na majetníku. Bystřický měšťan Sova svaluje veškerou

Obr. 6. Zpustošení chrámu.

vinu na ředitele bystřického panství Rybku. Nebžáckoliv běduje, že „hostýnský kostel nikoho neměl, kdo by se ho ujal a když byl odsvěcen, aby zabránil „zpustošení“, přece omlouvá bystřickou vrchnost, že prý se málo zdržovala na svém panství a byla jinými záležitostmi zaneprázdněna, tak že snad o kostele mnoho nevěděla a o kostel se nemohla starati“. — Jisto jest ovšem, že Rybka a jeho nástupce Roček ono zpustošení naporučili. Bylať na jejich rozkaz krovem chrámovým a stře-

chou pokryta ovčárna. A také jest jisto, že bez jejich vědomí by se bylo kostelu nic nemohlo státi, ježto kostel byl úplně majetkem panství.

Ale kam se poděla mešní roucha, kalichy a ostatní kostelní věci, bude snad mnohý čtenář vyzvídati.

Byly jimi poděleny kostel bystřický a ostatní vůkolní kostely dle dobrozdání vrchnosti bystřické. Nejprve se sice zdálo, jako by bylo rozdělování přenecháno ordinariátu a konsistoři. Ale dle svědectví úředních listin nejdůst. ordinariátu a konsistoře nedošlo k tomu. Slyšme především, co odpovědělo hejtmanství (24. března 1787.) faráři bilavskému prosícímu o paramenta:

„Na podanou žádost Vaší důstojnosti ze dne 11. t. m., aby

1. Vaší důstojnosti kromě už přidělených rouch se ještě některá nutná paramenta dala, a

2. Vašemu kooperátorovi se potřebná výživa poskytla, rozhodnul řečený zemský úřad ze dne 14. t. m. a dle dnešního doručení č. 7745/1065, aby se Vaše důstojnost obrátila ohledně předmětů na p. ordinária, jemuž rozdělení paramentů bylo přenecháno; ohledně přidělení pensionovaného žebravého mnicha jako kaplana se mu už řeklo . .

S úctou trvá Vaší důstojnosti nejoddanější

Brachfeld, okresní hejtmán.

V Hranicích, 24. března 1787.“

Avšak v zápisu ze dne 15. května 1787 na „Vrchní správu bystřického panství“ se o ordinářiovi neděje žádná zmínka. Listina zní:

„Dle vys. gubern. dekretu ze dne 25. m. měsíce a obdržení jeho dne 14. měsíce tohoto čísl. 7689/1728 má tato (vrchní správa panství)

a) všem soukromým dlužníkům hostýnského kostela oznámiti, aby nezaplacené, jakož i budoucí úroky náboženskému fondu k rukám c. k. komorního berního úřadu v Brně odvedli

b) Vrchní správa panství má se prozatím až do dalšího rozhodnutí o bezpečné uschování nalezených kostelních rouch a jiného náradí, pak knihovny starati;

c) stříbrnou kadidelnici, nalézající se mezi paramenty, i s ložkou a talířem při nejbližší jisté příležitosti s přiloženým výkazem sem poslati, a

d) zavřený hostýnský horský kostel, jakož i k tomu patřící budovy znalci řádně odhadnouti a dotýčný odhad sem písemně doručiti;

e) oněch 617 kusů knih u zmíněného kostela nesmí se dle úmyslu vrchní správy panství a bystřického faráře ponechat při kostele bystřickém, nýbrž už bylo uloženo olomouckému knihovníku v lyceu Janu Aloisovi Hankeovi, že je má

dle daného předpisu zrovna tak pro sebe požadovati, jako knihy ze zrušených ústavů a klášterů. Z úřadu c. k. hejtmantství přerovského okresu v Hranicích, dne 15. května 1787.

Brachfeld.“

Nuže a jak znělo další rozhodnutí ohledně paramentů? Vysvítá z odpovědi ordinária z Kroměříže, dané hraběnce Marii Amalii Monte l'Abbate, rozené hraběnce Rotalové. Dopis zní: „Na přípis pí. hraběnky, odevzdáný ode mne mé konsistoři k úvaze, aby se při rozdávání kostelních rouch nedávno zavřeného hostýnského kostela vzal zřetel na kostely bystřického panství, vyjadřuje se konsistoř v tom smyslu, že jí z hostýnských kostelních rouch, zvonů, varhan nic k rozdělení nebylo odevzdáno, ano že další jich přechovávání správě panství královským okresním úřadem od vys. zemské vlády uloženo bylo. Přes to však že už nařídila, aby se při rozdělování různého kostelního náradí, od vys. zemské vlády převzatého, měl zřetel na kostely panství bystřického, zvláště na kostel blazický a bilavský. Tímto dovoluji si odpověděti na m. l. psaní pí. hraběnky v dokonalé úctě oddaný. Dáno v Kroměříži 31. května 1787. (Podpis schází.)¹⁾

Jak se však konečně rozdělení stalo, z listin nám udati nelze. Hodnověrné osoby praví, že do nového kostela v Bilavsku darovány varhany, zvon se jmény tehdejších duchovních svatohostýnských, zvonek z malé vížky a zpovědnice. Do Blazic dán oltář, zpovědnice a sakristijní náradí. Do rusavského kostela dostala se zpovědnice a stříbrný kalich, věnovaný r. 1750 pí. Brigitou Schwederovou Sv. Hostýnu. Tento ²⁾ však byl r. 1811 Rusavě odňat a použit pro státní potřeby.

Mnoho-li se vlastně z kostela svatohostýnského při zrušení odneslo, nelze přesně určit. Schází soupis veškerého jmění. Je tu jediný inventář z r. 1755, jež k vůli zajímavosti podáváme:

Ze stříbra: Kalichy 4, konvičky s táckem 4 páry, ciborium 1, pacifikál 1, mimo to velice mnoho obětních klenotů.

Z mosazu: krásně pozlacená monstrance, pozlacené ciborium, kadidelnice pozlacená s lodičkou, posříbřená lampa.

Z cínu: Šest nových velikých krásných svícňů, 6 malých svícňů pro svatostánek, 14 svícňů pro vedlejší oltáře, 5 velikých křížů, 4 prostřední lampy k oltářům, 4 páry konviček s tácky, láhev na víno, nádobka u svatostánku na umývání prstů, nádobka na svaté oleje, umyvadlo v sakristii.

Z mědě: Kropenky u bran 4, italské velké zvony — 1 pár.

¹⁾ Listiny jsou v kníž. arcib. archivu kroměřížském.

²⁾ Viz rusavský farní archiv.

- Z kovu:** Na dvou věžích v průčelí chrámovém zvon veliký asi 22 centy, prostřední 5 centů, menší 3 centy, nejmenší 2 centy, na vížce nad presbytářem 90 liber.
- Z hedvábí:** Úplný drahocenný ornát neboli mešní roucho, pluviál, dalmatiky; mešní roucho, pluviál, dalmatiky horšího druhu, drahocenná mešní roucha I. třídy 3, prostřední 4, pro obyčejnou potřebu 2 různé barvy, drahocenný baldachýn, dvě vela, drahocenné kourohve z damašku 2, červených sedadel 7.
- Z vlny:** Komže pro kostelníka 1, pro ministranty 2 — všechny červené barvy, červený plášť pro kostelníka 1, sukno červené na stupně hlavního oltáře, pokryvek červených na oltáře 6, sukno červené na klekátko pontifikanta, dvě sukna na pokrytí prvních dvou lavic v kostele, pro okna 4, pro oratoře 4.
- Z plátna:** Alb první třídy se širokými krajkami 5, rochetky se širokými krajkami 2, rochetky obyčejné 2, rochetek pro kostelníka a ministranty 6, košilky obyčejné 4, plátna pro hlavní oltář I. třídy 4, jednodušší 4, pláten pro poboční oltáře 10.
- Knihy:** Missál v sametě s kovovým, postříbřeným ukazovatelem, obyčejných missálů 6, agenda, evangelium česko-německé 2, mimo to nalézá se na oratoriu knihovna k používání pro kazatele a místní duchovní správce.
- Hudební nástroje na kůru:** Nové varhany s pedály, 2 bubny, 4 křídlovky, basa, 4 housle.
- NB.** Vodní kaple měla vlastní stříbrný kalich. Chtěl-li tam někdo sloužit mši svatou, musily se nutné věci přinést.

25. O duchovní správě na Sv. Hostýně.

Sotva že chrám byl vystavěn a příbytky pro kněze asi v těch místech, kde jest nyní hostinec, zbudovány (r. 1748), setkáváme se na Sv. Hostýně ihned s usedlými duchovními. Byli tu původně dva a byli ustanoveni jako beneficiáti. Jména prvních dvou jsou nám už známa.

Avšak dva kněží, jak jsme už shora podotkli, nedostačovali pro veliký nával poutníků, ačkoli jim při zpovídání vypomáhali různí řeholníci. Kterí to byli, udali jsme též dříve. A mezi těmito vyskytují se obzvláště zhusta jména: P. Tertulian Přerovský, řádu kapuc. z Olomouce, nar. v Třebíči dne 17. prosince r. 1743, kde se dne 4. srpna r. 1803 stal prvním administrátorem nově zřízené fary jejkovské; P. Damián Soukal, řádu cist. na Velehradě a P. Barnabáš Jurčík, řádu kazat.

I hleděl hr. Rotal nedostatku odpomoci ustanovením třetího beneficiáta. Přišel pak jako třetí beneficiát na Sv. Hostýn dne 8. dubna r. 1755 dp. Karel Kraut.

Než šlechtetný hrabě nebyl s tím ještě spokojen. Chtěl mít Sv. Hostýn samostatným a pojal úmysl založiti na Sv. Hostýně faru. Což se stalo koncem roku 1756 a prvním administrátorem jmenován dp. Karel Kraut.

Ale ani na tom neměl dosti velikomyslný zakladatel. Aby kněžím svatohostýnským ještě více ulevil a lidu vyhověl, složil 1. března roku 1760 kapitál 4000 zl. na kněze čtvrtého, tak že se už v červnu téhož roku řadí ku dvěma místním kaplanům dpp. Ignáci Landhovi a Frant. Ningerovi kaplan třetí, dp. Jiří Dohnal.

Jaké povinnosti tito kněží měli, jest známo ze zakládací listiny. Kromě toho byli duchovními správci Rusavy, jež náležela k farnosti svatohostýnské. Rusavané byli na Sv. Hostýně křtěni, oddáváni a pochovávani. Tak na příklad byli tu sezdáni z Rusavy: Martin Čuba se svob. dcerou J. Špalucha; Martin Botyk se svob. Kateřinou Buřákovou; Josef Pavelek se svob. Kateřinou Barvínovou; Martin Vašík se svob. Kateřinou Kovářovou.

Avšak i odjinud pospíchali sem snoubenci, aby si u Matky boží vyprosili požehnání pro tak důležitý krok, jako jest změna stavu celého života. Slavili pak dle knihy celebrantů na Sv. Hostýně oddavky: Antonín Nesvadba, hospodářský úředník ze Žeranovic s Marií Annou Hinlovou; František Hlobil, mlynář v Dobroticích s Annou Pospíšilovou z Jankovic; Norbert Žatovský z Bučovic se vdovou Veronikou Kadalíkovou z Napa-jedel; Josef Hlinka, biskupský úředník se svobodnou Eleonorou Christlovou, dcerou olomouckého občana; Josef Reschl, hosp. písař z Kroměříže se svob. Josefou Papstovou taktéž z Kroměříže; Jan Lehar, učitel v Kokorách se svob. Marií Annou Zapletalovou také z Kokor; Jan Pšenička se svob. Barborou Růžičkovou, dcerou purkraběte kroměřížského; Václav Sedlář z Loukova se svob. Kateřinou Gořalíkovou z Chvalčova; Jan Haas, holešovský měšťan se svob. Rosalií Čmelovou z Holešova; Jan Böhm, kancelista olomoucký se svob. Maxim. Baskovou z Lipníka; Josef Böhm s Annou Hajsíkovou z Kroměříže; Jan Vítek z Přerova se svob. dcerou Jana Zavoralíka, hostinského z Radkova.

Ale řekli jsme, že na Sv. Hostýně se též pochovávalo. Kde pak byl hřbitov? Tento byl, jak to tehdy vůbec bylo zvykem, okolo kostela. Nasvědčuje tomu bývalý hrob vdp. Jiř Dohnala a také nalezené kosti při kopání základů pro příbytek nynějších strážců svatohostýnských. Mimo to se pochovávalo i v kaplích a v kostele, dokud to nebylo zakázáno.

Tak v kapli vedle chrámu uložena k dočasnému odpočinku 18. května r. 1756 matka hostinské na Sv. Hostýně Te-

rezie Nábělkové Veronika Štroschneidrová ve stáří 70 let. V kostele pak u oltáře sv. Šebastiána položena do hrobu 17. srpna r. 1754 kromě dříve uvedených kněží svobodná, 35letá Lipníčanka Pavlína Majerová.

Aby se kněží svatohostýnští mohli na kázání dobře připravovati a duševně vzdělávati, byla na Sv. Hostýně založena krásná knihovna, jež byla umístěna, jak už řečeno, v oratoři nad sakristií. K tomuto účelu odkázal dp. Ant. Žižka, farář v Těšnovicích, poslední vůlí 283 knihy. V knize celebrantů čteme o tom na konci roku 1743 zaznamenáno toto: „Dne 24. září dána a přivezena pro kostel svatohostýnský knihovna, již k potřebě zdejšího duchovenstva daroval, jak ve knihách jest naznačeno, vdp. Antonín Žižka, farář v Těšnovicích u Kroměříže.“ Kromě něho věnovali ještě jini kněží pro Sv. Hostýn různé knihy obsahu ponejvíce bohoslovného.

I škola byla na Sv. Hostýně, ač do roku 1755, jak poznamenává farář Straka, skutečně žádného učitele nebylo!

Krásnou tedy působnost měli kněží svatohostýnští! Ale také zajímavou. Přicházeliť do styku s osobami různých stavů a různých krajín, o množství ani nemluvic. Pozorujeme-li dřívější své zprávy a knihu celebrantů, vidíme tu nejenom kaplany, faráře, řeholníky moravské a nemoravské, nýbrž i preláty, kanovníky a biskupy, spěchající k Marii Panně Vítězné, aby jí vzdali svou úctu. Tak čteme jméno zmíněného již biskupa vratislavského Schaffgotsche, kanovníka barona Kellera, světícího biskupa olomouckého a kanovníka hraběte Scherffenberga (13. září 1757), kanovníka Václava barona z Treyinfelsu, kan. bar. Scitovského, kan. bar. Münckvitze, kan. bar. Kollersberka, vratislavského kanovníka bar. Prazmana, kan. bar. Schurbirze, preláta řádu cisterciáckého na Velehradě Ant. Hauka atd. Tím se vysvětlí mnohé poznámky týkající se celé Moravy, jež svatohostýnští kněží v knize celebrantů činí, jak brzo uvidíme.

Avšak netrvala tato samostatná duchovní správa dlouho. Toliko čtyři administrátorové se vystřídali: Karel Kraut od r. 1756—1768, byv přeložen na faru do Lidečka; Ig. Land, potomní farář a děkan v Budišově, od r. 1768—1778; Jiří Dohnal od r. 1778 až do své smrti r. 1781; Fr. Klučka od r. 1781 až do zrušení Sv. Hostýna r. 1787. Poslední dvě léta však měla se státi v duchovní správě sv. Hostýna jakási změna. Poučuje nás o tom list kníž. arcib. Coloreda, zaslaný nejdůst. kn. arcib. konsistoři dne 23. května 1785. List zní: „Na náš protest učiněný za Vašeho souhlasu odpovědělo slavné cis. král. moravsko-slezské gubernium tímto připsím, ježž zde doslovně uvádíme: „Bystřický farář Jan Straka má prý zůstatí při svém beneficium a kněžstvo hostýnské, jež tamtéž ještě se ponechá, má se ponezáhlu přibíratí na pomoc sousední faře bystřické, aby tím lid nepozorovaně se vyléčil z předsudků, jakoby se Maria Panna

musila buď na tomto anebo onom místě jenom navštěvovati, čtíti a vzývati. Časem však, až prý lid, odloživ svůj dřívější zvyk choditi na Hostýn, zůstane ve svých kostelích a v nich svou pobožnost bude vykonávati, bude se pomýšleti na to, aby kněží hostýnští na místech nutných pro duchovní správu užitečněji byli umístěni.“ — Vaši tedy správě to svěřujeme, abyste, aniž by to lid pozoroval, dle rozhodnutí vlády vše, jak Vám možno, zařídili atd. . . Dáno v našem sídelním městě Kroměříži dne 23. května roku 1785.“ Z toho vidno, že se v poslední době měl samostatný ráz Sv. Hostýna alespoň na venek setřítí, aby zrušení nepůsobilo tolik obtíží. Alespoň na venek, pravím, neboť v knize celebrantů jest zapsán vdp. P. Klučka jako administrátor až do posledního dne.

Kam se však poslední administrátor po zrušení Sv. Hostýna dostal, není nám blíže známo. V kroměřížském knížecím arcib. archivu nalézá se stran jeho ustanovení tato listina: „Od mor. slezs. gubernia č. 17.744/1736. Došla nás zvěst, že hostýnský administrátor František Klučka není, jak Vaše knížecí Milost udala, k duchovní správě neschopný, nýbrž že byl navržen za kooperátora na místní kaplánek v Loukově. Je-li tomu skutečně tak (na vyjádření neboli uvedení námitek chceme čekati), má se zmíněný administrátor, aby se tím snáze vysoce požadované úspory pro náboženský fond dosáhlo, raději pro nějakou novou faru anebo lokálku navrhnouti, aby se potom jeho nadace dle nejvyššího úmyslu s takovou expositurou pro vždycky mohla spojití. U loukovské kooperatury, zřízené z náboženského fondu, nelze toho proto docíliti, že administrátor vyšší nadace požívá. V Brně, 25. dubna 1787. Lud. hr. Cavriani. Ch. Hentschel.“

Tolik o administrátorech. Avšak k vůli úplnosti podáváme také jména těch, kteří buď jako beneficiáti anebo kaplani na Sv. Hostýně až do jeho zrušení pracovali. Byli to: František Jakub Albl, Jan František Hübner, František Vroblíc, Bernard Veselý, František Ninger, Josef Pavlík, Ignác Gerlich, Jan Haas, Rudolf Bezděcký, Jan Papež, Viktorín Kučera, Filip Trost, Tadeáš Gazda, Kašpar Mühlberger, Kašpar Dědek, Karel Dapit, Vavřinec Střinec a Jiří Ležatka.

Bezprostředně před zrušením chrámu na Sv. Hostýně nacházeli se toliko dva dpp.: Frant. Klučka a Filip Trost. Poslední byl dán jako neschopný pro další duchovní správu do pense. Počítání k nim však byli také dpp. Tadeáš Gazda a Jiří Ležatka, z nichž první už delší dobu byl zaměstnán v Loukově a potom stal se kaplanem v Bílé Lhotě, poslední pak byl povolán asi týden před zrušením za kaplana do Pavlovic.

Než zvědavému čtenáři přijde asi na mysl, co se stalo s fundovanými otčenášky svatohostýnskými, když kněží Sv. Hostýn opustili? Ta byla zůstavena posledním kněžím, kteří za to dostávali zvláštní plat z náboženského fondu. Případné

ustanovení zní takto: Od mor.-slezs. gubernia. Z přiloženého výkazu vysvítají obnosy, jež mají všichni čtyři bývalí hostýnští beneficiáti: František Klučka, Fil. Trost, Jiří Ležatka a Ferd. Gazda, nynější místní kaplan v Bílé Lhotě, z náboženského fondu jak za uplynulý rok tak budoucně ke své výživě dostávají. Dle tohoto výkazu vyplatí komorní výplatný úřad:

a) Františku Klučkovi za rok minulý	160	zl.	29 ⁹ / ₁₂	kr.
za budoucí rok počínaje 1. t. m.	213	„	57	
b) Filipovi Trostovi za minulý	120	„		
za budoucí	160	„		
c) Jiřímu Ležatkovi za minulý	120			
za budoucí	160	„		
d) konečně Tad. Gazdovi jako kaplanu v Bílé Lhotě za minulý	190		23 ⁴ / ₁₂	
za budoucí ale v nadacích	160			
a bez závazku	140			
tudíž ročně tak jako ostatním od 1. října t. r. počínajíc	300	„		

a sice se to má všem čtyřem za minulý rok ihned, za budoucí ve čtvrtletních lhůtách pod dnešním datem vyplatiti . . . O všem tom uvědomiž Vaše knížecí Milost dotčené čtyry beneficiáty, doručíž jim přiložené platební výkazy, aby je v duplikátech podepsané nám zase vrátili, a upozorniž je, že administrátor Klučka nadační otčenášky, zahrnuté ve svém platě, má také za minulý rok se modlití, ostatní však tři pouze pro budoucnost . . . V Brně 3. října 1787 Ch. Aug. šl. Hentschel.

Na konec budiž nám dovoleno jako dodatek a na místo poznámky uvést vyrovnání dluhu s kostelem bystřickým. Nevíme, z jakých příčin dluhoval kostel bystřický kostelu svatohostýnskému značnou na tehdejší doby sumu 6297 zl. 49³/₄ kr. Tento dluh měl se po zrušení kostela svatohostýnského spláceti po 30 zl. ročně náboženskému fondu. Guberniální výnos zní takto: Od mor.-slezs. gubernia. Č. 20.876/4491. Vyšetřováním vyšlo na jevo, že bystřický kostel dluhuje uzavřenému horskému hostýnskému kostelu, nyní pak náboženskému fondu, nezúročitelný kapitál šesti tisíc dvou set devadesáti sedmi zlatých 49³/₄ kr. Pročež ukládá se bystřickému faráři prostřednictvím přerovského krajského úřadu, aby na zaplacení tohoto dluhu, ustanovených konsistoří třicet zlatých ročně prozatím a dokud kostel většího jmění nenabude, z příjmů bystřického kostela náboženskému fondu odváděl.

O tomto ustanovení se Vaše knížecí Milost pouze uvědomuje.

Brno, 31. října 1787.

Jan svob. p. Beer.

26. Záznamy svatohostýnských kněží v knize celebrantů.

Duchovní správcové na Sv. Hostýně vedli už od r. 1748 zvláštní knihu, v níž především zapisovali, kdo který den sloužil mši sv. Proto jest nazvána kniha tato „knihou celebrantů“. Jest psána veskrze latinsky a doslovný její titul jest: „Záznam jmen v každém ohledu ctěných i ctihodných kněží stavu světského i řeholního, slouživších oběti mše sv. v tomto milém chrámě pode jménem Královny Andělů slavně nanebevzaté a zvláštní Ochránitelky, po celém světě známé milostmi a zázraky, na hoře Hostýnu blíže Holešova pod farností bystřickou v markrabství moravském od r. 1748 a dne 1. ledna do budoucích a pozdních dnů a let; za štědrého majitele panství vys. uroz. pána, p. Františka Ant. řím. cis. hraběte z Rotalu, pána na Holešově, Bystřici, Prusinovicích, Zborovicích atd. atd., Jeho cis. král. Vel. komorníka atd., tohoto slavného mariánského kostela hostýnského velice horlivého patrona, za vdp. p. Jana K. Straky, toho času faráře v Bystřici.“

Kromě toho však zaznamenávali v ní oddavky, pohřby, počet sv. přijímání, průvody (průvodů zdá se, že bylo udáno trochu málo, máme-li na zřeteli počet kajícníků a zde onde přidali dosti zajímavé poznámky různého druhu. Obyčejně jsou poznámky ty na konci roku, ač se někdy s nimi shledáváme i na jiných místech.

Znějí pak dle pořadu v knize takto:

Koncem roku 1748. Tohoto roku slouženo na Svatém Hostýně ku větší slávě Boží a větší úctě Bohorodičky mši sv. 814. Téhož roku v krajině hranické mnoho dobytka pošlo; lidé tamější z veliké části, vedeni jsouce důvěrou, putovali sem k Marii Panně a brali s sebou vodu svatohostýnskou domů.

Téhož roku bylo 25. července pozorovati veliké zatmění slunce. Započalo ráno o 10 hod. 26 min. 30 vteř. Největší bylo o 12 hod. 6 min. 30 vteř. Přestalo o 1 h. 46 m 30 vteř. Trvalo zatmění 3 hod. 20 minut. V čas zatmění bylo slunce 9' 26" k severu nakloněno.

Téhož roku 24. září dána a přivezena byla knihovna pro chrám svatohostýnský od těšnovického p. faráře Ant. Žižky.¹⁾

Koncem roku 1749. Tento rok šťastně zakončen ku větší slávě Boží a cti nejblahosl. Rodičky bez poskvrny počaté. Toho roku slouženo od různých kněží jak světských tak řeholních 1136 mši sv. Ku sv. přijímání přistoupilo asi 25.150; průvodů bylo 20.

¹⁾ Viz kapitolu: „Duchovní správa na Sv. Hostýně“.

Rok 1750. Na věčnou paměť. Tohoto roku slouženo mši sv. 1171. Přijímání 29.785 a průvodů 19. Ježto housenky tohoto roku velikou škodu dělaly, chvátali sem lidé u velikém množství pro vodu, aby je kropili. Jinak byl úrodný rok, obilí laciné. Dejž Ježíš Kristus, Syn Marie Panny, aby následující rok 1751 byl šťastný a požehnaný.

P o z n á m k a. Roku 1751 bylo v Římě jubileum.

Rok 1751 K u p o m í n c e. Tohoto r. 1751 bylo slouženo mši sv. u milostného obrazu nejbl. Rodičky Boží 1096. Přijímání 34.600, dle záznamů procesí v celku 15.

Tohoto roku slavilo se všeobecné jubileum a sice po půl roku. V bystřické farnosti započalo 1. května a trvalo až do 1. listopadu.

Rok 1752. K u p o m í n c e. Tohoto roku slouženo mši svatých 930. Přijímání 31.500, průvodů 18. Dne 17. března vypukl oheň v Kroměříži, kde půl obce shořelo. Lehla popelem také biskupská residence, v níž způsobeno škody na jeden million. Jinak byl rok tento úrodný a zdravý.

Rok 1753. D n e 2. ú n o r a 1753. Tohoto dne doručena nám byla dvě apošt. breve se schválením bisk. konsistoře; 1. Plnomocné odpustky pro pátky v měsíci březnu. 2. Veliký oltář Panny Marie jest privilegovaný každou sobotu.

Dne 3. února 1753. František Albl, beneficiát, po prvé sloužil dnes mši svatou u hlavního oltáře privileg. za † Karla Fröhliche.

Na věčnou paměť. Tohoto roku s milostí Boží a na přimluvu Marie Panny šťastně zakončeného sloužilo se ku větší slávě Boží a cti nejbl. Rodičky bez poskvrny počaté 1082 mši sv. Přijímání 38.200. Průvodů bylo 18. Rok tento byl suchý, tak že všechny prameny na hoře vyschly kromě pramene milostného. Dne 9. července shořel Vyškov kromě kostela a hradu. Dne 28. července vyhořel Přerov, horní část náměstí se zámekem, a dole prostřední ulice. Dne 1. srpna zničen ohněm dvůr u Tovačova. Tohoto roku bylo mnoho ohňů na Moravě. Značný požár byl v Kojetíně. Jinak byl rok suchý, zdravý a úrodný.

Okolo vánoc způsobil déšť rozvodnění Bečvy a Moravy po mnoho let doposud neslýchané, jak jsme odtud mohli dobře pozorovati u Hradiště, Kroměříže, Kojetína, Přerova.

Rok 1754. Na věčnou paměť Rok 1754 s milostí Boží šťastně ukončen a ku cti Marie Panny za její pomoci započat nový.

V minulém roce 958 mši sv. Přijímání 40 800. Průvodů 20. Rok tento byl zdravý, úrodný v zahradách a sadech. Cena obilí ucházející. Dne 23. listopadu povstal oheň v Bystřici v horní ulici ráno mezi devátou a desátou hodinou u Václava Dvořáčka, zničeno požárem 21 stavení. Jak požár vznikl, ví sám Pán Bůh.

Rok 1755. Tohoto roku 1755 dne 28. ledna instalován byl vdp. Jan Straka, bystř. farář, vldp. Frant. Kožou, farářem dřevohostickým.

Dne 3. května položeny jsou základy pro sv. kříž na temeni hory blízko kostela.

Dne 27. května. Tohoto dne vztyčen byl kamenný kříž přede dveřmi kostela.¹⁾

Dne 17. června jmenován vdp. Jan Hübner farářem v Tlu-
mačově a Frant. Vrobic beneficiátem.

Tento rok 1755 s milostí Boží a nejbl. Rodičky bez poskvrny počaté šťastně ukončen. V něm na tomto posvátném místě ku větší slávě Boží a ku cti nejbl. Panny slouženo mši sv. 1286. Přijímání 37.450. Průvodů bylo 21.

Následuje rok 1756, kdy Tě, Pane Bože, důvěrně prosíme, abys svatohostýnským kněžím byl milostiv.

Rok 1756. NB. Dne 28. prosince. Vdp. Karel Krauth zapsán po prvé jako administrátor hostýnský. Skončen rok 1756. S milostí Boží a za ochrany nejbl. Panny Marie šťastně. Mimo to, že dva kaplani s Hostýna byli odvoláni: dp. Frant. Albl do Holešova a dp. František Vroblic na věčnost dne 10. října, jehož tělo bylo pochováno v novém kostele před oltářem svatého kříže dne 12. října; byli presentováni od p. hraběte na r. 1757 dva důst. páni, jichžto jména se nalézají na druhé straně (listu totiž. Byli to: P. Bernard Veselý a P. Fr. Ninger.)

Mši sv. ku větší slávě Boží a ku cti nejbl. jeho Matky slouženo 1146. Přijímání 26.150. Procesí 25.

Rok 1757. NB. 1. ledna. Jakýsi dp. Jakub Hemerka tu vypomáhá do listopadu, pak je jmenován jako kaplan ve Všechovicích.

8. května první pout.

16. srpna zemřel v Pánu Bern. Veselý, kaplan.

13. září sloužil mši sv. nejduš. p. Leopold hrabě Scherfenberg, světící biskup v Olomouci a kanovník tamtéž.

2. září nový kaplan dp. Ignác Landt slouží mši sv.

29. listopadu vdp. Jan Kar. Straka podepsán jako Cur. loci, ale 31. prosince jako Curatus bystřicensis.

Rok 1757 s pomocí Boží šťastně ukončen. Bylo ku slávě Boží a cti Rodičky na nebe vzaté slouženo mši sv. 1413. Přijímání bylo 33.400. Procesí přišlo 37.

Minulý rok (tento totiž 1757) byl jak na polích, tak horách a zahradách na některých místech neúrodný. Obilí se prodávalo dosti draze. Pak byl nezdravý; neboť veliké horečky panovaly skoro všude a byl zhoubný pro dobytek obzvláště v okolí lipnickém, kroměřížském atd. Smiluj se nad námi všemohoucí Bůh, abychom, skončivše rok nepříznivý, započali nový s tím větším požehnáním.

¹⁾ Viz kap. 18. str. 56.

Tímto způsobem pak pokračuje se stále až do r. 1787. Než abychom se neopakovali, jelikož počet mší sv., sv. přijímání a průvodů byl uveden už dříve,¹⁾ vyjmenujeme ze záznamů toliko to, co doposud nebylo ještě uveřejněno.

Rok 1764. Dne 22. března. Pohřeb dp. Josefa Pavlíka, hostýnského kaplana, zbožně v Pánu zesnulého, jehož se zúčastnili: veledp. Jan Straka, bystřický farář, dp. Pahnost, kaplan holešovský, a dp. Fr. Kožka, kaplan ze Dřevohostic.

Rok 1766 s milostí Boží a pod ochranou Marie Panny šťastně dokončen. Pro lidi byl sice obstojně zdrav, pro dobytek však nešťastný. Na mnoha místech byl dobytčí mor. Až do srpna byl mokrý, tak že lidé stěží obilí pro stálé deště mohli skliditi. Od srpna bylo neustále sucho až k narození Páně, tak že se nemohlo ani mletí, ani seti.

Rok 1775. Minulý rok byl velice suchý, úroda byla na polích i v zahradách prostřední, bylo velice mnoho bouřek, málo ohňů

Rok 1776. Dne 31. října. Tohoto dne zemřel náš nejjasnější kníže biskup Maximilian Hamilton. Odp. v pokoji!

Urodilo se osení obstojně, víno znamenitě a ovoce v okolí bylo hojnost. Zima byla velice krutá, tak že, poněvadž jsme u žádného pramene vody dostati nemohli, byli jsme nuceni používatí vody ze sněhu rozpuštěného u ohně. Milostný pramen sice tek, ale pro množství sněhu a velmi hrozný mrazy nebylo k němu přístupu. Dne 26. května padal sníh, voda zmrzla víc než na palec silno, zde na hoře a v okolí poschly lesy. V srpnu a září udeřila nesmírná vedra, trvající do 15. září. Mnoho požárů jsme na různých místech pozorovali.

Téhož roku slavil veledp. Jan Straka,²⁾ farář bystřický, jako kněz jubilant 17. září farářské jubileum. Kázání měl veledp. Tadeáš Bajer, vyzovický děkan, assistovali: subdiak. Jiljí Michl, farář vrahovský, diakonem byl Matyáš Moric, farář kvasický, ceremoniářem Cyr. Skočovský, děkan z Přerova, thuriferáři Filip Trost a Tad. Gazda, kaplani hostýnští.

Rok 1783 byl v horách velice úrodný, na polích obstojný. Po osm neděl bylo viděti temné mraky a slunce jako krvavé. Hrozný blesky způsobily tu a tam, nejvíce však okolo Olomouce, náramně mnoho požárů. V okolí Olomouce a ještě více ve městě samém zuřily též nemoci.

Rok 1785. Dne 28. února byl takový mráz, že se na krávy musily dát houně. Mráz trval celý měsíc.

¹⁾ Viz kap. 15. str. 47.

²⁾ Poznámka. Jan Karel Straka narodil se v Telči 1697 a vysvěcen na kněze 1722. Na faru bystřickou byl investován 1738 a instalován 1755.

Dne 24. dubna byla první pout. Lidí bylo velice málo pro hrozné povodně a ošklivé počasí. (Tedy se putovalo i po zákazu pouti. Pozn. spis.)

Oddavek je zapsáno 16 a sice r. 1751 dvoje, r. 1752 troje, r. 1753 dvoje, r. 1754 troje, r. 1755 troje a 1756 troje.

27. Sv. Hostýn ve ssutinách. — Lid putuje i ke zpuštěnému a opuštěnému chrámu.

Sv. Hostýn byl odsouzen k úplné záhubě. Měl upadnouti v zapomenutí a vzpomínka naň měla v srdcích lidu moravského zhasnouti se slávou kostela. Avšak stalo se tak? Buď Bohu chvála, nikoliv.

O židech se vykládá, že, když byl chrám a Jerusalema zbořen, za drahé peníze si vykupovali dovolení, aby směli na zříceniny chrámu a města se odebrati a tam plakati, kvíleti a nařikati. I nyní ještě scházívali se v určitou dobu ku zbytkům bývalých zdí jerusalemských oplakávat a želet vyvrácení Sionu. A tu jako kdysi prorok Jeremiáš ve své modlitbě: „Rozpomeň se, Hospodine, co se nám přihodilo: pohlédni a viz naše pohanění . . . Obnov dni naše, jak byly od počátku“; vysílají i oni k Pánu Bohu své prosby, aby byl znovu zřízen Sion a vystaveny zdi Jerusalema. Avšak jejich volání vyznívá na prázdno, neboť „nebude lid jeho“, jak dí Daniel v kap. 9, „který ho zapře a v chrámě bude ohavnost zpuštění a až do skonání a konce trvati bude zpuštění.“

Něco podobného, ale s jiným výsledkem, odehrávalo se na posvátném Hostýně.

Chrást stál tu zpuštěn, opuštěn a vydán v šanc veliké nepohodě živlové. Déšť, vítr, slunce, sníh pokoušely se dovršiti zkázu, již byla zlovlná a bezbožná ruka započala. Mezi klenbou a zdí nad klenbou vyčnívající zastavovala se dešťová voda jako v loužích a rozpouštějíc ponenáhu zdivo utvořila bláto, v němžto počala bujeti tráva, růsti křoví, ba zvedati se i stromoví. Jak to na klenbě kostela vypadalo, znázorňuje nám příhoda, že tam byla jednou zastřelena lesním Zemanem i liška. Tedy nejenom ptactvo, ale i zvěř nalézala tam útolek.

Aby se nezdálo, že snad nadsazujeme, stůjtež zde slova očitěho svědka ¹⁾ z r. 1812: „Rostla na klenutí tráva a stromy,“ praví běduje, „zbořenina se čím dále tím více rozpadává, že srdce lítostí puká a slzy z očí bolestně vytryskují.“ A dodává: „Když jsem na horu vstoupil, našel jsem, že mariánská svatyně ještě zachovala ve vnitru obmítku neporušenou, bíle vylíčenou; jen klenba na paženinách od mokra se zelenala; ještě

¹⁾ Viz Paměti bystrického měšťana Sovy.

stála kazatelna, stůl zděný velkého oltáře, poboční oltáře byly jen navrchu obořeny, stupně, kamenné podvoje dveří a oken svá místa držely, kůr byl také celý, dlažba, ač semotam poškozena, žádného zdového šterku na sobě neměla.“ Tak popisuje poutník stav kostela roku 1812.

Ale po 21 letech r. 1833 naříká mnohem více. Navštíviv tohoto roku ssutiny chrámu, líčí stav kostela takto: „Bohužel vše jinak jsem tam zastal. Na klenbě nebylo ani kouska malty, nýbrž všechna na zemi se nalézala a od poutníků z prostředka na stranu odhrnuta ležela. Podvoje oknové a dveřové větším dílem ze zdi vyloupány a odklizeny, sakristie pobořeny, kvádry se zdi hluboko vyštípány, násilně vytrhnuty, na zemi pohozeny; hrůza obcházela člověka, když měl do zbořenin vkročiti. Právě před mým příchodem „nejvýznamnější kazičové zrušeného kostela“, kde jaké železo nebo pěkný kámen ve zdi vězel, vytahovali a vykopávali. — A když jsem se tam r. 1834 podíval, už i v klenbě jsem vypadlou cihlu zočil a ty kvádry na venku ještě hojněji vylámané, zeď začazenou od ohňů jako v kovárně. A nemálo jsem se podivil, že přes tyto nesnáze jak loni tak letos nábožní poutníci do téhož kostela až k velkému oltáři chodívalí a při něm své modlitby vykonávají a vůkol něho s oběťmi po kolenách obcházejí, kdežto si také na zdi malý obrázek hostýnský zavěsili, a letos již dva takové tam dali. I křížky stavěli na rum.“¹⁾

V domě OO. Tov. Ježíšova na Sv. Hostýně nalézal se dlouho křížek, druhdy na rumech oltářových postavený, před nímž, jak se vykládá, slepec, od dítěte vedený, náhle zraku nabyl. Nyní je uschován ve skříni na rozhledně.

Kde byl hlavní oltář, naznačoval konečně jenom velký kámen, vedle něhož vyrůstala na rumech kostela bříza.

¹⁾ V. Houdek, nyní vicepresident c. k. místodržitelství v Brně, dokazuje v „Časopisu vlasten. muz. spolku olom.“ r. 1888 str. 6., že na Hostýně bylo staroslovanské hradisko a staré náboženské centrum, a dodává: „Jen těmito tradicemi vysvětlíme si při Hostýně tu zajisté nápadnou věc, že kostel r. 1743 na místě staré kaple na Hostýně vystavěný mohl býti farním kostelem rusavským a (dle světské topografie Wolného) prý i bilavským až do r. 1786, ve kterémžto roce byl odsvěcen a bezmála tak vyloupen a zrušen, jako by toho roku vlast naše novým vpádem Tatarů byla postižena bývala. Těmito tradicemi vysvětlíme si i tu okolnost, že lid přifařený nestěžoval si vynáseti své zemřelé z údolí na kopec od jeho úpatí 400 metrů vysoký a pohřbívatí je tam. Jenom tím vysvětlíme si i tu houževnatou úctu i lásku k místu tomu, se kterou lid moravský i po odsvěcení a devastaci kostela hostýnského na Hostýn každoročně v celých zástupech putoval a — dle očitého svědectví našeho slavného topografa Wolného — vroucně se modlil na rozvalených stupních oltářních, uprostřed spousty a smutných zřícenin. Nám nelze jinak, než viděti v tom všem pradávne tradice lidu kolem Hostýna od pravěku usedlého, pohlízejícího k Hostýnu i za největšího úpadku jeho jako ku svému duševnímu středisku.“

Horší ještě osud zastihnul kněžské bydliště, školu a kapli. Ty až na několik zdových pahýlů zmizely docela. působením — prý osvěty!

Takto tedy dle očitých a hodnověrných svědků vypadal Hostýn ve svém ponížení, a tak vážil si lid posvátného tohoto místa i po čas zpuštění. Zde nepozorovati nic z vrtkavosti lidské. Na Sv. Hostýn se brali ctitelé mariánští, když se skvěl ve slávě, ale s touže ochotou, nadšením a touhou, láskou a oddaností řídili tam své kroky po dobu jeho pohanění.

Záповědi poutí byly obnoveny 13. července 1792. Zákazem tímto obnoven částečně josefinský řád; mezi jiným uloženo úřadům, aby o to pečovaly, by dřívější procesí a pouti nebyly znovu zaváděny. Avšak přes všechny záповědi rozmáhalo se mezi zbožným lidem naším heslo: Na Hostýn, vzhůru na Sv. Hostýn! Pojďme slzami skropit osiřelou svatyni, povzdechnout si na úpadek víry a nevděk odrodilců, prosit o pomoc v tísních. Zvláště množily se zástupy poutníků ve hrozných potřebách, které se s úžasným chvatem za válek francouzských a v čas cholery, zuřící po třicátém roce XIX. století, na Moravu valily. Slyšme očitého svědka J. Sovu, měšťana v Bystřici, co nám o tom vykládá. Dojemné je jeho líčení. „Když se morová rána roku 1832. po naší vlasti rozšířila — praví — lidé zlekáni a nemohouce pomoci nalézt u lékařů, an žádný lék neúčinkoval, obrátili se k Bohu a Matce Boží o přispění. Z dalekých končin světa putoval jeden zástup za druhým na posvátnou horu Hostýnskou. Tu bylo slyšeti libozvučné zvony nepřetržitě zvoniti, v což se mísily hlaholy mariánských písní: Panno Maria, pomoz nám, pomoz! Tys pomocnice křesťanů atd. Srdce kamenné musilo ustrnouti, když lid z tak daleka přicházel, odcházejí z domova se slzami a zanechávaje hospodářství v nejistotě, navrátili-li se nazpět živ a zdráv. Byl jsem očitým svědkem jako ministrant, jak na podzim k večeru, když už země byla pokryta sněhem, přišel poutník do sakristie a žádal pana faráře Bernarda Regra, aby dal všemi zvony vyzváněti a poutníky čekající u pivovaru uvedl do kostela. P. farář je uvítal a tázal se, proč v tak pozdní roční dobu a v takovém množství přicházejí. I vystoupil jeden muž a pravil se slzami v očích: Jsme z Hnojic. Putujeme všichni z celé vesnice kromě churavých a několika stařenek, jež jsme zanechali doma, by hlídaly domy. Umlnili jsme si vykonati tuto pout. Máme-li už zemřítí, chceme raději zemřítí v klíně Matky Boží Svatohostýnské. Než kojíme se nadějí, že nejblah. Rodička, jako zachránila zázračným způsobem naše předky před ukrutnými Tatary, tak zachráni i nás.“ Při této odpovědi zarosily se zraky p. faráře. Na to ubíral se průvod za žalostného zpěvu a vzdychání až k mostu před zámkem, kde všichni poklekli a po kolenách se šoupali až do chrámu Páně. Zde jim udělil p. farář sv. po-

žehnání velebnou Svátostí. Druhého dne ubírali se na horu svatohostýnskou, nedbajíce obtížné cesty. Uplynul rok. I dostavili se titíž poutníci. Pan farář Reger se otázel, jak se loni navrátili, jak se jim vedlo? Na to odvětili radostně: „Šťastně jsme se dostali loni domů.“ Pán Bůh naší pouti žehnal, neboť od té doby morem nebyl nikdo postižen. I učinili jsme slib, že dokud budeme živi, budeme rok co rok putovati na Sv. Hostýn. A dnes přicházíme, abychom svému slibu dostáli.“ Na to pějíce, stoupali na sv. horu.

Při takových poutích prochvívaly ovšem zjevné anebo tlumené vzdechy — a jak by také bylo jinak možno? — útrubami nábožných: „Ó Hostýnku, kdy se zase ukážeš ve své dřívější kráse? zda se toho dožiju? Ó, Hospodine, proč se zapomínáš nad námi na věky? proč nás opouštíš na dlouhost dnů?“

Z tužby povstávaly rozličné pověsti nesoucí se k opravě a obnově chrámu: „Až prý obejde“, říkali, „rytíř na bělouši zříceniny Hostýna, povstane zase svatohostýnský kostel.“ Ano i prorocké nadšení mnohé opanovalo. Výše zmíněný J. Sova vypravuje, že, když Napajedelští r. 1832 na odvrácení cholery s děkanem Bergerem připutovali do zpusťového kostela a dlouho na rumišti v kostele se modlili, vystoupil pojednou staříčkový p. děkan na hromadu rumu, kde dříve stála kazatelna — a vysvětliv bývalou krásu a slávu chrámu svatohostýnského, dodal asi takto: „Žalostí se musím rozplakati, slyším-li v duchu zvuk zvonů, které nábožné poutníky z dalekých končin přicházející svým líbezným hlasem vítávaly — a slyším-li chvalozpěvy mariánské, jež se tenkrát ze stera úst rozléhaly na tomto posvátném místě. Než nezoufejme. Já, stařec věkem sešlý, se toho nedočkám, ale vy mladší dožijete se toho, že stánek Matky Boží své bývalé krásy a slávy zase nabude.“ A tak mnohý těšival se myšlenkou: „Nyní tu lezu po kolenách v blátě a louži kolem rozvalin oltáře, ale neumru, dokavad se nezaskví ve slávě chrám tento.“

28. První veřejné prosby lidu za obnovu chrámu na Sv. Hostýně.

Ačkoli vlády po době josefinské až do nastoupení na trůn Ferdinanda Dobrotivého zákaz pouti nejenom nezrušily, nýbrž, jak shora podotknuto, obnovily, nicméně zdá se, že u provádění nařízení nejevily velkou přísnost. Viděti to ze stále rostoucích řad putujících na Sv. Hostýn.

A to snad zavedlo podnět u ctitelů svatohostýnských ku zvláštním nadějím. V jejich mysli rozbřeskla se myšlenka, že snad přece bude dáno dovolení, aby se směl chrám na Sv. Hostýně obnoviti. Myšlenka roznítla v srdci pevnou naději, jež pobádala k rozhodnému činu. Pro Matku Boží Svatoho-

stýnskou chtěli se k něčemu odvážit! První, kteří takový krok učinili, byli Dubanští.

Počestná obec Dubany poslala už 17. ledna 1809 prosbu ke slavnému guberniu moravskému, aby povolilo, by na útraty dobrodinců směl se na Hostýně upravit kostel a vodní kaple pod náspy.

„Naši předkové,“ tak zní ona žádost, „každoročně v průvodech k divotvorné Matce Boží na Hostýn putovali, až nejvyšším nařízením kostel zrušen, odkryt a zbořen byl. My chtějící se až do nejdelší smrti zachovati v úctě k Matičce Boží, neopomíjíme jako dříve vystupovati na Sv. Hostýn, a tam své nehodné modlitby vykonávati, ovšem s bázni a hrůzou, jelikož vniřní klenba tohoto svatého kostela je puklá... Pročež bereme veškerí ctitelé Matičky Hostýnské ze vsi Duban útočiště své ke slavnému guberniu, aby dovolilo opravit kostel a vodní kapli z dobrotivých příspěvků, neboť nesluší se, abychom k úšklebkům jinověrecké sekty¹⁾ na Hostýně pod širým nebem se modlili a sliby své plnili, abychom svatou vodou nemohli se občerstviti, která nyní, když veškerou úpravu studně ukradli, do země se ztrácí. Přislubujeme, že budeme se k Matičce Hostýnské za dlouhé a šťastné panování našeho nejmilostivějšího monarchy modliti, obzvláště za uzavření svatého míru a pokoje.“

Podepsáni pak jsou jménem celé obce: Matouš Kořil, rychtář, Jan Sedláček, půdmistr, Martin Sedláček, přísežný, Frant. Labonek, konšel, Josef Navrátil, Tomáš Zavadil, Jiří Husička z obce. K žádosti přitištěna pečeť obce.

Že vláda, ač nedala svolení, docela odmítavě se nechovala, dalo by se souditi předně z toho, že zřídlo vody bylo r. 1812 hr. Janem Vengerským obezděno a chráněno.

Mimo to lid leza na kolenách kolem rumů oltářových dával dárky na obnovu chrámu, jež bystřický farář Bernard Reger sbíral a k tomu účelu ukládal. A tak počaly r. 1828 sbírky na chrám.

Než dobrý příklad našel následníky, a to pod Hostýnem samým.

K dobré obci dubanské přidružil se bystřický měšťan Karel Janota, jenž r. 1816 poslal žádost k nejdůst. arcibiskupské konsistoři, aby směl opravit vodní kapli a studánku svaté vody. Bylo mu to dovoleno, avšak s podmínkou, aby se kaple nezvětšovala, zůstala otevřena, bez oltáře, aby Janota na svůj majetek dal vtělit, že ručí za zachování kaple. Tak byla zachráněna vodní kaple od záhuby úplné. Neboť i zde vylamováním železa a kvádrů mnoho škody bylo způsobeno. Obraz pak sám byl pošpiněn a rozřezáváním zohaven

¹⁾ Myslí se na luteránské Rusavany!

29. Z duchovenstva tři: Bernard Reger, farář v Bystrici p. H., Řehoř Volný, benediktin z Rajhradu a Vincenc bar. Ehrenburg, děkan holešovský, zasazují se velmi rozhodně o obnovu chrámu svatohostýnského. — Dr. František Sušíl.

Ačkoli nám nepříznivý duch času chtěl zapomenutím zahaliti pomník slávy našich praotců na Sv. Hostýně, odevzdav jej rozkaceným živlům na pospas, přece mysl Moravanů díky plnou nedovedl ztroskotati, ježto sám kopec Hostýn s náspem na chlumu vyházeným je pomníkem přirozeným, jenž lidskou rukou nedá se tak lehko zkaziti. Jak lid díky své dával na jevo a jak se ke Svatému Hostýnu choval, už jsme viděli. Avšak jaké je srdce lidu, takové je také srdce kněží. Neboť žijí mezi lidem a s lidem a proto vše, co se obráží v útrobě lidu, prochvívá též a to mnohdy mnohem mocněji srdcem kněžovým. Proto vidíme, jak kněží se záležitosti svatohostýnské vřele ujmají; a jejich námaha byla korunována šťastným výsledkem. Jednou stál na rozvalinách svatohostýnských poutník a vida nadšené zjevy lásky a nadšení ke Sv. Hostýnu, jak u kněží, tak u lidu, zvolal: „Bože, žehnej takovému usilování“; a Bůh žehnal.

Do pořadí však vystupují hlavně osoby tři, které o odstranění hlavních překážek si vydobýly velkých zásluh. A co bylo závadou? Dvorní dekret, jenž jako můra doposud spočíval na Hostýně. Že potřebné peníze snadno seženou, dá li se povolení k opravě kostela, o tom nepochybovaly. A kdo byli ti kněží?

Především byl to bystrický farář Reger. Muž tento hynul úzkostí, vida, jak se rozpadává krásný chrám na Sv. Hostýně. I prosil u majitele bystrického panství bar. Laudona, u krajského úřadu, u nejdůst. knížete arcibisk. Maximiliána Someraua, u mor. gubernia, konečně u samého císaře Ferdinanda, aby se nedopustilo, aby dřívější nádherný kostel, pomník to moci Boží a vítězství nad krutým nepřítelem, docela se rozpadnul. Vykládal, jak Moravané Inou ku Hostýnu, jak neustávají tam putovati, jak jen s nebezpečím života se mohou na zříceninách kostela modliti; pravil, že nežádá nijádné podpory od státu, že zbožný lid dobrovolnými příspěvky výdaje za obnovu svatyně nahradí.

Těmito novými prosbami pohnul nejprve bar. Oliviera Laudona, že ku znovuzřízení kostela, jenž stál na jeho pozemku, dal své svolení. U ostatních osob a činitelů podporovali ho zdatně Řehoř Volný, benediktin rajhradský, a arcikněz a děkan holešovský bar. Ehrenburg.

Řehoř Volný přišel r. 1833, aby viděl Sv. Hostýn a vyšetřil jeho panátnosti. Jako rodák příborský miloval Sv. Hostýn. I zarmoutil se, spatřiv spoustu Sv. Hostýna a zkázu jeho

chrámu a umínil sobě faráři Regrovi v jeho snahách býti nápomocen. Ve svém „Místopisu moravském“ ukázal velebnost sv. místa a napsal prosební list s farářem Regrem stran opravy chrámu J. V. cis. a kr. Ferdinandovi Dobrotivému. Arcikněz bar. Ehrenburg odebral se osobně do Vídně, kde tutéž žádost vyložil c. k. dvornímu a hradnímu faráři Frant. Feigerlovi, roz. v Náměšti na Moravě a pozdějšímu biskupu ve Sv. Hyppolitě, jenž ji přednesl Jeho Veličenstvu. To působilo. Císař jsa přesvědčen o vznešeném účelu, daroval ihned na úpravu 300 zl. konv. m., čímž přiměl mor.-slezské gubernium, že konečně po čtyřech letech vyhovělo prosbě faráře Regra a dalo mu povolení k obnově kostela dne 31. října r. 1840. Úřední přípis zněl: „Zřízení historického a zároveň pobožnosti věnovaného pomníku je žádoucím.“ Mimo to tlumočil Ehrenburg prosby své a faráře bystřického u arcipastýře olomouckého Someraua. „Ani ukrutné zboření krásného chrámu“, pravil, „ani zákazy a tresty nedocílí toho, aby zbožný lid ustal od poutí. Den co den putují na horu a kolem rumu oltářového na kolenou lezou, ač cihly s klenby padají a roztrhlé klenutí, jako ve vzduchu visící, každou chvíli je zasypati hrozí. Poněvadž zkušenost učí, že zbožnou víru v lidu zničit nelze, třeba starati se o to, aby nikdo na těle anebo na duši úrazu neutrpěl. Aby se úrazu tělesnému ušlo, buď je rozbořiti rozvaliny a srovnati je se zemí, buď opravit a obnoviti. Rozbourání stojí snad tolik jako oprava; na zboření nepřidá žádný křesťan. — Na opravu přispěje lid; i od židů se už příspěvky nabízejí. — Aby se předešlo škodě duševní, je jediný prostředek: oprava kostela. Zboření kostela vynutí výkřik hrůzy z útrob každého Moravana; nevšimati si ho a nechati zpusnouti, lidu odebrá víru; lid myslí, že když učení a vzdělanější si nevšimají Hostýna, kde lid tolik vyslyšení a modliteb dochází, mají jinou víru. Kéž prý by mohl živě vyličiti: nebezpečí, úšklebky protestantů, zlovolné pustošení a potřísnění svatyně; zajisté by duchovní i světská vrchnost o bezpečnost, slušnost a pobožnost lidu dbala obnovením svatohostýnského chrámu.“ Dojemná tato slova neminula se účinkem. Brzo po svolení vlády 22. května r. 1841 zvěstoval kníže-arcibiskup Maximilián Josef kněžstvu a lidu, že v daru nejjasnějšího domu, na opravu hostýnského chrámu poskytnutém, vidí důkaz zděděné a příkladné zbožnosti téhož nejvyššího domu a zřejmý pokyn, jak vše si na nejvyšším místě přejí, aby Moravané Hostýn, k němuž se tolik slavných památek dějinných poji, důstojným a službě Boží zasvěceným pomníkem učinili. Pročež třeba i zbožný lid náš o tom uvědomiti a dodati, že každý sebe menší dárek se vděčně přijme a svědomitě na opravu kostela vynaloží.

Mimo tyto muže nemůžeme mlčením pominouti ještě jedné osoby, která, byť i nepřímou jako onino, přece mnoho pro Sv. Hostýn v jiných kruzích svým vlivem, nadšením a slovem pů-

sobila. Je to nezapomenutelný František Sušil, professor bohosloví v Brně. Životopisec jeho Matěj Procházka píše o něm: „Hostýn velice miloval, k němu na všech vycházkách s hor kolem Brna strmících vyzíral a ve přčetných básních ho opěvoval.“ Kdykoli s ním Procházka na horu u pracháren brněnských přišel, ukazoval mu vždy bod v dálce, kde vyčnívá Sv. Hostýn a říkával: „Smekněme a pozdravme Matku Boží, která tamto divy tvoří.“ — Obzvláště v jedné básni projevuje svou velkou lásku ke Sv. Hostýnu a prosí Rodičku Boží, aby směl býti někde na blízku pochován. Báseň zní:

Každý tamto putuje,
kam ho mysl vede,
duše moje libuje
tam ty hory šedé,
tam má mysl koná pouti,
když je jasna, když se rmoutí.

Hostýne ty důstojný,
tys tou svatou horou;
na tobě vzduch ukojň
pro hruď věje chorou.
V duchu denně chodím k tobě,
tak ctím Pannu v každé době.

Když se bere k západu
slunko svojí drahou,
chodím na ven k ochladu
těšit se svou bláhou,
na kopečku tamto sedím,
na posvátný Hostýn hledím.

Ony hory vysoké
k nebi hlavy nesou,
ale v úctě hluboké
vidomě se třesou.
Oko jejich u pokoře,
k jedné pořád hledí hoře.

Jitřenka, když vychází
o ruměnné záři,
mysl má ji provází
s plápolavou tváří;
neb kde vzchází zoře jasná,
tamto vládne Panna spásná.

V blahém tedy pocitu
duše moje splývá,
vanot z rajských obyťů
mile na ni zívá,
posel to, jež matka lásky
posílává na obcházký.

Ó, ty Panno přečistá,
Matko na Hostýnu!
Nechť tvá láska uchystá
byť mně ve svém stínu!
Nechť tam duši chorou kojím,
až se láskou s Kristem spojím.

Prosba vyjádřená ve sloce poslední byla vyslyšena alespoň z části od Matky nebes. Byv od lékaře poslán do Bystřice p. H. léčit se žinčicí, zemřel tam 31. května 1868. Tělo jeho však bylo převezeno do Brna a tam pochováno.

30. S opravou kostela se začíná dne 10. května r. 1841. — Opraven presbytář (1841). — Loď (1842).

Dokud nebylo dáno dovolení od vlády k opravě kostela, množily se sice dary, ale ne tou měrou, jakou by si byl býval p. farář Reger přál. Do konce roku 1840 nasbíráno 1400 zl. víd. měny. Dobrý však příklad císaře a krále Ferdinanda Dobrotivého uvedl celou záležitost do pravého proudu. Císařovnamatka Kar. Augusta přispěla 80 zl., arcikníže a velmistr něm.

řádu Maximilián d'Este 50 zl., bar. Olivier Laudon 800 zl. konv. měny. Velice mnoho učinil pro Sv. Hostýn rajhradský klášter a opat Viktor Šlosar. Tím se stalo, že se mohlo na oslavu 600. ročnice porážky Tatarů pod Hostýnem započítati s obnovou. Zvolen pak k tomu 10. květen, pondělí po čtvrté neděli velikonoční. Neboť dle údajů hostýnských připomíná se tuto neděli¹⁾ vpád Tatarů na Moravu před 600 lety, začátek to útrap našich předků, které však šťastně a slavně končily vítězstvím na přímlovu Rodičky Boží.

Opraveny tohoto roku presbytář se stříškou. O to se v žádostech z r. 1837—1840 především prosilo. A bar. Laudon při svém svolení mluví toliko o presbytáři.

Práci zednickou řídili zedníci brněnští, poslaní od opata Šlosara, tesařskou provedl František Solař, tesařský mistr v Bystřici. Střecha pokryta bílým plechem a zároveň zhotoveny veškeré dveře pro ještě neopravenou loď chrámovou. Dřevo stavební darovaly obce Slavkov a Brusný, jež mimo to svými potahy je zavezly až ke kostelu. Cihly, jež byly složené u Lázní, přinášeli poutníci. Mnozí z poutníků přinášeli v uzlech též písek. Starší i vysoce postavení lidé, na př. olom. kníže-arcib. kard. dr. František Sal. Bauer, rádi na to vzpomínají a o tom mluví. Při tom nezapírají nikterak, že je to někdy stálo hodně námahy a potu, nežli své cihly donesli na horu, a že si ne-zřídka utržili při tom také mozoly. Ale z lásky k Matce Boží vše rádi snesli.

Tak upraven presbytář do 10. října t. r. Poněvadž se pracovalo zdarma anebo za levný peníz, páčily se výdaje toliko na 4228 zl. 42 kr. a 2 denáry víd. měny.

Než to uznal každý, že na opravě presbytáře se přestati nemůže. Lid vida, že s opravováním se vážně začíná, stal se obětavějším. Mimo to nebezpečí sesutí hrozilo hlavně v lodi, jež se nemohla strhnouti, a neopravená při opraveném presbytáři se též nechati nemohla. A proto nepřekvapilo žádného Bystřičana, když na Boží Hod vánoční po půlnoční uslyšeli po přečtení sv. evangelia místoděkana Regra v radostné náladě oznamovati: „Milí farníci,“ pravil, „sděluji vám radostnou novinu, že hostýnský chrám, po čemž dávno toužíte a co si mnohý poutník na nynějších jeho zříceninách se slzami v očích přál, má býti celý v dřívější stav uveden. Dlouho jsem o tom pracoval a ejhle, Bůh mi popřál se toho dočkat. Na přímlovu nejd. p. arcibiskupa Maximiliána ze Someraua dal císař a král Ferdinand dovolení, aby se celý kostel směl opravit a do bývalé slávy přivést.“

I pokračovalo se na jaře r. 1842 v opravě. Dojemno je slyšení starce bystřického, líčícího počátek obnovy.²⁾

¹⁾ Viz také: Dr. B. Bretholz, Zeitschr ft des Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens, Brünn 1897, str. 55.

²⁾ Viz „Paměti Sovovy“

„Uvázali se, že dají na opravu kostela: Bar. Olivier Laudon že dá 2000 zl. víd. měny (což mu dluhoval za stavivo bystřický kostel), farář Reger že má nasbíraných 2000 zl. taktěž víd. m.. Sklenář Horný z Bystřice se zavázal, že všechno zasklí zadarmo, a podle rozhodnutí nejdůstojnější konsistoře musil se zavázati písemně. Přišla komise z Vídně, z Brna a od krajského úřadu z Hranic. Na klenbě byl les, ptáci tam hnízdili. Na jižní straně postavil se na schody, které v obořené věži zbyly, cikánský žebřík a po něm první vystoupil tesařský mistr Solař na klenbu a za ním členové komise. Páni se báli; Solař jim dodával mysli a žehnaje se svatým křížem volal k nim: „Ve jménu Božím za mnou, já za to stojím!“ A tak vstoupil první na klenbu, přes 50 let beze střechy všem pohromám povětrí vzdorující. Obešli veškerou klenbu, z níž jediné nad kazatelnou bylo několik cihel vypadlých. Solař sochořem na okraji cihly zkoušel, ale žádná nespadla. Potom uznala komise, že smí klenutí zůstatí“.

Na to se počalo jak s vazbou střechy tak se vnitřem chrámové lodi. Zvláštní dojemný pohled poskytovali pomocníci. Slyšme zase bystřického starce Sovu. „Dne 1. května sebralo se mnoho lidstva na výzvu a popud faráře a jiných vůkolních kněží, s kolečky, rýči a motykami na Hostýn, potom přišel baron Ehrenburg a opat Šlosar z Rajhradu a mnoho duchovenstva jiného a pomodlili se před rumem na místě bývalého hlavního oltáře nahromaděným, pětkrát Otčenáš a Zdravas. Načež vzal každý jedny táčky a naložili sami sobě toho rumu a vyvezli ho zrovna tam, kde je nyní zeď a obchody před kostelem, ale tehdaž tam ještě ničeho nebylo, a pak následovali za ním všichni lidé. Pan Luser z Holešova poslal pět lidí na osm dní, z Fryštáku také mnoho tisíc lidí tady bylo, i ze všech vůkolních vesnic.“ „Se stavbou pilně se pokračovalo;“ praví jiný očitý svědek, „lidé přicházeli a většinou zdarma nádenickou práci konali, mnozí řemeslníci za malou mzdu pracovali; mnoho milodarů se sešlo, které bystřický p. místoděkan přijímal a s nimi spravedlivě a šetrně zacházel. Nejvíce o toto opravení hostýnského chrámu pečováno od brněnských mariánských ctitelů, mezi nimiž vdp. prelát Šlosar z Rajhradu největší pečlivost vynakládal. Z Brna posláni výteční zedníci, kteří stavbu vedli a nad jinými dozor měli. Tesařskou práci provedl Frant. Solař, mistr tesařský v Bystřici čís. 74. Tato chrámová vazba je často od moudrých a zkušených mistrů obdivována. Vys. ur. p. bar. z Laudonu chová výkres uložený mezi památkami a mnohý stavitelský mistr přál by si do výkresu nahlédnouti.“

Tak pracováno pilně dále, tak že s potěšením mohl psáti horlivý farář bystřický ve svých pamětech o stavu chrámu svatohostýnského r. 1842: „Na vnějších bocích kostela vyrvané kvádry jsou znova zasazeny, poškozené opraveny, kupolová

stolice nad klenbou postavena a šindelem pokryta, plocha kolem bání střešové železným plechem opatřena a chráněna, nový hromosvod zjednáán, římsy a hlavní zdi kostelní opraveny, klenba vně vypravena a celá vápnem zalita, s klenutím po spouštích svážen a před kostel, kde veliký výmol se nalézal, složen, konečně i socha Panny Marie pozlacená a šest svícňů k budoucímu oltáři zjednáno: a na to vše jen 8350 zl. v. m. vydáno; to mělo své příčiny v dárcích na stavivu a práci a bezplatné dovážce, kteréžto příspěvky z lásky vycházející výdaje umírnily.“

31. Jméno „Maria“ vztyčeno na kupoli 10. října r. 1842. — Stavba věží r. 1843. — Pořízen hlavní oltář a kazatelna.

Jako štít a nadpis ku svému velkolepému chrámu a aby sláva Matky Boží co nejdále zářila, dal hr. Rotal zhotoviti železné, umělou prací provedené a pozlacené jméno „Maria“, ozdobené dokola plamennými paprsky a nahoře hvězdou. Jméno to vztyčeno na kupole chrámu. Když však byl kostel zrušen, bylo dáno jméno toto na kostel bystřický. Avšak při požáru kostela roku 1833 spadlo. I bylo toto jméno zase obnoveno, pozlaceno a slavně na temeno kupole znovu vzkříšeného chrámu postaveno. Tu zaskvělo se opět jako dříve v lesku svítícího slunce a žehnajíc pohlíželo na radostnou Hanu, bodrou Slovač a do Valašských hor.

Byla to od osmdesátých let XVIII. století první slavnost na svatohostýnském chlumu. Jméno světil holešovský děkan a domaželský farář Martin Hrbáček a listinu do bání pod jménem „Maria“ podepsali: Olivier baron Laudon, Amalie bar. Laudonová, roz. hrab. Fünfkirchenová, Arnošt Laudon, tehda desetiletý syn Oliviera bar. Laudona, kněží, úředníci a stavitelé. Dojemně kázal při slavnosti Jan Mikulka, lokalista prusinovický, a poněvadž ještě nebylo kazatelny, řečnil ke shromážděným s hromady rumu. Než i kazatelna zdobila brzy kostel.

Když roku 1843 byly dozděny pobořené věže, ozdobeny bání a pozlaceným křížem a opatřeny prozatím šindelovou střechou, přikročeno ku vniterné úpravě kostela. Nejprve vystaven hlavní oltář a opatřen kamennou plotnou. V pozadí zdělány čtyry sloupy s břevnovím, po epištolní a evangelní straně sochy sv. Cyrilla s Tuřanskou Matkou Boží a sv. Methoděje s mušlí; v oblacích nad sochou vznášejí se andělé, nesoucí odznaky slávy a vlády Marie Panny. Ke dvěma pobočními oltářům přizděny stupně. Výzdobu se stavbou hlavního oltáře obstaral na své útraty benediktin Ř. Volný. Poněvadž dřívější svatohostýnský obraz musil zůstat v Bystřici,

a soška, jež je nyní ve vodní kapli, ukázala se býti malá, velikému kostelu nepřiměřená, a tudíž z chrámu, kde po nějaký čas (do 24. května 1844) byla, musila býti odstraněna, dal Ř. Volný na vlastní útraty (2000 zl. konv. m.) nejenom zhotoviti vlastní oltář dle vzoru oltáře v brněnském dómě, nýbrž i postaviti ze dřeva vyřezávanou, pozlacenou a malovanou a řezbářskou okrasou ozdobenou sochu Marie Panny na zadní stěnu hlavního oltáře. Řezbářskou práci provedl mistr Edele z Brna, pozlacení a malbu obstaral Haman. Milerádi tu chválíme nadšenou lásku občanů hulínských, kteří sochu řezbářem Edelem do Hulína dovezenou, na voze šesti bělouši taženém s ochotnou radostí zavezli na Sv. Hostýn. Mimo to půjčili ku dopravě ostatních přivezených věcí 24 koně. Poznámenejme ještě dlužno, že socha Matky Boží i s dějem hostýnským napodobuje obraz bystrický, dříve však svatohostýnský, ovšem v jiném provedení: tam je malba na lipovém dřevě, zde dřevěná socha; tam stříbro a na něm znázorněn děj, zde vyřezávání ve dřevě.

Od těchž mistrů dal udělati Ant. Hamerský, ředitel hlavní školy v Brně, za 200 zl. konv. měny kazatelnu pro Sv. Hostýn, důstojnou to nástupkyni za dřívější rotalovskou. Dlažbu pro presbytář zaplatil olomoucký prelát a probošt Jan svobodný pán Peteani-Steinberg. Zvon na věž, zasvěcený Marii Panně, daroval Kroměřížan Fr. Pipal. Zvon nese nápis: „Volej nábožné dítky křesťansko katolické, aby přišly na tuto horu do domu Božího a svou nejsvětější Matku ctily“. Nápis je německý. Jiní věnovali peníze. — Příjmy z dobrovolných příspěvků obnášely do 15. ledna 1845 v celku 21.135 zl. 48 $\frac{1}{2}$ kr. víd. měny.

Mnoho se ještě nedostávalo: mešní roucha, kalichy, varhany, dlažba v lodi kostelní, poboční oltáře, ale už byl kostel tak dalece zařízen, že se v něm mohla sloužiti předrahá obět. I dalo se očekávati, že když bylo o věže, oltář, kazatelnu a zvon postaráno, zbožnost lidu ostatní doplní a převezme mlčky patronát, pro nějž se bohužel nikoho nenašlo. To se také stalo, jak později sdělíme. —

Přirovnáme li tedy dlouhou dobu od r. 1828, kdy snahy několika mužů shora uvedených počaly se nésti k obnově chrámu, až k r. 1845, kdy byl chrám pro služby Boží upraven, s dobou původní stavby chrámu za Rotala: shledáme, že jenom o třinácte let méně potřebovala jakás takás oprava, než stavba ze základu. Aby však se chrám vyrovnal staré kráse a důkladnosti, bylo třeba skoro mnohem více let, než kostel starý trval.

Dojímá láska a mravenčí pile, s jakou moravský lid o obnovu svatyně svatohostýnské se staral. Básník Vinc. Furch líčí to krásně tímto způsobem:

„Chrám se staví na Hostýně!“
roznese se zvěst,
„všemožně přispívej každý,
kdože křesťan jest.“

Z blízka — z dálky nápomocně
přihrnul se lid,
každý při stavění chrámu
chtěl zásluhu mít.

Aj tu nastal závod krásný:
Nosí ku stavení
vzhůru bez rozdílu stavu
cihly, kamení.

Staří, mladí — žebrák, boháč
velkou nosí tíž,
podle Pána, enž též nesl
na Golgotu kříž.

Hle, chrám dostavený hldá
do Moravy zas —
slyš — lid k modlitbě vyzývá
jeho zvonů hlas!

Dokázal tím lid moravský
mysl nábožnou,
od pradávna po svých otcích
zbožnost zděděnou.

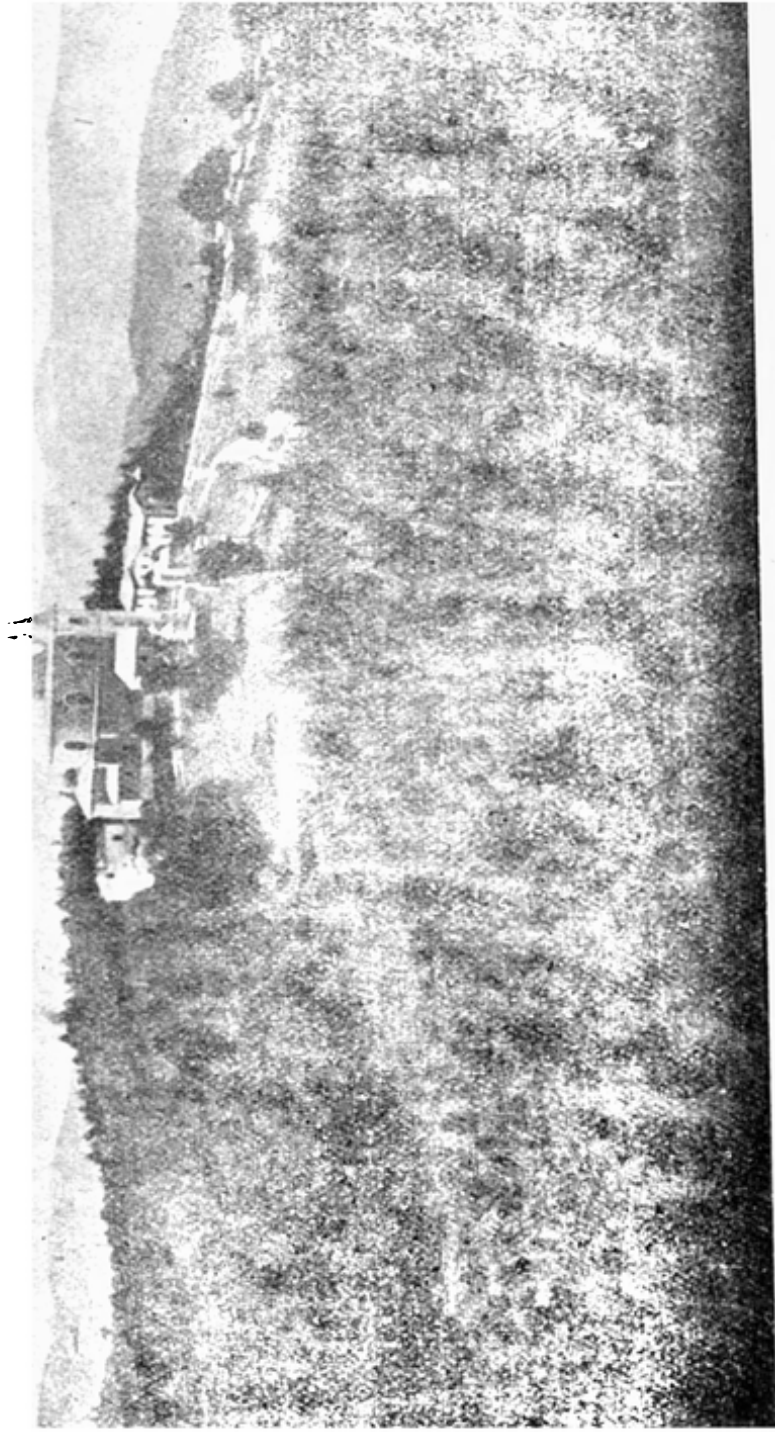
Dokud bude chrám ten státi,
dokud Hostýn sám;
národ bude vypravovat,
jak se stavěl chrám.

32. Benedikce neboli vyžehnání chrámu svato- hostýnského opatem rajhradským Viktorem Šlosarem 2. července 1845.

Začátkem roku 1845 byl chrám tak upraven, že se v něm mohla přinášeti nejdražší obět. I pracoval p. farář Reger neúnavně o to, aby byl posvěcen a svému účelu odevzdán. Žádal pak zároveň, aby se směla v pátek a v sobotu před první poutí jarní, na úterek svatodušní, na pondělí a úterý po Jménu Marie Panny, na svátky mariánské a kdykoli přijde průvod s knězem, ve chrámu sloužiti mše sv. Oboje bylo dovoleno. Slavnost vyžehnání byla určena na svátek Navštívení Panny Marie (2. července) a měl ji vykonati rajhradský opat Vikt. Šlosar za assistance olom. preláta a probošta bar. Peteaniho.

Slavnost ta byla ve mnohém ohledu pamětihodnou. Po několikadenním dešti vyjasnilo se pojednou 1. července nebe, tak že hora v nejkrásnějším lesku slunečním zazářila a mnoho průvodů, které v Bystřici nenalezly přístřeší, ubíralo se nahoru, aby buď v kostele anebo pod širým nebem noc za zpěvu a modlitby strávily. Čítalo se jich, kteří na Sv. Hostýně v kostele bděli a při světlech na hůlky nalepených celou noc chválu Bohu a Marii prozpěvovali, na 4000. Slavné požehnání bylo o 9. hodině večer v Bystřici. Měl je zmíněný p. probošt bar. Peteani. Kostel byl lidmi přeplněn, tak že i venku musilo mnoho poutníků státi. Taková byla dychtivost Moravanů, aby byli přítomni znovuvzkříšení Sv. Hostýna!

Konečně rozbřeslo se ráno dne 2. července. Ranní červánky zvěstovaly den krásný; dešřová mračna předešlého dne vymizela docela a zdálo se, že nebesa lesklým oděna rouchem chtějí spolu oslavovati den, jež byl Bůh Moravanům připravil! Ach, jaké city budil tento nenadálý úkaz v srdci poutníků. Bylo jim, jako by byl včerejší pošmourný den dokonal smut-

Obr. 7. Sv. Hostýn s kostelem od severu.

nou předehtu minulých strastiplných časů a jakoby rozjasněný den věstil nové, blahoplnné doby!

Časně z rána konaly se v bystřickém kostele mše sv. O 6. hodině sloužil slavnou mši sv. vys. důst. probošt Pe-teani, po které p. prelát rajhradský Vikt. Šlosar vedl průvod na Sv. Hostýn. — Množství lidu bylo tak veliké, že když první řady byly už nahoře, poslední sotva opustily bystřické náměstí. Byl to vznešený pohled na pestrout směsici nábožného lidu. Tuto byli ve svém malebném oděvu obyvatelé požehnané Hané, tam Slováci a Valaši, oblečení ve sváteční šat; šediví starci a již stářím sehnuté stařenky, jakož i nedospělé dívky a statní jinochové kráčeli všichni oživeni týmže citem víry, jako jedna duše a jedno srdce ke svatému chlumu. „Ach tenkrát“, volá pln nadšení jeden ze spoluputujících, „byl to jeden z nejrozkošnějších výjevů našeho života, když jsme se k malému oddechu zastavili a zraky své na hemžící se semo tamo množství obrátili. Mimovolně nám při tom vyklouzla slova: „To může jen víra!“ U studánky se průvod spořádal a hnul dále vzhůru; napřed cechy s četnými korouhvemi, pak veliký počet panen s rozžatými svícemi, za nimi 79 duchovních, z nichž bylo 10 z brněnské diecese, většinou professoři, v rochetách a štolách kráčejíce po dvou. Chlum hory byl nábožným lidem tak natlačený, že daleko široko nebylo nic viděti nežli hlavu vedle hlavy. Počet poutníků odhadoval se na 50.000 lidí, s jichžto tváří zářila statáž svatá náboženská radost.

Přišel ku dveřím chrámovým počal vys. důst. p. prelát rajhradský chrám Páně světiti, vstoupiv pak dovnitř posvětil oltář a sochu Marie Panny. Po skončeném svěcení měl pan prelát Ehrenburg, dřívější holešovský děkan, v české řeči slavnostní kázání v kostele. Venku v tutéž dobu byla tři kázání česká a jedno německé. Po kázání konal p. prelát Šlosar obět mše sv. Nyní nastala doba vážná a svatá. Tisíce oněch nábožných poutníků, zanícení vroucí pobožností, jedněmi ústy a jedním srdcem oslavovali milosrdenství a podivné cesty Páně. A když jemný hlas zvonečku u oltáře a velebný hlahol zvonu na věži a hřímání hmoždířů přítomným i vzdáleným radostnou zvěst oznamovaly, že se opět Beránek Boží ukazuje na oltáři ve svatyni svatohostýnské, z níž půl století vyhoštěn byl, padalo veškeré množství na kolena a doprovázelo tuto čistou obět lkajícími vzdechy až před trůn Nejvyššího, hledíc učiněnou Pánu vyhoštěním urážku odčinit.

Při mši sv. byla hudba bez průvodu varhan, jež teprve za rok byly postaveny. Ředitelem hudby byl bystřický učitel Vendelín Lerch. Veliká část hudebníků byla z Bystřice; než pomáhali také cizí.¹⁾

¹⁾ Zpívali a hráli: Soprán: Anna Lerchová, dcera nadučitele z Bystřice. Rosalie Pajtllová, měšťanská dcera z Bystřice. Eleonora

Po skončené slavnosti sestupovali poutníci v plesu modlitbě se sv. hory a občerstvivše se a naplnivše si nádobu čerstvou vodou z milostné studánky, chvátili ku svému domovu a pohnutým srdcem vypravovali domácím o slavnost znovuzrozeného Hostýna, a že žádný, co živ bude, nezapomene dne 2. července roku 1845, stráveného na svátek Navštívení Marie Panny na Sv. Hostýně.¹⁾

Rychtrová, měšťanská dcera z Holešova. František Trčka, učitelův syn z Loučky.

Alt: Antonín Zajiček, knihař v Bystřici. Josef Zbořilák, kolář v Bystřici. Bedřich Trčka, učitelův syn z Loučky za Kelčem.

Tenor: Leopold Pavlík, krejčí v Bystřici. Alois Glückselig, listovník v Holešově. Josef Rozáci, soukeník v Bystřici.

Bas: Alois Schiebl, vrchnostenský protokolista v Bystřici. Josef Seidl, nadučitel v Dřevohosticích. Frant. Hnilica, učitel v Holešově. Ferd. Kvičala, měšťan v Holešově.

Viol. I.: Kunert, ředitel kůru u sv. Mořice v Kroměříži. Isidor Trčka, učitel v Loučce za Kelčem. Petr Igl, kupec v Bystřici. Jan Fiala, měst. taj. v Bystřici. Josef Matura, učitel v Holešově.

Viol. II.: Ignác Schmidt, učitel v Bystřici. Frant. Riedl, úřed. velko-statku v Bystřici. Frant. Kotas, mistr stavitelský v Olomouci.

Viola: Ant. Reger, učitel v Lipové.

Flétna: Frant. Zbořilák, kolář v Bystřici.

Klarinet: Frant. Kouřil, krejčí v Rychlově. Jan Čech, kovář v Rychlově. Frant. Juřík z Rychlova. Frant. Kudera z Rychlova.

Křídlovka: Jan Batrla, cukrář v Bystřici.

Truba: Frant. Najman, obuvník v Rychlově. František Rozsival, bednář v Bystřici č. 6.

Roh: Rudolf Kudlík, krejčí v Bystřici. Jan Šrot z Holešova.

Fagot: Martin Molitor z Holešova. Norbert Rozáci, soukeník v Bystřici.

Violoncello: Prokop Neber, učitel v Kelči.

Violon: Josef Veinhara z Bystřice. Josef Hlušík z Holešova.

Bombardon: Jan Sova, stolař v Bystřici. František Rozsival, bednář v Bystřici čís. 118.

Buben: Vincenc Zeman, obuvník v Bystřici.

Přečteme-li jména zpěváků a hudebníků, vidíme, jak měšťané a řemeslníci, úředníci a učitelé, mužové a dívky svorně spolupůsobili k oslavě Boží a nebeské Matky. Hudba prý byla provedena vzorně.

¹⁾ Nebude snad od místa, podati veřejnosti jména všech duchovních, kteří velepamátnou slavnost vyžehnání kostela svou přítomností zvelebili. Byli tehdy přítomni: vys. dp. opat a prelát rajhradský V. Šlosar jako pontifikant; vys. dp. Jan Peteani, rytíř ze Steinbergu, jako presbyter assistens; vys. dp. Vincenc baron z Ehrenburgu, jako český kazatel; vys. dpp.: Jos. Mück, děkan lipnický; Frant. Blecha, děkan velkomeziříčský; Josef Olbrich, děkan vyzovický; Martin Hrbáček, děkan domaželský; Jiří Palásek, děkan kelečský; V. Záblacký, děkan mostěnický; František Šlezák, místoděkan dubanský; Kašp. Pavelka, farář fryštácký; Innocenc Zavřel, farář dřevohostický; Jiří Volný, benediktin rajhradský; Amand Kuderna, farář lomnický; Jakub Šneider, benediktin rajhradský; Ludvík Fidl, farář špičský (český kazatel); Václav Smaženka, místoděkan soběchlebský; Jan Pátek, místoděkan oseký; Ant. Šrom, farář bělotínský; Karel Mück, lokalista týnský; Valentin Lihocký, farář z Podhradní Lhoty; Jak. Hromádka, vikář kroměřížský; Frant. Sušil, prof. bohosloví v Brně; Josef Těšík, kaplan u sv. Maří Magd. v Brně; Tom. Procházka, kooperátor ivančický; Frant. Navrátil, farář přerovský; Ant. Haniš, prof. bohosloví v Brně; Ondřej Rozehnal, lokalista dolnoújezdský; Ant. Očka, farář

33. V úpravě chrámu svatohostýnského se pokračuje.

Krásná a zdařilá slavnost vyžehnání vlila nové horoucí city hluboké úcty v srdce všech Moravanů, zvláště všech moravských ctitelů, a každý sobě přál nějakou obět na oltář mariánský k oslavě nověvzkříšeného Hostýna položit. K věčné památce stůjtež tu jména některých mariánských ctitelů a dobrodinců. Roku 1846 daroval vdp. Martin Vyskočil, farář zdounecký, kostelu svatohostýnskému zvon druhý, 1 cent těžký, v ceně 84 zl. 30 kr., zhotovený od olomouckého zvonáře Volfg. Strauba.¹⁾ Zvon byl zasvěcen sv. Martinu a má vyryta tato slova: „Volej ctitele Marie s přívětivostí; na to jsi daný sem, abys zval k pobožnosti.“ V témž roce dal Jan Konečný z Jarohňovic se svým synem udělati krásný kamenný kříž za 175 zl. stříbr. pro sv. horu, který přičiněním vdp. Jos. Doubravského, faráře kojetínského, od farníků jeho z Kojetína, Křenovic, Popůvek a Uhřetic z Olomouce až na horu v nejkřutější zimě 21. ledna byl zavezen. Vezli jej z Kojetína: Fr. Hruška, Fr. Rinda, Cyrill Čech, Jan Němec, Fr. Chyba, Jan Malovaný, Fr. Gardavský a Cyrill Ořechovský; z Křenovic Jos. Trdlica, Frant. Růžicka a Jašek; z Popůvek: Bart. Krása, Jan Bartošík, Frant. Coufalík, Frant. Trpík; z Uhřetic: Jan Oral, Tom Vavruch, Ant. Skřípec a Cyr. Mynařík. Uhřetická obec složila mimo to základní listinu na 20 zl. stříbr. k opravě sv. kříže.

Kříž tento, jenž je pravou ozdobou Sv. Hostýna, byl posvěcen 2. července 1846 od vys. důst. p. ryt. Peteaniho za ve-

velko-bystřický; Ant. Stěpáník, koop. předmostský; Šeb. Vyhnánek, koop. holický; Pavel Švach, lokalista rusavský (český kazatel); Jak Mikš, koop. loukovský (německý kazatel); Pavel Bartok, koop. bilavský; Ludvík Šubert, koop. drahotušský; Ant. Žerdík, exp. roketnický; Josef Mikulka, koop. vsetínský; Jan Petzmann, koop. přerovský; A. Škurský, koop. pavlovský; Jan Mikulka, lokalista prusinovský; Frant. Hradil, lokalista rymnický; František Bayer, koop. hranický; Frant. Hříbek, koop. buchlovský; Frant. Vlk, koop. velehradský; Jan Sedlák, koop. kelečský; Josef Hořín, lokalista střítežský; Alois Seibert, koop. velko-týnecký; Ignác Procházka, farář velko újezdský; Jos. Smika, farář staro-hrozenkovský; Alex. Mácha, farář přezenský; František Skopal, hradní kaplan loukovský; Jan Beneš, lokalista petřvaldský; Heřman Stieber, farář hustopečský; Ant. Neoral, lokalista kurovický; Jan Berger, koop. želechovický; Ignác Zapletal, koop. holešovský; Frant. Zavrtal, farář myslošovický; František Havránek, lokalista žeranovický; Frant. Nölsser, farář bilavský (český kazatel); Joachim Hindrich, koop. ve Šternberku; Ant. Katuček, koop. domaželský; Jos. Grus, lokalista hošťálkovský; Jos. Infanger, farář v Hořevzi; Beda Dudík, prof. filosofie v Brně; Vinc. Žák, prof. náboženství v Brně; Frant. Svoboda, koop. ratajský; Jan Machálek, farář loukovský; Jos. Beck, lokalista blazický; Vincenc Janalík, koop. milotický; Val. Rektořík, farář kašavský; Frant. Šafář, pol. kaplan olomoucký; Herman Měřil, řádu kazat. z Olomouce; Frant. Heger, farář hradiský; František Půda, koop. vlkošský; Tom. Bečák, exp. kyselovický; Bern. Reger, farář bystrýcký; Alois Pífel, koop. bystrýcký; Jan Horný, koop. bystrýcký.

¹⁾ Tento zvon je nyní ve výšce nad sakristií.

likého účastenství ctitelů mariánských. Kázání měl vdp. N. Pochyla, farář liš. ňský, a vys. důst. p. prelát Šlosar slavnou mši sv. za všechny dobrodince kříže a chrámu Páně.

Roku 1846 dal Sylvester Pospíšil z Dluhonic chrámu svatohostýnskému bílou, zlatými květy protkanou a zlatými prýmky lemovanou kasuli v ceně 52 zl. stříbra a rok na to pozlacenou monstranci v ceně 40 zl. stř. ke cti a chvále Marie Panny. V témž roce poslala vys. uroz. hraběnka Schafgot-schová mešní roucho z červ. aksamitu s krumplovaným středem a stříbrným obložením. Téhož roku byli návštěvníci Sv. Hostýna překvapeni úpravou vedlejších oltářů. Paní Kubisková z Kroměříže dala zbudovati postranní oltář sv. Valentina i s obrazem, koupila naň čtyry zelené, z části pozlacené svícny a kříž. Druhý oltář tomuto podobný dal zhotoviti na straně protější lékárník Krybus, taktéž Kroměřížan; oltář sv. Anny pochází od paní Anny Hornichové z Bystřice, a sv. Šebestiána od vdovy Apollonie Kernové z Kroměříže; pro ně pak darovali jiní dobrodinci několik oltářních přikryvek a polštářků.

Toho roku zmizela poslední nemilá upomínka na zpu-stošení bývalé chrámu: hliněná podlaha. Kostel byl vydlážděn bílým kamenem vyzovickým a modrým velkobystřickým a oko poutnikovo spočinulo s uspokojením na důstojné, hezké, nové kamenné podlaze. Práce i s přívozem stála 975 zl. 57 kr. vid. m. Ano i zvuky varhan počaly svým lahodným hlasem naplňovati velebné prostory chrámové a doprovázeti nadšené písně poutníků svatohostýnských. Jaký to rozdíl! Ještě před patnácti lety, kdy klečel poutník na rumu a ssutinách, buď zaléhaly jeho hlaholy ve zříceninách mohutných zdí anebo šum a ozvěna blízkého lesa buď mírnily anebo sesilovaly nemelodicky jeho nábožný zpěv.

Postavené varhany se 16 mutacemi a 54 klávesami byly dílem novojičenského varhanika Jana Neusera a stály 114 zl. stř. Pozlacení a ozdoby obstaral brněnský pozlacovač František Haman za 80 zl. Starojičičané, nechtíce se dáti zahanbiti od ostatních ctitelů svatohostýnských, přivezli varhany zadarmo až na Sv. Hostýn.

Není téměř možno dotknouti se všech darů, jež do kostela svatohostýnského věnovala láska lidu k Matičce Boží a z nichž se lid na ročních poutích radoval: tak dala slečna Karolina Danielisová krásné alby, rochety a ciborium; dámy z Uh. Hradiště a Místku antipendia a plachty na oltáře s vyšíváním národním; hraběnka Jelačičová 3 mešní roucha; další jedno je svatební dar šlechtné Přerovanky; kroměřížští dobrodincové darovali vela; Antonie Dudíková z Bystřice dala kalich se stříbrnými květy a odznaky předrahe oběti roku 1845; taktéž kalich věnovala Marie Mlčáková z Dluhonic; třetí s nápisem: „Sv. Janu Nep., svátosti mlčelivosti mučedníku, dobré pověsti obránci! Šťastný Jene náš — nás i vlast — od ne-

šťastného Jana chraň!“ darovala jistá Pražanka; z pozůstalosti Josefa Bilčíka, kaplana přerovského, dostalo se Sv. Hostýnu 110 zl. stř., z pozůstalosti Ondřeje Gallasa z Drahotuš 40 zl. atd.

Tak osvědčili šlechetní Moravané, jak drahá a svatá jin jest hora, kde se tak patrně moc Hospodinova a sláva Marie Panny ukázala.

34. Kníže arcibiskup olomoucký kard. Bedřich Fürstenberg prohlašuje na Sv. Hostýně dogma o Neposkvrněném početí. — Zvony svatohostýnské.

Už od XII. století trvajícím spor mezi katolickými bohoslovci, zda nejblahoslavenější Rodička je bez poskvrny počatá či nic, nebo jinými slovy, zda byla prosta také hříchu dědičného či nebyla, byl konečně 8. prosince r. 1854 ukončen. Papež Pius IX. jakožto nejvyšší učitel církve uveřejnil bullu v níž prohlásil učení o výsadě udělené nebeské královně za pravdu Bohem zjevenou. „Prohlašujeme,“ pravil, „že blahoslavená Maria Panna v prvním okamžiku svého početí byla zvláštní milostí všemohoucího Boha a výsadou, vzhledem k zásluhám Krista Ježíše Spasitele lidského pokolení, od všeliké poskvrny prvopočátečního hříchu zachována prosta.“ Na to měli biskupové celého světa onu pravdu také svým podřízeným věřícím ohlásiti.

I přišel olomoucký kníže arcibiskup na zvláštní myšlenku. Pravda o Neposkvrněném početí hlásá totiž vítězství Matky Boží nad všelikým i dědičným hříchem a tudíž nad ďáblem. Objevuje se tu tedy Rodička Boží jakožto vítězkyně nad nepřitelem. A hle, v jeho diecesi bylo místo, kde se taktéž ukázala jako vítězkyně. Je to Sv. Hostýn. Kde tedy mohla se pravda tato důstojněji a vhodněji po prvé veřejně lidu oznámiti nežli zde? A hojné účastenství dalo se očekávati. Pročež odhodlal se tuto svou myšlenku též uvéstí ve skutek.

Když nastávajícího roku 1855 ve květnu holešovské děkanství visitoval, vedl sám osobně na první poutní den, jenž t. r. připadal 6. května, z bystřického chrámu Páně za účastenství kněží celého děkanství průvod na Sv. Hostýn. Poutníků se sešlo na 30.000. Po případném kázání sloužil kníže-arcibiskup pontifikální mši, načež, když se byl lidu oznámil účel slavnosti, uděleno apoštolské požehnání.

Než kníže-arcibiskup chtěl, aby památka na tak významný a slavný den co nejdéle potrvála. — Za tím účelem dal udělati na své útraty v Olomouci u Wolfganga Strauba 6 cent. 16 lt. těžký zvon, jenž měl svým zvukem věřící k úctě Marie Panny svolávat a vyzývat, zároveň však na onu krásnou slavnost upomínati. Na zvoně je vyrytý latinský nápis, jenž

zní česky takto: „Bedřich, kníže-arcibiskup olomoucký, dal tento zvon ulíti pro hostýnský kostel na památku veleslavného oznámení věroučné definice o neposkrvněném početí blah. Marie Panny, učiněného tam při generální visitaci 6. května l. P. 1855. — Ať zvoní ke chvále Boží, ku poctě bl. Marie Panny a sv. Bedřicha.“ Byl to už třetí zvon, který zdobil svatohostýnské věže. První byl, jak známo, darován od kroměřížského měšťana a obchodníka železem Pipala. Druhý je od faráře zdouneckého Vyskočila a třetí konečně tento.

Ale kníže-arcibiskup chtěl nejen na pout vyzývatí a svolávatí, ale vymohl také putujícím zvláštní za to odměnu. Na jeho prosbu byly uděleny těm, kteří milostný kostel na Sv. Hostýně anebo alespoň bystřický kostel na svátek Navštívení Marie Panny a na čtvrtou neděli po velikonoci nebo do 7 dnů potom navštíví a obyčejné odpustkové modlitby vykonají, jednou za rok plnomocné odpustky. Zní pak papežský dekret v doslovném českém překladu takto:

Papež Pius IX.¹⁾ Na věčnou téže věci památku — S pečlivou laskavostí hledíce nebeskými církvě poklady rozmnožiti zbožnost a duševní spásu věřících udělujeme milostivě v Pánu všechněm a jednotlivým obojího pohlaví v Kristu věřícím, kteří by se zkroušeně vyzpovídali, ku sv. přijímání přistoupili a chrám na hoře všeobecně Hostýn zvané postavený a blahoslavené i neposkrvněné Marii Panně zasvěcený, aneb alespoň chrám farní řečený bystřický arcibiskupského okrsku olomouckého navštívili na slavnost Navštívení téže blahoslavené Panny Marie aneb v neděli 4. po velikonoci a po sedm dní nepřetržitě za sebou jdoucích a tam za svornost křesťanských knížat, za vyhlazení kacířství anebo bludů a za povýšení sv. matky církve vroucné modlitby k Bohu vykonali, úplné všech hříchů odpuštění a rozhřešení, kteréhož jak ve svátek nadřečeného Navštívení, taktéž v neděli po něm následující každého roku, v neděli pak čtvrtou po velikonoci a ve lhůtě sedmi následujících dnů toliko jednou každého roku v den, jak se každému v Kristu věřícímu líbí, získati mohou. Přes veškeré překážky má nařízení toto pro nynější věk i všechny budoucí časy úplnou platnost svou zachovati. — Dáno v Římě u sv. Petra pod prstenem Rybáře dne 27. května 1856. Papežství našeho roku desátého. Kard. Macchi. Jo. B. Brancalini, kancl.

35. Sochy sv věrozvěstů Cyrilla a Methoděje před kostelem, — Vystavěna kaplánek.

Jak známo, vštípl nám úctu mariánskou zároveň s vírou katolickou sv. Cyrill a Method. A snad jsou tito světci také

¹⁾ Originál na'ězá se ve farním archivu bystřickém.
Sv. Hostýn.

původci poutnického místa mariánského na Sv. Hostýně. Tyto myšlenky chtěl nějakým vhodným způsobem vyjádřit a jim za to obzvláště před blížíci se tisíciletou ročníci jejich příchodu svou vděčnost na jevo dáti čtenářský spolek v Bystřici p. Host. I myslil, že to nejlépe provede, postaví-li dvě mohutné sochy sv. věrozvěstů před kostelem svatohostýnským. Zde měli, stojíce před místem, na němž prý kdysi úctu Marie Panny zavedli, přicházející poutníky takorba vítati, je na svou nauku upamatovati a je k další účtě mariánské pobádati. Dal tedy dotčený spolek ony sochy zhotoviti na svůj náklad v Kroměříži u známého sochaře A. Becka. Když byly zhotoveny, byly s velikou slávou dopraveny na posvátnou horu. A tu zase vyznamenali se hulínští a slavkovští občané. Vzavše svoje potahy, zavezli těžké sochy zadarmo z lásky ku věrozvěstům a Marii Panně Svatohost. na sv. chlumu. Slavné posvěcení, jež se potom konalo, učinil za assistance a přítomnosti četného kněžstva a lidu r. 1864 holešovský děkan baron Horecký. Sochy stojí tu doposud s nápisem věnovacím a letopočtem a jsou ozdobou Sv. Hostýna a pomníkem lásky Bystřičanů ku Sv. Hostýnu.

Toto však bylo poslední dílo, na němž bral účast spoluvzkřisitel svatohost. chrámu staříčský bystřický farář Bernard Reger. Neboť za 5 let na to 16. dubna 1869 zemřel, jsa u velké účtě a lásce u lidu a byv vyznamenán 28. března 1862 zlatým křížem s korunou. Ovšem ještě krásnější koruny vyprosila mu vděčná Máti, již pomáhal obnoviti sídlo na Sv. Hostýně. Nástupcem Regrovým stal se Jan Šubrt. Za něho bylo vyjednáváno ve příčině duchovní správy pro poutníky na Sv. Hostýně a usneseno nejprve, aby nějaký kněz na odpočinku v Bystřici mival ranní služby Boží a bystřický farář anebo kaplan v letní neděle a svátky konal hlavní služby Boží na Sv. Hostýně. Avšak ukázalo se to nemožným. Přidán tudíž faráři pro letní dobu ještě jeden kaplan, aby buďto jeden nebo druhý na Sv. Hostýn pro duchovní potřeby poutníků vycházel.

V těchto letech byl kostel, ježto na tak vysoké hoře všemi pohromami povětrí velice trpí, znova olíčen a cesta, jak farář Šubrt u konsistoře sám doznává, vedoucí doposud přes Lázně vzhůru, upravena a lavičkami, jež prý se horlivým Hanákům nehrubě líbily, opatřena. Vystavěn také na zbořeníšti bývalého farského domu malý hostinec, jenž alespoň něco přibylým poutníkům poskytoval. — Aby pak kněz nahoře měl alespoň nějaké přístřeší a mohl případně nahoře zůstat k vůli poutníkům, vystavěl p. František Koutný po smrti faráře Šubrta jako administrátor z kostelních peněz tak zvanou „kaplátku“. Byla to budova na západních zříceninách jižního ambitu, pozůstávající ze dvou pokojů pro kněze a jednoho pro kostelníka. Stojí tam doposud. Mimo to upravil vedle kaplátky útulné podsínky pro

poutníky, vzkrisiv tak staré útulny poutnické ze zřícenin. Bylo mu sice při podniku tom různé překonati překážky, avšak z lásky k Marii Panně všechno rád podstoupil

36. Kardinál Fürstenberg po druhé na Sv. Hostýně r. 1878. — Tužby po stálém duchovenstvu při chrámě svatohostýnském.

Kardinál Fürstenberg, zvláštní ctitel Matky Boží Svato-hostýnské, zavítal 19. května 1878 po druhé na Sv. Hostýn. Zde po slavné pontifikální mši sv. udělil asi 30.000 poutníkův od kostela apoštolské požehnání.

Dříve však, nežli na Sv. Hostýn přišel, předeslal 28 února 1878 pro Sv. Hostýn vzácný dar. Dovolil, aby každý den bez výjimky směla se obětovati mše sv. řka, že není proň nic tak rozkošného a pro spásu duší mu svěřených nic tak prospěšného, jako povznesení úcty divotvorné Matky Páně na Sv. Hostýně — a proto prý chce touto milostí kostel svatohostýnský ozdobiti na věčné časy.

Ale kde jsou kněží, strážcové a služebníci velebné svatyně, kteří by jako za doby Rotalovy Pána Boha obětí novozákonnou denně uctívali a poutníkům chléb spásy, milosti a pravdy rozdávali? Poutníci přicházivali zdaleka, a ač byla často neděle a svátek, nenalézali na Sv. Hostýně kněze, jenž by nejdražší obět přinesl a jim svátostmi posloužil. Vykonavše tedy obtížnou pout vraceli se neupokojeni domů. Z té příčiny, čím dále, tím hlasitěji a mocněji, ozývaly se stesky a tužby po stálé duchovní správě na Sv. Hostýně.

Vida a slyše to holešovský děkan, tlumočil nejdůst. konsistoři tento všeobecný náhled r. 1869: „Má-li kostel na Sv. Hostýně býti skutečně spásy duší prospěšným, dlužno vystavěti hospic pro dva anebo tři kněze, kteří by poutníkům duchovní služby prokazovali.“ A myslil, že by se k tomu nejlépe hodili řeholníci. Kníže-arcibiskup Bedřich uznával a schvaloval tato slova. — Avšak nebylo možno úmysl tento ihned uskutečniti, poněvadž nebylo prostředků pro zakoupení stavebního místa pro klášter.

37. Družstvo svatohostýnské. — Kardinál Fürstenberg stává se protektorem. — Činnost Družstva.

Kromě uvedených stesků přidružila se ještě jiná příčina, jež osoby o Sv. Hostýn se zajímající pobádala, aby otázka, týkající se duchovní správy na Sv. Hostýně, co nejdříve byla rozřešena.

Když se totiž slaviti měla šestistyletá památka porážky Tatarů u Olomouce r. 1241, pokládali to pořadatelé za důstojné, ano nutné, aby též kostel na Sv. Hostýně ze svých ssutin byl znovu vzkříšen. A zasadivše se o to ze všech sil svůj úmysl také provedli. Nyní však blížila se tisíciletá ročnice úmrtí sv. Methoděje. A tu se zdálo všem ctitelům a věrným synům sv. Methoděje, že je slušno, aby započaté dílo se dokončilo a urážka, jež se před sto lety r. 1787 odsvěcením kostela a zrušením duchovní správy na Sv. Hostýně stala, docela se odčinila.

I sešel se dne 31. května r. 1881 na podnět kaplanů příborských, dra J. Schneidra a Ant. Cyr. Stojana, kteří z Příbora starali se o kněze pro Sv. Hostýn, by aspoň poněkud více mší sv. tu bývalo, klerus z obou diecesí v hojném počtu na faru přerovskou, aby se uradil, co činiti. A usnesli se na tom, aby poprosili J. Em. kardinála Fürstenberga, by se té věci ujal a dělal úlohu prostředníka. Zároveň pak bylo založeno „Družstvo svatohostýnské“, jemuž bylo o provedení dotčeného cíle pracovati.

J. Em. kard. Fürstenbergovi měla se dle úřady zaslati o té věci adressa. Jejím sestavením byli od shromáždění pověřeni: dp. Placidus Mathon, Benediktin rajhradský, a oba příborští kaplani dr. Jan Schneider a Ant. Cyr. Stojan, a bylo jim uloženo, aby odevzdání adresy dalo se co nejokázaleji a nejslavněji.

Ti ujali se ihned svého úkolu. A hle, už 15. června 1881 mohla společnost vybraných mužů z Moravy: hr. Anatol d'Orsay, hr. Seilern, dr. ryt. Al. Šrom, dr. J. Schneider, J. Skopalík, děkan J. Dolina z Předmostí a R. Kašpar z Holešova, konečně P. Placid Mathon za vedení J. Exc. hr. Egberta Belcrediho adresu vypracovanou česky a německy a opatřenou 5000 podpisy ze 600 osad a měst ze všech končin Moravy J. Eminenci v Olomouci odevzdati, tím jednomyslnost všech dobrých Moravanů dosvědčiti, účel obmyšleného díla vyložití a vrchnopastýřské požehnání, jakož i trvalou starostlivou účast J. Eminence si vyprositi.

Družstvo svatohostýnské, v Přerově založené, rozvíjelo se čím dále, tím více. Bylo pak to volné spojení ctitelů Marie Panny Svatohostýnské, jež bez zvláštních stanov obralo si za úkol modlitbou, peněžními příspěvky a činným působením představenstva upraviti cesty a naléztí prostředky k vystavění řádového domu na Sv. Hostýně a udržování nutného počtu řádových kněží pro duchovní správu po dobu poutí. Za předsedu družstva byl už na schůzi přerovské vyvolen tehdejší farář v Kojetíně, pozdější kanovník a prelát v Olomouci hrabě Anatole d'Orsay, za pokladníka tehdejší příborský kaplan, nyní děkan kapit. v Kroměříži dr. Jan Schneider, za jednatele nyní už v Pánu zesnulý Benediktin P. Placidus Mathon a tehdejší

příborský kaplan, nyní olomoucký kanovník a probošt v Kroměříži dr. A. C. Stojan. Protektorát pak na žádost deputace přijal kardinál Fürstenberg. Tím dodáno členům Družstva ještě větší vzpruhy a zájem jak o Družstvo tak o jeho účel byl ještě větší.

Družstvo si vedlo velice čile. Zmíněný jednatel Ant. Cyr. Stojan rozeslal přes 80.000 dopisů v záležitosti družstevní. Aby se sbírkami dosáhlo potřebných peněz k založení kláštera, vyzváno předně duchovenstvo, aby zdarma sloužilo mše sv. a stipendia na ten účel věnovalo. A je podivuhodno, jak ochotně se k tomu kněží netoliko z Moravy a Slezska, ale i z Čech propůjčili. Dopisy doposud uschované dávají o tom neklamné svědectví. Dále požádání věřící, aby uštěďovali dárky. Když sbírky počaly váznouti, učinil tehda příborský kaplan A. C. Stojan návrh, aby dobrodincové zapůjčili po 10 zl. na stavbu, tak že by se asi 20.000 zl. najednou sehnalo; zaručil se pak, že časem bude půjčka splacena. Mimo to vydal knížečku „Památka s posv. Hostýna“ ve mnoha tisících výtisků, v níž byly modlitby za zdar podniku a vyzvání, aby se ročně nejméně 10 kr. přispívalo.

Hlavně však rozmnožilo Družstvo a podnik uvedlo v mohutný proud zakončení římské pouti už před vydáním knížky dne 3. a 4. září r. 1881 pořádané na Sv. Hostýně.

38. Dozvuky římské pouti na Sv. Hostýně. — Vzrůst členů Družstva svatohostýnského na 10.000. — Baron Laudon dává svolení ku stavbě domu pro řeholníky na Sv. Hostýně.

Mimo schválení kardinála Fürstenberga žehnal podniku Družstva Lev XIII. u příležitosti pouti římské. Když sv. Otec Lev XIII. vydal dne 30. září 1880 okružní list: „Grande munus“, t. j. „vznešený úkol“, aby jím velebil skutky a zásluhy apoštolů slovanských sv. Cyrilla a Methoděje a nařídil veškerému slovanskému světu jich všeobecné oslavování, ozvaly se se všech stran celého Slovanstva hlasy: „Pojďme do Říma a vzdejme díky sv. Otci za jeho lásku k nám.“ Pout ta uskutečněna počátkem července r. 1881. Poutníci měli 5. července slavné slyšení ve Vatikáně. Sv. Otec stál tu se 40 papežskými preláty a biskupy a 29 kardinály před 1300 Slovanů. Nadšení bylo všeobecné, když sv. Otec mluvil. Tehdy poutníci moravští — počtem asi 115 mezi nimi hr. Egbert, Lud. Belcredi a hr. Fr. Seilern — žádali, aby sv. Otec posvětil 3 obrazy, jeden pro Sv. Hostýn, druhý pro Radhošť a třetí pro Prahu. Přednesené prosbě od v. p. Ant. Cyr. Stojana sv. Otec s radostí vyhověl. A když se plni radosti navrátili domů, usnesli se na návrh horlivých širitelů Družstva dr. Jana Schneidra a Ant. Cyr.

Stojana, tehdaž kaplanů v Příboře, že pout římskou zakončí co nejdůstojněji ve své otčině a pozvou za tím účelem své krajany na Sv. Hostýn. Pouti pak touto vzrostl počet členů Družstva na 10.000. Pout byla velkolepá.

Pořadatelé vyprosili si prostřednictvím rektora ústavu „Anima“ v Římě dra Karla Jaeniga apoštolské požehnání pro 4. září a ohlásili na ten den pout. Kardinál-arcibiskup olomoucký s ochotností pout a účel její schválil.

A hle, už 3. září ráno dorazilo okolo 10. hod. do Bystřice p. H. první procesí. Načež skoro bez přestání průvod stíhal průvod, ponějvíce vedený kněžími. Tu šli Hanáci, tam Slováci, tu Valaši, tam Zabečváci, všichni v pestrých a malebných svých krojích a prozpěvovali za hlaholu zvonů překrásné písně mariánské, hlavně Soukopovu: „Usedla si holubice“. Kanovník olomoucký, hrabě d'Orsay, a bystrické duchovenstvo sotva stačilo vítati, kdežto ostatní kněží ihned usedli do obležených zpovědnic. Všichni žasli nad velikostí pouti.

Podobně jako Bystřice oživil se i Sv. Hostýn okrášlený prapory a všemožně ozdobený přičiněním vldp. administrátora bystrického Frant. Koutného; průvody z Bystřice a z jiných stran ubíraly se neustále s vlajícemi korouhvemi ke kostelu mariánskému. I tu zpovědnice byly obstoupeny velikými zástupy.

K šesté hodině večerní dáno v Bystřici p. H. znamení, aby se poutníci poněkud spořádali, a dr. Fr. Šrbecký, tehdy farář ve Val. Meziříčí, měl s kazatelnou, na náměstí postavené, uvítací promluvu. Na celém velikém prostranství byla „hlava na hlavě“, tak že by jablko nebylo propadlo, a přece sotva polovice poutníků tu byla shromážděna.

Na to konán průvod kolem kostela s nejsvětější Svátostí a zakončen požehnáním. Kostel byl celou noc naplněn. Zpovídalo a zpívalo se až do rána.

Ráno, ač pršelo, uspořádán o 5. hodině průvod na Sv. Hostýn. Uprostřed průvodu, jenž od Bystřice až ke Sv. Hostýnu sahal, nesen družičkami obraz, ježž byl sv. Otec na památku pouti římské posvětil pro Sv. Hostýn s přáním, aby se na rozkolníky v modlitbách pamatovalo, aby se k jednotě církve navrátili. Obraz ten byl tak nesen až z Velehradu. Obraz je kopie starého obrazu malovaného v polovici 14. století od Petra Cavalliniho, jenž se chová v předsíni kostela P. Marie Trastevere v Římě. Představuje Zvěstování Marie Panny se sv. Václavem a Karlem IV. Sv. Václav stojí v levém rohu oděn v královský plášť. Na hlavě má zlatou zář kolem vévodské koruny, levicí třímá vytasený meč, jehož hrot je obrácen k zemi, a v pravici drží prapor s červeným křížem v bílém poli. Karel IV. je jako mladík 16letý v zeleném hávu, kleče před Marií Pannou a sv. Václavem a prosí o zdar nastávající bitvy u San Felice.

Pod kopcem bylo připraveno 18.000 cihel na opravu kostela svatohostýnského. Poutníkům dán pokyn, aby dle možnosti tu kterou cihlu na horu podle příkladu předků vynesli a tak značné výlohy kostelu uspořili. Cesta byla obtížná a prškou kluzká. Než přes to vše v brzku, sotva že přešla část průvodu, zmizely cihly. Další poutníci se ptají: Kde jsou cihly, abychom také měli nějakou zásluhu? Ale už nic nebylo.

Konečně se přišlo nahoru. Prostranství na temeně hory, ač veliké, ukázalo se malým. Před kostelem postaveny čtyry oltáře a čtyry kazatelny. Kostel ozdoben branou a nápisem: „Od této doby blahoslaviti mne budou všichni národové.“

Pojednou zazní křik, že kostel hoří! Nastal zmatek, než brzo zpozorováno, že poplach zúmýslně nastrojen, aby se pout nezdařila.

Jen pomalu prodralo se duchovenstvo a družičky s obrazem do kostela přeplněného. Když byl obraz na příhodném místě zavěšen, totiž na loďovém pilastru proti kazatelně, kde se doposud nalézá, měl probošt dr. C. A. Stojan, tenkrát kaplan v Příboře, řeč, ve které vyličil význam pouti římské. Na to následovalo šet kázání: jedno v kostele, čtyři před kostelem a jedno u vodní kaple, a přece to skoro nestačilo pro ohromnou spoustu lidí.¹⁾ Stáli tu jako zdi hradné nepohnutě a tiše. Asi 100.000 bylo tu. Co se vešlo do kostela, bylo v kostele a ostatní byli venku pod širým nebem. Kde viděli kněze poutníci, ihned na něho doléhali, aby jim kázal, neb ustanovení kazatelé nestačili pro poutníky. Hora zůstala ve mračně, hustou mlhou zahalena, stále poprchávalo, ob čas lilo. Než nikdo se proto nermoutil, nikdo nebyl nevrlý.

Po kázání odešla část poutníků do Bystřice na služby Boží. Na Sv. Hostýně měl ranní služby Boží kanovník hrabě d'Orsay. Pak kázáno na třech místech a následovala druhá mše sv., kterou zpíval probošt opavský J. Šum. Mezitím slouženy mše sv. u oltářů pobočních a při oltářích venku — pod ochranou deštníků. Podobně podáván chléb nebeský v kostele i venku v dešti s patřičnou opatrností, při čemž přijímající se nikterak nerozpakovali pokleknouti do bláta. Nad takovou zbožností mnozí pohnutím až slzeli.

Na rozloučenou měl řeč P. Nováček C. S. R., v níž zasliboval se věrností k církvi, Kristovu náměstku, římskému papeži. Dojemné byly okamžiky odchodu. Zapěno „Tě Boha chválíme“. Na to mnozí chtěli odejít. Než ještě jednou vrhají se na kolena, nemohouce se rozloučiti se sv. místem.

Tak skončena přepamátaná pout. Byla vskutku skvělým projevem ducha katolického na Moravě. Bylo tu na 200 kněží

¹⁾ Jak probošt dr. Stojan vykládal, stávali kazatelé venku při kázání na zbytcích bývalých zdí, jež obklopovaly za dob Rotalovských kostel.

shromážděno a na 100.000 lidí z Moravy a Slezska. Na konec bylo uděleno všem požehnání apoštolské.

Touto poutí však dosaženo, jak už jsme shora podotkli, ještě něco jiného. Počet členů Družstva vzrostl při této příležitosti na 10.000 lidí a tím sešlo se mnoho příspěvků peněžitých. Družstvo mělo pohromadě přes 30.000 zl.

Následkem toho výsledku počalo se vyjednávat s různými řeholemi, mezi nimiž počátkem roku 1884 i s řádem Tovaryšstva Ježíšova na popud už zesnulého světícího biskupa msgra. Viléma Blažka. V Družstvu samém utvořen výkonný výbor s tehdejší kroměřížským proboštem Adamem hrabětem Potulickým v čele. K výboru náleželi mimo to: tehdejší ředitel chlapeckého semináře monsgre. Vil. Blažek, pozdější světící biskup a děkan kapituly olomoucké; dr. Jan Schneider, kapitulní děkan v Kroměříži, a bývalý kn. arcibiskup. inspektor v Mořicích Kar. Justian. Tito přednesli záležitost znova kardinálovi, za jehož přispění byla podána prosba na J. Exc. barona Laudona, majitele panství bystřického a Sv. Hostýna, aby dovolil na Sv. Hostýně vystavěti příbytek pro řeholní kněze. Než ještě někdo byl tu činným, jež nikterak mlčením pominouti nelze. Při urovnání totiž různých obtíží a překážek, jež byly v cestě před sestavením žádosti, byl při poradě, konané 3. října 1883 v Brně, účinně nápomocen tehdejší nejd. biskup brněnský, nyní kníže arcibiskup olomoucký, dr. Frant. S. Bauer. Tím a hlavně vlivem a přimluvou kardinála se stalo, že žádost byla příznivě vyřízena. Neboť takto odpověděl ze dne 19. pros. 1883 J. Ex. baron Laudon: „V příčině velice ctěného přípisu ze dne 11. pros. b. r. č. 1318. jímž mne Vaše Eminence poctiti ráčila, dovoluji si ohledně záležitosti poutního kostela hostýnského toto poznamenati. Prohlašuji, že jsem s vysokými úmysly Vaší Eminence docela srozuměn . . . Ku zřízení vhodného obydlí pro budoucí výpomocné kněze hostýnské přenechávám zadarmo Družstvu svatohostýnskému onu prostor, jež je označena zříceninami dřívějších kněžských příbytků kolem kostela ještě se nacházejícími. Račiz Vaše Eminence mé rozhodnutí Družstvu svatoh. nejlaskavěji oznámiti.“¹⁾ — Tak Družstvo dospívalo poněmáhlu svého cíle.

39. Řeholní dům na Sv. Hostýně vystavěn. — Řád Tovaryšstva Ježíšova získán pro Sv. Hostýn.

Dříve nežli se přikročilo ku stavbě, žádány byly různé řády o přesné podmínky, za kterých by správu na Sv. Hostýně

¹⁾ Jeho Ex. bar Laudon myslil, že se může dům vystavěti, kde je kaplanka. Než msgr. Blažek pokládal místo, kde nyní dům stojí, za vhodnější. Náhled tento byl uznán za lepší a přijat.

přijaly. Nejmenší požadavky podal provinciál Tov. Jež. P. Jos. Milz. Když pak mimo to vyjádřil svoje přání ohledně účelného zařízení hospice, požádalo Družstvo bystřického stavitele O. Zemana, aby dle daných pokynů vypracoval plán a udal rozpočet pro nastávající klášter. Tento tak učinil. Po schválení plánu a uzavření smlouvy stavební započato ještě téhož roku 1884 se stavbou domu. Poněvadž však dle plánu bylo stavení pošinuto o 7 čtver. metrů mimo čáru vyměřenou ze dne 19. pros. 1883 od J. Ex. barona Laudona, dal i k tomuto 14. července r. 1884 svůj souhlas a nařídil, aby ředitel velkostatku v dorozumění se stavitelem povozy při odvážení země pomáhal. — První cihly pro klášter přinesl zdola na Sv. Hostýn nynější kroměřížský probošt dr. A. C. Stojan. Rok na to dostavěna byla budova. Stála i s vnitřním zařízením 21.260 zl. 60 krejcarů rakouské měny.

Mezi tím shledávány též prostředky pro nutnou výživu kněží. I tu našli se dobrodinci. Tak daroval dp. Frant. Jarmer z Pohořelic na 2300 zl. Ovšem velikou zásluhu má dr. Schneider, jehož horlivosti se podařilo sebrati v celku i s výše uvedenou stavební sumou 40 064 zl. 76 a půl kr.

Následkem tohoto zdaru dokončeno kard. Fürstenbergem dne 11. ledna 1887 vyjednávání s řádem Tov. Ježíšova v Olomouci a učiněna dohoda, že ještě téhož roku na jaře mají dva kněží a jeden fráter na Sv. Hostýn zavítati, ovšem prozatím pro dobu poutní od 4. neděle po velikonoci do 2. neděle říjnové.

Dle přání Družstva měli zachovávatí ustanovený pořádek s vyloučením zvláštních farních práv o všeobecných anebo zvláštních svátcích, kdy jsou ranní a veliké služby Boží s kázáním, měli přisluhovatí ochotně svátostmi pokání a nejsvětější Svátostí oltářní, chovatí památku vděčného moravského lidu k divotvorné Matce, býti strážci svatoh. milostného místa a pečovatí o povznesení mariánské úcty.

Při projevu přání tohoto vzneslo ještě Družstvo na Jeho Em. kard. Fürstenberga mezi jiným tyto prosby: 1. aby se stanovil a vymezil poměr mezi řeholníky na Sv. Hostýně a Bystřicí pod Host., po případě Rusavou;¹⁾ b) aby Tovaryšstvo Ježíšovo pro ten případ, že by mu bylo Sv. Hostýn opustiti a poutní místo buď řádu jinému anebo kněžím světským odevzdati, zase Sv. Hostýn převzalo, jakmile by mu to bylo možno. A to z té příčiny, poněvadž prý tento řád nejprve a sám ochotu ukázal, síly své Sv. Hostýnu věnovati. (Pro memoria Dr. J. Schneider.)

¹⁾ Mezi Bystřicí pod H. a Rusavou veden spor o kostel svato-hostýnský. Jak farář rusavský, tak bystřický činili naň nároky. Nejprve r. 1869 byla udělena parochiální rusavskému faráři. Později však byl vyhlášen kostel za filiálku bystřického kostela farního a k Rusavě byl přidělen hostinec.

A tak s nadšenou touhou, aby se mohli věnovati práci o spásu duší na hoře mariánské, seč budou, a aby mohli svatohostýnský chrám, pomník víry a slávy moravské, zvelebiti, vystupovali začátkem května roku 1887 tři členové řádu Tov. Ježíšova rak.-uherské provincie: dva kněží P. Jan N. Cibulka jako superior († 18. prosince 1902) a P. Frant. Xav. Zimmerhackel s bratrem laikem Janem Houfem na Sv. Hostýn. A sice 4. května přišel P. Zimmerhackel, dne 7. května P. Cibulka a několik dní na to fráter Houf.

40. Oprava a výzdoba chrámu Páně od r. 1887 – 1891.

Zmínění kněží Tov. Ježíšova, přišedše na Sv. Hostýn, ujali se ihned dalšího okrašlování a zdokonalování stánku Božího. Na kostele ještě mnoho se postrádalo. Střecha byla chatrná, zdi zevně opršelé, uvnitř kostela bílé a žlutě natřené, ale už špinavé a místy pokryty mechem a houbou, dlažba kostelní vyšlapána a vylámána, podsíňky severní a kaple tak zvaná svatojilská v rozvalinách. I žádal P. Jan Cibulka faráře bystřického Kremla, aby dal z kostelních peněz pořídit řádnou střechu, což tento rád vykonal. Střecha pokryta pocínovaným frýdlantským plechem. Vydání na to činilo 12.000 zlatých.

Sám P. J. Cibulka staral se o vnitro kostela. Povolav z Prahy na Svatý Hostýn malíře Jana Zapletala, rodáka kroměřížského, a bratra Fr. Obdržálka Tov. J., dal vymalovati nejprve presbytář. Barvy míchány olejem a voskem. Na modrém klenutí udělány zlaté hvězdy a v okrouhlém okně nad oltářem široké zlaté paprsky, tak že se zdá, jakoby slunce stále do svatyně vnikalo a ji ozařovalo. Na vlýsu, oddělujícím klenbu od stěn, vymalováno šestero poprsních obrazů sv. patronů: bl. Jana Sarkandra, sv. Methoděje, sv. Václava, sv. Jana Nepomuckého, sv. Cyrilla a sv. Hedviky. Na stěně po obou stranách milostivé sochy namalována zlatými písmenami ve zlatých ozdobách na červené půdě loretánská litanie. Nápodobeno dále šest pilířů a v nich učiněny ozdoby z říše rostlinstva: růže, jakožto odznak svátosti pokání, lilie, obraz nevinnosti, pšeničné klasy a réva s hrozny jako odznak oběti mše sv. Při těchto i jiných ozdobách jasně viděti, že zlatem se nešetřilo. Stěny okrášleny též obrazy. Nade dveřmi k oběma sakristiím vítají poutníka dva andělé; okolo jednoho na evangelní straně jsou slova: „Zdravas Maria, milosti plná, Pán s tebou“, okolo druhého na straně protější čteme: „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné“. Mezi andělem na straně evangelní a sochou milostivé Rodičky Boží jest nejstarší obraz Matky Boží Svatohostýnské, rozprostírající plášť nad Moravany, o pomoc ji vzývajícími. Naproti němu vyobrazena Matka Boží, vznášející se nad Hostýnem, jak byl r. 1748, se stavbami pro

tehdejší duchovní správce, kostelníka a učitele se školou. Obraz zhotoven dle staré mědirytiny, již dp. František Albl, beneficiát na Sv. Hostýně od r. 1748—1756, u malíře J. Ant. Nevídala r. 1748 objednal a zakladateli kostela věnoval.

Na klenbovém pásu, ukončujícím presbytář, znázorněny v pěti obrazech dějiny Sv. Hostýna. Předně, jak sv. Cyrill a Methoděj na Sv. Hostýně poučují naše předky a je křtí. Je tu vyobrazena lípa s Matkou Boží Staroboleslavskou a na zemi leží sklácena socha bůžka na hoře uctívaného. Druhý, třetí a čtvrtý obraz předvádí nám na mysl události z obléhání tatarského na Sv. Hostýně. Na pátém obraze představen kardinál Fürstenberg, an svému lidu na Sv. Hostýně žehná.

Malba, ač se mnoho dělo zdarma, stála na 2000 zlatých, jež k tomu účelu byly dány většinou od dobrodinců z Prahy a z Čech.

Tři léta následující věnovány lodi chrámové. Příspěvky peněžitými počali k tomu přispívatí také Moravané. Jistý rolník z Hané, jenž jména svého nechtěl udati, dal k tomu účelu 1600 zl. Také s jiných stran scházely se peníze, tak že brzo bylo 4000 zl. pohromadě a P. J. Cibulka mohl v započatém díle dále pokračovati.

I postaveno lešení a Zapletal s br. Obdržálkem dali se do práce. Br. Obdržálek dělal okrasy na pilířích a kobercovou malbu zdí. Zapletal maloval obrazy. Nejprve dohotoveno klenutí. Na modrém základu uděláno 360 zlatých hvězd a uprostřed znak baronů Laudonů, na jichž půdě kostel té doby stál. Na vlysu, obepínajícím pod klenbou celý kostel, pořízen nápis: „Zdravas vítězná ochrano Moravy! Zůstaň matkou lidu svému!“

Vlysem a čtyřmi většími výklenky utvořené rohy byly vyzdobeny anděly, nesoucími znaky ctností a slávy Bohorodičky. V prostorách, nacházejících se mezi vlysem a výklenky menšími, tudíž nad vedlejšími oltáři, vymalovány též obrazy. Nad oltářem sv. Šebestiána viděti sv. Athanasia s kacířem Ariem u nohou a sv. Cyrilla z Alexandrie s kacířem Nestorem. Uprostřed mezi světci vznáší se Bohorodička jako Matka dobré rady. Nad oltářem sv. Anny jsou jiní dva otcové církevní: sv. Augustin se známým pacholátkem, jež ho o nevyzpytatelnosti nejsvětější Trojice poučuje a sv. Jarolím. Mezi nimi nalézá se Panna Maria jako panna s lilí v ruce. Mezi vlysem a výklenkem oltářů sv. Valentina a sv. Josefa jsou vyobrazení čtyři evangelisté; nad oltářem sv. Josefa sv. Matouš a sv. Jan se svými znaky: člověkem a orlem a uprostřed s Rodičkou Boží jako „ženou oděnou sluncem, pod jejíž nohama je měsíc a na hlavě koruna dvanácti hvězd“. Nad oltářem protějším sv. Valentina jsou sv. Marek a sv. Lukáš s býkem a lvem jako znaky; mezi světci je obraz „P. Marie Sněžné“, jež dle podání sv. Lukáš maloval.

Poněvadž za hraběte Rotala měly vedlejší oltáře jiná jména a chrám sám byl zasvěcen také Nanebevzetí Marie Panny, maje hlavní oltář dvojitý, chtěl to P. Cibulka zvěčnit na malbách. Proto u oltáře sv. Valentina, jenž byl dříve zasvěcen sv. mučedníkům, obrazy bl. Jana Sarkandra; u oltáře sv. Josefa obraz sv. Jana Nepomuckého, k jehož cti tu dříve byl oltář; u oltáře sv. Šebestiána vyobrazení sv. kříže a očištěc; při severním východu události z posledních dnů nejbl. Rodičky na zemi a při jižním Vítězná Matka Boží na památku dvojitého hlavního oltáře za Rotalů.

Z obrazů naznačených pořízen předně obraz Nanebevzetí Matky Boží se dvěma obrazy doplňkovými, z nichž jeden znázorňuje její blažené zesnutí, druhý její hrob dle vypravování sv. Jana z Damašku. Sv. Tomáš totiž, nemoha býti přítomen při smrti nebes královny, chtěl viděti alespoň její hrob. I šel ke hrobu a ostatní apoštolové jej doprovázeli. A hle, hrob byl prázdný a místo těla nejbl. Rodičky nalézají se tam lilie. — Dále zhotoven obraz na výklenek oltáře sv. Valentina. Jsou tam dvě skupiny svatých řádu Tov. Jež., u jehož členů blah. Jan Sarkander byl vychován a vzdělán, s Marií Pannou uprostřed. V jedné skupině je bl. Jan Sarkander s bl. Kampianem v červeném mešním rouše, sv. Petrem Klaverem, sv. Františkem de Hieronymo, sv. Františkem Xav., sv. Berchmansem, držícím křížek, pravidla a růženec, a třemi japonskými mučedníky; ve skupině druhé je zakladatel řádu sv. Ignác, blah. Kan. s katechismem, sv. Alois s lilii, sv. Stanislav, bl. Ondřej Bobola a sv. Alfons.

Za třetí vymalován obraz na výklenku oltáře sv. Josefa představující dvě skupiny svatých, po většině českých patronů s nejbl. Rodičkou a sv. Janem Nepomuckým. Mimo to tu viděti sv. Vavřince se znakem města Přerova, sv. Jiljí se znakem Bystřice, sv. Františka Ser. a sv. Bartoloměje. — Při jižním východu neboli při vchodu do kostela na pravo učiněn na klenbě obraz Vítězné Matky Boží. Vyobrazen je s jedné strany Jaroslav ze Šternberka, porážející pomocí Matky Boží Tatary, s druhé prosebníci, utíkající se k Matce Vítězné.

Na výklenku u oltáře sv. Anny pořízena skupina svatých, upomínající na dobrodince kostela svatohostýnského: tak na př. sv. Benedikt za rajhradské benediktiny, sv. Bedřich za kardinála Fürstenberga, sv. Bernard za faráře bystřického Regra, sv. Katerína za obec prusinovickou, sv. Arnošt a sv. Jindřich za barona Laudona a jeho urozenou choť Jindřišku, sv. Antonín za msgra dra Stojana, sv. Karel za Karla Justiána, inspektora arcibiskupských statků v Kroměříži, sv. Norbert za opata hradištského Vanku, jenž k tomuto kostelu položil základ atd.

Konečně vymalování na klenutí kůru sv. Cecilie, sv. Kazimír, sv. Řehoř Vel., sv. Ambrož, David a nejblah. Rodička s anděly prozpěvujícími.

S velikou věru pilí pracoval tohoto roku malíř. Rok na to (r. 1889) vymaloval u oltáře sv. Anny obraz Navštívení Marie Panny, u oltáře sv. Josefa sv. Jana Nepomuckého, an putuje (před svou mučednickou smrtí) do Staré Boleslavě a u oltáře sv. Valentina nástěnnou malbu bl. Jana Sarkandra, vracejícího se ze své pouti z Čenstochova. U blahoslaveného vypočteně též znak města Holešova. Na stěnách jižního východu znázorněny Lurdy a na protějšku z části pořízen obraz našich Lurd na Sv. Hostýně. Kroje kresleny dle skutečnosti.

Roku 1890 dokončena malba kostela. Obraz Lurd svato-hostýnských dohotoven, vymalována Matka bolestná a kříž v očištění u oltáře sv. Šebestiána; u severního pak východu přenesení obrazu při první konsekraci kostela kard. Troyerem a obraz protější božského Srdce. Než při malbě nezapomenuto na věci jiné. Roku 1889 byl opraven, obarven a pozlacen hlavní oltář a olíčeny sochy sv. věrozvěstů Cyrilla a Metoděje. Při očišťování kříže, zavěšeného u východu hlavního, přišlo se na to, že kříž zhotoven je z cedrového dřeva a že je potřen barvou. I byl zbaven oné nevkusnosti, aby každý jeho cenu viděl a seznal. Pochází prý z Kroměříže.

Také na vnějšek kostela bylo pamatováno. R. 1890 byl kostel V. Wittnerem zevně obnoven a trvalou omítkou z cementu a hydraulického vápna opatřen. Práce stála 4000 K. Také okna a střecha hroznou bouří 14. srpna r. 1890 porouchaná, byla opravena.

41. První slavná pout vídeňských Čechů na Sv. Hostýn r. 1887.

„Vzhůru do Kroměříže! Vzhůru na posvátný Hostýn!“ Pod tímto heslem vydali Čechové vídeňští po jubilejní slavnosti slovanského spolku zpěváckého, jež se konala od 1. do 3. května r. 1887, provolání, zvoucí k návštěvě Kroměříže a k pouti na Sv. Hostýn. Podnět k tomu dali kroměřížští delegáti, kteří se zúčastnili zmíněné slavnosti. Byli to: p. V. Kulp, tehdy právě zvolený za starostu v Kroměříži, p. dr. Karel Kozánek a kníže arcib. dvorní lékárník Jan Harna. Návštěva určena po úradě veškerých slovanských spolků vídeňských na neděli 14. srpna; pout na Sv. Hostýn na 15. srpna. Chvalně známý, tehdy ve Vídni žijící professor, vlastenec Bedřich Ševčík, pojal při stanovení výletu na Moravu myšlenku, aby se při jubilejním koncertu „Moravana“, jenž se v Kroměříži tutéž dobu měl konati, na památku první besedy roku 1847 tamtéž od akademiků pořádané, přijaly zase do programu a zapěly, jako tenkrát, „Písň hostýnské“. Byla to skladba „pro soli, mužský a smíšený sbor s průvodem orchestru“ od mla-

distvého tehdáž ještě umělce Hynka Vojáčka, rodáka zlínského. Po dlouhém vyjednávání docílono konečné shody. Skladatel, ač už professor carské konservatoře a kapelník carské dvorní opery v Petrohradě, uvolil se řídit osobně svou skladbu.

Překážky, jež se pojednou postavily v cestu, byly šťastně odstraněny a zvláštní vlak, už odřeknutý, byl zas objednán. A tak zavítalo v ustanovený den na 300 výletníků z Vídně do Kroměříže.

Večer v 8 hodin dne 14. srpna započal v prostranné dvoraně měšťanského nadsklepi koncert, při němž mimo pěvecké jednoty vídeňské spoluúčinkovali i členové spolku „Moravana“. Zpívány „Písně hostýnské“, veliká kantáta pro soli, mužský a smíšený sbor s průvodem orchestru. Bylo to první celistvé provedení krásné této skladby, už přes 40 let staré, kterou skladatel sám osobně řídil.

Druhého dne, 15. srpna, skoro ráno, nastoupena pout na posvátnou horu moravskou, Sv. Hostýn, za přehojného účastenství celého kraje. Z Kroměříže samé vyjelo přes 1000 poutníků zvláštními vlaky do Bystřice pod Hostýnem. Počet poutníků pořád se množil, až na Sv. Hostýně samém 10.000 daleko přesahoval.

Vřelé bylo loučení v Kroměříži na nádraží, kam se dostavil též primátor Kulp se svou chotí, neočekávané však bylo uvítání v Bystřici p. Host. Když poutníci se k úhlednému a útulnému městečku blížili, zalétly k nim zvuky národní hymny, kterou je stateční bratři bystřičtí pozdravovali. Na nádraží očekávali poutníky místostarosta p. Kraus s městským zastupitelstvem, Občanská beseda s praporem, Čtenářský spolek, „Omladina“ a veliký zástup lidu. Vlak stanul a za hlučného volání „Na zdar“ oslovil přichozí vřelým pozdravem náměstek purkmistra p. Kraus jménem městského zastupitelstva a po něm pan Machač, starosta „Občanské Besedy“, jménem této i ostatních spolků bystřických. Za přátelské a zároveň okázalé uvítání vzdal díky pan J. Balík, načež po chvíli přibyl vlak druhý a třetí, v němž umístěny byly prapory. Týž pozdraven rovněž hlučně a srdečně; p. Kraus uvítal opětně poutníky, začož dík vyslovil jednatel p. Sýkora. Vlastenecké dámy mezi tím bohatě ověnčily prapory i podaly bratřím Jihoslovanům skvostnou kytici, za kterouž pozornost p. dr. Floršič vděk projevil. Na to seřadil se průvod a za zvuků veselé hudby ubíral se do města, na jehož podvoji postavena slavnostní brána. Město bylo velmi vkusně ano místy i nádherně prapory a věnci ozdobeno. Průvod, hlučně pozdravován, stanul na prostranném náměstí před místností „Občanské besedy“, kde uloženy prapory. Krátké doby, určené zde k zastávce, použito k občerstvení, jehož dostalo se poutníkům jak v místnostech „Občanské besedy“, tak i v hotelu „u města Vídně“

Mezitím hrály střídavě kapela kroměřížská a bystrická na náměstí, kde shromáždily se ohromné zástupy lidu. Po chvíli dostavili se poutníci příbylí vlakem (čtvrtým); byli to zejména bratři Sokolové hulínští a holešovští (tito s praporem), vedeni p. drem Rauscherem. Příchodem nových četných poutníků nadšení vzrostlo i propuklo v jásot, když nepřehledný dav lidu se zvedl, by nastoupil obtížný pochod na blízký Hostýn, jehož vrchol zatím husté mlhy zastřely. Byl to průvod velkolepý, čítající více než 2000 poutníků, zbožné a toužebně k temeni hory posvátné pohlízejících, bavících se hovorem o Hostýnu, vzpomínkami dějinnými, vypravováním pověstí i zvyků v lidu panujících.

Na úpatí Hostýna stojí kříž kamenný, odkud nosívali poutníci nejméně po jedné cihle na stavbu neb opravu hostýnského chrámu. V době nynější, kdy stavba dávno dokonána, konávají se zde místo toho sbírky na opravu a zvelebení chrámu, a tak se stalo i při pouti této. Pan J. Harna, duše to zařizovacího výboru kroměřížského, zmíniv se o dávším zvyku tom, vyzval poutníky, aby složili milodárky ve prospěch chrámu, který zatím sprostěn šedého závoje mlh se nám ve sluneční záři ukázal. — Bujaři Sokolíci naši ihned ochotně rozestavili se podél cesty a sbírali dárky, jež vynesly 20 zl. 2 kr.

Po té nastoupen poněkud obtížný pochod na strmý Sv. Hostýn, kde shromážděno bylo už několik tisíc poutníků ze všech částí Moravěny. Posilnivše se u posvátné studánky douškem výtečné vody, dostoupili poutníci temene, na němž stojí jednoduchý sice, avšak vkusný a zároveň prostranný chrám mariánský a poutnický, vystavěný na památku záchrany před hordami tatarskými. — Kolem tohoto chrámu všichni se utábořili, kochajíce se rozkošnou vyhlídkou do dálného okolí a libujíce si v rozmluvách s poutníky ostatními, kteří stále přicházeli a odcházeli. Toho dne navštívilo Sv. Hostýn daleko přes 10.000 poutníků z Moravy, Čech, Slezska a Vídně. Po kázání, jemuž valná část našich poutníků byla přítomna, sloužena pro poutníky zvláštní slavná mše, při níž zapěli pěvci naši řízením p. J. Jiřika ve všech téměř nářečích slovanských: Kyrie od Kubáče (kyrillská píseň „Krleš“), Gloria od Nedveda (slovinské), Graduale, staroslovanský trojzpěv, Credo od Kněževiča (z r. 1745), Offertorium od Jahody (dvojzpěv „Zdravas“), Sanctus z kyjevské ruské mše, Benediktus od Bendla (čtvero zpěv), „Modlitba“, Agnus od Förstra (slovinské), Tantum ergo od Jahody, starý církevní nápěv. Nejvíce se líbily, ano dojem hluboký zanechaly: „Zdravas“, dvojzpěv od Bendla, So jat (Sanctus) a Tantum Ergo.

Po slavnostních službách Božích improvizován společný oběd, mezi nímž kroměřížský hudební sbor přednesl několik

skladeb; načež dáno znamení k odchodu. Za kostelem na prostranné louce shromáždili se poutníci, hudba zahrála a zástup lidu českého ve slavnostním dojmu zapěl: „Bývali Čechové“, „Kde domov můj“, „Moravo, Moravo“ a „Hej Slované“.

Na to stisknul druh druhu vřele pravici a s okem zaroseným opouštěli toto pro národ náš tak památné, každému křesťanu, každému Čechu posvátné místo.

Při odchodu vzpomenuť ještě jednou p. lékárník Harna chrámu a smutných dějin jeho, vzpomenuť, že třeba opravy chrámu, a vyzval opět ku sbírce na jeho zvelebení. Naši Sokolci se podjali úkolu milodárky sbírat, a mžikem sebrali přes 20 zl., které s dřívějšími 20 zl. 2 kr. odevzdány přímo veledůstojnému rektoru p. P. Cibulkovi, který přijal milodar s díkem, jež přijmi každý, kdo ku sbírce jsi přispěl. Zazněla trubka sokolská, zazněl povel k pochodu a poutníci vídeňští opouštěli památný a zároveň krásný Hostýn, příkrou cestou sestupovali do rozkošného údolí, zvaného „Říka“, kdež v zábavě nenucené poslední krásné chvíle s moravskými bratry strávili. Po dojemném loučení nastoupěna zpáteční cesta do Bystřice, odkud po krátké zastávce opět zvláštním vlakem do Vídně.

42. Úprava ambitů a kaple bl. Jana Sarkandra.

Vida P. Cibulka veliké zástupy přicházeti na Sv. Hostýn, obrátil svůj zřetel k tomu, aby jim proti nepohodě poskytnul alespoň nějakého přístřeší.

Hrabě Rotal svého času vystavěl ambity okolo kostela pro umístění poutníků. Tyto byly však po odsvěcení kostela proměněny v ssutiny, z nichž se doposud nepozvedly. I chopil se P. Cibulka díla a dal roku 1889 ambity na severní straně znovu zříditi, aby skýтали poutníkům ochranu proti dešti a mrazu. Praví pak P. Cibulka ve svém záznamu, že je dal udělati tak, aby zpocení poutníci, vkročivše tam, se nezachladili. Proto dána dřevěná podlaha a dřevěný strop. — Roku 1891 byly útulny opraveny a (severní t. r.) na způsob jizeb zavřeny.

Při stavbě ambitů byl P. Cibulka upozorněn na svatojilskou kapli, z níž taktéž jako z ambitů zůstaly jenom zříceniny. I pomýšlel už téhož roku na to, aby byla znova zřízena a vybudována. V uskutečnění této myšlenky jej podporovala „Jednota literární“ bohoslovců moravských. Tito na své schůzi na Sv. Hostýně r. 1888, tedy rok před tím, učinili o kapli zmínku a doporučili celou záležitost Jednotě. Slova padla na půdu dobrou. Mladí, pro dobrou věc nadšení bohoslovci, dali se chutě do díla, počali sbírat mezi sebou peníze a roku 1889 odevzdali P. Cibulkovi 560 zl. Než co to bylo na vystavění

kaple, jež měla státi 6000 K? P. Cibulka však důvěřuje v P. Boha, ujal se ihned věci, započal následujícího roku 1890 se stavbou a hle, v září kaple stála hotova a byla 14. srpna P. Cibulkou T. J. požehnána ku cti blah. Jana Sarkandra. Literární Jednota se zavázala, že z nákladu zapraví alespoň 4000 K.

Že byla kaple zasvěcena ku cti blah. Jana Sarkandra a ne jako dříve sv. Jiljí, stalo se hlavně proto, že sv. Jiljí je v této krajině méně známý, kdežto bl. Jan Sarkander byl farářem v Holešově a vlastně také farářem bystřickým a svatohostýnským.

První mši sv. obětoval v kapli kard. Bedřich Fürstenberg při konsekraci kostela dne 14. srpna r. 1891.

Roku 1893 byla kaple vymalována. Na stropě vyobrazena lipa, u jejíhož kořene stojí sv. Cyrill a Method, kteří byli strom křesťanství mezi Slovy vštíplili. Ve větvích téhož stromu nalézají se jako ovoce: sv. Ludmila, sv. Prokop, sv. Vojtěch s uherským králem sv. Štěpánem, sv. Hedvika, bl. Anežka Česká, sv. Jan Nepomucký. Nejposlednější plod je bl. Jan Sarkander, jehož život vylicen na zdech kaple ve čtyřech obrazech. 1. Mladičký Jan zasvěcuje se úctě Marie P. v družině mariánské r. 1596 v Olomouci. 2. Bl. Jan vede jako farář holešovský poutníky na Sv. Hostýn. 3. Bl. Jan zpovídá Ladislava Popela z Lobkovic, pána na Holešově, a pro zachování zpovědního tajemství je mučen. 4. Oslava bl. Jana v nebi. Na jeho přimluvu jsou uzdraveni nemocní, potěšeni zarmoucení atd. Na stěnách pořízeny dva nápisy s případnými obrazy: „V hanbu jsem upadla cizáckou osvětou“ a „Stojím ve slávě literární Jednotou moravských bohoslovců a štědrostí lidu českého a moravského“. Malba stála na 2000 K. Obrazy dělal Antonín König z Prahy, jenž také obraz na oltáři maloval za cenu 100 zl.

Téhož roku dodělán i oltář pro kapli. Práce je umělecká. Ač jej zdarma zhotovil Fr. Benedikt Lukáš T. J., přece přišel na 780 korun. Roku 1893 položena šamotová podlaha nákladem 200 zl.

43. Kostel vydlážděn šamotkami. — Konsekrace kostela kard. Bedřichem Fürstenbergem, arcibiskupem olomouckým, slíbená a ohlášená na den 15. srpna 1891.

Jak jsme viděli, byl kostel vně i uvnitř do r. 1891 přímo nádherně opraven. K zařízenému tak kostelu nehodila se dosavadní podlaha. I pomýšleno na to, pokrýti podlahu šamotkami. Myšlenka tato byla uvedena ve skutek ještě roku 1891. Dne 12. května t. r. se započalo a v srpnu byla dlažba už

docela hotova. Staré dlažby se použilo většinou jako podkladu pod novou; jenom něco kamenů se vyňalo a upotřebilo k položení podlahy v jižní útulně. Výlohy na šamotky, jež objednány z Čech, a na vydláždění činily 3929 zl. 47 kr. Mimo to dostavěna tohoto roku křížová cesta, vedoucí k rozhledně, s níž loni bylo započato.

I stál tu r. 1891 kostel na temeně hory zelené jako král, jenž nekorunovaný vládne, a ačkoliv se honosí důstojností a mocí, pomazání svatého ještě nemá. Tak i chrámu svatohostýnskému chybělo dosud sv. křížmo a sv. koruna biskupské konsekrace.

Už několik let sliboval kardinál kníže-arcibiskup olomoucký Bedřich, že ku slavnému výkonu, ponesou-li ho nohy, jak se vyjadřoval, na kopec vystoupí. Pročež po učiněných nutných přípravách velice rád vyhověl prosbám Arnošta bar. Laudona, tehdy patrona kostela svatohostýnského, dp. Františka Kremla, bystrického faráře, a P. Jana Cibulky, superiora na Sv. Hostýně, aby osobně konsekraci chrámu vykonal. Konsekrace byla ustanovena na 15. srpna 1891. Ohlášena byla kněžstvu a lidu moravskému P. Janem Cibulkou T. J. ve jménu kardinála v srpnu t. r. letákem, v němž mezi jiným praví:

„Stojí tedy chrám hostýnský, jak si ho Moravanů žádostivé modlitby vytoužily, výborné skutky vystavěly a ozdobily, královský chrám, světla plný, jasnými obrazy ozdobený, stojí na pevné skále, vrcholem svým nebes se dotýká; stojí tu svatyně v roucho svatební oblečena; jedno dosud chybí: diadem královský, božské pomazání, posvátný oděv Ducha sv. z modliteb zlatých a z drahokamů činů konsekrací setkaný: pak zaleskne se ti, Moravane, se Sv. Hostýna tvůj královský chrám korunovaný, tvá svatyně ženichu Ježíši Kristu slavně zasnoubená.

Nuže tedy, kdy 15. srpna staříčský nástupce sv. Methoděje, nelituje námahy, na svatý chlum vystoupí a králi tvému, chrámu hostýnskému, slavnému pamětníku tvé víry a statečnosti, diadem slávy na téměř postaví a bedra jeho křížmem mazati bude, připutuj i ty zbožně na sv. horu, krví tvých předků zrosenou. vesel se a plesej, až srdce radostí poskakuje, neboť viděly oči tvé slávu Hostýna, po níž otcové tvoji 650 let toužili; důvěřuj pevně, že, kdyby tě obklíčovali nepřátelé Tatarů ukrutnější, a neviděls kolem sebe než zříceniny štěstí svého, že zvítězíš, a povstane z rumů blaženost tvá pod praporem sv. Cyrilla a Methoděje, pod vítěznou ochranou Moravy, Matičkou Hostýnskou.“

44. Konsekrace chrámu svatohostýnského biskupem brněnským drem Františkem S. Bauerem, nynějším kardinálem a knížetem arcibiskupem olomouckým za přítomnosti J. Em. kardinála Bedřicha lankraběte Fürstenberga, arcib. olom., 15. srpna 1891.

Vedle Velehradu je Sv. Hostýn nám Moravanům a i Čechoslovanům vůbec místem nejdůležitějším a nejoblíbenějším. Ký div, že mysl všech radostí unesena, když rozlétla se Moravěnkou radostná zvěst: „Na Nanebevzeti¹⁾ Marie Panny chrám

Obr. 8. Obraz Panny Marie Svatohostýnské nad nynějším hlavním oltářem.

¹⁾ Dobu, kdy Tataři úplně vyklidili Moravu, ze současných pramenů přesně stanoviti nelze. Dle zprávy ve „Zlomku o vpádu tatarském“ (De invasione Tartarorum fragmentum) opustili Tataři Moravu docela už asi koncem dubna. „Za tři týdny po velikonocích,“ čteme tam, „přišlo čtvrté vojsko tatarské, jež Polsko zpustošilo a nad křesťany zvíťazilo, prošeďši Moravou do Uher.“ A dále se píše: „Strach a hrůza přišly na tebe, země moravská! Nepřítel tě obklíčil a sevřel se všech stran; šípem a mečem tvé reky sklátil, ni stáří, ni pohlaví nešetřil... co bylo cenné, uloupil a ostatek zničil ohněm.“ (Viz Mon. Ger. hist. SS. XXIX, str. 600.) — Dle Jordána, viceministra Minoritů v Čechách

se světi na Sv. Hostýně na 650letou památku dobytého vítězství křesťanů nad Tatary.“

Ruch, jaký hýbal o pouti r. 1881, konané na památku pouti římské na poděkování za encykliku papežskou všem ctitelům cyrillo-methodějským přepamátanou „Grande munus“, takový zavládnul i nyní všemi kraji blízkými i vzdálenými. Ruchu tomu nasvědčuje obava drah záhy projevená, že při ohromném návalu poutníků se všech stran jim nebude ani možno, poutníky dopravit do Bystřice p. H.

Rychle přikvačila slavnost svěcení chrámu Páně na Sv. Hostýně, nastali dnové sváteční.

Dne 13. srpna odebral se J. Em. nejdp. kardinál olomoucký Bedřich, doprovázen jsa svými ceremoniáři monsgrem Teplíčkem a monsgrem drem Kubíčkem, z Kroměříže na Sv. Hostýn. U vysokém stáří neštítil se nepohody a přinesl opravdu obět velikou a vzácnou. Ačkoli si přál ve vší tichosti doraziti na Sv. Hostýn, přece všude radostně byl vítán, což důkazem, jaký význam cestě této přikládán.

V Hulíně uvítán od duchovenstva, obecního výboru a různých deputací v kroji hanáckém; v Holešově od duchovenstva, obecního zastupitelstva, politických a soudních úřadů, od spolků katol. tovaryšů, veteránů, pěveckého spolku „Podhoran“, řemeslnické besedy a nesčetných zástupů lidstva; ve Hlinsku od pana barona Arnošta Laudona, majitele panství v Bystřici p. H.

Když zastavil se vlak na nádraží bystřickém a nejdp. kardinál s vozu sestupoval, propuklo množství vítajících v nadšené volání „sláva“.

Zde očekáván a uvítán od duchovenstva, obecního zastupitelstva, císařských úřadů, bystřické besedy, spolku katol. tovaryšů, zástupu družiček v krásném národním kroji, banderia ze Křtomil, Rychlova a Lípové, načež odebral se za jáсотu a provolávání slávy doprovázejících zástupů vkusnou a vzácnou slavobranou do Bystřice, kde na domech vlály přečetné prapory. Po krátké pobožnosti v bystřickém kostele odjel do zámku. Na to shromáždili se banderisté před chrámem Páně a dp. A. Sopuch, bystřický kaplan, měl k nim vřelou a dojemnou promluvu.

Odpoledne o 4. hod. ubíral se ndp. kardinál na Sv. Hostýn Banderia z Blazic, Osíčka, Žákovice, Hlinska p. H., Slav-

a v Polsku, vtrhli Tataři na Moravu teprve před Nanebevstoupením Páně. „Před Nanebevstoupením Páně,“ tak píše vévodovi z Brabantu, „vtrhli Tataři na Moravu, kde nyní prodlévají.“ (Viz Erben, Regesta I., str. 485.) List Jordánův je bez data, byl však psán dle všeho v červnu nebo v červenci. O odchodu Tatarů z Moravy v něm není ani zmínky. Tedy nemožno o tom nic určitého říci. — Na Sv. Hostýně však, jak už dříve řečeno a z této 44. kapit. vysvitá, slavívala se památka vítězství nad Tatary v srpnu.

kova p. H., Lhotky, Brusného, Bilavska a odjinud v malebném kroji činila mu doprovod. Pohled na banderia vynutil mnohému slzy vděčné radosti. Přece náš lid je ve svém kroji převzácný!

Průvod bral se Lhotkou Chvalčovou. Ve Lhotce uvítaly u školy J. Em. školní dítky, družičky a lid, načež přidavše se ku průvodu, doprovázely ndp. kardinála až na Sv. Hostýn. Na hranici slavkovské pozdravili J. Em. u krásné slavobrány Slavkované; dle starého, významného zvyku podali mu chléb, sůl a vodu. Přemile byl p. kardinál zvykem tímto překvapen. Ukrojiv si chleba, napil se vody, poděkoval a chléb si vzal na památku s sebou. Opět nový zástup družiček rozmnožil průvod, a nyní vše za hlaholu zvonů svatohostýnských vystupovalo vzhůru. — Byl to dojemný průvod. Lidé slzeli radostí a samo nebe jakoby se zaradovalo z toho všeho, vyjasnilo pojednou svůj zakaboněný obličej. Kdežto asi před hodinou chrлил se z mračen hustý déšť, nyní slunce vyběřsko a mile ozařovalo průvod

U chrámu Páně svatohostýnského zaznělo z nesčetna hrdel při příjezdu ndp. arcipastýře hlučné neustávající „sláva“. Dojemná byla skupina zedníků, tesařů, malířů, stolařů, nádeníků a nádenic, pracujících při chrámu svatohostýnském, kteří se svým náčiním v rukou na výzvu svého dozorce Kořinka jásotem „slávy“ ndp. kardinála vítali. U nového kláštera vítali J. Em. duchovní svatohostýnští.

Banderisté, družičky a různí zástupové shromáždili se zatím za kaplí sv. Jiljí, nyní blah. Jana Sarkandra, kde k nim promluvil nynější vysdp. probošt dr. A. C. Stojan, tehdejší farář v Dražovicích.

Na to postavili se banderisté se zástupy před kostelem, zapěň hymnus „Chval jazyku důstojného“ a ve dveřích chrámových uděleno sv. požehnání. Ku cti Marie Panny zapívána sloka písně „Tisíckrát pozdravujeme Tebe“. Banderista Jemelík, starosta z Osíčka, předstoupil před P. Cibulku, superiora na Sv. Hostýně, poděkoval mu srdečně ve jménu všech, že v krátké době svatyni svatohostýnskou krásně vyzdobil a vyzval přítomné, aby kněžím svatohostýnským za veškeru ochotu, péči a starost provolali „slávu“. Superior P. Cibulka vzdal díky srdečnými a dojemnými slovy, jak vůbec od něho vždy bylo slýchati, svatohostýnským sousedům bytujícím ve stínu Sv. Hostýna a přál, aby s posvěceného chrámu Páně tím hojněji stékala milost Boží. Provoláváním „slávy“ sv. Otcí, císaři a králi, slavnost toho dne byla skončena.

Jeho Eminence vyznal, že tělem z této cesty je nemálo unaven, za to však že duch jeho pookřál, a že nesmírně je dojat zbožností našeho lidu, jakož i důkazy jeho upřímnosti a lásky.

Chrám svatohostýnský, kaple sv. Jiljí (blah. Jana Sarkandra), sochy sv. Cyrilla a Methoděje, klášter, ambity a všechny ostatní budovy sličně dekorovány a prapory okrášleny.

Mohutné jehlance prapory ozdobené stály před průčelím chrámovým s transparenty: „Arcipastýři náš, šťastný příchod tvůj na Sv. Hostýn veškeru Moravu oblažuje; neboť vkládáš korunu konsekrace na čelo chrámu moravského lidu svého.“

V průčelí chrámovém upraven vzácně a významně nápis: „Pomocnice křesťanů, oroduj za nás! L. P. 1241—1891.“

Na kapli sv. Jiljí (blah. Jana Sarkandra) ve výklenku nejvyšším povzbuzoval nápis, jenž dějinnou událost uváděl na paměť: „Ku poctivosti bl. Jana Sar., mučedníka, druhdy poutníka hostýnského.“

Záhy ráno v pátek po různu poutníci přicházeli, k poledni jižijž oživoval se kopec, po poledni se všech končin milé a drahé Moravěнки přicházeli tu u větších, tu v menších zástupech, poutníci a brzo celá hora jenjen se hemžila zbožným lidem překrásně prozpěvujícím mariánské písně. Srdce radostí usedala při zbožnosti té.

O 4. hodině doprovodili poutníci Jeho Eminenci nejdp. kardinála do kostela. U hlavní brány osloven ve jménu okolního duchovenstva p. arciknězem Bartákem, farářem z Kostelce u Holešova, a superiorem P. Cibulkou, načež uděleno bylo sv. požehnání.

Mezitím přibyl na Sv. Hostýn nejdp. biskup brněnský, nynější kard. a kníže-arcibiskup olomoucký, uvítán byv poutníky, nadšeně provolávajícími „sláva“ a nelíčeně radujícími se z toho, že uviděli biskupa, o němž tak mnoho četli a slyšeli.

K 5. hodině přineseny od ndp. biskupa brněnského do kaple ostatky svaté a při nich odříkávány hodinky. Poutníci zatím konali své pobožnosti, modlice se, zpívajíce, a v pravém slova smyslu obléhali zpovědnice. Vyzváni byvše, sestavili se v nesčetném počtu u kazatelny venku, kde usneseno, požádati Jeho Eminenci, aby zaslal ráčil hlavě veliké rodiny křesťanské, z jižto členů přemnoho zde shromážděno, sv. Otci do Říma telegram, který by tlumočil hold a úctu ke sv. Otci s ujištěním, že u pravé víře chtějí žítí a zemřítí.

Usnesení toto stalo se s netajenou radostí a rozhodným ze srdce a daleko v lesích svatohostýnských se rozléhajícím: „chceme“. Po učiněném návrhu zvolena od poutníků trojčlenná deputace, a sice pp.: Jan N. Harna, cís. rada a lékárník v Kroměříži, Boh. Šamánek, jednatel „Omladiny hullnské“ a Jan Stašek, rolník z Derfle u Uher. Hradiště. Tito ihned odebrali se k nejdp. kardinálovi, který hluboce byl dojat tímto projevem, deputaci poděkoval a ihned telegram do Říma odeslal, což poutníkům ku veliké jich radosti sděleno. Telegram měl toto znění: „Dlím na Sv. Hostýně, abych předsevzal konse-

kraci kostela Matce Boží Vítězné zasvěceného; projevují s duchovenstvem svým a věřícími J. Svatosti věrnost a synovskou oddanost, pevně se přidržím sv. víry římsko-katolické a vytrvám v úctě bl. Marie Panny. Zároveň prosím pro sebe, kněžstvo i věřící, apoštolské požehnání. Bedřich kardinál Fürstenberg“.

Z Říma došla na to tato telegrafická odpověď: J. Em. kardinálu Fürstenbergovi, arcib. olomouckému, na Sv. Hostýně. Projevy synovské lásky, telegramem Tvým vyjádřené, přemilé byly sv. Otci, díky přesrdečné Tobě za ně vzdává a věrně rád uděluje žádané apoštolské požehnání. Kardinál Rampola.

Po odeslání telegramu následovala uvítací řeč P. Cibulky.

Připomenul mnohou událost z dějin svatohostýnských, jakož i onu noc, kterou na modlitbách probděli před prvním posvěcením chrámu Páně předkové naši.

Na konec kázání dostavila se deputace mariánské družiny mužů i jinochů v Praze, již byl P. Cibulka kdysi založil a řídil, s novým praporem a sice pp. Mat. Zahradnický, starosta; V. Žižka, stříbrník; J. Feuerstein; V. Engl, c. k. poštovní úředník; V. Kubát; J. Tengler, stříbrník; i byli od p. kazatele vřele uvítáni. Mezi poutníky způsoben příchodem tím radostný rozruch. Zatím rostl dav poutníků víc a více, ale zároveň chmuřilo se nebe víc a více mraky, tak že po osmé hodině počalo rositi. Mračna po Sv. Hostýně zrovna se proháněla. Když se setmělo, vzplanul na valech svatohostýnských na hranici slavkovské mohutný oheň, jehož plameny až 10 m vysoko vyšlehovaly; současně rozžat oheň i na straně opačné. Pan lékárník J. N. Harna z Kroměříže zhotovil neúmornou pílí různé ohňostroje. Ačkoli deštivé počasí provedení valně nepřálo, vydařily se přece některé ohňostroje nade vše očekávání. Zapalování vykonáno v tomto pořádku: Transparentní obraz v okně nad vchodem chrámovým osvětlen bengálským ohněm a zároveň osvětlena čarokrásně celá svatyně svatohostýnská. Osvětlen ohromný transparent s písmenem M (Maria). Na to vypáleno třikrát ze hmoždírů na znamení sv. kříže ve jménu nejsv. Trojice; zapálen červený bengálský oheň, a tím osvětlena celá hora. Velice důmyslně znázornil p. cís. rada Harna pět desátek radostného růžence. Deset zdrávasů označeno menšími ohni a desátek sám raketami, v závratné výši nad kostelem se vznášejícími. Pak zapálil nové tři rakety a veliký bengálský oheň. Ku počtě ndp. kardinála vzplanula vysoko na nebi zář, v níž zářilo F. s korunou asi 15metrové velikosti. Konečně zapáleno více bengálských ohňů a napodobeno slunce. Všechno toto sledovali poutníci s nelíčenou radostí, neboť přemnozí z poutníků něco takového ještě nikdy neviděli, a mimo to mnohý ohňostroj naplňoval skutečně

úžasem. A tak přispěl p. lékárník Harna nemálo ku zvýšení slavnostní nálady.

Nastala noc. Poutníci s počátku nedbali na to, kde ji prosedí a probdí, neboť o spaní nebylo řeči. Tolik poutníků asi ještě nebylo do rána na Sv. Hostýně jako tehdy. I seskupili se kdekoli v jednotlivé tlupy, zpívali a modlili se, tak že, kamkoli oko zaletělo, všude vidělo kupy poutníků. Kostel byl přeplněn. Jeden vedle druhého zpívali chvály nebeské Královně. Brzy však začal burácti silný víchr, jenž přihnál nová mračna a s nimi déšť. Nyní ovšem bylo se uchýliti zbožnému venku dlícímu davu pod střechu, do různých výklenků a ku zdem. Bolestně dojímalo člověka, když viděl poutníky ležeti anebo státi zrovna v loužích. Avšak zároveň byl až k slzám pohnut, když pozoroval, jak vše z lásky k Bohu a Marii Panně trpělivě snášejí. Něco takového jen tam možno, kde srdce proniknuto živou vírou a pravou zbožností! O půlnoci mocně zaskučela bouře, z oblaků jen se lilo, v což misil se na všech stranách dojemný, nábožný zpěv: „V ochranu kdo Nejvyššího . . .“ Vůbec třeba doznati, že komu bylo popřáno projíti kostelem, sakristií a ambity, zaslzel upřímnou radostí při přerůzných zpěvech, jež po celou noc ze sta hrdel k nebi se nesly. Po půlnoci přšelo dále a ani k ránu nezmírnil se déšť. Za příčinou nepohody začaly se mše sv. sloužiti o půl třetí hodině. Venku bylo sice postaráno o oltáře, avšak pro liják nebylo možno jich použití. Poněvadž mimo to musil býti kostel vyklizen, an měl býti svěcen, bylo zříditi oltáře kdekoli. A tak měla nepohoda také svou dobrou stránku. Co čítáme o mších svatých u prvních křesťanů a v katakombách, bylo zde poněkud znázorněno. Mše sv., jak čítáváme ve spisech, obětována s počátku ve chrámech, domech, žalářích, skryších a všude, neb jenž při ní se obětuje, narodil se z lásky k nám ve chlévě. V ambitech proměněny stoly v docela primitivní oltáře, přineseny ostatky, postaven kříž se 2 svíčkami a obětována mše sv. A přece takou vroucnost, takou pobožnost bylo viděti u poutníků! I mužům slzy vytryskly z očí a jako hrachy kanuly po tváři. Kdykoli déšť poněkud ustával, slouženo bylo i venku.

A přece s deštěm přibývalo víc a více poutníků, tisícové a tisícové pokrývali kopec, zástupové stávali se mohutnějšími a mohutnějšími. O sedmé hodině, kdy svěcení mělo započíti, zaburácel znova víchor, nové spousty deště lily se s nebe, tak že okolo kostela byla všude učiněná louže. Za těchto okolností nebylo možno staříčkému kardinálovi podejmouti se svěcení a s těžkým srdcem musil to, nač se stále těšil, že sám posvěti svatohostýnskou svatyni, přenechati ndp. biskupu brněnskému, nynějšímu kard. a kníž. arcibiskupovi olomouckému. I započalo svěcení, velebný a významný to obřad, kterým církev sv. jednomu každému dává na rozum, jaký význam má kostel,

že je v pravdě domem Božím a že domu tomuto přísluší veškerá svatost a uctivost. Jaká to vznešenost ve zpěvech různých při tom! A to tím více, an tak velebně se vznášel klenbami chrámovými, jsa prováděn od proslulých chorálních zpěváků: pp. Holaina, faráře slavonínského, P. Fr. Hrbáčka a K Polcera, prof. kroměřížského semináře. Při zazdívání sv ostatků do oltáře, který znova zdělán z obřanského pískovce pozornost na sebe obrátili pp. O. Zeman a Witner, jeho asistent z Bystřice p. H., kteří v novém zednickém oděvu ndp. biskupovi přisluhovali.

Authentika neboli dotvrzovací listina k ostatkům zní takto: „Léta Páně 1891, dne 15. srpna já, František Sal., brněnský biskup, posvětil jsem chrám a tento oltář na počest nejblahoslavenější Marie Panny Vítězné nanebevzaté a ostatky sv. mučedníků: Václava krále a muč., Kateřiny P., Markéty P., Longina muč., bl. Jana Sarkandra v něm jsem uzavřel, uděluje všem věřícím odpustky, kteří dnes tento chrám navštíví, jednoho roku a kteří ve výroční den posvěcení, čtyřiceti dnů způsobem v církvi obvyklým.“

Jakmile déšť poněkud ustal, svolávání poutníci na kázání a tu opět jiné dojmy a výjevy se udály. Tisíce a tisíce poutníků kupilo se okolo kazatelů. Kázali: P. Cibulka, superior svatoh., dr. A. Gruda, farář a zemský poslanec ve Slezsku, dr. Fr. Srbecký, farář v Blansku; J. Studený, děkan boršický a Fr. Weber, farář a říšský poslanec v Miloticích; německy kázal P. Egerer, c. k. prof. z Kalksburgu.

Ač bylo šest kázání, nestačilo na takové množství poutníků, kteří v průvodech větších a větších stále přicházeli, nedbajíce ni deště, ni bláta, ani kluzké cesty. Tolik poutníků vyžadovalo alespoň osm kazatelů, než nebylo možno při velickém větru a nepohodě nalézt vhodného místa.

Konala se památka ¹⁾ 650letá porážky Tatarů, světil se chrám, a to na Sv. Hostýně, tisíce poutníků tísnilo se kolem kazatelen ze všech možných končin: a vše to působilo, že slova kazatelů tu radostně, tu bolestně rozrývala srdce posluchačů, že je vymanila na chvíli ze všech strastí, útrap, sklíčenosti a ze všeho pozemského a unášela k Bohu a Matičce předrahé. I padlo símě kazateli rozseté na dobrou, ba výbornou půdu a zajisté v různých krajích v rozmanitých poměrech přineslo užitek stonásobný.

Při kázáních a po nich se ponenáhlu vyjasňovalo a tím umožněno sloužit mše svaté u oltářů venku. Zároveň udělováno sv. přijímání, k němuž přistoupilo přes 5000 poutníků.

¹⁾ Jinak o úctě mariánské praví František Antonín hr. Rotal v dopisu na ndp. kard. hr. Troyera ze dne 13. srpna 1747, že „tato úcta na Sv. Hostýně trvá u lidu už od *nepamětných let*.“ (Kn. arcib. archiv v Kroměříži. Paroch.)

Po 11. hodině svěcení chrámu Páně ukončeno a kostel do posledního koutku přeplněn. Jeho Eminence sloužil první mši svatou v posvěceném chrámu za přčetné assistance. Byla to též jeho poslední pontifikální mše, neboť brzo na to, stížen chorobou, zemřel 20. srpna 1892.

V popředí kostela a na oratořích byli hodnostáři a různé deputace, mezi nimi bar. Arnošt a Olivier Laudonové s celou rodinou, okresní hejtman kroměřížský nynější dvorní a místodržitelský rada Sedláček, okresní hejtman holešovský, deputace města Kroměříže s říšským poslancem Kulpem, deputace města Přerova, mariánská kongregace pražská, spolek hulínský „Omladina“, spolky města Bystřice p. H., spolek řemeslníků z Čejkovic atd.

Při pontifikální mši svaté zpíval mužský sbor kostelní z Holešova, čímž nemálo zvelebeny služby Boží. Jednotlivé pak části mše svaté označoval salvami a hudbou kroměřížský sbor ostroštrelecký. Vůbec dlužno vyznati, že Kroměříž, Holešov, Hulín, Bystřice p. Hostýnem a Přerov měrou přehojnou ku povznesení slavnosti přispěly.

Venku při oltářích slouženy mše sv. za hlaholu mariánských písní, tak že celá hora svatohostýnská byla jeden zpěv, oživující vůkolní kraj. Při poslední mši sv., jež byla zpívána, doprovázela zpěv hudba chropyňská. — Po pontifikální mši sv. Jeho Eminence nastal přepamátňný a přeslavný okamžik „udělení apoštolského požehnání.“ Poutníkům oznámeno, že před apoštolským požehnáním mají se všichni pomodlití „Věřím v Boha“, aby takto všichni sjednoceni vyznali veřejně svou víru. Byl to úchvatný okamžik, když ndp. kardinál s nynějším ndp. kardinálem, tehda biskupem brněnským, v průvodu církevních hodnostářů a přčetného duchovenstva u oltáře s berlou v ruce stanul a před tváří milé Moravěnky význání víry přijímal. Morava tu s biskupy svými nepopsatelnými city modlila se „Věřím“. Byla to manifestace katolického jména a víry, která účastníkům jistě dlouho a dlouho tkvěla v paměti. Na to pozvednul kardinál ruku a dal nejméně 70 tisícům přítomným požehnání apoštolské. Akt tento jest zvěčněn malbou v kostele na epištolní straně presbytáře. Hned potom zapěno „Bože, chválíme Tebe“ a ndp. tehdejší brněnský biskup dr. Bauer vystoupil ku podivu všech, kteří vědí, jak unavuje konsekrace kostela, a ku nezměrné radosti poutníků, na kazatelnu, venku připravenou, a měl kázání. Ve vroucím a přesrdečném kázání líčil, že dnešní slavnost jest mohutným pomníkem vděčnosti, skutkem zadostučinění, manifestací neboli projevem katolické víry a pomníkem slibu věrnosti pro budoucnost. Není to lichocení, ale svatá pravda, že slova ta nevidaného ohlasu nalezla v srdcích poutníků, kteří po veškerých útrapách a znavenosti oka s ndp. kazatele nespustili, aby jim ani slovíčko neuniklo. Ndp. kazatel blahopřál shromážděnému duchovenstvu

k této nevidané manifestaci katol. jím svěřeného lidu. Když dojemně se loučil s Matkou Svatohostýnskou, vše slzelo. A tak splnilo se, co si přáli poutníci i intelligentní, když po pořadatelích přednesli J. bisk. Milosti prosbu, by kázal venku, ježto se do kostela dostatí nelze a mimo to, že slova jeho všechny povznesou, povzbudí a převelikou útěchou naplní. Tolika tisícům a tak různým posluchačům kázal nynější ndp. kardinál dr. Bauer tenkrát asi poprvé. Kázání samo bylo vydáno tiskem. Když pak Jeho biskupská Milost dojatému lidu dal srdečné „s Pánem Bohem“, ještě jednou zavzněla hora a okolní lesy mocným „s Pánem Bohem“, pocházejícím od lidu, v slzách tonoucího.

Tu začali se loučiti poutníci s Matkou Boží Svatohostýnskou. Okolo hodiny třetí ndp. světící biskup G. hr. Belrupt, který rovněž připutoval na sv. horu, měl slavné „Bože, chválíme Tebe“ se sv. požehnáním. Byli tudíž při slavnosti tři biskupové, zajisté řídcká událost. Poutníci přicházeli a odcházeli. O zaznamenání duchovenstva, deputací a processí bylo postaráno v poutní kanceláři, než nepohoda vše zvrátila, tak že záznam úplný býti nemohl. Mezi jinými byli tu: z kapituly olomoucké vsdp. prelát V. ryt. Holle, kan. dr. Theodor Kohn, pozdější arcibiskup olomoucký, kan. dr. A. Klug, kanovník J. Wache, kan. ryt. Premierstein; z kapituly kroměřížské vsdp. probošt Weinlich a kanovníci Fr. Hanák, Chodníček, J. Droběna a V. Blažek, už v Pánu zesnulý světící biskup. Ostatních kněží bylo na sto a mimo to 20 bohoslovců z Olomouce. Průvodů se tu čítalo asi 130. Počet poutníků samých nemožno určitě udati. Daleko přes 100.000 poutníků zúčastnilo se slavnosti; mezi 10. a 11. hodinou bylo nejvíce poutníků pohromadě a to dle úsudku mnohých přes 80.000. Při pohodě bylo by ovšem bývalo snad ještě jednou tolik poutníků. K tomu ještě třeba podotknouti, že týž den byla slavnost na Velehradě.

Při slavnosti této pamatováno † dp. faráře bystřického Bernarda Régra, jenž roku 1869 v Pánu zesnul, a všech zemřelých dobrodinců svatohostýnských; konventu benediktinskému v Rajhradě a ndp. kanovníku hr. Ehrenburgovi v Olomouci, horlivci pro Svatý Hostýn, vyjádřena telegramy vděčná vzpomínka za zásluhy o Sv. Hostýn.

Odpoledne přicházeli noví poutníci, jejichžto počet v neděli valně rozmnožen. Kázali jim P. Cibulka, superior na Sv. Hostýně, a msgr. dr. Pánek, prof. bohosloví v Olomouci. Pontifikálku sloužil ndp. světící biskup G. hr. Belrupt. Takto slavnostně zakončena památná slavnost.

45. Vznik „Matice svatohostýnské“.

uvili jsme o vzniku „Družstva svatohost.“ Toto dalo podnět a přimělo nepřímo jisté osobnosti, že založily „Matice svatohostýnské“.

ružstvo svatoh.“ totiž umožnilo, že kostel byl v jisté slušného stavu uveden, vystavělo s dovolením barona na jeho pozemku dům pro stálé duchovenstvo a jeho zásluhou přišli duchovní správcové z Tov. Jež. na ostýn, aby se starali o duchovní potřeby poutníků. To sem velká část vytknutého díla, ale nebylo to všechno. Ono vykonalo sice věrně, co si předsevzalo, než mnoho ušáelo.

l tu chrám bez maleb a okras, kaple sv. Jiljí ležela such, přibyvší poutníkové neměli kde nocovati a se před sebou ukrýti; nebylo tu možno zemdlému chodci, nemá s sebou něco, dostati potřebného tělesného občerduchovní správcové směli dle kontraktu zde bydleti lété, neboť majetníkem celé hory bylo panství bystřické, bod učinilo podmínkou při dovolení stavby; tudíž na v zimě a na jaře Sv. Hostýn zůstal osamocen a opuštěn. Na začátku léta se zahájily pouti donesením nejsv. Svátosti bystřice na horu a na konec léta slavným zanesením do dolů. Ale co tu počítí?

utě a důvěřuje v pomoc Marie Panny, uchopil se díla superior na Sv. Hostýně P. Jan N. Cibulka nejprve nejdříve dal od akadem. malíře Zapletala vymalovati práce ta trvala do r. 1891. Na to byly jeho přičiněním vybudovány útulny na straně severní (1889) a r. 1890 započato oblahosl. Jana Sarkandra. Po tři léta musil se smutným opatřiti na zříceniny bývalé kaple sv. Jiljí. Zda se najde dobrodinec, jenž by mu svatýňku ze ssutin pomohl vyjmouti? A ten přišel v „Literární jednotě bohoslovců mor.“, o čemž jsme vykládali.

ohoto bylo však patrno, co se může učiniti spojenými silami, proto pomýšlel P. Cibulka na založení nějaké jednoty, kterou by se snažili uskutečnit. Mimo to nutkaly i jisté okolnosti.

savadní majitel panství bystřického a památné hory svatohostýnské Excell. bar. Laudon dostal nařízení od zástupců císaře, aby se hlavně v čas nepohody poutníkům na hoře poskytl útulek. J. Excellence odevzdala záležitost tu duchovnímu představenému v radu P. Cibulka s bývalým jednatelem Družstva svatohostýnského proboštem kroměřížským, drem. Ant. C. Stojanem, nejvyšším kapitulním děkanem v Kroměříži drem. Schnei-lystřickým místoděkanem Frant. Kremlem a jinými jako to, tak světského stavu, a výsledek byl, že se usnesli na zřízení spolek, jenž by se o zmíněné věci staral.

Především vypracovány stanovy, jež navazují zřejmě na dřívější působení a účel Družstva, tak že kdyby tolik času mezi oběma jednotami nebylo uplynulo, by se snadno myslilo, že to vlastně jednota jedna, jenom že jest zaměněno jméno.

Avšak tomu tak není. Podnět zajisté dalo Družstvo k založení jednoty, ano i s dřívějším účelem jest účel jednoty logicky a přirozeně spojen; avšak družstva sama jsou docela rozdílna.

Hlavní rozdíl pozorovati po stránce formální. Kdežto dřívější Družstvo bylo dosti volné spojení, bez zvláštních stanov, má jednota „Matice svatohostýnská“ stanovy schválené od ordinariátu dne 5. března 1895 č. 1062. Od místodržitelství nabyly stanovy schválení ve smyslu §. 9. zákona ze dne 15. listopadu 1867 ř. zák. č. 134 dne 15. dubna 1895 pod č. 11.351.

Je tedy „Matice svatohostýnská“ veřejná, jak od církevní vrchnosti, tak od státu uznaná korporace a sice korporace organisovaná.

Máť „Matice svatohostýnská“ své členy zakládající, řádné a přispívající, má svůj výbor, svého starostu, jednatele, pokladníka, hospodáře. Starostou t. č. jest J. M. světicí biskup K. Wisnar, místostarostou dv. a místodrž. rada Frant. Sedláček, jednatelem probošt dr. A. C. Stojan, pokladníkem dr. Jan Schneider, hospodářem cis. rada p. Harna a p. Scharf.

Že účel „Matice“ jest logickým a přirozeným pokračováním dřívějšího účelu Družstva, dosvědčuje § 1. spolkových stanov.

„Matice svatohostýnská“, čteme tam, „jest spolkem, který za účel sobě klade: „Povznášeti poctu blahoslavené P. Marie na Sv. Hostýně; zvelebovati tamní služby Boží; křísiti, obnovovati a zvelebovati svaté památky na Sv. Hostýně; zvyšovati pobožnosti v kostele i mimo kostel; zabezpečovati lépe tamní duchovní správu i rozmnožovati přísluhu kněžskou v poměru k nastalé potřebě; ale zároveň i pečovati o potřeby poutníků tělesné, aby přístřeší i ostatní zaopatření jejich přiměřeně a slušně řízeno býti mohlo, přihlížeje při všem ku platným při tom předpisům církevním.“

A není též divu, že připomíná Matice samoděk na Družstvo. Vždyť jsou v „Matici svatohostýnské“ osobnosti, které byly kdysi otci a duší Družstva, jichž jména jsou ostatně každému známa; a osoby tyto pracují s takovou neúmorností a nezištností v „Matici svatohostýnské“, jako pracovaly v Družstvu.

46. Činnost „Matice svatohostýnské“.

Poněvadž došla mezitím od úřadů nová výzva J. Excell. bar. Laudona ohledně rozšíření hostince, umluveno mezi ním a „Maticí svatohostýnskou“, že tato převezme přestavbu na

svůj náklad, jestliže panství se uvolí dodávati k tomu potřebný materiál na splátku. Toto svolilo a proto započato už v říjnu r. 1895 se stavbou hotelu. Potřebné k tomu peníze poskytl nejprve výborové. Zároveň však vydáno provolání, aby ctitelé mariánští horlivě přistupovali za členy „Matice svatohostýnské“, a připomenuto, že, kdo složí více než 20 zl., stane se členem zakládajícím.

Než nemalou starost působilo budoucí majetnictví hotelu, ježto se stavěl na půdě cizí. (Neboť či jest pozemek, toho jest i stavení.) Tyto starosti pak tím více rostly, poněvadž se tvořilo družstvo z několika hostů vídeňských, byvších na letním pobytu v Bystřici p. H., jež mělo v úmyslu zakoupiti část Sv. Hostýna a vystavěti tam několik domků s hostincem pro výletníky v době letní. P. J. Harna byl vyzván, aby také přistoupil. Tento však sdělil celou věc P. Cibulkovi, jenž zjistil z bezpečného pramene, že skutečně různí spekulanti, zejména hostinští, se o Sv. Hostýn zajímají. Jistému podnikateli staveb na př. nabízeno ředitelem panství 35 jiter s lesem, pastvisky a staveními na temeni hory za 50.000 zlatých. P. Cibulka uvědomil o tom výbor a tu usneseno, temeno hory zakoupiti.

Na to vyjednáváno ihned přímo s majitelem panství. Tento však mluvil nejprve o výměně zmíněné části na Sv. Hostýně za jiný kus sousedního panství arcibiskupského. Poněvadž tehdejší kníže-arcibiskup dr. Theodor Kohn poukázal na nepřekonatelné překážky při uskutečnění této myšlenky, v případě koupě však slíbil hmotnou podporu, vyjednáváno dále ohledně prodeje. A tak stalo se konečně temeno hory majetkem „Matice svatohostýnské“ za 55.000 zl.

Nyní se jednalo o to, aby byly sehnány peníze. Neboť řečená suma měla se zaplatiti ve třech lhůtách: 11. listopadu 1895 první, 2. ledna 1896 druhá a 9. dubna 1896 třetí. Po prvé bylo zaplatiti na sv. Martina 12.000 zl., po druhé 20.000 zlatých a po třetí ostatek. Obstaráním kapitálu byl pověřen hospodář J. Harna. I upsali na první splátku: ndp. světící biskup Weinlich 2000 zl., msgre. Buřinský 2000 zl., kan. Hanák, dr. Pištěcký a prof. Hrbáček po 1000 zl., předseda záložny v Kroměříži Kampf a obchodník Novotný po 6000 zl. a pan hospodář Harna 3000 zl. Na tento dlužní úpis půjčila kroměřížská spořitelna 10.000 zl. a příbuzní P. Cibulky 2000 zl., tak že zálohu bylo možno zapraviti. Když později † ndp. světící biskup Weinlich půjčil „Matici svatohostýnské“ 20.000 zl. a jiné dary ještě k tomu se přidružily, bylo možno celou žádanou část peněz bez obtíží zapraviti.

Tak vystavěn hostinec, jenž stál nyní na majetku „Matice svatohostýnské“, dále římská kaple a útulny. Kaple t. zv. římská byla vystavěna na památku první kaple cyrillo-metodějské, kam se utekli křesťané k Matce Boží před Tatary a

kde se jim dostalo pomoci. Započato se stavbou 1895 a dokončena byla kaple dvě léta na to.

Téhož roku rozšířen také dům duchovní správy na Sv. Hostýně. Poněvadž mimo to temeno Sv. Hostýna náleželo „Matici svatohostýnské“ a na výživu v zimě dostalo se podpory od tehdejšího knížete-arcibiskupa dra. Th. Kohna, bylo kněžím, doposud jenom v létě na Svatém Hostýně bydlícím, umožněno, že rok na to směli na Sv. Hostýně též přezimovati. Od té doby pak (od r. 1896, 1897) to konali pravidelně. A je to též nutné. Neboť i v zimě spěje náš zbožný lid alespoň z okolí na Sv. Hostýn, a jak by mohli své pobožnosti vyhověti, kdyby tam nebylo kněží?

Ačkoli rozhledna s kaplí sv. kříže jest více dílem P. Jana Cibulky, jenž tuto myšlenku pojal a k jejímu uskutečnění několik velikých dobrodinců jak na Moravě tak v Čechách, hlavně v Praze, získal, nicméně nedá se upřít, že zajisté i „Matice“ přinesla při tom oběti a že i „Matice“ má o vystavění tohoto krásného, zajímavého a smělého díla své zásluhy. Stavbu vykonal stavitel Václav Wittner z Olomouce r. 1897, jenž také z veliké části náklad stavby hradil. Mnoho tedy vykonala „Matice“ pro Sv. Hostýn a pro dobro, pobožnost a pohodlí poutníků na Sv. Hostýně.

V poslední době postaven při hostinci sál, v němžto jsou vyobrazena značnější poutní místa mariánská mezi Slovany, a pracuje se na stavbě rázovitě slovanské umělecké křížové cesty, mající býti náhradou křížových sloupů, jež na honem vystavěny, velikého trvání míti nemohou.

A provede-li se plán „Matice svatohostýnské“, bude Sv. Hostýn perlou nejenom mezi místy poutními, nýbrž skvostem Moravy i v ohledu uměleckém. Než o budoucnosti není radno mluvíti; uvidíme, co nám přinese.

47. Stav „Matice svatohostýnské“ od vzniku až do nynější doby.

Aby se někdo stal členem „Matice svatohostýnské“, jest mu jednu ze tří podmínek vyplniti:

a) Musí věnovati spolku více nežli 40 korun najednou a pak jest členem z a k l á d a j í c í m. Dostačí však také, dá-li najednou nejméně 10 korun a platí nejméně 2 koruny ročního příspěvku.

b) Anebo musí spolku nejméně 4 kor. věnovati a ročně nejméně 1 kor. platiti, čímž se stane členem ř á d n ý m.

c) Anebo jest mu věnovati spolku najednou nejméně 2 kor. a ročně přispívati nejméně 40 haléřů. Tím nabývá práva člena přispívajícího.

Ale vizme, jak se členové na začátku hlásili a jak se „Matice“ až do nynější doby rozmohla.

Už při první valné hromadě, uspořádané 5. června 1895, setkáváme se se značným počtem vybraných členů. Shledáváme tu: J. M. J. Weinlicha, světícího biskupa a generálního vikáře v Olomouci, nyní už v Pánu zesnulého, dra. K. Wisnara, nynějšího světícího biskupa, tehdáž professora bohosloví v Olomouci, vys. uroz. p. Julia hr. Seilerna z Lukova, vdp. † A. Buřinského a † F. Hanáka, tehdy kanovníky z Kroměříže, vdpp. dra. † J. Pánka, professora bohosloví v Olomouci, a dra. A. C. Stojana, tenkrátě faráře v Dražovicích, vdp. dra. J. Schneidra, děkana v Křižanovicích, nyní kapitulního děkana a arcikněze v Kroměříži, † pana dra. J. Pištěckého, advokáta a starostu kroměřížského, p. cís. radu lékárníka J. Harnu z Kroměříže, vdp. F. Perútka, assessora, kons. radu a inspektora z Uher. Hradiště a jiné.

Tito vykonavše napřed poutní pobožnost a jsouce přítomni oběti mše sv., sloužené od vsdp. kanovníka A. Buřinského, zvolili pak za starostu „Matice svatohostýnské“ Jeho bisk. Milost J. Weinlicha, za místostarostu vdp. kanovníka A. Buřinského, za jednatele mnsgra. dra. A. C. Stojana a za pokladníka vdp. dra. Schneidra.

Volba byla šťastná, jak ukazuje rozmach vnitřní i vnější „Matice svatohostýnské“. Vážené a vlivuplné osoby obojího pohlaví hlásily se ku přijetí do spolku. A každý si to pokládal za čest, že mohl něčím přispěti k dosažení tak krásného účelu. Krásným příkladem, jak se při tomto díle slušelo, předcházelo kněžstvo. Čteme v seznamu jména prelátů, kanovníků, kons. radů, děkanů, farářů, administrátorů, kaplanů, katechetů, bohoslovců, kteří hned po založení „Matice svatohostýnské“ dali se jako členové zapsati.¹⁾ A podobně je to, buď Bohu chvála, až doposud; horlivost pro Svatý Hostýn neochabuje, jak patrně ze zpráv valných hromad.

48. Sv. Hostýn od r. 1891. — Kníže-arcibiskup dr. Theodor Kohn putuje na Sv. Hostýn a brzo po něm nynější jeho nástupce, tehdáž biskup brněnský, Jeho Emin. kard. dr. František Sal. Bauer r. 1895.

Hle chrám dostavený hlídá
do Moravy zas -
Slyš! — vše k modlitbě vyzývá
jeho zvonů hlas!

Přiblížil se rok 1895, padesátiletá to upomínka vyžehnání kostela svatohostýnského vsdp. prelátem Viktorem Šlosarem,

¹⁾ Viz „Školu Božského Srdce“ Rok 1895.

Aby se ročnice tato co nejvelikolepěji oslavila, požádán svatý Otec Lev XIII., aby udělil poutníkům tohoto roku, sem putujícím, plnomocné odpustky za obyčejných podmínek. Rád vyhověl staříčkový sodál a ctitel mariánský pokorné prosbě.

Slavnosti rozděleny na tři doby: svátek Navštívení Marie Panny, o němž byl kostel r. 1845 vyžehnán, svátek Nanebevzetí Marie Panny, kdy se slavívá osvobození od záplavy tatarské, a svátek Narození Marie Panny, jakožto zakončení slavností. Věrným pomocníkem P. Cibulky při pořádání těchto slavných dnů byl, jak P. Cibulka sám ve svých zápisech upřímně doznává, dr. Antonín C. Stojan, tehdáž farář dražovický.

První slavnost byla zahájena dětskou poutí z Kojetína. Na 400 školních dětí přibýlo se svými katechety dpp. P. C. J. Filipem a P. J. Coufalem dne 26. června ranním vlakem do Bystřice p. H., kde byly uvítány a městem doprovozeny vldp. farářem Kremlm. Přišedše k vodní kapli, seřadily se a za zpěvu a hudby kráčely ku svatyni. Tehdejší superior dp. P. Cibulka vyšel jim vstříc a měl k nim nadšenou a vřelou promluvu. Při slavné mši svaté s assistencí zpíval celý kostelní sbor městečka Kojetína za řízení zasloužilého ředitele kůru J. Jančíka. Mše svatá trvala až do poledne. Odpoledne bylo požehnání, před nímž vysvětloval P. Cibulka malým, nadějným bojovníkům pro čest a slávu Matky boží dějiny Sv. Hostýna. Na to rozloučila se milá drobotina se Sv. Hostýnem a spěchala s kopce na nádraží k čekajícímu už vlaku.

Na svátek sv. apoštolů Petra a Pavla, jenž předchází svátek Navštívení Marie Panny, měl pontifikální mši sv. známý dobrodinec a ochránce Čechů ve Vídni, † vídeňský prelát vsdp. J. Horný. Slavobrány byly den před tím postaveny a p. prelát slavně a srdečně uvítán. Srdečně pravím; neboť jeho zásluhy o vídeňské Čechy jsou známy a proto každý z poutníků se tlačil, aby mu políbením ruky svou úctu a vděčnost dal na jevo.

Dvakráte měl ndp. prelát pontifikální mši sv. Při odchodu byly mu připraveny veliké ovace. Lidu se sešlo tolik, že pán, jenž mu měl poděkovati, nemohl se k němu ani prodrati. I byl nucen pořadatel slavnosti sám několik slov poděkovacích promluvit. Slavnost zvýšili svou přítomností gener. vikář J. Weinlich, jenž pilně zpovídal, kroměřížský kanovník Droběna, americký farář z Milwaukee, jenž měl slavnostní kázání, bohoslovci olomoučtí a četné procesí vídeňských Čechů s družičkami, jež přišly, nesouce sochu Marie Panny.

Na svátek sám sloužil slavnou mši sv. ndp. prelát rajhradský Benedikt Korčian. Byla to upomínka na velikého příznivce svatohostýnského chrámu opata Šlosara a na velikou obětavost rajhradských Benediktinů pro Svatý Hostýn vůbec. Srdečné uvítání a ještě srdečnější rozloučení s ndp. prelátem

bylo důkazem vděčnosti Moravanů za blahodárnou činnost Benediktinů rajhradských.

Pravda, že živé slovo působí mocněji než písmo, osvědčila se při této slavnosti. Kázal opět a opět všem známý P. Cibulka a přece ho lidé s nezmenšenou horlivostí stále poslouchali. Dalším hledaným kazatelem byl jednatel „Matice svatohostýnské“ dr. A. C. Stojan. Konečně svou výmluvností, myšlenkami hluboce procítěnými a nadšenými slovy uchvátili posluchače kazatelé: dp. dr. Kupka, professor bohosloví v Brně, a farář Frieb z Kartouz. A co říci o kazateli mnsgru. Bergerovi, faráři hnojickém? Odkud je ten „stařeček“? tázali se s pohnutím poutníci. Myslím, že do toho slova vložili veškeru něhu, dobrotu a úctu, kterou projevit chtěli knězi tak zasloužilému. Kazatel zažil mnohé události svatohostýnské, zažil už jako kněz slavnost konanou před 50 lety, a proto nebylo divu, že jeho srdce překypovalo pohnutím. Velice dojemné bylo jeho odprošení a doporučení se bl. Marii Panně.

Zvláštní překvapení poutníkům způsobil kn. arcib. dvorní lékárník J. Harna z Kroměříže. Připravil svým nákladem večer před svátkem zdařile sestavený ohňostroj. Asi o čtvrt na 10. hodinu zarachotily tři rány ze hmoždířů a nad svatou horou vzletly rakety rozličných barev. V oblacích vzplanul veliký kříž v šarlatové barvě, ozářen velikým točícím se sluncem, které celý Sv. Hostýn osvětlilo. Kříž měl býti upomínkou sv. věrověstů slovanských Cyrilla a Methoděje, kteří sv. kříž u nás jako znamení víry vztyčili. Druhá dvě slunce jako assistance po obou stranách zářila svými různobarevnými paprsky. Rakety tvaru rozličného vzplanuly ve výši 500 m. nad temenem hory a hlásaly předvečer památného dne. Bludičky rozletnuvše se na vše strany s výstřelem ve vzduchu se ztratily. Hvězdy vznesly se s mohutnou září nad svatyní — ohnivé koule daleko do kraje hlásaly slávu a povznesení Sv. Hostýna.

Průvody a slavnosti byly nesčetné. Ohromný počet byl těch, kteří přistoupili ke sv. svátostem.

Po velikých službách božích shromáždili se zástupcové poutníků u slavobrány, kde děkoval P. Cibulka vdp. prelátu Korčianovi za jeho vzácnou ochotu. Poděkováno a svoláno „sláva“ vsdp. kanovníku bar. Ehrenburgovi a msgru. Bergrovi, kteří kdysi na kolečkách pomáhali vyvážeti ssutiny ze zřícenin svatohostýnských. Také zemřelým dobrodincům věnována zvláštní vzpomínka. Odpoledním sv. požehnáním a dojemnou promluvou na rozloučenou zakončena první jubilejní slavnost.

Rychlým krokem blížila se slavnost druhá. Veliké přípravy na ni konány, poněvadž měla nabýti zvláštního lesku poutí ndp. knížete-arcibiskupa olomouckého dr. Theod. Kohna. Hlavní oltář byl znovu pozlacen, před ním zdělány žulové stupně, celý kostel pomocí šoupacího lešení vně i uvnitř opraven, zevně kostel okrášlen mimo to obrazy a nápisy, na věži

vyvěšeny prapory. Šoupací lešení samo, postaveno na sever od Sarkandrovky, ozdobeno obrazem Marie P Svatohostýnské, jak žehná lidu, a ověšeno věnci a prapory.

Ač se jen lilo, přichvátali přece i z těch nejvzdálenějších končin poutníci, aby oslavili už svatvečer slavnosti. Dívali se však jaksi tesklivě se Sv. Hostýna na Moravu, jež, mlhou pokryta, podobala se rozvlněnému moři. Pohled to čarovný, avšak skýtal málo naděje, že by nastala pohoda. Již ozývala se obava, že to bude asi zrovna tak, jako před 4 roky při konsekraci kostela, a skoro to bylo pravda. Neboť ve svatvečer pršelo s malými přestávkami po celý den. Ale jakmile se blížil příchod vznešeného hosta, spěchali lidé déšť neděšť, zúčastnit se velikolepé slavnosti. Počet poutníků byl nesčetný.

Ndp. arcibiskup, jenž nesl s sebou ostatky blahosl. mučedníka Jana Sarkandra, uvítán na ozdobeném nádraží bystřickém holešovským děkanem Ed. Wolffem, c. k. okresním hejtmanem Wachou a oběma barony z Loudonu. Kníže-arcibiskup vsedl do kočáru a jel do kostela. Před ním jelo v kroji na 250 banderistů, a po obou stranách na silnici ozdobené stožáry a u slavobran stáli četní zástupové, ač v dešti, volající bez ustání „sláva“. Před kostelem byl kníže-arcibiskup uvítán místním farářem Frant. Kremlem a náměstkem starosty města Bystřice. V kostele bylo požehnání, po němž se cdebral ndp. kníže-arcibiskup do zámku.

O 2. hod. odpoledne ubíral se ndp. arcibiskup za jáсотu lidu a jsa doprovázen banderiem na Sv. Hostýn. U slavkovské slavobrány uvítán byl po našem slovanském způsobu podáním chleba a soli od starosty a výboru slavkovského, u chrámových dveří od členů domu Tov. Jež. a shromážděného duchovenstva.

Jednou z nejvýznamnějších událostí při této vznešené slavnosti bylo svěcení zvonu, který daroval dobrodinec a přítel Sv. Hostýna dr. Fr. Srbecký. Zvon tento, jehož cena se páčí na 2000 K, jest asi 12 ctů těžký. Jest ozdoben tímto nápisem: „Vrah svatyni na Hostýně rozbořil. Moravan, opět postaviv, ozdobil L. P. 1845. Proto za 50 let mne Hiller brněnský lil. Daroval farář z Blanska Fr. Srbecký. Světil na své jubilejní pouti Theodor, kníže-arcibiskup olomoucký, L. P. 1895. Volám tě, Moravane, k Bohu, Kristu, k jeho Matce a své vítězné ochraně Panně Marii Hostýnské!“

Ndp. arcibiskup posvětil zvon za četné assistance, načež byl tento ihned vytažen na věž. I rozezvučel se poprvé při slavném průvodu s ostatky bl. Jana Sarkandra. Jak už výše uvedeno, přinesl ndp. arcipastýř Sv. Hostýnu ostatky bl. Jana Sarkandra, které byly uloženy ve vzácném relikviáři. Tyto ostatky měly býti slavnostním způsobem přineseny z Bystřice na Sv. Hostýn. I seřadil se ohromný průvod u kostela bystřického. Duchovenstvo, počtem asi 90, v čele s holešovským

děkanem Wolffem neslo na nosítkách relikviář. Před ním kráčely družičky z okolí, které už dříve uvítaly ndp. arcipastýře, a banderisté.

Po přetížné cestě dorazil průvod ku slavobráně slavkovské, kamž mu přišel ndp. arcipastýř vstříc. P. Cibulka pozdravil duchovenstvo a průvod uvítací řečí. Za hláholu zvonů vešlo se pak do chrámu, kde udělil ndp. arcibiskup požehnání a ostatky uloženy na oltáři sv. Valentina.

Jiště téhož dne shromáždily se tisíce poutníků před kostelem a za nadšeného souhlasu přijat návrh, aby byla vyslána ke knížeti-arcibiskupovi deputace poutníků s prosbou, by zaslal telegram s projevem dětinné oddanosti a s prosbou o požehnání sv. Otcí a telegram holdovací Jeho Veličenstvu císaři a králi. Arcipastýř vyhověl žádosti. Od Jeho Veličenstva došla pak tato odpověď: „Jeho Excell. ndp. knížeti-arcibiskupu olomouckému dru. Theodoru Kohnovi v Bystřici na Sv. Hostýně. Jeho Vel. císař Pán vyslovuje Vaší Excellenci za hold, jménem duchovenstva a poutníků shromážděných na Sv. Hostýně přinesený a projádřený, nejvyšší svůj dík.“ Parasini, c. a k. dvorní sekretář.

Jako při minulé slavnosti, tak ani nyní nescházel pan lékárník Harna, aby zvýšil slavnost provedením ohňostroje. Než pro nepříznivé počasí nesliboval si nikdo velikého zdaru, zvláště že by průhledný obraz Panny Marie Svatohostýnské, postavený na šoupacím lešení, mohl se bengálským ohněm osvětliti.

Veliké však bylo překvapení, když po 8. hodině večerní, po vykonané modlitbě lesy svatohostýnské zahučely ozvěnou střelných ran. Vše spěchalo k místu, kde řečený pan lékárník dal na honem postaviti lešení k pořízení ohňostrojů, jež se nad očekávání skvěle vydařily.

Na svátek sloužil sám ndp. kníže-arcibiskup pontifikální mši sv., při níž mu assistovali kanovníci olomoučtí a kroměřížští. Před pontifikálkou měl kázání, ve kterém povzbuzoval ku plnění povinností svého stavu a k důvěře v Matku boží. Po pontifikální mši sv. sděleno lidu, že kníže-arcibiskup udělí venku i při dešti apoštolské požehnání. I vyšli všichni před kostel. V polokruhu pak drženy tabulky se jmény osad a farností, odkud poutníci byli. Tabulky těch, kteří ve čtyřicátých letech vyváželi ze ssutin chrámu svatohostýnského rum a přinášeli cihly na stavbu, byly vyzdobeny zvláštním praporečkem. Gen. vikář J. Weinlich přečetl dekret sv. Otce Lva XIII., jímž ndp. knížete-arcibiskupa k udělení apoštolského požehnání zplnomocňoval. Na to pozvednul arcipastýř ruku, žehnal před tváří Moravy tisícům a tisícům poutníků. Slavným „Bože chválime Tebe“ byla pobožnost zakončena a kníže arcibiskup se rozloučil se Sv. Hostýnem.

Konečně přiblížila se i závěrečná slavnost jubilejní znovuzkříšení Sv. Hostýna. Dne 28. a 29. srpna připutoval tak ohromný zástup členů apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje, že prostranná svatyně mariánská byla úplně naplněna. Členové byli uvítáni vsdp. kan. Droběnou, starostou olom. odboru apoštolátního.

Dne 6. září odpoledne přišel veliký průvod údů třetího řádu sv. Františka Seraf., aby se zúčastnil posvěcení nového, jimi zřízeného oltáře sv. Františka, jež měl vykonati J. Emin. kard. dr. Fr. Bauer, tehdy ještě brněnský biskup. Ndp. biskup byl při svém příchodu nadšeně uvítán a vídeňské družičky podaly mu kytici.

Na to zazpívány hodinky o sv. mučednících a po nich ndp. biskup měl úchvatné kázání o pokoře sv. Františka.

Druhého dne ráno započal velebný úkon konsekrační oltáře sv. Františka. S největším napětím sledovali poutníci tento svatý obřad. Po něm sloužena mše sv. na konsekrovaném oltáři, vykonána obláčka a uděleno apoštolské požehnání. Terciáři pak, poděkovavše se Jeho bisk. Milosti, opustili až na některé Sv. Hostýn.

Večer učinili poutníci ndp. biskupu zastaveníčko, při němž svolána na popud ndp. biskupa sv. Otcí, císaři a králi „sláva“.

Na svátek Narození Marie Panny měl nynější kardinál venku před posluchačstvem, jež se páčilo na 40—50.000, kázání. Na to byla pontifikální mše sv. Zpívala při ní Cyrillská jednota z Val. Meziříčí za řízení dp. Spáčila.

Odpoledne rozloučil se P. Cibulka s poutníky a ředitel měšť. škol v Napajedlích Červenka vyjádřil ndp. biskupu jménem všech nejvřelejší díky za vše.

49. Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I. na Sv. Hostýně roku 1897. — Apoštolský nuncius Granito di Bellmonte zavítal na Svatý Hostýn roku 1904.

Různé stavy a různé hodnostáře vítal už na svém temeni Sv. Hostýn. Toho však až do roku 1897 neviděl, že by panovník k Matičce Svatohostýnské připutoval a jí svůj hold vzdal.

Byl to nynější panující císař a král, jenž r. 1897 s generalitou na Sv. Hostýn přišel a, když byl svou pobožností před trůnem Matky Boží vykonal, položil základní kámen ke kapli sv. Kříže, nad níž se vypíná rozhledna.

Dru. A. C. Stojanovi 4. července 1897 sděleno bylo toto:

Č. 100 175.

Velebný pane!

Jeho c. k. Apoštolské Veličenstvo ráčí 1. září asi o půl 10. hodině dop. do Bystřice pod Sv. Hostýnem zavítati a ráčí se brzy po příchodu do nejvyš. hlavního stanu vrchního velitelství nad manévry, (zámku to barona Laudona) s malou suitou odebrati na Sv. Hostýn, aby navštívil a prohlédl tamější kostel. Asi o 1. hod. navrátí se Jeho Veličenstvo do nejvyššího hlavního stanu.

Vaši velebenosti oddaný

Paar, gen. pob.

V Išlu, 4./VII. 1897.

Mocnář, přibyv 1. září o půl 10. hod. dopoledne drahou do Bystřice p. H., odebral se nejprve do zámku Exc. barona Arnošta Laudona a odtud ihned na Sv. Hostýn. Veliká síla lidu — 50—80.000 — očekávala jej na hoře. Všichni byli svátečně oděni a většinou v hanáckém a slováckém kroji. Jakmile se ukázaly první vozy pod valy, zavzněla hudba, jež byla přerušována opětným a opětným voláním „slávy“ a slavnými intrádami. Také se zpívala píseň „Tisíckrát pozdravujeme Tebe“. Avšak hlučné pozdravy rozradostněných zástupů byly příčinou, že se znova a znova musilo započítí. Když mocnář při příjezdu vystoupil z vozu a rozhlednul se po vlnícím se množství lidu, pravil k dru. Stojanovi, jenž u něho stál: „Stálo vás to asi mnoho práce, než jste tak veliké účastenství lidu docílili.“ Tento odvětil: „Bouře zavinila, že nepřišlo ještě více.“ „Co chcete ještě více?“ pravil císař a král. — Pak byl uvítán předsedou „Matice svatohostýnské“ J. M. Janem Weinlichem, pozdějším světícím biskupem takto: „Veškeren lid moravský, jež na této hoře máme před očima, s jásotem vítá památný příchod císaře a krále na milovanou horu, kde po více než tisíc let na přimluvu Marie Panny nesčetných milostí docházel. Tímto pak projevem zbožnosti svého císaře a krále, Pána a Otce, oproti nebeské Matce budou ještě více nadchnuti a povzbuzeni k úctě této nebeské Královny. A rodiče zajisté neopomenou svým potomkům vykládati o nezapomenutelné zbožnosti svého vládce!“

Na to císař a král odvětil, že jej velice těší, že může nejblahoslavenější Rodičku Boží na svaté hoře pozdraviti a viděti na své vlastní oči vřelou lásku lidu k veliké Zachránitelce Moravy a přesvědčiti se o zvláštní věrnosti a oddanosti k sobě. To vše, jakož i pozdrav: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus“ řečeno česky a německy.

Po tomto uvítání krácel Jeho Veličenstvo, když byl několik slov promluvil s prelátem Janem Weinlichem, hr. Juliem Seilernem, P. provinciálem Tov. Jež. Widmannem, lékárníkem

a hospodářem „Matice svatohostýnské“ Harnou,¹⁾ P. Cibulkou, superiorem na Sv. Hostýně a drem. Stojanem, jemuž řekl, že takové slávy neočekával, v průvodu asi 200 kněží, ministra války Krieghammera, pobočního adjutanta hr. Eduarda Paara, vrchního polního zbrojmistra Bedřicha barona Becka, polního podmaršálka J. Sommera, plukovníka Jana Kvitkoviče, místodržitele moravského bar. Spensa, okres. hejtmana Wachy, starosty města Kroměříže dra. Pištěckého, kanovníka Hanáka a zástupců „Matice svatohostýnské“ do kostela, mezi tím co lid v kostele i venku nadšeně zpíval hymnu: „Zachovej nám, Hospodine!“

Přišel do kostela, požehnal se panovník svatým křížem, pokropil se svěcenou vodou a poklekl u hlavního oltáře. Zatím zanotili na kůru zpěváci kroměřížského „Moravana“, „Chval jazyka“ a udělilo se svátostné požehnání. — Po něm zapsal císař a král své jméno česky do knihy od „Matice svatohostýnské“ k tomu účelu připravené, položil svou ruku na základní kámen pro kapli sv. Kříže a rozhlednu a podepsal listinu základní tohoto znění: „My František Josef I., císař rakouský, apoštolský král uherský, král český atd. atd., konajíce první mezi panovníky pout k Matce Boží, jež na Sv. Hostýně divy tvoří, ráčili jsme ze zvláštní milosti základní kámen ku kapli sv. Kříže a k rozhledně, jež nese jméno Naše, na čest a slávu Nejsvětější Trojice, na chválu Kříže Kristova a na poctivost P. Marie, vítězné ochrany Moravy, položití. L. P. 1897, panování našeho 49. dne 1. září. František Josef m. p.“

Při kladení ruky na základní kámen připomenul P. Cibulka, že se kaple a rozhledna staví na prahu a v naději zlatého jubilea vlády Jeho Veličenstva, což císaře a krále velice potěšilo.

Když pak P. Cibulka Jeho Veličenstvu kostelní malby a dějiny chrámu krátce vysvětlil, doprovázel jej do kaple blah. Jana Sarkandra, kde před vchodem hošík hostinského na Sv. Hostýně mocnáři dle slovanského zvyku podal soli a chleba. Při tom pronesl hošík slova: „Prosíme o milost, aby Vaše Veličenstvo ráčilo přijati hold lidu našeho na Sv. Hostýně ve způsobu chleba a soli, jak to naši předkové konávali.“ Mocnář pohladiv chlapce pravil: „Hezky to umíš říkat“, a pak císař a král a po něm celá generalita ukrojili sobě z chleba a pojedli. Načež mocnář prohlédnuv sobě kapli a projeviv svou spokojenost, rozloučil se za hlučného volání „slávy“ a „s Bohem“ s místem posvátným.

Pout mocnářova zvěčněna pamětní deskou ve chrámu na levé straně u hlavního vchodu a vlastnoručním českým

¹⁾ P. Harnovi pravil: „Vy máte mnoho práce a starosti, děkuji Vám.“ Dr. Schneidroví řekl: „Vy jste podnikli blahodárné dilo.“ P. Cibulkovi: „Jste Vy Čech?“ a pak s ním hovořil dále česky.

podpisem ve zvláštní knize, která se s pérem a kalamářem použitým na Sv. Hostýně doposud chová.

Kaple a rozhledna vybudovány hlavně za hmotné pomoci jistě už † paní Krausové z Prahy a p. stavitele Witnera.

Za několik let po návštěvě panovníkově dočkal se Sv. Hostýn i toho, že na podnět dra. Stojana zástupce sv. Otce v naší říši, apoštolský nuncius Granito di Bellmonte, na Sv. Hostýně vykonal svou pout. Bylo to 8. září 1904. Nejprve poctil svou návštěvou posvátný Velehrad, kde byl uvítán od obou církevních hodnostářů moravských, nynějšího kardinála dra. Františka Sal. Bauera a biskupa brněnského hraběte dra. Pavla Huyna, shromážděného lidu a terciářů, kteří tam právě konali svůj sjezd, a pak se odebral na Sv. Hostýn za průvodu Jeho Emin. nynějšího kardinála dra. Františka Sal. Bauera, generálního vikáře z Clevelandu v Americe, nynějšího světícího biskupa tamtéž, Josefa Koudelky a olomouckých prelátů. Lidu se sešlo na 40.000. Zvěčnělý P. Jan Cibulka Tov. Ježíšova, za jehožto spolupůsobení vymalován kostel, postaven hostinec, postavena kulatá dřevěná kaple, Sarkandrovka a stará křížová cesta, se této slavnosti nedožil.

50. Jubilejní zvon. — Nové schody od Vodní kaple ke kostelu.

Přiblížil se rok 1908, rok trojího jubilea: 50letého zjevení se Marie Panny v Lurdech, 50letého kněžství sv. Otce Pia X. a 60letého panování císaře a krále Františka Josefa I. Na oslavu těchto památných událostí dal P. A. Rejzek T. J., tehdejší superior svatohostýnský, zhotoviti z kostelních peněz veliký zvon, jenž byl umístěn na jižní věži až doposud prázdné. Zvon stál 12.000 K a je 27 metr. centů těžký. Čtyři páry volů, propůjčené k tomu ochotou J. E. bar. Loudona, vezly ho dva dny nahoru! Svěcení vykonal na svátek Nanebevzetí Marie Panny prelát Adam hr. Potulicki, probošt vždy věrné kapituly olomoucké, maje při tom případnou a procítěnou řeč. Když pak velikým křížem požehnal zvon, uhodil naň montér třikrát kladivem, říká: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Na to počali jej vytahovati na věž, což trvalo dvě hodiny.

Na počest téhož jubilea císaře a krále dal před tímž svátkem svatohostýnský hospodář Jan Harna zasaditi zvláštní jubilejní háj a v něm umístiti kamennou mohylu se jménem Jeho Veličenstva a letopočty.

Poněvadž častěji se dály stezky na neschůdnou cestu ke kostelu, ustanoveno konečně poříditi od Vodní kaple ke kostelu krásné schodiště. To i provedeno. A po valné hromadě 12. září r. 1910 seřadili se přítomní poutníci v celku asi 2000 lidí a ubírali se s jeho bisk. Mil. dr. K. Wisnarem, starostou

Malice svatohost., a s ostatním výborem v průvodu k Vodn kapli, kde měly nové nádherné schody býti Matici svatohostýnské odevzdány a posvěceny

Podnět ke schodišti dal na valné hromadě Malice svatohostýnské r. 1909 cís. rada J. Harna z Kroměříže, hospodái Malice, učiniv návrh, aby se od Vodní kaple až ke kostelu upravilo schodiště, ježto část tato posvátné hory má obížný přístup pro náhlý sklon. Návrh byl přijat, obzvláště když starosta Malice svatohostýnské ndp. biskup Wisnar s tím souhlasil a ihned několik schodů sám zaplatiti přislíbil.

Cís. rada J. Harna ujal se pak ihned se svou známou rozhodností a horlivostí věci a za pomoci Bedřicha Stojana z Beňova a lékárníka Fr. Knappa z Prostějova rozeslána provolání.

Se stavbou započato ještě téhož roku. Vedl ji O. Zeman, stavitel v Bystřici p. H., za dozoru hospodáře Malice.

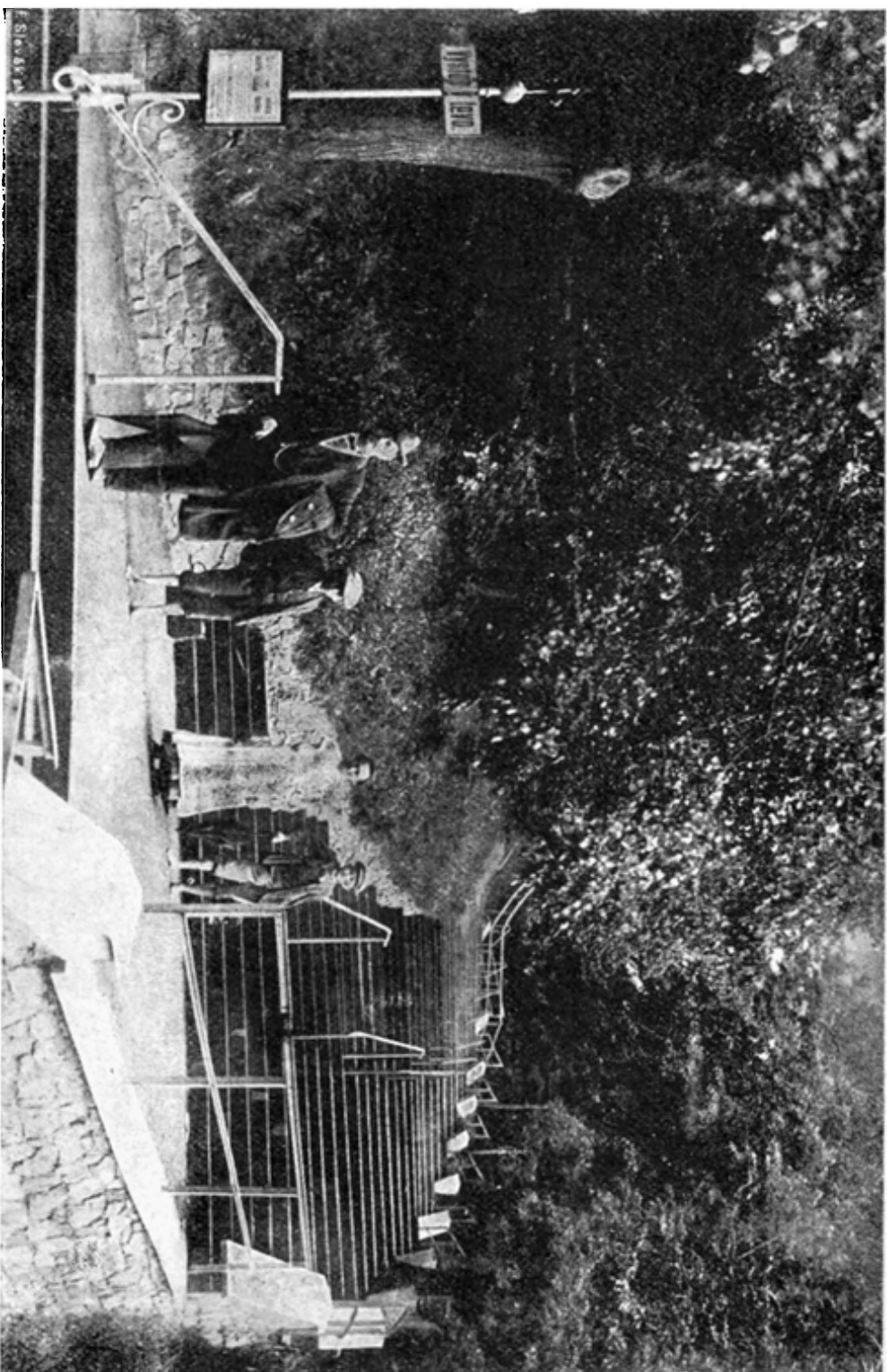
Schodiště pozůstává ze 250 schodů, z nichž 221 pořizeno z pískovce lomu Černavského, na kníž.-arcib. panství u Rajnochovic, kamenickým mistrem A. Korabečným z Rajnochovic. Ostatní schody u samého kostela (29) vytesány z tvrdé žuly slezské z lomu bisk. vratislavského a položeny i se zábradlím dle plánu archit. E. Sochora z Prahy a inž. J. Holečka z Olomouce. Ve schodech jsou vyryta jména dobrodinců. Schodiště je železnými pruty rozděleno na polovice, aby vzhůru stoupající a sestupující poutníci navzájem sobě v cestě nepřekáželi.

Dohotoveno bylo schodiště už r. 1910. Stálo přes 40 tisíc korun. Při odevzdání děkova: cís. rada Harna všem dobrodincům, při čemž podotknul, že se zase osvědčila slova Balbinova, že Maria Panna je našemu národu mila, an za 9 měsíců náš lid takovéto dílo umožnil a uskutečnil.

Ndp. biskup Wisnar měl před svěcením krásný výklad na 15 stupňových žalmů, a dokončil: „Požehnáním buďtež živým i mrtvým oběti za dílo toto. Kéž jsou blahoslaveni všichni, kteří choditi budou po cestách těchto!“

Na to za průvodu vzhůru a zpěvu písně „Tisíckrát pozaravujeme Tebe“ schody posvěceny a po krátké pobožnosti u kříže a po díkůčinění s „Te Deum“ a požehnáním v kostele skončena slavnost.

A tak Malice svatohostýnská stále se stará o zvelebení Sv. Hostýna. Loni kromě schodů opravila zvenčí kostel a dala poříditi žádoucí žlaby kostelní nákladem 14.000 K a letos (1911) už zase přistavuje a přestavuje obydlí strážců svatohostýnských, dostavuje kaple křížové cesty započaty od P. Zimmerhackla T. J. atd.

Obr. 9. Schodiště.

51. Matka Boží Hostýnská, Pomocnice.

Proč line celým srdcem náš lid k této hoře posvátné, proč tam tak rád spěchá, nedbaje únavy, nedbaje výloh? Příčinu mohli jsme už seznati ze všeho, co doposud bylo o Svátém Hostýně řečeno. Vděčnost jej tam pudí a dobrota téže Matky milostné jej tam táhne. Vděčnost za dobrotu, ne která se ukázala toliko k našim předkům, ale jež se jeví stále. Právě tak, jako kdysi nebeská Máti byla nápomocna našemu lidu proti sverpému nepříteli a mu pomohla v tísní a nouzi, tak pomáhá i nyní. Slyšme, co se nám o tom hlásá.

Terezii F narodilo se děvčátko. V Písmě sv. jest psáno, že matka má radost, narodí-li se dítě. I naše Terezie se radovala. Než ta radost neměla jí nejprve v celé míře býti popřána. Dítě stále churavělo a bylo, jak se zdálo, života docela neschopno. Přišel čas, kdy konečně jiné dítky nepotřebují plének, nemají třeba peřinky, kdy začnou nejprve seděti a pak, postavivše se na nohy, zkoušejí nejprve jeden, první to krok a tím nabývajíce zmužilosti činí druhý, třetí atd., až konečně jistě a bezpečně dovedou se na svých nožičkách s místa na místo pohybovati. Ten čas se dostavil, ale dítě nemohlo se hnouti. Nemohlo se ani posaditi, tím méně upotřebiti svých slabých nožek. Matka plakala, hledala lidské pomoci, ale nadarmo. V této tísní přišlo matce na mysl, zda by ji nevyslyšela Matka Boží Svatohostýnská. Sotva jí tato myšlenka napadla, ihned s plnou důvěrou, jaké pravá žena křesťanská je schopna, vezme své dítě a v peřince je nese na posvátnou horu. Zde před trůnem Matičky Boží dlouho a vroucně se modlila. „Ty mne, Matičko, musíš vyslyšet,“ tak mluvila její ústa a její srdce k Matce Boží. „Ejhle, takovou cestu jsem k tobě podnikla! Tys už tu vyslyšela tolik prosebníků a mne bys měla oslyšeti? Poslyš, co praví už o tobě sv. Bernard „Rozpomeň se, ó milostivá Panno Maria, že nebylo slýcháno od věků, abys byla někoho opustila, jenž se k tobě utíkal a tebe o pomoc vzýval.“ Vyslyš mne a uzdrav mi moje dítě!“ Takovými a podobnými prosbami útočila na útrpné srdce mateřské nejsv. Rodičky.

A jako kdysi Anna, manželka Zachariášova, vstala od modlitby potěšena a vyslyšena, tak i tato matka. Dítě pojednou stává se v peřince nepokojné a nemůže ji na sobě snésti; matka spěchá ven, dítě peřinku nejprve uvolňuje a — co vidí? Dítě se vzchopí, usedá, peřinky na sobě nechce: zkrátka matka pozoruje, že dítě ozdravělo.

Se srdcem vděčným spěchá ještě jednou do svatyně, aby po příkladu uzdraveného Samaritána Matce Boží se poděkovala. Slzy radosti kanou jí po jejích lících. Konečně vstane a s dítětem již bez peřinky spěchá do svého domova do V u ve Slezsku.

Doma dítko počalo choditi a dorostši chvátalo a chvátá nyní jako dívka téměř každý rok na Sv. Hostýn, aby nejbl. Rodičce Vítězné za zdraví a život poděkovala.

Toť příběh, jež matka sama věrohodnému knězi vykládala, dala do „Knihy vyslyšení“ zapsati a na důkaz pravdy svým vlastnoručním podpisem stvrdila.

Z toho vidno, že Máti Boží skutečně na této svaté hoře divy tvořila a tvoří a že je dobře k ní se s důvěrou a láskou utíkat. Ostatně nám to dosvědčuje ještě příklad jiný. Slyšme, co jiná osoba o tom sděluje:

„Jistá domácí píseň zní: „Jsem sirotek opuštěný“. Ta se docela na mne vztahuje. Byla jsem 1 rok stará, když mi otec zemřel. V sedmi letech ztratila jsem matku. Nezanekali mi ani haléře, ani obydlí, ani šatů, poněvadž sami nic neměli a žili v největší nouzi. Byla jsem z domu, kde matka zemřela, vypuzena, nemajíc na celém světě přítelčka. Toulala jsem se po své osadě Ž., žebrajíc dům od domu. Hladem a zimou trápena, plakala jsem často. Nikde jsem neměla stálého noclehu a nejednou jsem noc leckdes u dveří a na ulici prospávala, netroufajíc si lidi o nocleh prositi. Tak stalo se, že jsem sobě zachlazením a hladem uhonila nezhojitelnou nemoc. Sloužil někde za chůvu, otekla jsem na celém těle, chrlila krev a nohy se mi otevřely, aniž bych našla úlevu a pomoc. Teprve až mi bylo 15 let, ujali se mne dobří lidé, vzali mne do služby, povolali ke mně lékaře, a poněvadž jsem do školy nemohla choditi, učili mne čísti, zkrátka starali se o mne ubohou a neschopnou ku práci, seč byli. — Po čtyřech letech odešla jsem od těchto dobrých lidí. Se zdravím nevedlo se mi lépe. Jen sám Bůh ví, co jsem tehdyž vytrpěla. To trvalo po celých 6 roků a žádný lékař nevěděl rady ani pomoci. V tomto hrůzoplém stavu umínila jsem si útočiště vzíti k Panně Marii Svatohostýnské; ale jak tam dojiti? Doufala jsem v Pannu Marii, že mne posilní. Vzala jsem celé své jmění t. j. osm krejcarů na cestu a putovala jsem bez kouska chleba s hůlčičkou v ruce k té dobré Matičce. Kus po kuse jsem posedávala, až jsem se přece na Sv. Hostýn dostala, kde jedna zbožná robečka mi dala kousek chleba na posilněnou. Stavila jsem se napřed u zázračné vody a umyla jsem se jí. Na to šla jsem do chrámu, padla hned u dveří na kolena, plačíc a ruce spínajíc k nebesům. Po kolenách jsem se ode dveří až k oltáři připlazila a, připlazivši se za oltář před sochu Panny Marie, takto jsem u sebe mluvila: „Panenko Maria Svatohostýnská, já od Tebe nepůjdu, já z toho kostela nevyjdu, až mne vyslyšíš; raději zde hladem zemru. Vezmi mě buď k sobě anebo vypros mi u Synáčka Svého uzdravení. Jestli mi je vyprošíš, slibuji svatosvatě, že Tobě a Tvému Synáčku, Ježíši Kristu, obětuji celý svůj život.“ Plakala jsem hoře a spínala ruce k této dobré Matičce. A co se stalo? V tom okamžení

pláče a kvílení cítila jsem najednou, jako kdyby těžký kámen byl se mne spadl a já pocítila na celém těle náhlé uzdravení a po šestileté těžké nemoci ulevení. Nevěděla jsem hned, mám-li radostí plakati neb zpívati, neb se modliti. Vstala jsem volně bez bolesti a bez bolesti došla jsem domů. Slib svůj věrně plním. Každý rok putuji několikráte na Sv. Hostýn, poděkovat za dobrodiní mi prokázané. Od svého uzdravení cítím se šťastnou a spokojenou. Jsem teď 50 let stará a zdráva. Psala jsem toto, aby Panna Maria Svatohostýnská co nejvíce navštěvována byla i od dalekých ctitelů. Přála bych si, aby moji krajané moravští místo do cizozemska na slavný náš Sv. Hostýn putovali a tam zakusili, čeho jsem já na sobě zakusila: že tam Máti Boží dosud divy tvoří. (Následuje podpis uzdravené A. G. a podpis dotyčného dp. faráře D. D., který za pravdivost ručí.) Než, buď Bohu chvála, zakusili moc Matky Boží Svatohostýnské též jiní.

52. Dík starého vojáka Matce Boží Svatohostýnské.

Ve skříních zavěšených na chrámu Svatohostýnském u hlavního oltáře nalézají se různé záslibné dary. Jsou to srdce, medaile, růžence, křížky, prsteny atd. Ctitel mariánský se zvědavostí pohlíží nahoru, uvažuje u sebe, proč asi ty dary tam jsou, a kdo je dal zavěsiti. Ohledně největšího a nejkrásnějšího srdce na straně epištolní chci zbožnou zvědavost poutníkovu upokojiti.

Srdce, které míním, je stříbrné, s ozdobným krajem, v němžto ve stříbrných okrasách viděti pět hlaviček anděličků a sedm ve žluté obrubě zasazených červených kaménků. Na srdci skví se ze žlutého plechu připevněné jméno Marie, nad nímž je žlutý věnec a korunka s křížkem. Okolo srdce jest devět eliptických polí a v nich jsou vyraženy rozličné předměty, upomínající nás na utrpení Páně: kříž s trnovou korunou, kohout, žebřík s kopím a houbou, plátno s obličejem Spasitelovým, kalich, kleště a kladivo, biče sloup a tři koně. Zhotoveno bylo srdce to v Italii v Kremoně, jak viděti na zadní straně; a to má svou příčinu. Pochází od starého vysloužilého vojáka, vlastně důstojníka V. Č . . . , z bojů italských r. 1848. Slyšme však, jak se srdce sem dostalo.

Hrozné bouřlivé mraky stahovaly se r. 1848 nad Evropou vůbec, ale zvláště nad obzorem říše rakouské. Císařem byl tenkrát Ferdinand Dobrotivý. Byla to proň nesnadná úloha. Doma ve vlastním sídelním městě Vídni byla revoluce, v Uhrách vypukl zjevný odboj, a v Čechách někteří lidé přepíatí, jak dí Tomek, zosnovali krvavé nepokoje k neprospěchu národa. Mimo to dotíral na říši nepřítel vnější, král sardinský Karel Albert. Kdo zůstal císaři věrným, musil do zbraně a sice z na-

ších vlastní posílání mužové, schopní zbraně, do Italie, kde pod vedením Radeckého veden boj proti králi Karlu Albertu.

S těžkým srdcem opouštěli brancové své rodné krby, jež snad už nikdy neměli spatřiti. Bylo to těžké loučení. Ani snad jim nebude popřáno, aby po smrti byli pochováni na blízku svého rodného domku, aby přátelé a příbuzní mohli jejich hrob navštívit a se u jejich hrobu Otčenáš a Zdravas pomodlit. Zemrou snad daleko v cizí zemi, nikdo nad jejich mrtvolou nezapláče, nikdo nepovzdechne.

Takové myšlenky vířily hlavou a takové city dojímalý srdce V. Č. . ., rodem z Lipníka, když dostal rozkaz, aby se odebral na bojiště italské. Bylo mu bráti se Hulínem na jih. Z Hulína je viděti horu svatohostýnskou. I obrátil své zraky k této sv. hoře a z dále posílal pozdrav Matičce Boží Svatohostýnské, prose ji, aby ho chránila před koulemi nepřátel a jakýmkoli jiným neštěstím. „Ty, mocná Vítězitelko nad Tatary a Ochránkyně Moravanů před nepřítelem tímto, ochraňuj také mne a dej, abych se šťastně nazpět navrátil. Budu Ti za to vděčným. Rád pak budu k Tobě přicházeti na sv. horu a přičiním se, aby o této Tvé dobrotě i jiní zvěděli.“ Při tomto povzdechu cítil v sobě jakési niterné uspokojení. Skoro se mu zdálo, jako by v jeho útrobě ozýval se hlas: „Jen jdi zmužile, důvěřuj pevně v mou pomoc a navrátíš se šťastně a zdrav domů.“

Přišel do Italie. Bojováno na obou stranách s velikým úsilím a střídavým štěstím. Nejprve postupovali Italové a Radecký byl nucen couvnouti až za řeku Mincio. Než tu se obrátila karta. Radecký udeřil pojednou na nepřítele u Custozzy nedaleko Verony a zatlačil jej za Mincio. Na to jej porazil u Volty a konečně u Milána 4. srpna 1848, tak že Karel Albert musil opustiti Lombardsko docela a toliko Benátky zůstaly v odporu.

Nevýslovné svízele bylo při tom vojínům a mezi nimi našemu Vilému na horké půdě italské přestáti. Hlad, žízeň, dlouhé pochody, bezesnost, palčivé slunce, nezvyklost podnebí ničily povážlivě jejich mladé síly. A k tomu veškeré ty hrůzy válečné! Koule litaly se všech stran, celý pluk zřídnuł často na několik málo lidí, na bojišti všude plno mrtvol a všude krev. Vilém častěji se domníval, že jeho poslední hodinka se dostavila. Kulky fičely mu kolem hlavy, na pravo i levo padali kamarádi, i kabát na více místech byl mu prostřelen, než Vilém smrti přece vždy ušel. P. Maria Svatohostýnská, na niž obzvláště v cizině pamatoval, již uprostřed nejzuřivějšího boje vzýval, ho chránila a šťastně přivedla zpět do vlasti a rodného domova.

Vilém však svého slibu nezapomněl. Na spěch sice, jak se zdá, s vyplněním neměl; neboť ono srdce, jež Marii P. Svatohostýnské věnoval na důkaz vděčnosti, přinesl na Svatý Hostýn

teprve dne 15. září r. 1899. Proč tak pozdě svůj slib uskutečnil, nemůžeme říci. Vilém Č . . se s tím nesvěděl. Jisto však jest, že P. Marii Svatohostýnské děkoval za své zachránění, jí za to byl vděčen a jako důkaz vděčnosti dal zavěsiti ve svatyni mariánské na Sv. Hostýně zmíněný dar.

Podobných příkladů mohli bychom uvésti velice mnoho. Slyšme toliko ještě jeden. Vypravuje to o sobě jistý starý, doposud žijící kněz na Moravě. Tento ¹⁾ vypravuje: „Moji rodiče bydlili v Šošůvkách, ve farnosti sloupské. Tam jsem se také narodil 9. října roku 1848. Byl jsem vždy zdravý a, jak rodiče vzpomínali, veliký „čipera“ a „neposeda“. Však tu pojednou seslal Pán Bůh ve své nevyzpytatelné prozřetelnosti na nás těžký křížiček. Já totiž oslepl tak, že jsem jen hmatavě mohl s místa na místo přecházeti.

Jednotlivé věci neb osoby jsem zcela nemohl rozeznávati

Byla to veliká zkouška jak pro mé rodiče, tak i pro mne, ač jsem sám velikost toho neštěstí nemohl poznávati; byloť mi pět let.

Rodiče se utíkali o radu a pomoc ku mnohým lékařům. Užívali též všemožných prostředků, ale slepota trvala dále.

A jak se to již mnohdy stává, že lidé hledají mnohdy všude pomoci, jen ne tam, kde by ji nejdříve hledati měli — totiž u Pána Boha — tak bylo i u mých rodičů.

Když všechna lidská pomoc zdála se býti marnou, obrátili se teprv k Pánu Bohu a Matce Boží. Nemíním tím říci, že se snad dříve nemodlili za mé uzdravení, ale míním, že pak úplně, se vši důvěrou se spolehli na Pána Boha a Matičku Boží.

Umínili si jednou totiž, vykonati pouť na Sv. Hostýn, a tam zrovna útočiti modlitbou na Matku Páně, by mne pozdravila z těžké slepoty.

Mne s sebou vzíti nechtěli, obávajíce se, že bych jim jako slepec v mnohých okolnostech byl na závalu. Neb tehdy to nebylo jako dnes, kdy dráha jede až do Bystřice. Musilo se jíti kolik hodin pěšky a v tom byla pro mne obtíž; proto mne rodiče nechali doma.

Můžete si představit, s jakou vroucností konali své modlitby u té milé Matičky Hostýnské. A modlitba jejich došla skutečně vyslyšení.

Třetího dne došli rodiče domů. Já však neviděl těch krásných obrázků, růženeček a podobných věcí, které mně a svým známým s sebou přinesli; slepota má trvala dále.

Když všechny tyto poutnické věci ležely přede mnou na stole, pravil mi otec: „Karlíčku, zde si též vezeme zázračnou vodu z pramene od P. Marie. Tou si budeš oči tak dlouho

¹⁾ Spisovatel sám ho slyšel a osobně ho zná

mýt, až zase prohlédneš. Dříve ale se všichni pomodlíme k Matce „uzdravení nemocných.“

My všichni pokleklí a matka počala předříkávati: „Rozpomeň se, ó přemilostivá Panno Maria“ atd. My za ní slova opakovali.

Když modlitba byla skončena, nalila mi matka vodu na mísu a já počal s mytím očí. — Otec se mezi tím vzdálil, jen matka má stála u mne a stále vzývala Rodičku Boží.

Když jsem se tak již chvilku myl, táži se matky:

„Maminko, ještě nebudu vidět?“

„Karlíčku, to nejde tak rychle,“ odvětila mi matka, ale chtěla mne potěšiti, pravila mi, bych se utřel a zkusil, zdali již trochu vidím.

Utřel jsem si oči a celou zamáčenou tvář, a hle, dive divoucl, já úplně prohlédnul.

„Maminko! já vidím,“ zvolám na matku.

„Ježíš, Maria!“ slyším za sebou, a ohlédná se, vidím, jak matka běží ven přivolat otce.

Hned tu byl otec i s čeládkou a všichni se přesvědčili, že skutečně vidím.

Nemůžete si představit, jaká radost toho dne u nás panovala. Vroucně jsme za to děkovali Pánu Bohu a Matičce Boží Svatohostýnské.

Já počal brzy choditi do školy a, když se ukázalo, že zrak ani v nejmenším není poškozen a já že nepociťuji žádných očních bolestí, rozhodli se rodiče, dáti mne na studie.

Jako student brával jsem vždy útočiště k Panně Marii Hostýnské, a ta mně byla vždy pomocnicí, že jsem vždy dobrá vysvědčení domů přinášel.

Z vděčnosti za své zázračné uzdravení umínil jsem si, státi se knězem, a úmysl svůj jsem provedl.“

53. Korunovace Marie Panny Svatohostýnské.

Už dávno měli ctitelé Marie Panny na Sv. Hostýně přání, aby obrazu Matky Boží Svatohostýnské se vzdal onen druh úcty a holdu, jakého se dostalo obrazům a sochám mariánským na jiných proslulých místech poutních, aby byl slavnostním způsobem ve jménu sv. Otce, viditelného zástupce Krista Pána na zemi, korunován.

V našich vlastech honosí se tři poutnická místa tímto vyznamenáním: Sv. Hora v Čechách, Staré Brno a Sv. Kopeček u Olomouce. Na St. Brně se jednalo 10 let o korunovaci. Korunovace na Sv. Kopečku dala se r. 1732. Vymohl ji tehdejší olomoucký biskup kard. Volfgang Schrattenbach. Korunovace se konala tenkrát z moci kapitoly svatopetrské, která

z odkazu hraběte Alexandra Sforcia Pallaviciniho sama zlatou korunku pořídila.¹⁾ Na Sv. Hostýně bylo to poněkud jinak.

Už P. J. Cibulka byl by se býval rád této slavnosti dožil; ale pro různé obtíže nemohl se věci vážně chopiti. Teprve P. Antonín Rejzek T. J., byv jako superior svatohostýnský 29. ledna 1909 u nynějšího kard. Bauera, blahopřát k jeho jmeninám, jal se též mluvit o korunovaci. Také upozornil na to lid. A v dubnu r. 1910 prohlásil jako heslo „Hlasů Svatohostýnských“ na onen rok budoucí korunovaci na Sv. Hostýně, an si to nynější Emin. kardinál sám přeje. O něco později vydali p. probošt dr. A. C. Stojan a cís. rada lékárník Harna svolání podobné. Než uskutečniti se to hned nedalo. Bylo nejdříve opravit kostel vně i vnitř, postarati se o větší počet bytů pro hosty. Z té příčiny upraveno účelněji jedno křídlo obydlí strážců svatoh. a druhé přistavěno. Útulna, „ovčárna“ zvaná, byla zvýšena a přestavěna, aby co nejvíce poutníků pojala. Pořízeno nádherné schodiště.²⁾ Do průčelí chrámového dána umělecká Madona Svatohostýnská od Förstera. Obraz darovali kněží; je 26 m² veliký a v každém metru čítá se na 10.000 kaménků. Poněvadž pak s korunovací vatikánskou, jako se konala na Sv. Kopečku, by byly bývaly potíže, an zmíněný fond už dávno byl italskou vládou zabrán a mimo to by se vyjednávání bývalo tuze dlouho vleklo, přišlo se na myšlenku jinou. Náš lid, jak známo, v obětavosti pro Sv. Hostýn je proslavený. A proto pronesena prosba, aby, kdo může, dal zlaté šperky a cenné klenoty ku zhotovení korunky Marii Panně a Ježíškovi. A hle, dary se neobyčejně četně scházely; za tři léta bylo totik náušnic, prstenů, řetízků a podobných skvostů pohromadě, že se mohlo pomýšleti na pořízení korunek. I dal P. Antonín Ostrčilík T. J., nynější superior svatohostýnský, vypracovati plány pro ně architektovi Josefovi Fantovi, c. k. prof. na české technice v Praze, jenž zadarmo, s pravým zápalem a neobyčejnou pietou se věci podjal a zdařile svěřený sobě úkol provedl. Korunky byly vyhotoveny ze zlata, pokryty perlami a drahokamy. Práce zlatnické obstarali Josef Hoffmann a Frant. Fröhlich, rytecké Rosner a emailové František Novotný v Praze, broušení kamenů Petr Šlechta v Turnově, vesměs čeští živnostníci.

Korunka Marie Panny má v čelence, roubené dvěma řadama perel, na předu vryta slova: „Zůstaň Matkou lidu svému.“ Pod nápisem uprostřed čelenky visí dýmantový závěšek. Po straně splývají s čelenky šňůry z 395 perel s emailovými závěsy. Nad dýmantovým závěškem a čelenkou jsou znaky Moravy, Čech a Slezska na zlatě emailované. Nad kaž-

¹⁾ Korunovace tato nazývá se vatikánská na rozdíl od papežské, která se konala na Sv. Hostýně

²⁾ Památka na zbudování schodiště. Doslov.

dým z nich je zasazeno v platině na tmavomodré půdě s granátovou obrubou po třech démantech. Znaky sepiaty jsou emailovými, drahokamy vyzdobenými vložkami, které nad členkou tvoří korunový pás, spojený nahoře 18ti paprskovou, safíry vykládanou hvězdou. Nad hvězdou tyčí se kříž upevněný na kouli z azuritu, obepjaté zlatým páskem se šesti démanty. I na ramenou kříže jsou démanty a perly. Uvnitř korunky je vryt věnec chudobek a nad ním nápis: „Pořízena jsem byla zbožností lidu Cyrillomethodějského, z lásky k Marii Panně, v touze po větší slávě Boží. Praha jest rodiště mé, posvěcena jsem byla Piem X. v Římě L. P. 1912.“ Celkem je v korunce 27 démantů, 546 perel, 148 rubínů, 138 smaragdů, 113 safírů, 21 topasů, 47 opálů. — Korunka Ježíškova je jednodušší. Ve zlatém pásu, z něhož vzhůru se zvedají tajemné aduláry ve skupinách po jednom a třech, čteme na modré půdě na zlatě emailovaná a topasy v pět odstavců rozdělená slova: „Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.“ Je doprovází okruh rubínů. Korunka je plně ze zlata. Uvnitř pod trnovým věncem, kraj obepínajícím, čteme: Posvěcena jsem byla Piem X. v Římě 1912. — Do korunky vsazeno 30 rubínů, 20 velkých adulárů a 5 topasů. Korunky stály 12.000 korun. Na schránce pro ně je z předu sv. Václav, na protější straně sv. Michael a nahoře písmě M. — Schránka má tři zlaté zámky.

Tímto obtíž ohledně korunek byla zažehnána. I druhá nepříjemnost, že by byla vatikánská korunovace byla vyžadovala ještě mnoho času a práce, vymizela tím, že se upustilo od korunovace vatikánské a usneseno, prositi za papežskou, jako se konala v Marii Celli a Lurdech, kde se nevyžaduje starobylost obrazu, nýbrž dostačí památnost a proslulost místa a věhlasnost úcty (celebritas cultus.)¹⁾

Vznesl tedy výbor Matice svatosti. s nejdp. biskupem Wisnarem v čele na J. Em. kardinála Bauera počátkem roku 1912 prosbu, aby poprosil sv. Otce v Římě, by Maria Panna Svatohostýnská mohla býti na svátek Nanebevzetí Marie Panny 1912 korunována.

J. Eminence byl mile dojat prosbou a slíbil, že bude tak krásnou, vznešenou a bohumilou věc všemožně podporovati a že požádá v Římě o korunovaci.

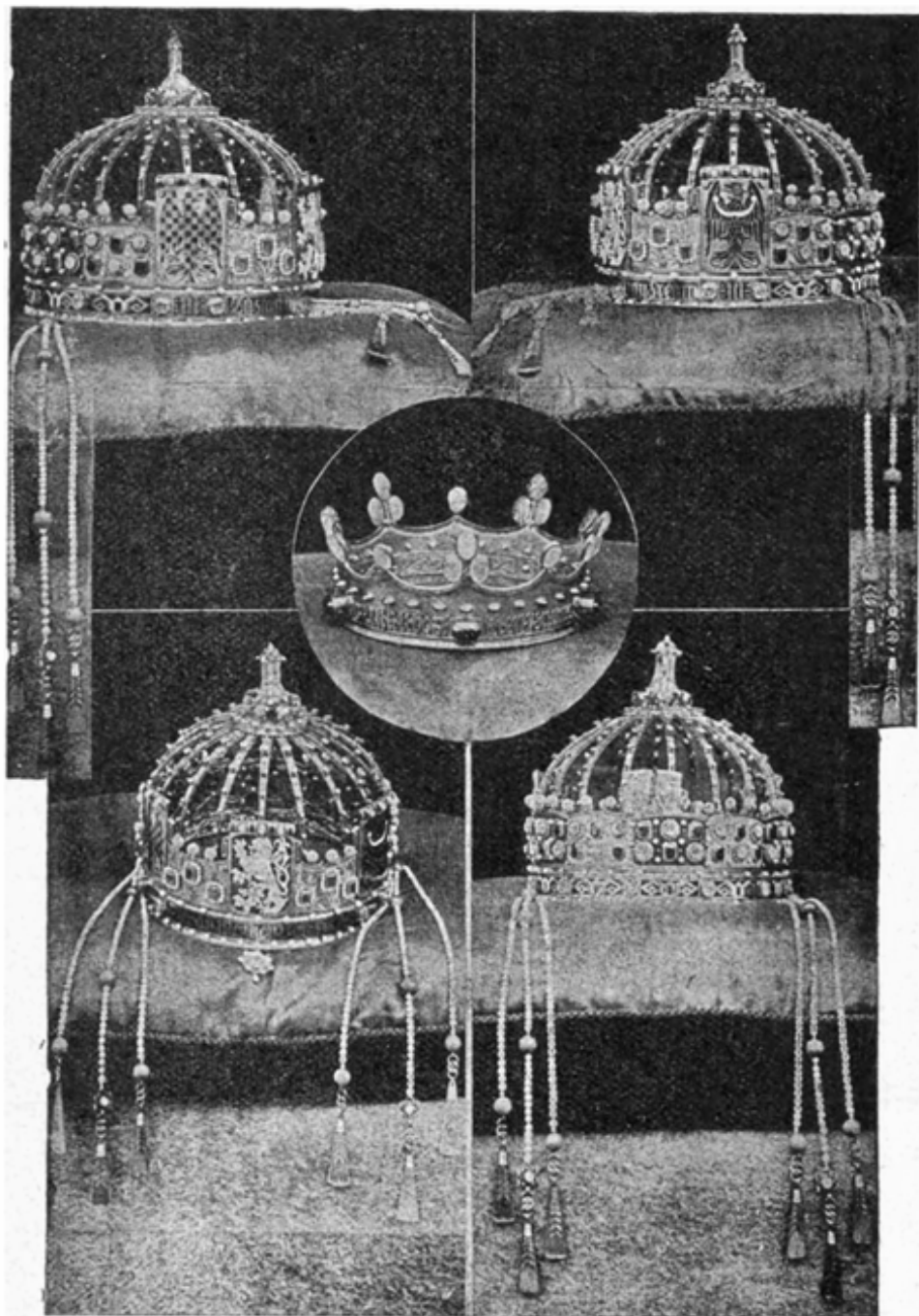
Na to sestaven prosebný list na sv. Otce, v němž vylíčeny důvody, proč se zdá záhodno, aby Maria Panna na Sv. Hostýně byla korunována. Na listě je podepsán Jeho Eminence, kardinál olomoucký, Jeho Exc. nejdp. biskup Huyn a nejdp. světící biskup dr. Karel Wisnar.

List byl do Říma poslán a zní takto:

¹⁾ Viz str. 121. pozn.

Svatý Otče!

V arcidieceši mé olomoucké na Moravě stojí hora Hostýn, 732 m vysoká. Její vrchol byl hned od počátků křesťanství

Obr 10. Korunky

v našich krajinách dle pověsti zasvěcen zvláštní úctě blahoslavené Panny Marie. V století pak XIII., když divocí Tataři, pleníce Moravu a země okolní, byli přispěním blah. Panny Marie na hlavu poraženi, hora ta stala se daleko široko slav-

nou a byla ozdobena kaplí blahoslov. Panny Marie, jakož i její sochou s Ježíškem, jenž blesky zahání Tatary.

Ona úcta blahoslavené Panny Marie Hostýnské, ač neochabla ani za následujících věků — přes pronásledování stoupenců Kalvínových — byla konečně za vlády císaře Josefa II. zakázána. Ale třebaš ji zakázali — zničit ji nemohli; hluboce dojmá každého, kdo čte neb slyší, s jakou zbožnou úctou pozdravoval lid z daleka i rozvaliny oné svatyně, jak tam potají docházel, svíčky tam rozžíhal a vroucí prosby přednášel přesvaté Matce své.

Sotva se však vrátily katolickému náboženství časy lepší, netoliko lid okolní, nýbrž namnoze i vzdálený zahorel mocnou touhou, aby svatyně Panny Marie byla znovu postavena a starodávná úcta její obnovena, takže nejen lidé dospělí, ale i slabé děti s velikou radostí nosily na horu písek a cihly. S radostí vzpomínám, že jsem byl mezi nimi také já, a to tím více, že jsem později už jako kněz mohl vésti velký počet poutníků na horu Hostýnskou, slovo Boží jim tam kázati a obět mše sv. za ně sloužiti, ano i jako biskup dokonce posvětit svatyni Hostýnskou, a nyní, když jsem povýšen na důstojnost kardinálskou, nemám vroucnějších přání, než abych mohl ozdobiti sochu blahoslov. Panny Marie a Ježíškovu vzácnými korunami.

Než nebudu mluvit sám o sobě, já poslední služebník Ježíše Krista a jeho svaté Matky. Raději bych uvedl několik jiných, velmi závažných dokladů na důkaz, že úcta, která se blah. Rodičce Boží prokazuje na hoře Hostýnské už od věků, také za naší doby je daleko široko proslulá, a že plným právem lze ji pokládati za hodnu, aby se jí dostalo vrcholu slávy slavnou korunovací sochy Panny Marie a Ježíškovy.

Úcta ona je široko daleko proslulá, ať přihlížíme k osobám jak světským tak duchovním, které onu úctu blah. Panně Marii prokazují, nebo ke sv. svátostem, jež se tam u velikém počtu přijímají a k jiným zbožným cvičením, která se tam konají, nebo ku sdružením a literárním podnikům, nazvaným podle Sv. Hostýna, nebo k některým jiným okolnostem.

Nemluvč o tom, že císař a král náš Ferdinand, přjmím Dobrotivý, věnoval 300 zl. na opravu chrámu Hostýnského, jenž byl za jeho předchůdce Josefa II. zbořen, navštívil Jeho Veličenstvo, nynější císař a král náš František Josef I. r. 1897 za vhodné příležitosti zároveň s nesčetnými zástupy lidu horu svatohostýnskou, vykonal modlitbu před sochou Panny Marie a napsal listinu tohoto znění:

„My, František Josef I., císař rakouský, apoštolský král uherský, král český atd. atd., první z císařů přistupovali jsme k Panně Marii Hostýnské a položili jsme základní kámen kaple sv. Kříže a rozhledny, která jest po nás pojmenována, ke cti a slávě Nejsvětější Trojice, sv. Kříže Páně a na oslavu blah.

Panny Marie, vítězné Ochránkyně Moravy. Léta Páně 1897, vlády naší roku 49., dne 1. září.“

Minulého pak roku (1911) navštívilo horu svatohostýnskou několik členů královského rodu bavorského a španělského, jakož i knížecího rodu Radziwillův, a zbožně uctili sochu Panny Marie.

Z hodnostářů církevních na prvním místě s radostí uvádím Jeho Svatost, samého papeže Lva XIII., za jehož šťastné vlády r. 1881 byl z Říma na sv. horu přinesen obraz Zvěstování blah. Panny Marie, který On sám posvětil a udělil zároveň požehnání spolku pro zvelebení tohoto místa. Jeho Svatosti dovoluji si připojit Jeho Eminenci, předchůdce svého, blahé paměti arcibiskupa olomouckého Bedřicha, kardinála Fürstenberga, jenž povolal na Hostýn Otce Tovaryšstva Ježíšova, aby lépe vyhověl přáním a potřebám poutníkův; třebaž byl už u věku pokročilém, slavil v poutním kostele, právě ode mne posvěceném, první biskupskou mši svatou a udělil věřícím apoštolské požehnání.

Podobně i nástupce jeho Theodor Kohn věnoval svatyni Hostýnské mnoho péče, postaral se o rozšíření domu Otců T. J. a daroval svatyni s překrásným relikviářem částku ostatků blahoslaveného mučedníka Jana Sarkandra, k jehož farnosti ve století XVII. hora Hostýnská patřila. Nemohu pominouti Jeho Eminenci Lva, kardinála Skrbenského, arcibiskupa pražského, jenž ještě jako prostý kněz nejednou přivedl zbožné poutníky na horu Hostýnskou. S nemenší úctou Inuli ku blahosl. Panně Marii Hostýnské také světící biskupové olomoučtí. hr. Gustav Belrupt, Jan Weinlich a nedávno zemřelý Vilém Blažek, jakož i nynější světící biskup Karel Wisnar, jenž je zároveň předsedou spolku pro zvelebení Sv. Hostýna a pro potřeby poutníků. — Mimo to sluší jmenovati Metoděje Zavorala, kláštera premonstrátského opata na Strahově v Praze v Čechách, Norberta Drápalíka, opata téhož řádu v Nové Říši na Moravě, jenž poslal členům družstva „Matice svatohostýnské“ prosebný list svého kraje, v němž je povzbuzuje, aby uspíšili korunovací sochy blah. Panny Marie Hostýnské. — Ještě větší přitažlivosti působí na laiky i kněží Sv. Hostýn od té doby, co byli povoláni vésti jeho správu Otcové Tovaryšstva Ježíšova.

Vždyť především jejich obětavé péči a starosti třeba připisovati, že přichází převeliký počet poutníkův, že velmi často je provází množství kněží, kteří tam konávají duchovní cvičení. Tím se vysvětluje, že v chrámě svatohostýnském se sloužilo od r. 1888 do r. 1911 přes 10.000 mší sv. od kněží poutníků a že za jediný rok 1911 konalo tam 160 kněží z 8 různých diecesí duchovní cvičení.

Přes to nebyla by proslulost Hostýna tak veliká, kdyby byl místem drahým jen kněžstvu nebo jen prostému lidu; než Bohu díky, mezi těmi, kdož Inou neobyčejnou úctou a zvláštní

láskou k tamější soše blah. Panny Marie, vynikají mnozí od starodávna vznešeným rodem, jiní vědou a uměním, jiní hodnotami občanskými a vojenskými; zvláště v prázdninách sotva mine den, aby někdo z nich nepřišel na sv. Hostýn a neuctil bl. Pannu Marii. Na předním místě mezi nimi stojí dvoje sdružení: „Družstvo svatohostýnské“ a „Matice svatohostýnská“. Druhé z nich má mimo výbor 15.000 členů a vynaložilo na Sv. Hostýn převeliké obnosy peněžní, neboť koupilo vrchol hory od jejího majitele, zařídilo vodovod, upravilo cesty, postavilo schody, zřídilo dvojí cestu křížovou, vystavělo kaple, kryté chodby, noclehárny a jiné budovy.

Tím se stalo, že nyní přemnoho průvodů nejen z Moravy, nýbrž i ze Slezska a ze sousední slovenské části Uher přichází k Hostýnské Panně Marii a že sotva je stav, jenž by jí tam přání svých nepřednášel, sliby neplnil a jí úcty své neosvědčil. Přicházejí matky, obětovat děti bl. Panně Marii, přicházejí učitelé, doporučet žáky své její ochraně, přicházejí jinoši odvedení než nastoupí službu vojenskou, aby se její ochraně doporučili; přivázejí tam nemocné, aby si od ní vyprosili zdraví; přibelhávají se starci, aby se s přemilou matkou svou naposledy rozloučili. Ký div tedy, že poslední dobu roční počet poutníků hostýnských páčí se na 150.000—200 000, a těch, kdo přistupují ke zpovědi a ku sv. přijímání bývá více než 40.000; ještě více by jich bylo, kdyby zpovědníci mohli vyhověti všem kajcníkům, třebaš zpovídá nezřídka 16 zpovědníků domácích i cizích od časného rána až do pozdní noci. Nezmiňujeme se tu o kázáních a jiných duchovních promluvách ani o časopisu, jenž má 9000 odběratelů.¹⁾

Nelze však mlčením pominouti štědrosti věřícího lidu, kteráž všecko věnuje, co může (jakkoliv) přispěti k okrase Hostýna, k rozmnožení zbožnosti, k výzdobě chrámu zevně i uvnitř, ku povznesení bohoslužby vzácnými rouchy, skvostným náradím, hojným osvětlením; příkladem předcházejí sami štedří duchovní správce, kteří, předešlého roku na sv. Hostýně dlíce na duch. cvičeních, z vlastního podnětu si umínili ozdobiti průčelí chrámu drahocenným mosaikovým obrazem bl. Panny Marie s věnováním: „Kněží své královně“. Úmysl ten jest již uveden ve skutek.

Zasluguje tedy i starobylost úcty mariánské na Sv. Hostýně, zasluhuje věhlas a rozšířenost úcty té, zasluhuje zvláštní láska i kněží i lidu k místu té úcty, zasluhuje důvěra k němu, oprávněná podivuhodnými případy uzdravení, přirozeně nevysvětlitelných, zasluhuje konečně štědrost a ochota, kterou byly věnovány potřebné peníze na drahocenné koruny a na výlohy s korunovací spojené, zasluhuje ochota a štědrost, která tou měrou plnila myslí posvátným nadšením, že dokonce ženy si

¹⁾ Časopis byl založen za superiora P. Zimmerhackla T. J. 1905.

ustřihovaly a prodávaly i nejkrásnější ozdobu své hlavy, totiž vlasy, jen aby blah. Panna Maria a Ježíšek byli ozdobeni drahocennými korunami, a aby tak sama úcta bl. Panny Marie Hostýnské dostoupila vrcholu.

Proto u nohou Vaší Svatosti zároveň se svým suffragánem, biskupem brněnským, Pavlem Huynem a světicím svým biskupem Karlem Wisnarem, zároveň s věrnou metropolitní kapitolou olomouckou a katedrálou brněnskou, zároveň s kolegiátními kapitulami obou diecesí a s Otci Tovaryšstva Ježíšova, zároveň s veškerým duchovenstvem naším světským i řeholním, zároveň s opaty řádu sv. Norberta v Praze a v Nové Říši, zároveň s nejpřednějšími, nejslovutnějšími a nejzaslouzejšími rodinami markrabství Moravského a s dobrodinci hory svatohostýnské, jejichž souhlas s touto prosbou jsem si z části vyžádal, z části s dobrým svědomím předpokládám, osměluji se nejvroucnějšími prosbami Svatost Vaši snažně žádati, aby na oslavu blah. Panny Marie, k radosti lidu moravského, k útěše všech, kdo tělesně nebo duchovně navštěvují Sv. Hostýn, ráčila slavnou korunovaci Rodičky Boží a Ježíška milostivě dovoliti, ustanoviti a hojnými milostmi a odpustky obdařiti a tak usplňiti, aby se mohla vykonati již tento rok, pětadvacátý od té doby, co svěřena duchovní správa na Hostýně Otcům Tovaryšstva Ježíšova, a to na svátek Nanebevzetí blah. Panny Marie, kteréhož byla svatyně svatohostýnská před 20 lety ode mne posvěcena a jenž jest pro poutníky nejpríhodnější.

Za dobrodiní to, Svatý Otče, zahrneme Tě nesčíslnými díky a budeme Boha Všemohoucího a Dobrotivého vroucně prositi, aby Tě ráčil slíti a zachovati.

V Olomouci na svátek Božího Těla 1912.

Posvátné nohy Vaší Svatosti líbají

† *Fr. kardinál Bauer*, arcibiskup.

† *Pavel Huyn*, biskup.

† *Karel Wisnar*, biskup.

Odpověď přinesla z Říma deputace, jež se tam odebrala za příčinou posvěcení korunek.

Když totiž korunky byly dohotoveny, vypravila se s nimi deputace výboru Matice svatohostýnské, sestávající z msgra dra Ant. Stojana, probošta v Kroměříži, P. Ant. Ostrčilka T. J., superiora na Sv. Hostýně a Balt. Hřivý, kaplana v Napaředlích, k nimž se ještě přidali vys. dp. opat Drápalík z Nové Říše, děkan J. Drábek z Fryštáku atd., a dva zástupcové Orlů, v polovici července do Říma. Dorazili tam 17. července. Druhého dne ve čtvrtek byl jim odevzdán korunovační dekret, jímž byl zplnomocněn J. Em. kardinál Frant Bauer, aby při korunovačních slavnostech sv. Otce zastupoval a jeho jménem korunovaci vykonal.

Dekret je tohoto znění:

Dekret posv. Kongregace obřadů o slavné papežské korunovaci milostné sochy Panny Marie Svatohostýnské.

Náš sv. Otec, papež Pius X., vyslechnuv přelaskavě pokorné prosby nejdůstojnějšího pána, J. Em. kardinála Františka Bauera, arcibiskupa olomouckého, jakož i nejdůstojnějších pánů: J. Ex. biskupa brněnského a světícího biskupa olomouckého; dále pak vdp. představeného rakouské provincie Tov Jež. a vdp. Superiora T. J. na Sv. Hostýně — ráčil dobrotivě svoliti, aby nejdůstojnější pán, J. Em. kardinál arcibiskup olomoucký, jménem Jeho Svatosti o nastávajícím svátku Nanebevzetí Blahoslavené Panny Marie, drahocenné koruny slavným obřadem postavil na hlavu milostné sochy nejblahoslavenější Bohorodičky a božského Jesulátka, kteréž věřící od dávnych časů neobyčejnou horlivostí a zbožností uctívají na hoře svatohostýnské.

Nehledě k jakýmkoliv námitkám a překážkám.

V Římě, dne 27. července 1912.

*Fr. S. Card. Martinelli, Praef.
† Petr Lafontaine, Eps. Secret.*

Dne 21. července byla deputace připuštěna k audienci, při níž sv. Otec korunku posvětil, a deputaci pravil: „Blahopřeji vám k takovému významnému výkonu, kterého jste se k oslavě Matky Boží podjali. Zároveň vám za tuto snahu děkuji.“ Když probošt dr. Stojan Jeho Svatost ujistil, že se zaň na Sv. Hostýně všichni budou modliti, odvětil: „Děkuji vám, já se rovněž modliti budu. Žehnám vás, vaše rodiny, vaše příbuzné a vaše práce a všechny vaše zájmy, aby prospěly vám i mně na přímluvu Matky Boží!“

Mimo to udělil sv. Otec účastníkům korunovace na Sv. Hostýně od 15.—22. srpna tyto výsady a milosti:

1. Všichni věřící mohou za obvyklých podmínek (t. j. když sv. svátosti hodně přijmou a na úmysl sv. Otce se pomodlí) každého dne po celou oktávu získati plnomocné odpustky a kolikrátkoli nějaké pobožnosti (na př. kázání, sv. požehnání) se zúčastní, odpustky 10 let a tolikéž quadragen (40 dnů), které možno i duším v očistci přivlastniti.

2. Všichni kněží mohou po celou oktávu sloužiti votivní mši sv. ku počtě nejbl. Panny Marie (sine Gloria et Credo et sine commemorationibus).

3. Při slavných mších sv. po celou oktávu může se vzít formulář mše sv. o Nanebevzetí P. Marie (Missa de festo Assumptionis cum Gloria et Credo).

4. Všichni, kdož budou pontifikální mši sv. sloužiti, mohou udělit každého dne apoštolské požehnání.

Na konec dal se sv. Otec s delegací fotografovati a pak ji se slovy: „Pozdravujte ode mne svoje domácí a veškeren moravský lid“ milostivě propustil. Deputace navštívila s korunkami různé chrámy, proslulé znamenitými ostatky sv. kříže, světců a p., a položila je na oltářích nebo hrobech, tak na př. v Padově na hrobě sv. Antonína, v Římě na hrobech sv. Petra, sv. Vavřince, sv. Ignáce v kostele al Gesu a sv. Aloisia, v Assisi na hrobech sv. Františka Seraf. a sv. Kláry atd.

Po návratu započato s bezprostředními přípravami ku slavnostem korunovačním. Vydána provolání do všech katolických listů, stanoven pořad slavností, postaveno 35 vojenských stanů pro poutníky, jež se při slavnosti výborně osvědčily, poskytující poutníkům v deštivé noci alespoň jakýs takýs úkryt: zařízeno elektrické osvětlení nejenom kostela, ale i kopce obloukovkami a žárovkami, svítilnicemi po celou noc, k čemuž firma Wichterlova z Prostějova zapůjčila lokomobilu vytaženou na kopec 5 páry volů; bratři Pivodové z Kroměříže zařídili ostatní; telefonem po způsobu vojenském spojen klášter s útulnami, poutní kanceláři a věží. Za zahradou a hospodou v lese postavena veliká praktická polní kuchyně se dvěma objemnými sporáky a špižlrou; zřízeny tři slavobrány před kostelem s průpovědmi a emblemy; vztýčeny stožáry s prapory okolo cest; nastaveny po kopci stánky s pohlednicemi, medailami atd., vše přičiněním p. probošta dra Stojana.

Jeho Emin. kardinál Bauer vydal pastýřský list, v němž ohlásil korunovaci na 15. srpna t. r. neboli na svátek Nanebevzetí Marie Panny, vyličil účel její jako důkaz úcty a díky a jako prosbu k Marii Panně a zval k hojné účasti.

Konečně přiblížil se předvečer slavnosti 14. srpen. Na nádraží v Bystřici p. Host. bylo velice rušno. Se všech stran přijížděly vlaky s poutníky, kteří se celé odpoledne od 1. hod. v plných proudech valili ulicemi bystrickými na Sv. Hostýn. Dle některých přijelo za oba dva dny do Bystřice na 70 zvláštních vlaků, tohoto dne pak celá polovina 35. Mezi přichozími byli také kardinálové pražský a olomoucký, kteří se ubytovali v zámku bystrickém u J. Exc. bar. Laudona.

Na Sv. Hostýně vítal poutníky od 1. hod. odpol. u schodiště, které bylo ozdobeno dvojdielnou slavobranou s emblemy korun svatohostýnských, monogramy „Ave Maria“, vítacími průpovědmi a prapory, ndp. opat novoříšský Norb. Drápalík s assistencí. Později okolo čtvrté hodiny uvítal zde po staroslovanském způsobu vsdp. probošt dr. A. Stojan a superior P. Ostrčilík v průvodu dvou družiček zástupce vlády c. k. dv. radu dra. Frant. Sedláčka z Brna, Jeho Exc. ndp. brněnského biskupa Pavla hrab. Huyna a českoamerického biskupa J. M. ndp. Josefa Koudelku. O 7. hod. měli uvítací promluvy J. E.

ndp. biskup Huyn v kostele a ndp. biskup Koudelka, probošt dr. Stojan a dr. Žůrek O. S. N. venku, načež bylo požehnání. O 8. hodině zazářily žárovky elektrické na kříži kupole, rozezvučely se zvony a zaduněly rány z hmoždířů. Seřadil se průvod se světly a lampiony a hudbou, pokud to šlo, a pohyboval se okolo kopce a uspořádal biskupům dostaveníčko. Pan císařský rada lékárník Harna vypálil u Sarkandrovky velice zdařilý ohňostroj, před kostelem zapálil bengál; u útulny vzplála hranice. Nikdo si skoro ani nevšiml, že hustě pršl a Sv. Hostýn jest zahalen v husté mlhy. Zástupové nedbajíce nepohody a nepohodlí setrvali na modlitbách a ve zpěvu písní mariánských celou noc, zatím co kněží pozdě do noci a někteří horliví po celou noc v kostele i mimo kostel zpovídali.

Rozbřesklo se jitro druhého dne, svátku mariánského a slavnostního dne korunovace, a k radosti všech věstilo, že počasí bude krásné. Od 4. hodiny slouženy mše sv. v kostele, kaplích a jednotlivých zastaveních křížové cesty. Zástupy věřících přijímaly Tělo Páně. Podávalo se až do třetí hodiny od poledne; na 10.000 osob přistoupilo ke stolu Páně. Ráno měl kázání vsdp. kanovník dr. Šulc z Králové Hradce, mnsgr. dr. J. Kachník, professor bohosloví z Olomouce, premonstrát dr. Žůrek a vsdp. probošt dr. Stojan. Na to celebroidal pontifikální mši sv. J. Exc. biskup brněnský dr. Huyn za assistance ndp. opata Drápalíka a děkana Daňka z Jevíčka.

O půl 8. hodině přijel na kopec J. M. světlí biskup dr. K. Wisnar z Olomouce a byl uvítán chlebem a solí družičkami se Sv. Hostýna. Ndp. biskup rozhlednuv se, vyslovil údiv nad množstvím lidí a pravil, že takového zástupu ještě neviděl. A věru, hemžilo se na Sv. Hostýně, dle odhadu vojenské deputace, na 90.000 hlav. Po příjezdu J. M. ndp. biskupa dra. Wisnara rozestoupily se družičky, jichž bylo na 800, Orli, Orlice, hasiči, veteráni ze Slezska, horníci z Moravské Ostravy a železniční zřízenci z Přerova ve špalíř. Na plošině před chrámem postavilo se kněžstvo, vídeňské procesí se třemi soškami, zástupcové města Kroměříže a Bystřice, kanovníci: hr. Ledochowski z Olomouce, Vaculík, dr. Schneider, dr. Bena z Kroměříže, Špička z Moravské Ostravy a jiní hodnostáři.

Zatím dospěl nahoru moravský zemský hejtman Otto hr. Serenyi s chotí a náměstek zemského hejtmana šl. dr. Koudela taktéž s chotí na Sv. Hostýn. Byli uvítáni a pozdraveni vsdp. proboštem dr. Stojanem a družičkami. J. E. zemský hejtman jako úřední zástupce vlády poděkoval.

V tom však přijížděl Jeho Em. kardinál pražský Lev svob. pán Skrbenský. Byl uvítán proboštem dr. Stojanem a J. M. ndp. biskupem Wisnarem. Na to přišli: hr. Jar. Thun s rod., hr. Šternberk, hr. Seilern, J. Ex. hrab. Berchtoldová, choť min. zahranič. záležitostí, plukovník Baar s deputací důstojnickou z Kroměříže a holešovský hejtman dr. Hložek s děkanem Hiklem.

Konečně stanul na místě i povoz J. Emin. kardinála olomouckého, delegáta a zástupce sv. Otce při korunovaci, doprovázeného kanovníkem dr. Ehrmannem a prelátem rytířem Mayerem. Družičky podaly mu chléb a sůl a probošt dr. Stojan v uvítací řeči připomněl, jak Jeho Em. od malička rád putoval na Svatý Hostýn a nyní se mu dostává té cti, že může Marii Pannu korunovati. Všichni hodnostáři odebrali se pak do kostela a kláštera pro korunky.

Když byli kardinálové, biskupové a assistance připraveni, zahájen průvod. v němžto šly spolky s prapory a dvěma hudbami, družičky, kněžstvo, kanovníci a opat Drápalík. Korunky nesli nejprve kněží, potom kanovníci, šlechtické družičky, družičky městske a venkovské a Orli. Následoval kardinál olomoucký s assistencí, dv. rada Sedláček, zemský hejtman Serenyi s chotí, šl. dr. Koudela s chotí, hr. Leopoldina Berchtoldová, hr. Logothetti, bar. Arnošt Laudon, hr. Jul. Seilern, hr. Alois Berchtold, hr. Bernhard Galen, hr. z Wrba, hr. Strachwitzová, okr. hejtman dr. Hložek, plukovník Baar, provinciál řádu T. J. Wimmer, poslanci Kadlčák, Šamálík, Chlebus, Šilinger, Bartoň, Holba, Krčka, Valoušek, zástupcové Matice cyrillo-methodějské, delegace Omladiny atd. Průvod šel od kláštera ke chrámu, kde se na plošině zastavil. Zde prosili za jednotlivé stavy: za mládež Hnilica z Kroměříže, za mládence Frant. Stanislav ze Strážnice, za panny J. Lišková ze Štítné, za studující Inž. C. Frant. Horký z Cyriloyce, za řeholnice S. Boleslava z Choryně, za matky Kat. Červenáková z Nové Vsi, za muže Jos. Schvach, starosta z Nedašova, za starší lidi poslanec Krčka z Rakvic, za kněze kan. Vaculík z Kroměříže, za šlechtu hraběnka Johana Nostitzová, za říšskou delegaci probošt dr. A. Stojan, za americké Čechy J. M. ndp. biskup Koudelka z Milwaukee a posléze žádal za Matici svatohostýnskou J. M. ndp. biskup dr. Wisnar Jeho Eminenci olomouckého kardinála, aby ráčil Marii P. Svatohostýnskou korunovati.

Mluvil takto: „Vaše Eminence! Předstupuji i já jako předseda „Matice svatohostýnské“ před Vaši Eminenci. Úkolem Matice té jest: starati se o zvelebu Sv. Hostýna. Zvelebou převelikou a převzácnou zajisté jest korunování Matky Boží. Korunky tyto jsou pokladem drahocenným. Jsou zhotoveny rukou uměleckou ze zlata a drahých kamenů. A všechny ty perly, všechno to zlato darovala zbožná a vděčná srdce těch, kteří Pannu Marii milují, kteří u ní pomoci hledali anebo našli. Jsou to dary snoubenců, otců a matek, oběti vznešených, ale i dary nejchudobnějších. Račte je, Vaše Eminence, dát na sochu milostnou, aby hlásaly budoucím pokolením lásku a vděčnost ctitelů mariánských.“

Tu čten dekret posv. kongregace obřadů o slavné papežské korunovaci milostné sochy Svatohostýnské Matky Boží, nám už shora známý. Na to předstoupili před Jeho Eminenci J. M.

biskup dr. Wisnar a superior P. A. Ostrčilík T. J., slibující, že chtějí býti věrnými strážci korunek, takto: „My, Karel Wisnar, biskup galipolitanský a já, Antonín Ostrčilík, superior residence svatohostýnské, slibujeme Bohu všemohoucímu, svým a svých nástupců jménem, že zlaté korunky pro slavné korunování divotvorné sochy bl. Panny Marie Svatohostýnské a jejího božského dělátko od Jeho Eminence nejdůstojnějšího vele-pastýře nám odevzdané pečlivě a bedlivě opatrovatí budeme. K tomu nám dopomáhej Bůh a jeho sv. evangelium.“

Všechny tyto prosby, dekret i slib byly přečteny na třech místech zástupům vyvolávači za zvuků trub a fanfár.

Na to vystoupil J. Em. kard. Bauer na kazatelnu a měl nadšené a promyšlené kázání, mezi tím co na jiných dvou místech kázali ndp. světící biskup dr. Wisnar a ndp. biskup Koudelka.

Po kázáních hnul se průvod do kostela. J. Eminence zastavil před oltářem Regina coeli, v němž sbor olomouckých bohoslovců pokračoval. Zatím vyňal P. Ostrčilík T. J. korunky ze schránky a položil je na oltář. Kardinál korunky vzal a kráčel se superiorem Ostrčilíkem po zvláště vybudovaném schodišti k soše Panny Marie, kdež Ježíška a sochu Marie Panny za příslušných modliteb a nesmírného dojetí přítomných korunoval. V tom okamžiku vypálila četa kroměřížských ostro- střelců třikrát salvu, hudba zahrála a rány hmoždířové zaduněly horou. Veškeren lid na hoře padnul na kolena a ze srdcí všech vznášel se k Panně korunované pozdrav a prosba „Zdravas Královno.“ Slunce zdálo se při tomto neobyčejném zjevu usmívatí a obloha odestírala svůj čistý, průhledný blankyt.

Lid zaplesal po intonaci ndp. kardinála v mohutném „Bože chválíme Tebe.“

Korunovace, okamžik, na nějž se těšila celá katolická Morava, byla vykonána. Na hlavách Matky Boží a božského dítěte zaskvěly se v záři světél zlaté korunky, zamihotaly se dýmanty, zahořely brilanty a rubíny, zaplály safíry, perly a adu- lary. Do dějin přibyl nový důkaz, jak mila je Maria P. lidu cyrillo-methodějskému!

Hned na to sloužil mši sv. J. Em. pan kardinál pražský Lev sv. pán Skrbenský za četné assistance.

Po slavně takto vykonané korunovaci v chrámu naplnil se císařský vyvýšený stan u tak zvané románské kaple vzác- nými hosty, kde jim bylo podáno víno a hanácké koláče. Pan biskup Wisnar pronesl případnou zdravici na sv. Otce, Jeho Veličenstvo, oba kardinály, biskupy, šlechtu, města a lid. Že- rotínská hudba hrála fanfáry. Na to byl společný oběd v klá- štěře, při němž pronesli vzletné připitky J. Em. kardinál olo- moucký a J. M. biskup K. Wisnar.

O druhé hodině měl děkan z Jevíčka Daněk řeč na roz- loučenou a poutníci počali opouštětí, dojeti, s radostným a bolestným srdcem, že musí už domů, Sv. Hostýn.

Ze slavnosti korunovační zaslány byly Jeho Svatosti a Jeho Veličenstvu pozdravné a holdovací telegramy, které zněly: „Svatý Otče! Desetitisíce poutníků při korunovaci sochy blah. Panny Marie a jejího Synáčka na Sv. Hostýně shromážděných klečí zároveň se mnou u nohou Tvé Svatosti a děkují Ti za svolení ke korunovaci, na přímlovu Matky Boží nejhojnější dary nebeské Ti vyprošují a o apoštolské Tvé požehnání Tě prosí. Kardinál Bauer.“ — „Vaše Veličenstvo! Přesvědčen o velikém zájmu, které Vaše Veličenstvo na korunovaci mariánské sochy má, dovoluji si co nejuctivěji prositi, byste přijal milostivě zprávu, že tisíce poutníků dnes za blaho Vašeho Veličenstva a celého císařského domu u trůnu Mariina vroucně prosí. Kardinál Bauer.“

Na oba telegramy došly ve čtvrtek k večeru odpovědi „Svatý Otec přemilostivě přijal slib katolíků na Sv. Hostýně dnes shromážděných a všem a Tobě především apoštolské požehnání uděluje. Kardinál Merry del Val.“ — „Jeho c. a k. apoštolské Veličenstvo bere živý zájem na dnešní korunovační slavnosti a přijalo velice vděčně zprávu, že při této příležitosti u trůnu Panny Marie za ně se vroucně modlíte. Z nařízení svob. pán Schiessl.“

Celá řada vznešených a vysoce postavených osob, koleje, řády atd. zaslaly blahopřejné a omluvné telegramy.¹⁾

¹⁾ Mezi jinými můžeme uvést alespoň tyto:

Z Kočhowina v Polsku zaslal arcibiskup dr. Josef Bilczewski telegram tohoto znění: „Korunuji zázračný obraz Matky Boží v Kočhowině i blahopřeji s celým duchovenstvem a věřícím lidem polským z plna srdce Vaši Eminenci, která též dnes klade korunu na hlavu Panny Marie.“

J. E. ministr zahraniční hr. L. Berchtold zaslal telegram: „Následkem služební náhlé cesty do Işlu, nemohu bohužel zítřka na slavnost hostýnskou. V duchu provázím Vaši krásnou slavnost“

Omluvné a blahopřejné telegramy a příписy zaslali: nuncius vídeňský arcibiskup Raf. Scapinelli, ministerský předseda hr. Stürgkh, společný ministr financí ryt. dr. Bilinski, ministr vnitra bar. Heinold, obchodu Rössler, veřejných prací Trnka, financí Zaleski, vyučování Husarek, c. k. místodržitel moravský Oktavian svob. p. Bleyleben, vicepresident Houdek, prezident vrchního soudu zem. sv. p. Bleyleben, dvorní rada a gener. ředitel pošt. Reuss, zemský prezident slezský hr. Coudenhove, prelát a biskup dr. Zschokke, biskup dr. Gross z Litoměřic, prelát dr. Linde, prelát dr. Pospíšil z Brna, prelát dr. Tumpach, prelát Kapusta, prelát Děněčanský v Nitře, opat Zvada ze Spiše, opat dr. Való z Prešpurku, probošt dr. Burian, kanovník dr. Tittel, prof. msgre. dr. Kordáč, Benediktini v Rajhradě, probošt Hendl, Redemptoristé na Sv. Hoře, Jesuité na Velehradě, probošt bar. Menshengen v Mikulově, hr. Vojtěch Schönbörn, hrabě Mitrovský, hrabě Razumovský, lantkraběnka Gabriela Fürstenbergová, kníže Collalto, hr. Spiegel-Diesenberg, hr. Wurmbrand, hrabě Fr. Sylva-Tarouca, hr. Zierotin, kněžna Metternich-Sándor, hrabě Josef Seilern, hr. Lud. Belcredi, hr. Magnis, dr. Alfred Skene, bar. Bojakowský, řed. sev. dráhy Banhans, vrch. stav. rada Kosch, dv. rada Zd. Vacha, dv. rada Boynger, sekční chef dr. Heilmaier, sekretář dr. Beran, vicesekretář Johanny, sekční chef dr. Popper, sekretář z Rubelli, okr. hejtman bar. Bleyleben v Přerově, ministerský sekretář

Slavnosti trvaly ještě po celou oktávu. Každý den byla večer uvítací řeč, druhý den ráno o půl šesté kázání, pontifikální mše se společným sv. přijímáním, o 10. hod. druhé kázání druhá pontifikálka za dobrodince Sv. Hostýna a o 2. h. promluva na rozloučenou se sv. požehnáním. Pouti byly uspořádány takto: 16. srpna měla pout Matice svatohostýnská. Pontifikální mši měli ndp. biskup dr. Wisnar a Koudelka. Odpoledne téhož dne přišlo na Sv. Hostýn procesí vídeňské s družičkami. Též matky a dítky, které měly určenou pout na sobotu se už dostavovaly. Přibýlo jich na 3500. V sobotu dne 17. srpna sloužili pontifikální mše prelát ryt. Mayer z Olomouce a opat Frant. S. Roubíček ze Želiva. Kázali prof. Ant. Janda z Kroměříže a P. A. Jemelka T. J. z Vídně. Neděle 18. srpna byla určena pro muže. Na 10.000 lidí sešlo se na Sv. Hostýn už v sobotu večer. Po uvítání a sv. požehnání byl uspořádán světelný průvod od kostela kolem křížových cest a konečně po schodech ke kostelu. Byl to velikolepý pohled na dlouhý zpívající průvod se světly v ruce. Průvod zakončen skvělým oliňostrojem. — V neděli kázali p. děkan Hikl z Holešova a poslanec dp. Valoušek v kostele, premonstrát dr. Žůrek a probošt Hendl ze Sv. Kopečku venku. Pontifikálky měli vsdp. prelát bar. Grimmenstein a opat Bařina ze St. Brna. Po ranní pontifikální mši oslavovány narozeniny Jeho Veličenstva a poslán holdovací telegram. — Dne 19. srpna v pondělí pořádala se pout kněží. Přišlo jich sice jen na 200, ale nesmí se zapomenouti, že už tam mnoho kněžstva bylo dny předešlé a na trojích duchovních cvičeních. Kázání ranní měl dr. Fr. X. Dvořák C. Ss. R. a pontifikální mši celebroidal ndp. opat novoříšský Drápalík. Na to byla konference, v níž probírány časové otázky. Po konferenci kázal msgre universitní prof. dr. Kordáč z Prahy a pontifikoval ndp. biskup Koudelka. Při pouti poděkoval superior svatohostýnský Ostrčilík za dar, jež kněžstvo učinilo pro Svatý Hostýn, že věnovalo obraz Försterův. Téhož dne vykonalo také pout na Sv. Hostýn kníž. arcib. úřednictvo z Kroměříže s centrálním ředitelem msgrem Roskou v čele.

Pro 20. srpen byla určena pout terciářů a mariánských družin. Dostavilo se okolo 6000 účastníků. Pontifikální mše měli generál-velmistr křížovníků s červenou hvězdou Frant. X. Marat a inful. převor rytířského řádu maltézáků Frà Hamršmid z Prahy. Kázali vldp.: kaplan dr. Závrbský z Olomouce, děkan Daněk, P. Stryhal T. J., superior v Kradci Králové, a kaplan

dr. Gerl, zem. fin. ředitel Hanačík, vrchní fin. rada dr. Dubový, zemský stav. rada Dostál, zem. sekretář dr. Racek, důstojníci pěšího pluku č. 3, posl. dr. Hruban, P. Ševčík, posl. inž. Neumann s chotí, posl. dr. Šromota, posl. Bakeš, posl. Arnold Jenda, kněžstvo dlečí v Karlových Varech, P. Zimmerhackl T. J., farář Moravec z Hrabyně, vídeňští poutníci v Příbrami, děkan Windisch, bohoslovci v Římě a j.

Dokoupil z Kvasic. Po ranních službách božích byly pořádány schůze, v nichž mluveno o účelu terciářů a mariánských kongregací. — Den 21. srpna věnován omladině. Kázali: ndp. opat novoříšský Drápalík a dr. Kliment Žůrek O. praem. Celebrovali p. opat Drápalík a J. M. ndp. biskup Hůlka z Č. Budějovic. — Dne 22. srpna přišlo na pout studentstvo, učitelstvo a intelligence. Pontifikální mše měli ndp. biskup dr. Doubrava z Králové Hradce a ndp. opat Zavoral ze Strahova. Kázání měli p. opat Zavoral a prof. dr. Nejezchleba z Mor. Ostravy. — Konečně 25. srpna byla pout Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje. Pontifikovali p. prelát ryt. Mayer a p. prelát dr. Pospíšil, kanovníci z Olomouce. Kázali dr. A. Kolísek a msgre. dr. Kupka z Brna. Po druhé pontifikálce ¹⁾ bylo „Te Deum“. Kněží shromáždili se se svícemi před oltářem a na to měli p. probošt dr. Stojan a P. Ostrčilík T. J. dojemné promluvy, v nichž bylo podotknuto, že po dobu slavnosti bylo slouženo na 800 mší sv. (někdy až 150 denně), kázání bylo přes 50 a přes 28.000 věřících přistoupilo ke stolu Páně, načež svatým požehnáním ukončena celá krásná památná slavnost.

Táže-li se čtenář, kolik asi lidí v celku bylo ty dny na Sv. Hostýně, můžeme sdělit, že někteří odhadují počet poutníků na 150.000, jiní až na 200.000.

¹⁾ Mezi pontifikanty není benediktinský opat z Rajhradu Prokop Šup, poněvadž nebyl té doby ještě benedikován. Ndp. opat sloužil za to pontifikální mši sv. 8. září, kdy připutoval s mnoha kněžími a velikými zástupy lidu na Sv. Hostýn

OBSAH.

Předmluva str. 3. — 1. Sv. Hostýn za dob předtatarských (do r. 1241) str. 7. — 2. Tataři, překonavše Rusy a Poláky, táhnou na Moravu str. 10. — 3. Záchrana Moravanů na Sv. Hostýně pomocí Rodičky Boží str. 15. — 4. Kostel do zrušení r. 1620. Poutníci str. 22. — 5. Kostel obnoven a pořízen nový obraz str. 25. — 6. Kostel rozšířen a přistavěny dvě kaple r. 1658. Moravská šlechta přítomna svěcení str. 26. — 7. Obraz Panny Marie Svatohostýnské od Rotalů str. 27. — 8. Vodní kaple str. 29. — 9. Sv. Hostýn opevněn a opatřen posádkou proti Turkům r. 1663 str. 31. — 10. Slib Jana Zikmunda hr. Rotala, vystavěti na Sv. Hostýně krásný, prostranný chrám místo dosavadního kostela str. 34. — 11. Hrabě František Ant. Rotal počíná se stavbou nynějšího chrámu 4. května r. 1721. — Stavba chrámu str. 35. — 12. Nynější chrám dostavěn. — Stálé duchovenstvo na Svatém Hostýně. — První mše sv. ve chrámu str. 37. — 13. První posvěcení chrámu kardinálem Troyerem 28. července r. 1748. — Přípravy ku svěcení str. 38. — 14. Slavné přenesení obrazu Matky Boží Vítězné str. 41. — 15. Poutníci se všech stran. — Jich zbožnost str. 44. — 16. Záslibné dary str. 48. — 17. Všestranná důvěra Moravanů k Matce Boží Svatohostýnské. — Zřízena administratura r. 1756 str. 50. — 18. U kostela postaven kříž str. 56. — 19. Zakladatel chrámu umírá. — Nehoda stíhá chrám str. 57. — 20. Zkáza Sv. Hostýna se blíží str. 58. — 21. Zákaz poutí na Sv. Hostýn r. 1781 str. 59. — 22. Zrušení chrámu na Sv. Hostýně str. 61. — 23. Odsvěcení chrámu 14. února 1787 str. 63. — 24. Zpu-

stošení chrámu str. 65. — 25. O duchovní správě na Sv. Hostýně str. 66. — 26. Záznamy svatohostýnských kněží v knize celebrantů str. 74. — 27. Sv. Hostýn ve ssutinách. — Lid putuje i ke zpustošenému a opuštěnému chrámu str. 78. — 28. První veřejné prosby lidu za obnovu chrámu na Sv. Hostýně str. 81. — 29. Z duchovenstva tři: Bernard Reger, farář v Bystrici p. H., Řehoř Volný, benediktin z Rajhradu, a Vincenc bar. Ehrenburg, děkan holešovský, zasazují se velmi rozhodně o obnovu chrámu svatohostýnského. — Dr. František Sušil str. 83. — 30. S opravou kostela se započíná dne 10. května r. 1841. — Opraven presbytář (1841). — Loď (1842) str. 85. — 31. Jméno „Maria“ vztyčeno na kupoli 10. října r. 1842. — Stavba věží r. 1843. — Pořízen hlavní oltář a kazatelna str. 88. — 32. Benedikce neboli vyžehnání chrámu svatohostýnského opatem rajhradským Viktorem Šlosarem 2. července 1845 str. 90. — 33. V úpravě chrámu svatohostýnského se pokračuje str. 94. — 34. Kníže arcibiskup olomoucký kard. Bedřich Fürstenberg prohlašuje na Sv. Hostýně dogma o Neposkrvněném početí. — Zvony svatohostýnské str. 96. — 35. Sochy sv. věrozvěstů Cyrilla a Methoděje před kostelem. — Vystavěna kaplanka str. 97. — 36. Kardinál Fürstenberg po druhé na Sv. Hostýně r. 1878. — Tužby po stálém duchovenstvu při chrámě svatohostýnském str. 99. — 37. Družstvo svatohostýnské. — Kardinál Fürstenberg stává se protektorem. — Činnost Družstva str. 99. — 38. Dozvuky římské pouti na Sv. Hostýně. — Vzrůst členů Družstva svatohostýnského na 10.000. — Baron Laudon dává svolení ku stavbě domu pro řeholníky na Sv. Hostýně str. 107. — 39. Řeholní dům na Sv. Hostýně vystavěn. — Řád Tovaryšstva Ježíšova získán pro Sv. Hostýn str. 104. — 40. Oprava a výzdoba chrámu Páně od r. 1887—1891 str. 106. — 41. První slavná pout vídeňských Čechů na Sv. Hostýn r. 1887 str. 109. — 42. Úprava ambitů a kaple bl. Jana Sarkandra str. 112. — 43. Kostel vydlážděn šamotkami. — Konsekrace kostela kard. Bedřichem Fürstenbergem, arcibiskupem olomouckým, slíbená a ohlášená na den 15. srpna 1891 str. 113. — 44. Konsekrace chrámu svatohostýnského biskupem brněnským drem Františkem Bauerem, nynějším kardinálem a knížetem arcibiskupem olomouckým za přítomnosti J. Em. kardinála Bedřicha lankraběte Fürstenberga, arcib. olom., 15. srpna 1891 str. 115. — 45. Vznik „Matice svatohostýnské“ str. 124. — 46. Činnost „Matice svatohostýnské“ str. 125. — 47. Stav „Matice svatohostýnské“ od vzniku až na nynější dobu str. 127. — 48. Sv. Hostýn od r. 1891. — Kníže-arcibiskup dr. Theodor Kohn putuje na Sv. Hostýn a brzo po něm nynější jeho nástupce, tehdaž biskup brněnský, Jeho Emin. kard. dr. František Sal. Bauer r. 1895. str. 128. — 49. Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I. na Sv. Hostýně roku 1897. — Apoštolský nuncius Franito di Bellmonte zavítal na Svatý Hostýn roku 1904 str. 133. — 50. Jubilejní zvon. — Nové schody od Vodní kaple ke kostelu str. 136. — 51. Matka Boží Hostýnská, Pomocnice str. 139. — 52. Dík starého vojáka Matce Boží Svatohostýnské str. 141. — 53. Korunovace Marie Panny Svatohostýnské str. 144.

OPRAVY.

Str. 22.	řádek 9.	zdola „Třebíč“ za Tišňov místo za Louku u Znojma.
Str. 22.	4.	„ místo 29 čti 19.
Str. 26.	22.	„ místo 1673 čti 1373.
Str. 38.	11.	„ místo „už byly sbořeny“ čti „už byly asi zbořeny“.
Str. 57.	5.	shora místo odplatou čti odplatu.
Str. 66.	4.	„ místo „Brauchfeldu“ čti „Brachfeldu“.
Str. 74.	24	zdola za kajicníků polož závorku [)].
Str. 108.	24.	místo Kan. čti Kanisius.

Troji Řím od monsig. Gauma, přel. A. Koutný (ve 2 knihách, I. za 2 K 50 h, II. za 4 K 50 h dohromady)	7 K — h.
Epistoly nedělní a sváteční celého roku. Výklad sepsal Jan Felizua.	4 K — h.
Výklad katechismu. Napsal Dr. Ant. Podlaha. — Životopis Leona svob. pána ze Skrbenských, kníže-arcibiskupa pražského. Napsal Dr. Jan Nep. Sedlák. — Ctih. Tomáše Kemp. ctvero knih o následování Krista. Zčeštil Dr. Jan Nep. Sedlák.	6 K — h.
Pomněnky z českých krajů. Práce Františka Wildmanna; vydal Dr. Jan Zitek	5 K — h.
Irena. — Pro Boha a pravdu. Povídky z polštiny přel. od Václ. T. Kamejského a Josefa T. Kajetana	5 K — h.
Po cestách života. Povídky Vlasty Pittnerové. — Plus X. a první jeho okružní list. Napsal Dr. Jan Nep. Sedlák	5 K — h.
Milosrdný Samaritán. Poučná a modlitební kniha pro nemocné a jejich ošetřovatele	6 K — h.
Z vlasti Buddovy. Obrázky z katolických missií a ze života ve Východní Indii. Přeložil P. Aug. Kubes.	4 K 50 h.
Jaká má být víra naše? Hovory náboženské. Podává Filip Jan Konečný	1 K — h.
Falešní proroci. Největší nebezpečí přítomnosti. Sepsal Frant. Xav. Wetzel. Český upravil V. A. Šrámek.	— K 60 h.
Z horských far i z jich okolí. Črty a obrázky. Napsal Frant. Jiří Košťál	— K 60 h.
Několik povídek. Napsal Jindřich Š. Baar.	— K 60 h.
Svatá Hora. Několik dějepisných obrázků z dějin Českých Loud. Napsal a poučníkům svatohorským věnuje Alois Dostál	— K 80 h.
Jan Cimburá. Jihočeská idylla. Vypravuje Jindřich Š. Baar	3 K — h.
Paměti Františka J. Vaváka, souseda a rychtáře Milčického, z let 1770—1816. Vydává Jindřich Skopec. Knihy první část I. (Rok 1770—1780.)	3 K — h.
Knihy první část II. (Rok 1781—1783.)	3 K — h.
Knihy druhé část I. (Rok 1784—1786.)	2 K — h.
Knihy druhé část II. (Rok 1787—1790.)	2 K 50 h.
Posvátná místa království Českého. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v království Českém. Sepsal Dr. Ant. Podlaha: Řada první: Arcidiecése Pražská. Díl I. Vikariáty: Českobrodský, Černokostelecký, Mnichovický a Prosecký	4 K — h.
Díl II. Vikariáty: Berounský, Bystřický a Plzeňský	4 K — h.
Díl III. Vikariáty: Kralovický, Vlašimský a Zbraslavský	4 K — h.
Díl IV. Vikariáty: Kolínský a Rokycanský	3 K — h.
Díl V. Vikariát Libocký.	2 K — h.
Díl VI. Vikariáty: Sedlčanský a Votický.	3 K 50 h.
Po stopách Boží prozřetelnosti. Sepsal B. Jiříček	— K 80 h.
Mžíkové obrázky. Napsal Jindřich Š. Baar. Řada I. Velké a malé děti	1 K — h.
Řada II. Hloží a bodláči	1 K — h.
Na cestě k lepšimu. Povídka. Napsal Alois Dostál.	1 K — h.
Nový Zákon Pána našeho Ježíše Krista. Podle Vulgáty se stálým ohledem na text původní (řecký) přeložil a úvody i výklady opatřil Dr. Jan Lad. Šýma. Část první: Evan-gelia (nevázaná)	1 K — h.
(s frankov. zášilkou 1 K 20 h; v celoplátěné vazbě se zášilkou 1 K 60 h; v celokožené vazbě se zášilkou 2 K 20 h.)	
Lid český s hlediska prstonárodně-náboženského. Napsal Karel Procházka	3 K — h.
Z nedávných dob. Různé obrázky a povídky. Napsal Julius Košnář	1 K — h.
J. P. Silberta Křesťansko-katolická domácí kniha na každý den v roce. Přel. Frant. Klíma.	4 K — h.
Vkusně vázaná za 5 K.	
Čtrnácte ctihodných mučedníků Pražských z řádu sv. Fran-tiška. Napsal P. Klemens Minařík	2 K — h.
Povídky Napsal Jan Nep. Ráž.	— K 60 h.

Pravdou k životu. Katolické veditko. Upravil Frant. Synček. 1 K — h.
Část I.

Část II. 1 K — h.
Selská pýcha. Obraz ze života lidu. Napsala Vlasta Pittnerová. 2 K — h.
Od Krkonoš. Krátké povídky z pohorského kraje. Napsal J. Ješek. 2 K — h.

Dědictví sv. Jana Nep. v Praze, založené roku 1835, jest ústav k vydávání dobrých knih českých pro lid. Rokem 1907 počínajíc vychází nákladem tohoto Dědictví každého roku knih několik.

Údem Dědictví se stává, kdo složí jednou pro vždy 20 K. Rod, škola, obec, spolek nebo knihovna stávají se údy, složí-li jednou pro vždy 40 K. Vklad možno též splatiti ve dvou ročních lhůtách po 10 K (u rodů, spolkův atd. po 20 K).

Přihlášky nových údů přijímá Ředitelství Svatojanského Dědictví v Praze-IV., Hradčany. Nově přistouplý člen dostane mimo podíl toho roku, kdy se přihlásil, ještě darem některé starší knihy, dle ustanovení ředitele »Dědictví«.

Za nepatrný obnos 20 K, u rodův atd. 40 K, jednou pro vždy složený, dostávají údové každého roku několik knih zdarma.

Jak veliká to výhoda, již by každý k svému vlastnímu prospěchu měl užiti!

Přistupujte hojně k našemu „Dědictví“ a jiné k tomu povzbuzujte!

Ředitelem »Dědictví Svatojanského« jest praelát Dr. Josef Tumpach, metrop. kanovník u sv. Víta na hradě Pražském.

Rukopisy pro »Dědictví« přijímá Dr. Ant. Podlaha, metrop. kanovník u sv. Víta v Praze-IV., redaktor »Dědictví Svatojanského«.

Upozornění.

Nově přistupující členové »Dědictví« obdrží přímo u ředitelství posud vyšlé svazky Podlahových »Posvátných míst král. Českého« a »Pamětí Vavákových« za zvlášť snížené ceny, pokud zásoba stačí.